

G. BACOVIA

O P E R E

*Prefață, antologie,
ii oi t, bibliografie de*

\MIHAIL _____ PETROVEANV

Text stabilit, variante dt

CORNELIA BOTEZ

S C R I I T O R I R O M Â N I

E D I T U R A M I N E R V A

Bucurți, 1978

PREFATĂ

EACOVIA ȘI VIAȚA EA

George Bacovia, pe numele său Gheorghe Vasillu, s-a născut la Bacău/la, 4/5 [16/17] septembrie 1881. Era al cincilea copil, din treisprezece, al lui Dumitru Vasiliu, mic negustor cu băcănie și circiuma, și al Zoiei Langa, de^familie înstărită., cu anume instrucție școlară și gust pentru Jecturi și muzică. Arătindu-și de mic timidiiiala caracterială, copilul este unul din principalele obiecte de atenție și preocupare secretă a mamei, care va triumfa asupra lui și veleităților ei neîmplinite. Se va îngriji în chip special, pe măsura priceperii și puterilor ei de mamă multiplă, nu numai de sănătatea lui Gheorghe (Iorguț), foarte devreme expugnabilă, dar și de înclinațiile sale muzicale, determinindu-și soțul, puțin sensibil la artă, să-i cumpere băiatului vioara și note. Intrat cu întârziere de aproape doi ani la școală, ca urmare a unei lungi perioade de boală (malaria), taciturnul și retractilul de pînă atunci pare a se acomoda cu disciplina și învățătura, distingîndu-se chiar la desen, caligrafic, muzică — devenite obiectele lui favorite. La gimnaziu, retardatarul începe să dea primele semne de inadaptare. Manifestîndu-și preferința pentru română, franceză, latină (de unde și titlurile ațitor poezii precum *Ego*, *Pulvis*, *Finis* etc.), elevul asimilează mai greu matematica și este în perpetuu conflict cu rigorile unei pedagogii din ce în ce mai sufocante pentru el. Sinl anii în care, odată cu primele lecturi paradidactice, tînărul își descoperă vocația lirică (volumul *Plumb*, pe care a intenționat o scurtă vreme să-l intituleze *Ego*, era virtualmente scris în timpul școlii, iar pe coperta caietului figura de pe atunci pseudonimul consacrat ulterior, G. Bacovia), iar sub influența unor colegi mai mari și prieteni ai unuia din frații săi, Eugen, atracția ideilor socialiste. Fascinat de Macedonski și, prin el, de simbolisții francezi și romani, modelele lui literare sînt, înainte

de Erainescu, spre care se va întoarce ulterior, șeful *Literatorului și întreaga pleiadă de poeți ai timpului*, de la Verlaine și Baudelaire, la Rollinat și Laforgue.

La sfârșitul cursului inferior, după un intermezzo, prea cazon pentru temperamentul său, la Școala militară ieșeană, unde fusese trimis de părinți, tânărul se înscrie în cursul superior al liceului, înființat, între timp. [a Bacău. Rigorile didactice îi snt insuportabile, ca și sistemul pedepselor nedrepte; amintirea școlii va îi detestată de poetul care avea să absolute în 1903, cu o medie la limită, acel „liceu, cimitir al tinereții” sale. Trimis apoi, tot de familie, în capitală., spre a urma Facultatea de drept, e mai activ ca poet decît ca studios. Buzuindu-se pe relația, pînă atunci de la distanță, cu Macedonski, care publicase o poezie a liceanului și îl transmisese, printr-un cunoscut comun, felicitări și augurări de maro viilor poetice, Bacovia citește uneori la cenaclul din Calea Dorobanților și e remarcat de asistența care numără pe un Ion Theo (Arghezi), Adrian Maniu, N. Davidescu, Al. Stamatiad etc. Cum însă nu suportă ambianța de idolatrie din jurul marelui poet al simbolismului, renunță în scurt timp la participare, preferînd contactele ocazionale, de cafea, cu scriitorii, în special frecventarea boemei și mediilor umile. Sub imperiul acestui gen de atracție și stimulat în aceeași direcție de interesul pentru cercurile de agitație și acțiune socialistă, se amestecă printre manifestanți, asistă la întruniri, sau, pur și simplu, conform Impulsului său tipic, bate cartierele mărginașe.

Într-una din raite, îl cunoaște pe Neculuță, în cizmăria căruia revine adesea, simțindu-se la largul său în compania poetului proletar, de a cărui pasiune revoluționară so va lăsa turitură în propria poezie de răzvrătire socială. Înapoiat la Bacău, după un stagiul bucureștean universitar fără rezultate, familia o expediază, tot forțat, la Iași (în 1907), unde normele de studii sînt mai laxe. Cadrul de viață cotidiană fiind aici și el mai apropiat de deprinderile poetului, de stilul său de existență semipatriarhal, semiboem. Bacovia își termină, după patru ani, facultatea. În interval publică versuri și fragmente de proză într-una din revistele locale (*Versuri și proză*), devenind o figură familiară a grupului de poeți ai „avangardei” vremii și ai aleșilor (I. M. Rașcu, Mihai Codreanu) și, bineînțeles, a micii lumi de artiști compusă din scriitorii și veleitarii de tot soiul, inclusiv cheflirii și veșnicii asistenți de paier.

Întors în orașul natal, se înscrie în barou, fără a practica vreodată avocatura. Stagiul său de profesor suplinitor la o școală elementară din oraș și la alta, dintr-o suburbie băcăuană, durează puțin, ca și revista editată împreună cu un poet local, în 1915, *Orizonturi noi*, o tentativă de animare a vieții culturale provinciale, eșuată din cauze la primul rind materiale.

f-a imposibilitatea financiară de inserție în viața socială, se adaugă cele dinții simptom? ale unei maladii psihice (neurastenii), care-l iac pe Bacovia să se închidă între pereții camerei sale din locuința părintească. De aici înainte, supusă crizelor mai lungi ori mai scurte, viața lui Bacovia ia aspectul unui coridor luminat la iare în interval do apariția cărților de versuri, pe care poetul îi va traversa, de la un moment dat, cu sprijinul Agathe Grigorescu.

Cu un an înainte de publicarea volumului *Plumb*, în 1915, poetul face cunoștința acelei care va deveni soția sa, după multe tribulații. Tânăra funcționară, care urmează liceul în particular și se înscrie apoi la Facultatea de litere și filozofie, îl cunoaște pe poet prin intiniediu un prieten comun. Aurel Savela, în vara lui 1916. cu puțin înainte de intrarea României în război. Pînă după 1922, cei doi se văd rar și aproape numai întâmplător. Chiar de atunci cînd amfndoi. convinși să se căsătorească, se „promit” la Bacău, în 1923, pînă la cununie se vor mai scurge încă cinci ani. Interval la care și-au dat concursul, afară de crizele poetului, și voința Agathe Grigorescu de a amiaua. scadența, evenimentului piuă la terminarea studiilor și numirea sa la o catedră. Și abia în momentul în care, dobîndind, în ce o privea, certitudinea că va fi în stare să asigure existența comună, a făcut, în 1925, pasul hotărîtor. După căsătorie, istoria tribulațiilor menajului comportă reiterate conflicte cu autoritățile vremii, în vederea mutării definitive la București, intervenții pe lîngă diverse instanțe funcționărești pentru angajarea poetului într-un post sau altul, succese urmate de infringer) în războiul cu instituțiile de resort, în fine, nu rareori, tratative directe ale soției cu editorii, pentru contractarea literaturii lui Bacovia, ba, uoeri, chiar eforturi materiale personale în acest scop (d. ex., la publicarea volumului *Bucăji de noapte*). Ajulală, într-o împrejurare ori alta, de cite o bunivoință colegială (Liviu Rebrăcanu, Cezar Petrescu), sau Infruntînd cel mai adesea singură obstacolele administrației didactice, iar, cînd era în joc sănătatea poetului, sprijinindu-l în spitalizările dese, Agatha Grigorescu-Bacovia a izbutit nu pur și simplu să-i asigure „iupraviefuirea, ci să-i croiască un stil de existență demn, modest, dar decent. În 1939, ea va iabuti să ridite, din împrumuturi ia stat și propriile economii, o casă pe un teren ce-l deținea în strada Frăsinetului, actualmente G. Bacovia. Poetul, devenit între timp tati. Încearcă să secondeze eforturile soției. Slujbele primite prin protectorii săi ocazionali sînt însă prost pWtite și efemere: unele se desființează după o scurtă vreme, iar altele nu le poate păstra fiindcă se îmbolnăvește, necesitînd din nou internarea. Obsedat de această iraproductivitate materială, necompensată de cele două premii literare obținute, poetul își acuză solitudinea sa în mijlocul „lumii eronate”. Din cînd în cînd, la insistențele prețnitorilor lui. apare la sezători literare ori dă cile un interviu, ba, în

doă ringuri, se reapm-A de publicisticii, editând, ori, mai Hue palro-
 nind revista *Ateneul cultural*, la Bjcău și avatarul vechilor *Otizenun nti*, la
 București. Ieșirile sale în public siic insă rare și lipsite de participare reali:
 lecturi din poezia proprie la cile/i matinee și serate, a Mngură apariție,
 aiături de alți scriitori, pentru autografe, în librării, în anul 1934. Cel care
 refuzase să se înfățișeze personal la solemnitatea înminării premiului național
 de poezie, sub cuvânt că nu suportă prezența patronului ceremoniei, regele,
 înțelegea să-și afirme demnitatea de poet. Oricum, interviurile acordate Ini
 I. Valerian și participarea la srmiliarul organizat de profesorul D. Cara-
 costea la Facultatea de litere, discuția, cu studenții, a piopriei sale poezii
 arată că, uri de cite ori se simțea solicitat ca artist, conștiința sa poetică era
 liează. Aitfel nu s-ar e-ipiica gri,a pentru revederea lexluui cu prilejul
 editării și reeditărilor veisuiilor idle în asemenea .situații, nu mai era
 ne'oic de imboldurile soției. Cit de viu i s-a păstrai sentimentul de sine.
 orgoliul poetic, o arată smeritlți, mărturisită direct în versuri sau indirect,
 în poemele în proză, atribuite Lui Sensilii, de a scrie din ce în ce mai greu,
 mai chinuit, mai puțin satisfăcător pentru exigențele lui. l'liiar dacă *Stanțe
 burgheze* merită un interes deosebit pentru luciditatea spiritului și lim-
 bajul lor modern, ca și destule din postumele sale, activitatea poetului din
 cea de a doua jumătate a vieții nu atinge, global privim, greutatea celei
 dinții Și nu avem motive, diinpoli ivă, pentru a crede că autorul însuși ar fi
 gândit vreodată altminteri dtspre sine. Bacovia a fost un pijet prea autentic
 pentru a-și ignori un declin a! rSruil spCLlm îl amenința jură din tinerețe.
 Nevroza sa a fost probabili și cau;a și cteet al acestui complex al epuizării.
 Poate că, tocmai de aceea, recunoașterea și considerația de care sa bucurat
 după război (cu penibila «eepti- a „carantinei” impuse rlr untlc opacități
 editoriale ale anilor 1949— ls).ij, an constituit pentru el o siusă de consolare,
 de incintiire aproape naivă. Poetul, fericit a-și vedea împlinilo „profețiile
 politice” odată Cti pulcrca populară, a trăit, Jupă avizul martoril drapropiați,
 momente de mare emoție ia sărbătorirea și decorarea sa cu prilejul celei de
 a 70-a aniversări Că bucuriile i-au venit prea tîmu, accaMti ține de ironia
 tragică a destinului său Cit:, dară termenul ii-ar ii impropriu pentru
 Bacovia. s-ar pulea spune că moartea, survenită la 22 mai 19.Î". l-a sur-
 prins într-o mică apoteoză. Societatea îl răsplătea în sfîrșit și, mai impor-
 tant, recunoștea în el pe unul din profeții ei. Presa literara si critica îl comen-
 tau. Poeți, artiști de diverse șenorații îi frecventau casa. Dar adevărata
 glorie ft va veni. așa cum era de prevăzut, potrivit soartci Ini, postum.
 Sigur, Bacovia și-a avut totdeauna fervenții. Ba *Plumb* a iradiat cu sclipirile
 sale amare asupra unei întregi serii de poeți formați în epoca interbelică.
 .Vumai cl ecolu poeziei baeoviene era restrîns la cercurile literare și, chiar

ta acest perimetru, înaintea exegeților vremii, l-au înțeles poeții Ion Vinca
 îi salutase cu entuziasm debutul, ca și N Pavidescu; Adrian Maniu l-a
 numit un „poet al poezilor”; Pundoiami vedea înrînsul pe unul din făuri-
 torii revoluției lirice românești, alături de Arghezi; Al Philippi.de reclama
 pentru Bacovia, alături de Argluzsi, premiul național {1921}; Eugen Jebe-
 leanu îl socotea printre prorocii sociali (1931); Beniuc, în 1939, de o autenti-
 citate eminesciană; iar după război, în 1956, A K. Bacovsky descifra moder-
 nitatea poetului în aliajul original de revolți socială și conștiință tragică
 a existenței. Pe măsură ce se acumulau anii de la stingerea sa, s-a petrecut,
 față de Bacovia, o veritabilă mutație de atitudine din partea conștiinței
 estetice a vremii. Că lirica bacoviană i>i lărgește aria de influență, cnprin-
 zind generație după generație de poeți, care-și mărturisesc admirația sau
 Chiar solidaritatea de crez estetic cu autorul *Lattitiri*. că numărul inter-
 pretărilor sporește și se extinde, poale că este firesc. Dar critica, și în genere
 aceea parte a opiniei publice care decide locul în constelația valorilor, la un
 moment dat, l-a urcat pe Bacovia pe cea mai înaltă treaptă a poeziei române
 moderne, așezindu-l alături de Arghezi, Blaga, Batbu. Instituire pe care,
 în ce ne privește, o considerăm pe deplin justificată- Bacovia este primul
 liric român, socotit, chiar și ptstc hotare, ca un precursor al viziunii moderne
 asupra omului.

Analiza ce urmează are, de uu ca scop, ca ultimă consecință, susținerea
 acestei convingeri, din ct în țe mai ruspinriită în riuduțiile citiiorior, mai
 acreditata printre tinerii critici, mai cuceritoare de noi aderenți în mijlocul
 poezilor.

Ciudad doar la prima vedere, aprecierea poeziei lui Bacovia s-a bizuit,
 mai mult ori mai puțin conștient, pe asimilarea operei cu viața. Colgota
 morală care i-a fost existența a conferit operei o prezumție de valoare,
 sau, tn orice caz, a constituit o prejudecată favorabilă, „Cineva care a suferit
 atita nu poate să nu fie poet”, am traduce, în limbaj simplist, o asemenea
 judecată. Raporturile dintre nevroză și poeria bacoviană sint însă de altă
 natură decît imaginea sa consacrată în reprezentările sau în inimile sensibile.
 La orice artist (și Bacovia, cit de gicu lovit ar ii lost, nu (ace excepție),
 maladia acționează doar ca unul din factorii condiționați ai aitei sale și
 niciodată în chip mecanic, asemeni cauzelor cu efecte prompte și univoce din
 liviuea fizică. Nevroza, nis numai că nu garantează valoarea operei născută
 sub puterile sale, dar nici nu este în stare să impună prin sine o anume
 tematică, o anume configurație artistului afectat. Nevro?a este fecundă
 artistic, dacă e transformată într-un teren de experiența liminară a
 insului și, astfel, într-un test al condiției umane. Cu alte cuvinte, ca și

oricare altă Jormă de maladie convertibilii într-un prilej de reflecție asupra omului și destinului, nevroza poate deveni un mod sui-generis de cunoaștere, sub rezerva capacităților de reflecție, de interiorizare spirituală ale „bolnavului”, ale personalității sale. E și cazul lui Blecher, artistul care, torturat de morbul lui Pott, a extras din confruntarea cu boala o literatură semnificativă nu pentru tuberculozii osului, ci pentru speța umană. Concluzie recunoscută și de Sartre cu privire la rolul nevrozei în cazul Flaubert. Oricit de valabilă ar fi ancheta filozofului asupra urmărilor insidioase ale nevrozei latente pe care eroul său a purtat-o într-insul toată viața, rezultatul demonstrează că maladia ar fi produs cu totul altă literatură, dacă Flaubert n-ar fi fost... Flaubert. Revenind la Bacovia, e de reținut că poezia lui, constituită în esență înainte ca boala să pună stăpînire pe artist, în faza ei germinală, mai curînd prefigurează decît răsfrînge acțiunea nevrozei. Aceleași nevroze se datorește și o altă caracteristică a liricii sale; prezența acaparatoare a eului. Trăsătura, marciud pe nevrotic în măsura în care acesta trăiește sub tirania eului propriu, se manifestă sub forma ce interesează pe toți martorii dramei atît de specifice epocii moderne, drama omului înstrăinat de sine. Obsesia problematicii personale — de la conflictele cu o societate ostilă valorilor, umanității, viitorului, • la contradicțiile lăuntrice ale insului — reflectă într-o manieră hiperbolică tragicul sensibilității contemporane. Vorbînd cu exces despre sine, „aiurînd” sau „divagînd” totdeauna în marginea propriilor lui senzații, Bacovia vorbește și despre alții, „aiurează” sau „divaghează” în marginea condiției omului frustrat de esența sa umană. Toate temele care persecută conștiința poetului, de natură materială și socială, de natură erotică, existențială în genere, țiu, oricît de determinată ar fi situația „biografică” în cauză, de un zbucium general-uman. Bacovia a fost un poet care a făcut din boală materia unei meditații trăite estetic asupra destinului uman. Arta i-a servit ca instrument, dacă nu de terapeutică, dar de examinare lucidă a maladiei, și de mijloc de depășire, fie și fictivă, a acesteia. Iar chemarea unui viilor răscumpărător, a visului despre o societate regenerată de tarele exploatării și opresiunii, accesibilă vocației insului către o viață totală, reprezintă în poezia sa o altă obsesie semnificativă. Pasiunea pentru schimbarea omului și lumii, fie și fără consecvența poezilor revoluționari, este definitorie pentru un eu în lupta cu propriile lui carențe, cu propria lui natură. Fără a exagera ponderea și, cu atît mai puțin, a subaprecia rezultatele bătăliei purtate de Bacovia cu „nevroza”, nu se poate să nu se recunoască eforturile o măreție sisifică.

BACOVIA ȘI TIMPUL SĂU

De la romantism încoace, artistul este în divorț cu epoca. Atitudinea, încă oscilantă în persoana precursorilor simbolismului, va dobîndi la fanatici grupării un caracter programatic și consecvent. Într-o măsură sau alta, de la distanță sau din apropiere, dintr-un impuls mai adînc sau chiar înșelîndu-se asupra sensurilor revoluției și asupra propriilor vederi, un Baudelaire, un Verlaine, un Rimbaud cedaseră tentației de aruncare în viitoare. Poetul *Florilor râului* s-a urcat pe baricadele din 1848, hietul Lelian s-a amestecat printre comunarzi; autorul *Fierarului* și *Mîiiilor Cezarului* s-a angajat liugolian în slujba aceleiași cauze. Gesturi regretate, uitate, pe care succesorii nu le vor reedita, nici măcar spre a le renega. Convinși de incompatibilitatea imperativelor artei cu destinele obștești, ei își asumă, ca pe un titlu de glorie, de sfidare, statutul primei generații în răspăr cu timpul.

Teoretizat în numele poeziei pure, apărat de strălucirea lui Mallarme, postulatul izbuteste să guverneze autocratic. Mai puțin în sfera imediată de acțiune a simbolismului (dar și aici, printr-un Verhaeren), cit în afara hotarelor poeziei de limbă franceză, are loc un proces de diferențiere, mergînd pînă la opoziția față de unul sau altul dintre punctele de program (între care, în primul rînd, față de aristocratism, inițial unul din teritoriile de manifestare ale acestei mișcări de nuanțare), apoi de desfacere în ramuri divergente, ca atitudine și culoare socială. Dacă în Macedonșii se încrucișează ambele tendințe, la Bacovia tenta socială și chiar justificarea socirilă a poziției devin parte integrantă a artei sale poetice.

Diversificarea, operația a cărei complexitate a fost pusă în evidență de ultimele interpretări, nu se reduce la repartiția bipolară a forțelor, la „mobilizarea” lor în două tabere demarcate tranșant prin poziția față de progres. În interiorul aripei receptive la idealurile cetății, se constată variații de accente nu numai de la un artist la altul, dar și de la o fază la alta a operei unui singur autor. La Dimitrie Anghel, lenta socială, aspirația către înnoirea stării de lucruri se estompează pînă la dispariție. La Emil Isac, visul reformator își subliniază tot mai apăsat contururile. La Mihail Cruceanu, simple înclinații proletare se vor cristaliza în opțiune revoluționară. Exponenții minori ai primei serii de simbolști, de la Tradem la Ștefan Petică, nu depășesc granița ce separă pe simpatizanți de revoluționari sau, și mai puțin, gravitează în orbita unei fraternizări generice cu dezmoșteniții de orice proveniență și indiferent de ponderea lor socială. Bacovia însuși,

¹ Dumitru Micu, *Literatura română la începutul secolului XX*, E.P.L., 1964; Lidia Bote, *Simbolismul românesc*, E.P.L., 1966; Adrian Marino, *Opera lui Alexandru Macedonșii*, E.P.L., 1967.

alo cărui speranțe merg în esență către clasa investită de istorie cu misiunea de a propăria lumii, nu va deveni un poet combatant în sensul propriu al cuvântului, iar viziunea lui despre viitor va oscila de la încredere febrilă la scepticism zdrobit. Pe de altă parte, chiar la poeții aflați deosebit orientați, precum Octavian Goga, se constată prezența unor elemente simboliste. Arcasta pentru a nu mai vorbi de Arghezi, ale cărui debuturi de efigie macdonisklan-simbolistă s-au grefat pe o energie violent protestată. Carurile cilate nu fac decât să populaze un cadu agitat, cu o configurație pestriță, contradictorie, Explicația care se propune stă, pe de o parte, în natura contextului istoric în care se afirmă simbolismul, tir pe de alta, în formația (și situația) socială a adepților acestuia. Simbolismul se naște și se maturizează într-o epocă a înfringerii Comunei și a consolidării burgheziei, a derutei păturilor oprimate, ea și a încercărilor dificile de Teinvigrare a elamirifor revoluționare. De unde, solicitările opuse eu care sinii înrinite conștiințele artistice. În același timp, aspirații la o Artă nouă provin ei înșiși dintr-o categorie socială lipsită de omogenitate, supusă influențelor și presiunilor adverse, gata să îmbrățișeze astăzi ceea ce refuzau ieri. M U - burghezi prin extracție iau profesii (slujbași ai aparatului de stat, profesori secundari, gazetar (irrați, (far adesea autodidacții, linii fără meserie și inserție socială precisă, trăitori de la o zi la alta de pe urma remunerațiilor întâmplătoare. a sprijinului colegial mier, a sumelor smulse sau dăruite de către un mecenat ocazional, A alcătuiesc medii aparte ale boemei, suspendată la marginea societății, între burghezie și proletariat. Proletari culti, ei suportă cu dispreț, ură mocnită sau revărsată, resemnare mlăcită ai? mândră, dubla opresiune a banului și rangului, a înstrăinării de lume și de sine, pe care o inaugurează civilizația marilor metropole dar și vegetarea la periferia vieții și a orașelor de provincie.

Refractarii stilului de viață și ai concepțiilor domeniului sint mai aproape de modul de viață și vederile tuturor celor depășați, în sfera cărora includ de-a valma, alături de clasa muncitoare, pe declassați și pe mutilații sufletește și chiar trupește (vagabonzi, cerșetori, orfani, bătrini, infirmi), ca și pe cei care aparțin, prin descendența sau voință de atașare, aristocrației scăpată. Precum se poate constata în Franța literară a epocii, o filieră ciudată între *dandy-ul* Baudelaire, boemul Verlaine și aristocratul Yijlicrs de ITslc-Adam, tot astfel între nobilul himeric Macedonski, proletarul Tradem. funcționalul urail Bacovia și declassatul Arthur Enășeseu există o comuni-tate, un aer ce-i unește într-o mare familie.

i V. *Istoria literaturii romane de la origini pînă în prezent* de G. Călinescu, Fundația pentru literatură și artă. București, ÎMI, p. 605.

Dintre contrastele ce se reproduc la noi, în expresie specifică, este înutilul A reevoca în detaliu pe acela care, devenit antagonism virulent, avea să provoace peste relativ puțină vreme explozia marilor răfacciale țărănești. Simbolismul, cu tot citat în sine și problematica lor strict individualistă, nu vor trece pe lângă eveniment ca și cum el nu s-ar fi produs. Furtuna socială va clătina versul lui Anghel, flacovia. Emil Tîlcă mai ales, ardeleanul fiind pregătit prin tradiție pentru înregistrarea frământărilor sociale. Semnificative, însă, pentru ideologia simbolistă se învederează a fi contradicțiile rezultate din compomiisurile burgheziei cu opoziția, dintre valorile artei și spiritul mercant, arivist, politicianist, introdus de mîimilorii idealurilor libertății în viața publică, în relațiile dintre oameni, în intimitatea însăși a omului. Adversitatea față de etica, politici și întreaga mentalitate burgheză este o constantă a simbolismului nostru.

De remarca: că simbolismul, inclusiv cel de spartenour. i inic-burgheză, lovescînsă în primul rând în deprinderile, prejudecățile și tabuurile burgheze. Trăsătură decisivă pentru această pătură, care, deși victimă în mare parte a societății burgheze. Se rușinează de sine, coexistînd și, înainte de orice, propriile ei temelii - trăsătură ce a făcut posibil. i, credem, ralierea în lăuntrul aceluiași curent a unor artiști coboriți din bienme sau nostalgici ai trecutului și valorilor aristocratice. Marea de spirit a acestei pături intermediară este finalmente dilematică. Deși simplită cu acuitate ca ireconciliabilă, antinomia dintre proletariat și burghezie nu ajunge să fie abolită în accepția pozitivă a termenului, nici depășită printr-o Opțiune clară și efectivă; nu t tradusă într-o acțiune, o luptă imună la tribulațiile inerente mișcării revoluționare și fluxului și refluxului ciocnirilor de clasă, la slăbiciunea proprie torțelor autohtone ale noului, insuficient organizate, trădate și cu greu rebusolate, lipsite în acel moment de atracția pe care o emană pasiunea ideilor, dezbateră problematicii specifice intelectualilor, formularea unor răspunsuri capabile să acopere exigențele interne ale spiritului și ale artei, în sinul mic-burghezii, inie otic claselor opuse „se tocesc”. Ele nu dispar, se mențin într-o pseudonutralitate, într-un echilibru instabil, ciocindu-se fără întrerupere (și pentru că Siut fără soluție), în mod latent și insinuant, ori fățiș și tumultuos. De unde aspectul capricios, la prima vedere, al lucrurilor de poziție în conflictul de bază al societății, pe care îl ilustrează simbolismul. Puși în imposibilitate de a alege, o dată pentru totdeauna, atît prin propria condiție, cit și datorită raporturilor de forță, nefavorabile ascensiunii rapide și biruitoare a muncitorimii, poezia sfîrșitului de secol devin prizonierii lanțului de contradicții originare, ai confruntărilor cu sine, ai unui dialog cu atît mai tragic, cu cit este mai lucid. Căutînd să-și delimiteze un teren propriu între poziții, ei clădesc din poezie o lume mîcicuită sieși.

dotata cu virtuții compensatoare (așa de o realitate ulcerantă. Este tendința de refugiu în teritoriile indefinite ale idealului, "pur, restaurator de armonie ai frumusețe. O altă tendință, exploatând filonul ignorat al senzației, /a cultura până la limita morbidului, a viciului sau epuizării blazate, voluptatea simțurilor. Pornind pe antenele gustului, văzului, mirosului, nostalgicii unității pierdute a omului, vor exalta principiul corespondențelor dintre senzații (Daudelaire), văzută ca o formă a magicii sau alchimiei. Clarvăzătorii rămiți nisă martorii singurătății pustiitoare a eului, care, izgonii dintr-o societate aberantă, răsturnată, absurdă, este constrins să întimpine, fără resnrip de sprijin și refuzînd cu un cui al existențial orice paleative și orice soluție de evaziune asaltul neantului, lerourra de a nai (exista) într-un univers al descompunerii, al morții. Cel mai aproape de această treaptă supremă a conștiinței existențiale a iost Bacovia. Dar cu viziunea existențială a lucrurilor, Bacovia va ieși dintre bornele curentului în a cărei schemă deține postul singulat al adeptului cel mai ortodox și totodată cri mai eretic. Performanța realizată în primul rînd prin radicalismul iuu, prin constevența „maniacă", dar de o ordanicitate absolută, cu care a trăit noile convenții artistice, împingîndu-le pînă la ultimele consecințe, și abia în al doilea rînd prin infuzia de elemente eterogene, introdusă în rorpul simbolismului, (Este și motivul daiorită căruia Bacovia a epuizat, pe o latură fundamentală." virtuțile creatoare ale acestuia).

În ce măsură este Bacovia simbolist? Acceptînd diferențierile recente ale ego;ei simboliste, am fi îndreptățiți să-l considerăm mai aproape de prima etapă a poeziei caracteristice siirșitului de stcol, și anume de dteadeuți" Ca și acești, a Bacovia este uri poet al crizei conștiinței mo'lerne. într-o lume aparent echilibrată, în realitate sfișiată, intrată în declin și incapabilă să ofere soluții eliberatoare din propriile sale resurse. Regăsim în poezia bacoviană simptomle tipice ale liricii zise decadente: dezgustul față de 'iată, sini spleon-ul, mai jmar decit tristețea, mai întunecat decit disperarea și mai pătrunzătoare decit „plictisul ".deoarece purcededîn intuiția viduho tuturor lucrurilor, inclusiv al naturii și chiar al propriului rit, pe teritojjul căruia se refugiază zadarnic, în căutarea mintuirii; sentimentul curgerii ire/eiMbile. dar monotone, neutre, a timpului care, sfărîmînd nrice elan fi <eaizînd clipele, este un (imp ai eșecului: spaima de neantul abolînd nu neniai aspirațiile inalte, ci fi elementarele cristalizări ale vieții, inclusiv pasiunea și instinctul; cultul senzațiilor, instrument fragil, dar singurul adecvai unei lumi aflate sub primatul instantaneului, al persiabilului și eterogenului. Cu simbolistii, în sensul strict al cuvîntului, Bacovia împarte elementele doctrinei sale estetice, luudate pe echivalența muzicii, plasticii, poeziei (anesteziei, și nostalgia unui unives reintegrat prin latura Kicială

a viziunii sale despre lume, care se exprimă sub forma fraternității organice cu proscrisii, și speranța în triumful unei orinduirii eliberatoare. În concepția despre raporturile dintre moarte și viață, Bacovia se situează, grație perspectivei eminesciene care l-a influențat, pe cea mai radicală poziție. Puterea devastatoare a neantului, caracterul de apocalipsă cotidiană sub care se înfățișează acesta, se resimte la Bacovia de fascinația lui Eminescu. în al treilea și ultimul rînd, Bacovia este singurul simbolist, singurul „decadent" la care acea criză a conștiinței moderne cunoaște o intensitate într-adevăr tragică. Trăind condiția umană la *Uruta* încercărilor ei, Bacovia este și un poet tragic, în accepția veche și nouă a cuvîntului. El va purta în oiic împrejurare *matca* tragică, pentiu ră fiecare situație este trăită tragic, dar gama pe care o impune roil va fi aceea a unui spirit modern.

BACOVIA ȘI OPERA SA

Lirica solitudinii cunoaște cu Bacovia momentul său cel mai acut. Practic, nu există poezie grațiată de gustul acestui sentiment. Oricare ar fi experiența parcursă sau aspirația dorită, singurătatea își afirmă autoritatea suverană. Condiție originară si imprescriptibilă, ca un verdict fără ape), izolarea nu este însă indicativul liinței de excepție, stema orgoliului inaccesibil. Spre deosebire de poezii damnați, care își asumă statului de excluși, ccleluînd în el termenul optim sau, în orice caz, unica posibilitate de împlinire a individualității lor, Bacovia își intimpină situația cu spaima și conștiința inferiorității, a inhibițiilor și minusului vital pe caie-l 'provoacă reclusiunea. Străin de complacerea în deliciile claustrării, el se zbate pînă la convulsie Spre a ieși din captivitate, ?i disperarea provine din neputința de a găsi o soluție imediată răului ce l-a încolțit Caracteristică pentru"refuzul de a-și accepta singurătatea este inaptitudinea (contradictorie pentru cine stăruie în prejudecata unui Bacovia și sufletește morbid, savurîndu-și regimul moral) de a-și găsi un refugiu în sine. în ambianța personală, în cadrul domestic Odaia lui, rieșarlă de orice clmeil jeconfortanl, populaiS cu ustensile elementare, dar osiile-parcă, în orice caz necordiale, sau asaltată în toiul nopții de umbre vrăjmașe, li sporește senzația solitudinii, în loc s-o calmeze: „Eu trec din odaie-n odaie, / Cînd bate satica oră". Totul îl împinge să luga de el, să caute prezența altora, ori medii pe care le bănuie receptive. Acest solitar îndărătnic a simțit poate cel mai pătrunzător nevoia de depășire a însingurării, nevoia de umanitate, de natura, ca pe un imperativ organic. l u c i o dată, deși întreține sentimentul relații sale cu predecesorii iluștri întru damnare („Ca Edgar Pee mă reîntorc spre casă./ Ori ca Verlaine, topii de băătură") și tentativa lui de a sc

smulge condiției comune e însoțită de risul sarcastic al acelorași („Și Poe, și Baudelaire, și Kollinat”), lotuși resortul cel mai activ este. în cele din urmă, aspirația vindecării. De aici. periplusul său continuu pe străzile orașului, întârzierile în locurile de aglomerație, la răscruți și în piețe, perindarea în parcuri, în grădinile publice, vagabondarea pe sub ferestrele luminate, dincolo de care crede că freamătă viața, și — țintă constantă — frecventarea locuinței iubitei. întregul colind se desfășoară cu un aer umil până la anonimat, arareori sfîșiat de un strigăt, și acela înăbușit, de deznădejde, de tinguire pentru o consonanță ori o comuniune tăgăduită. Romanticul își plimba singurătatea pe meridiane străine sau o afișa sfidător în societate. Bacovia nu infrunlă, ci evită lumea, dintre grațiile căreia nu se evadează. Cu sentimentul bîntnitului Je un destin ce nu conferă nici un privilegiu, ci. dimpotrivă, răpește omului umanitatea, el nu înțelege decât să-și piardă urma, să treacă printre alții cel mai puțin observat. Ieșind din casă la căderea nopții, se furișează în tăcere pe lângă ziduri, de-a lungul „gardurilor bătrine”, se oprește îndelung în ganguri, unde însă răgazul e trecător sau iluzoriu: „Vai, e ora de-altădată, umbre ude se-ntretaie,/ Și-n curentul unui gang ațipesc, plin de ploaie...”; se infundă în „cartierele democrat”, în mahalalele a căror mizerie îl protejează, fiindu-i familiară; st amestecă printre cei de o condiție similară, printre cei care, ca și el, își adăpostesc durerea, infringerea, boala, în întunericul străzilor sau al odăilor minuscule și ruinate, ori în localurile sordide, dărăpănate: „Dar vai. a<ei Învinși, pe veci pierduți / Ori în taverne, ori iu mansarde; / Și acei nebuni, rătăcitori, tăcuți,/ Gcsticilind pe bulevarde’. Etapele la hanurile singuratice sînt efemere: „Singur, singur, singur,/ Într-uu hau departe”. Refugiul caracteristic pentru o făptură hăituită — pivnița — apare o clipă locul ideal, unde nimeni iu-l mai poate descoperi: „Eu trebuie să beau, să uit ceea ce nu știe nimeni/ Ascuns în pivnița adîncă, fără a spune un cuvînt/ Singur să fumez acolo neștiut de nimeni./ Altfel, e greu pe pămînt...” Nici una din tentativele de combatere a singurătății neizbutind, periplusul nocturn continuă pe aceleași trasee, cu înțelegerea ritmului și un spor de senzații halucinatorii. Mersul se precipită iutr-o goană bezmetică, la miezul nopții („Fug rătăcind în noaptea cetății./ în turn miezul nopții se bate rar”). Iscată din nu se știe ce cauze, iu reilitate sub imboldul propriei spaime, panica ascute conștiința solitudinii pini la o limită insuportabilă, de unde cui își pierde unitatea, risipindu-se într-un joc multiplicat de umbre sinistre: „Sunt solitarul pustiilor piețe/ Cu jocuri de umbră ce dau nebulie”. Cu aceasta, periplusul migrației se încheie, spre a fi reluat într-o stereotipie a mișcării fără țintă. Solitarul își plimbi pașii, fie dimineața, odată cu primii trecători îndreptîndu-se spre muncă, fie spre apusul soarelui, cînd locuitorii încetează lucrul și începe

repausul. Elementele de animație relativă a orașului aprind setea de viață, puterea de a spera, încrederea iu om și în viitor, dar numai pentru o clipă și ca o perspectivă abstractă, teoretică. Căci ele nu sînt numai dezmințite în posibilitatea de înfăptuire, dar chiar inaccesibile rasului coistrius să nu-și poată transforma dorința în realitate. Ba mai mult, considerîndu-i situația la limită, privațiunea îndelungă de bunurile și frumusețea vieții are ca efect obnubilarea dorinței însăși de a trăi, reducerea eului la o contemplație goală, la o privire neutră asupra lucrurilor, sau la un fel de făptură minerală, o scoică în care vibrează stins vuietul îndepărtat al lumii. Rătăcitorul nostru oscilează, în consecință, între posesiune iluzorie, nostalgie, sarcasm amar sau violent, răzbunător, și totală absență interioară, apatie, ca și cum el însuși nu ar fi decît unul dintre obiectele impersonale și inutile ale universului. Conspicuat de la această distanță, ce nu poate fi abolită, amurgul de un violet încins al firii împinge orașul modern într-un timp revolut, Într-O eră mitică. Veșmintele burghezilor ieșiți la plimbare strălucesc brusc ca străie domnești, și scurgerea placidă a trecătorilor pe trotuarele provinciale devine un alai măreț, pornit la celebrarea unei ceremonii: „Amurg de toamnă violet.../Din turn, pe cîmp, văd voievozi cu plete;/ Străbunii trec în pîlcuri violete./Orașul tot e violet”. Pocnetul mugurilor, primăvara, e o erupție I ransfigurată de ci.loi i, ca și cum fenomenul natura] ar fi perceput într-o visare dureroasă, conștientă de caracterul ei efemer: „Verde crud, verde crud / Mugur alb, și roz și pur. / Te mai văd, te mai aud./ Vis de-albaslru și de-azur”. O dimineață scaldată în același violet și care deșteaptă porniri galante, ispite erotice, este un superb incendiu cromatic, ca și lucrea ultimei stele, Iuceafărtd matinal: „Aurora violetă/Plouă rouă de culori”. Altă dată, năvala senzațiilor străzii ametește pînă la năucire: „Melancolia m-a prins pe stradă, /Sunt amețit./ Oh, primăvara, iar a venit...” Eebra firii suscită, odată cu ultima dorință de a surîde, un îndemn Ia răzvrătire: „Din zările ce se deschid/Pe duc neînțeleși ghețari —/ Sub cer, cu cîntece și flori. —/ Sculați, ai muncii proletari!” Perspectiva unei lumi reparatoare, pe care ziua inaugurată de un soare ațîțater o întreține în sufletele înrudite ale muncitorilor dintre zidurile fabiei FI zările cimpiei, se spulberă însă la reflecția care denunță, în vt’itnc, o simplă aspirație: „O lungă deșteptare zvoutsle împrejur./ E clar și numai scare./ Lo. geamul unei fabrici o pală lucrătoare/ Aruncă o privire în zarea de a;«r // O nouă primăvară pevechile dureri...// Apar din nou țărani pe hăul dîneimpie./ în infinit pămîntul se simte tresăLînd:/Vor fi acum de toate Cum este orișicînd, / Dar iar rămîne totul o lungă teorie.// O, cînd va fi un cîntec de alte primăveri? !...” Momentele de ineintare halucinatorie și de nădejde în restructurarea rinduielilor și în înfăptuirea visului sînt sporadice. Condiția

obișnuită fiind luciditatea, conștiința precisă a precarității propriei ființe, vagabondul consemnează doar solicitările senzoriale, promisiunile, intangibile, de fericire completă, ori simpla perindare de valori ale vieții, în realitatea lor crudă, în fluxul lor seducător și respingător, într-un cuvânt, atracțiile orașului ce-l pindesc din toate părțile și între care obiectul cel mai luxos și plin de ațîtare e femeia: „Pe străzi elegante, ca o părere,/ Femeia modernă a trecut și revine;/ Tot haosul e-o veselie de eter". Dar cel sau cei care ar trebui să beneficieze, ca producători, de bunurile lumii, se văd refuzați și disprețuiți, unicul drept acordat în deriziune fiind dorința de posesiune: „Și dacă se zguduie orașul, / Și creierul rămîne pierdut;/ Și dacă munca trosnește din brațe, din piatră, din fier, —/ Mulțimea anonimă se va avea în vedere. / Tot, ce-mi trebuie să am, pot să cer". Vorbind în numele frustrațiilor, Bacovia va fi criticul avuților. De la colțul străzii, el aruncă priviri aspre asupra orașului, amenințări și anateme cavalcadei de aparențe strălucitoare, denunțându-le inconsistența, caracterul vicios sau calitatea de monopol a unei minorități, vestind, deci, în numele istoriei, pieirea profiturilor. Umilitul devine astfel cronicar moralist sau profet în zdrențe: „Trec burgheze colorate / în cupeuri de cristal—/ E o veșnică plimbare, / Vălmășag milionar ... //... // Dar notează-n cartea vremii / Filosoful proletar: / Greve, sînge, nebulie, / Foame, / Plînset mondial..." Tensiunea polemică, fulgerarea profetică, răzvrătirea sarcastică reprezintă însă numai ounctul de virf, de criză, al unei psihologii care cade din nou, epuizată în urma încordării, în starea ei de apatic visătoare: „Vinul, și mierea, și griul iot / Le-au strîns, pe grabă, cine-a putut... / Tuse și plînset visele scot / Du-te, oriunde, frunză de lut... //...// A fost odată... va fi odată... / Nu spune zarea, dar spune omul — / Numai acuma e niciodată ... / Adînc, prezentul, închide tomul ... // Mă duc, tot acolo, în marea clădire, / E ora, de la care rămîn închis." Registrul intern al persecutatului cuprinde deci două atitudini fundamentale, polarizatoare: una de mișcare continuă, de agitație febrilă, frenetică, și cealaltă de toropeală, sau vegetare, în fine, de încremenire sau pierdere totală.

Problematika eului, a insului, în înțelesul generic al cuvîntului, se complică cu problematica poetului, alimentată, la rîndu-i, din mai multe izvoare. Calitatea de poet atrage excluderea de la masa vieții, refuzul nevoilor elementare ce rămîn un vis inaccesibil: „Tristeți pe vînt, tristeți de mort / Pe străzi tăcute se desfac — / Serbări tîrzii de vinul nou, / Visări pentru-un poet sărac..." Condamnat la mizerie și umilință, poetul este în același timp victima privilegiată a morbului specific secolului, ftizia: „Un bolnav poet, atacat, / Așteaptă tușind pe la geamuri", sau: „Ea crede c-aș fi atacat". Bolnav, poetul este acceptat de moarte, pe care i-o pregătesc cei

doi complici, societatea și natura: „Cetate — azilul ftiziei — / Nămeți de la pol te cuprind. / Cetate, azi moare pectul / în brațele tale, tușind..." Respins cu oroare de burghezul sătul și sănătos, artistul este silit să-și poarte destinul în incinte mai mult sau mai puțin rezervate, pe locurile unde poate fi întîlnit fără teamă de contaminare și privit ca un fenomen exotic, straniu: „Pe galbene alei, poeții triști declamă lungi poeme", sau la marginea orașului, amestecat printre declasați, femei de stradă, nebuni și nostalgici neputincioși: „Cafeneaua cu visători damnați". Artistul nu-și găsește consolare nici în operă. Exercițiul ei este derizoriu în comparație cu existența, cu domeniul unde se înfruntă viața și moartea, cu realitatea față de care artistul nutrește un complex de inferioritate: „Pe stradă urle viața și moartea / Și plîngă poeții pe cema lor vană..." Dacă poezia este o întreprindere zadarnică și poetul un rebut social, solitudinea se desemnează ca un imperativ fatal, ocolită atît de înțelegerea reală a femeii („Dudua visează-un poet, / Bizar, singuratec, nebun"), cit și de recompensa posterității; „O, genii întristate care mor, / În cere barbar și fără sentiment". Asemenea ieșiri împotriva ingraturității timpului sint însă numerabile, constituind simple răbufniri și, semnificativ, roșiile cu titlul impersonal, ca și cum purtătorul lor ar face-o în numele altora. Bacovia este un poet într-atît de absorbit de drama sa existențială, încît, oricît de persistentă ar fi conștiința sa de artist, aceasta nu se exaltă, nu se îmbată orgolios niciodată. Macedonskianul Bacovia nu are însă nimic din trufia macedonskiană. Ba, din scrutarea textelor, în special a celor tîrzii, reduse tot mai mult la notații, se desprinde prezența unei a doua conștiințe poetice, nefericite. Bacovia este torturat de spaima inautenticității, a pozei de poet solitar și de aceea a eșecului artistic. Pericolul trăirii artificiale a rolului de poet damnat, monopolizat de boema simbolistă („Trecut-au ani, / Simbolism, / Curentul decadent"), l-a bîntuit pe Bacovia. Mărturiile eforturilor sale de a nu ceda tentației pe care o simțea încurajată din afară, dar și incolțind în el însuși nu lipsesc. Persiflînd o falsă complicitate cu gusturile snobe ale femeii („în fotoliu, ostenită, în largi falduri de mătase, / Pe cînd cade violetul, / Tu citești nazalizînd / O poemă decadentă"), el se surprinde, cu o tristă ironie, în postura nedorită, cultivată de poeții pe care, după o scurtă frecvență, i-a abandonat („Și-am stat singur supărat / în zăvoial decadent"). Repulsia față de riscul teatralității poetului este unul din motivele distanțării de sine, ale scîndării eului bacovian în insul obișnuit, sau în ființa de rînd, și poetul din el, conceput ca o creatură din ce în ce mai străină, la limită un *altul*: „Am ajuns, acum, pe un cîmp cu ape... / În luncă, medita un poet cunoscut — / Părea că de oameni nu mai încap; / De-această-ntimplare, atît de rău mi-a părut". Bătălia semidiscretă cu masca convențională,

către care poetul este atras și pe care o respinge simultan, este însă unul din aspectele încăleșării mai adânci cu spectrul ratării sau, cel puțin, cu sentimentul carierei necheiate, și al unei supraviețuiri în funcția de artist-în scrisul lui Bacovia este de observat că, odată cu obsesia calității de poet, este activă referința la poezie ca act constituit, ca realizare concretă, înțeleasă chiar în sensul editorial, de volume.

Noțiunea exprimată ca atare prin termeni din sfera ei („poemă”, „pccm”, „vers”) reprezintă încă un laitmotiv, de astă dată al dramei lui Bacovia. Noțiunea de poezie, utilizată printr-una din spețele sale, balada evocatoare a ocupației germajie din timpul primului război („Sumbră baladă germană / Pe străzi, în cetatea latină”), are o sferă de aplicație nelimitată, numită tot atât de bine un sentiment, o ambianță, o reflecție, cu valoare absolută. Un rendez-vous amoros problematic pe aleile unui parc este o poezie, e drept, exasperantă prin reeditare: „Eram să te aștept prin parc./ Văzînd că singură-tăți pe aici m-au oprit.../ Dar, mereu aceleași uitări!// Dar, tot aceeași poezie la infinit!?” Consumarea verii și ivirea iernii constituie dublă poemă: „Sezonul verii s-a finit / De serenadele albVstre.../ De reverii ascunse-n astre.../ — Poema care s-a sfîrșit. // Sezonul iernii s-a ivit / De cum ninsoare'a-n geamuri bate.../ De depărtările-nghețate... /—Poema care a venit.” Coborîrea nopții cuprinde nota de definitiv, de epuizat, pe care destinul o împarte cu poezia: „Noaptea-ncet, ticnit se lasă — / Poezie, sau destin”. Pentru Bacovia, convins oricum că și simbolismul e o viziune perfect realistă, poezia apare în genere drept un produs direct al vieții. Poezie face nu numai poetul sau iubitid, ci și natura: „Pe strada aplecată la vale / E-o toamnă ca o poezie veche”. între întipărirea toamnei și convulsiile poetului nu există deosebiri: „Culori și fum de toamnă, plins de poet”. Apoi, de vreme ce muncitorul revoltat compune „o serenadă din topor”, un paznic își zice la fluier „poema-atila de tîrzie”. Poezia se integrează în decor, cliiar în forma ei tipografică, materială: „Ninge, parcă toți muriră, parcă toți au înviat... // Dorm volumele savante-n inghețatele vitrine”. Caracteristic e că asemenea asimilări se accentuează sau se multiplică pe măsură ce inspirația slăbește. Bacovia în criză pierde parcă încrederea în vitalitatea proprie a poeziei, trecînd vieții sarcina ce îi revine. Nu e întimplător că, în versurile corespunzătoare, paralel cu referințele la poezia în ansamblu, revin teme și titluri vechi, ca indicii ale unei experiențe consumate și irepetabile, față de care o nouă tentativă n-ar fi decît o tautologie: „O tristă poemă de foi / îmi spune-o poveste de noi”, sau: „Fereastra e-o poemă de plumb și de seînte”. Concomitent cu obsesia poeziei ca operă constituită, Bacovia este stăpînit de procesul însuși de

creație, de actul scrisului, ale cărui peripeții trasează aceeași sinusoidă. Atitudinea are ambivalența proprie tuturor motivelor din poezia bacoviană. înaintea imposibilității conștiinței de a furniza ființei îndurerate armele necesare rezistenței Interioare, singurul răspuns îl oferă mișcările automate, deprinderile intrate în reflexul de autoapărare pasivă a dezarmărilor. Alături de rîsul amar și impulsul de retragere în casă, de închidere în racla odăii, cum spune, figurează scrisul: „Și nimeni nu știe ce-i asta — / M-afund într-o crișmă să scriu, / Sau rid și pornesc înspre casă, / Și-acolo mă-nchid ca-n sicriu”. Promițînd o ocrotire, scrisul implică și sensul opus sau cel puțin neutru. în raport cu suferința, cu tragedia omului, el este derizoriu: „De-acum, au și pornit pe lumea eronată / Ecouri de revoltă și de jale;/ Tot mai citești probleme sociale.../ Sau, ce mai scrii, iubita mea uitată!” în versurile citate, cu un subtext ironic, semnificația este poate restrînsă. S-ar părea ră poetul de vocație este exceptat. Iată însă și versuri unde disproporția dintre amploarea solitudinii și actul mărunț al scrisului nu cunoaște restricții: „în van peste foi, singur, un condei/Frec” sau: „Trist, c-o pană mătur vatra, solitar”. Frecvența cea mai mare o înregistrează însă spovedania impasului. Deosebirile între însemnările privitoare la acesta constau nu doar în accent, care, la început este patetic („Și gîndul s-alundă, pierdut vislaș,/ Pe-al vremurilor mers— / Și jalea de-a nu mai putea face un vers...”), apoi de o detașare necruțătoare, ca un verdict medical („Și prm crengile-ncilcite mi-am notat / Versuri fără de talent”). Imposibilitatea unei confesiuni teribile prin conținut acuză nu atât o resemnare, cît o luciditate surprinzătoare numai pentru cei care consideră pe Bacovia de după *Seînteii galbene* propriul său supraviețuitor, frustrat de cel mai elementar autocontrol. Versurile cu valoare de note de jurnal intim, atestînd Indiferența față de scris, preferința acordată cerințelor elementare ale vieții, în dauna celor ale artei („Azi nu mai scriu nimic./ Un vin, și-o țigară”), alternează cu zvicniri de nostalgie („Un cîntec trist din liră / Aș vrea să-ți mai arunc”) și 'cu ecouri ale activității trecute, interpretate însă ca aparținînd unei vieți definitiv lăsate în urmă, ori a altui poet. în acest sens exemplele abundă: „Doamne! necesitatea unui vin.../ Și-a gîndului culmi de poezie”; „Așteptai să fiu poetul îndrăzneț ca niciodată / Ca s-auzi ecoul rece-al unor calde sărutări”; „Cînd voi fi liniștit, voi scrie un vers / În care veți vedea că sunt părăsit”; „Ce umbră stă la geamul tău / Ca de iubiri învinse? I / Un fost poet, și-al nopții hău,/Pe uliți ninse”. Dar nu numai în momentele de distanțare, de autocontemplare detașată, ironică sau sarcastică, liniile „măștii” tragice se mențin, ci în clipele de reverie fericită, de avînt viril, ori cel puțin de

-voința rle scuturare a anxietăților, Bacovia păstrează, împotriva propriei sale intenții, crisparea originară. De aceea, stările euforice, de clan combativ, de nostalgie a viitorului radios, nu numai că durează puțin, dar se însoțesc în surdină, într-un subtext impalpabil, de ecourile tîngurii pe care, conștient, ar dori-o înăbușită. Efectele unor asemenea experiențe existențiale sînt absolut "decisive pentru lirismul său. Fiecare poezie poate fi considerată un monolog complet, reluînd de fiecare dată exact aceeași situație. Schema ei interioară se fundamentează pe transcrierea concisă pînă la racursi, pînă la elipsă, a aceleiași stări sufletești, marcată, la rîndu-i, de refren, de reluarea ei ca laitmotiv cromatic sau pur muzical. Convertirea în magie a acestor notații se obține tocmai prin alternanța între consemnarea simplă a sentimentului și proiectarea lui într-o lume transfigurată, o referință cromatică ori muzicală (de voce sau instrument). De uude și apartenența ei la tipul de artă manierist, caracterizat prin „suprasarcina afectivă sau seducția glacială a expresiei, abicondere și hiperclaritate, drapare în enigmatic și evocare, incifrare și iritantă transparentă" (G. R. Hocke: *Manic-Hsmus ni der LiUraier*, Rowohlt, 1959, p. 301). Contrastele semnalate dau poeziei bacoviene, în ciuda lipsei ei de invenție verbală și fantezie imagistică, răsfringeri spectaculare. Poezia bacoviană poate fi astfel percepută cu ochiul, asemeni unei piese de teatru (o piesă tragică, cu un singur erou), și, în același timp, cu urechea, asemeni unei litanii, unei elegii înăbușite.

BACOVIA ȘI ARTA SA

Sunetul și culoarea au, la poetul nostru, și alte funcții decît cele cunoscutе simboliştilor cu care a împărțit, la începuturile sale, afinitățile de epocă. Pentru modernul pățimaș al sonurilor, mai mult chiar decît Baudelaire, apogetul lui Wagner, sau decît Verlaine, promotorul fascinației sonore, „muzica sonorizează, orice atom". E dc înțeles de aceea, pentru ce intră în repertoriul său poetic atîtea instrumente: nai, țambal, goarnă, clavier, vioară, violină, flașnetă, fluier, talangă, liră, harfă — o adevărată orchestră; cum de întîlnim în titlurile sale romanțe, serenade, valsuri, marșuri (funebre...), derit muri și nuanțe diverse (largo, piano), dezvoltate în game stranii („Și gem și pling și rid în hi, în ha"); de ce putem delimita cu atîta precizie categoria sonurilor: foșnet, țîrit, geamăt, șoaptă, murmur, suspin, oftat, chiot, vuiet, răget, bolboroseală, tușit, strănut, ciocnitură, trepidație, urmărind jocul savant al vocalelor și consoanelor sale. Ilustrativă e, din acest punct de vedere, poezia *Plumbs* în care tînguirea .deznădăjduită a sufletului tras în jos de propria povară e sugerată, în parte, prin contrastul

dintre vocalele deschise, a, o și e (fiori, amonil, aupe), cu vocala închisă u sau i, un i sau i urmat de grupul ne (adine), cr (sicriele), mb (plumb), nt (vînt, întors), rn (atlrnau) etc.

Dar invocarea muzicii comportă la Bacovia uu dublu sens. Pe de o parte, e înțeleasă ca o transfigurare a realității, conform vederilor tradiționale. Dacă țesătura de armonii alcătuită încă de la greci valul aruncat peste fața crispată a destinului, jocul orchestrei bacoviene mingie o sensibilitate care nu dispune de nici un alt remediu contra durerii. Opresiunea concertată la care e supus poetul poate fi suporlată la rigoare atît cit în temniță acționează mijlocul de luptă al lui Orfeu împotriva fiarelor. în infernul bacovian, efluvium muzical organizează un univers secund, figurind conturul unei lumi ideale, modelată de un spirit căruia îi e familiară reprezentarea plastică a viitorului și de o structură feminină, dornică dc tandrețe, dc o fericire înțeleasă ca uu acord spontan între suflete: tabloul viitorului, al societății sperate, nu cnpnnde alte sugestii decît cele muzicale. Dacă însă, în prima accepție, muzica e un paleativ, în a doua, în loc să sublimeze suferința, o exasperează. De astă dată, temele muzicale, modulațiile sonore, instrumentele constituie organul propriu răului din lume, armonia nefiind decît o formă perfidă, de o cruzime rafinată, a infernului existenței. Glasul muzicii devine sinonim cu vocea morții. Vaietele poetului, toată gama spaimei de existență la auzul muzicii, tentativa de fugă din fața asaltului „miilor de fluiere", manifestă o teroare de făptură plăpîndă și sălbatică, înaintea deli-ciilor crude ale muzicii. Aceeași dualitate sonoră între ris și plîns (de ape, de lampă, de grădină, cu lacrimi de sineală, de aur, de siuge), între un plîns abstract: simbol al condiției umane, dar și de o concretețe intolerabilă, și hohotul sarcastic. S-a vorbit mult de sentimentalismul împins la sensiblerie, pînă la emotivitatea facilă, ca și despre teatralismul bacovian. Se uită însă că atunci cînd se simte piurîit de o asemenea primejdie, elegiacul ia distanță față de propria înclinație, și, discernind autenticul de confecționat, se autoironizează. Risul și plînsul devin Conștiință critică sonoră a poetului care „demitizează" amorul, practică ironia estetică, jocul zîmbetului subtil pe marginea rosturilor tragico ale pasiunii, crispat în rictus amar, în sarcasm hohotitor. Această îndoită conștiință a lucrurilor infuzează o circumspecție permanentă față de sentimente, determinînd considerarea lor sub reversul negativ.

La Bacovia există o satisfacție tulbure, îngrozită, ușor teatrală, de a avertiza asupra feței întunecate a vieții („Sunt cîțiva morți în oraș, iubito, / Chiar pentru asta am venit să-ți spun; /.../ încet, cadavrele se descompun"). Conștiința critică își infuzează veninul și în momentele de tensiune emoțională, și pune la îndoială însuși erosul, sublimul patosului,

niciodată suferința și valorile înseși. Un ris printre lacrimi, cu mtnire te-rapeutică? De la Villon, creatorul umorului sub spinzătoare, la Heine și Apollinaire, risul, leacul drastic împotriva lăsării în voie a durerii, indigui, de nu poate seca, torentul devastator al suferinței. Risul bacovian, în loc să refuleze, exacerbează însă sentimentul tragic al existenței. Prin sarcasm, apropiat până la un punct de risul galben al lui Corbiere ori cel cu game sfișietoare al lui Laforgue, și cel mai puțin de hohotul sfărîmat al lui Apollinaire, el nu caută un minimum de securitate interioară, ca francezii, un sens în lumea absurda a disperării. Risul său subliniază, dimpotrivă, nonsensul universului în care e proiectat. Luciditatea, oricît de sagace, e departe de a reprezenta un paleativ. Dacă n-are podoarea plinsului, risul, „tovarăș hidos”, și-l ascunde de lume. Sau, cînd îl cuprinde pornirea ele a ride, se îndreaptă spre casă oii se închide în cliuciumi, ca într-un sicriu. Corbiere se considera un „nebun pe jumătate” ori nebun nereușit, Bacovia. rizînd, are intuiția „nebulii sale integrale”. De aceea se și recunoaște în *Eftaful* său ca un ins „suspect tuturor...”, datorită structurii sale polare, suspendată între plîns și ris.

în lirica baceviană, pictura concurează cu muzica, deși, statistic, elementul muzical precumpănește asupra celui cromatic, care, și el, produce ecouri muzicale și efecte de incantație („Copacii albi, copacii negri / Stau goi în parcul solitar”). Poezia sa se organizează în jurul unui motiv, lait-motiv, după modelul muzical, principalul procedeu de obținere a lait-motivului fiind repeliția unui singur cuvînt, care provine, de obicei, din sfera cromatică: negrul, albul, violetul, galbenul, roșul, plumbul; în măsura în care sînt nuclee coagulante ale poeziei, ele devin „și laitmotive muzicale chiar dacă în sine culoarea n-ave virtuți sonore speciale. „Compozitorul de vorbe” încerca să redea „cu inteligența” culorile sentimentelor, după tipul corespondențelor instrumentaliste. (E ceea ce explică într-un interviu acordat lui I. Valerian în *Viata literară*.) Și totuși Bacovia nu e un pastelist detipic; culoarea, în loc să reliefeze obiectul, estompează, dimpotrivă, conturul, îl dizolvă într-un fluid unic. În stare să impună o anumită stare de spirit, și nu e vehicul al unui efect general ca la simbolisti. Culorile sale pot fi anevoie socotite pur picturale, adică păstrîndu-și valoarea intrinsecă, putîndu-se cel mult compara, prin analogie, cu impresionismul unui Degas, cum a făcut-o Călinescu, referîndu-se la atmosfera vapoasă a salonului alb care „visa cu roze albe —/ Uu vals de voaluri albe...” sau cu fauvismul, în imaginile *Amurgului antic*. De fapt, la Bacovia asistăm la convertirea prin culoare a realului în ireal, proces caracteristic poeziei moderne, piesec în care culoarea își pierde funcția ei calificantă. Bacovia ajunge la această dezobiectivizare a lucrurilor, nu printr-o imaginație efervescentă, adică

prin răsturnarea violentă a raporturilor exlste [combinații inedite de culori, intensificări etc.], ci prin procedeu halucinant (*EitbUiuluugsteh-nikj*. de care vorbea Hugo Eriedrich (*DU Stmhtur der Medermn Lyrih*, Rovonlt. Hamburg, 1956, p. 142). Tehnica modificării cadrului e reducția acestuia la una sau cel mult două culori fundamentale, de fapt tonuri, reci sau calde, elementare sau complementare — galben-albastru, violet-gri, alb-negru etc. Efectul de halucinare provine nu din cumulara, ci din desprinderea culorilor de suportul lor material, ele avînd tendința de hipostaziere („Trec singur spre seară pe ape-ngbețate / Cînd ilfiie, pe lume, violetul”), sau chemînd asociații aproape independente de punctul de plecare („Acum, stă parcul devastat, fatal, / Wincat de cancer și ftizie, / Pătât de roșu camc-vie”). Cel care „halucinează” este poetul, sub presiunea unor crematismes care copleșesc ecranul interior al conștiinței („Amurgul galben m-a îngălbenit, și m-apasă / Ca geamuri galbene, cu lacrimi ce nu mai curg”). Culorile, detașate de sursa lor, delimitează o lume apăsătoare, închisă, fără perspective, demarciud o stare de spirit, un peisaj interior, croind acea *Stimmung*, atmosfera particulară, prin calitatea nouă ce o capătă, fie și printr-un refren cunoscut, adică prin efectul de redundanță. Atmosfera generată de culoare nu e la el emanația unei dispoziții vagi, evanescente, ca la simbolisti, ci înconjoară o obsesie acută, răspunde unei exigențe adinei, organice. Ca și instrumentele muzicale, cromatica satisface o funcție existențială, cu efecte ambivalenle. Pe de o parte exasperează sentimentul de neliniște, spaima de a fi, de a sta sub asediul forțelor negative („Carbonizate flori, noian de negru”), suscită porniri depressive, chiar cînd e vorba de culori intense (precum în viziunile expresioniste ale lui Trakl, vezi albul decorului hibernal, în principiu pur, maculat de sînge închegat, vezi violetul falnic, indicînd un doliu cosmic), înșelătoare, culorile întrețin o suspiciune foarte caracteristică pentru poetul care, în cîteva rînduri, le consideră măști ale imposturii: „Femeie, mască de culori” sau „Trec burgheze colorate”; cînd își extind imperiul asupra existenței în genere, poetul le denunță ca simulacre ale neantului (vezi, între postume, acel: „Amurguri/ Vopseli/ Triste culori, / Dureri pe negîndie.../ Amurguri.../ Spoieli/ Boieli/ De-atitea ori, / Induceți gtnd”). Pe de altă parte, Culoarea e intmpiată cu o anume euforie tocmai pentru că aruncă un vâl peste destinul ostil și sublimează durerea de a trăi în mijlocul unei umanități haotice. Culorile nu-l transportă, cum nici muzica, pe Bacovia în imperiul transcendentului, ca pe simbolisti, nici în acela al misterului gnoseologic, ca la Mallarmfi, ci îl coboară pînă la rădăcinile vieții, unde se înfruntă ființa cu neființa.

Arta lui Bacovia., de la *Plumb* la *Stanțe burgheze*, cunoaște o involuție, o degradare, alirmă cei pentru care autorul spusese tot ce avea de spus în *Plumb*. Concluzie nu numai exagerată, în sensul că și în volumele intermediare dintre capetele carierei sale palpită o vibrație autentică, dar și în ce privește natura exactă, a declinului relativ. Fenomenul se explică prin caracterul mesajului bacovian, pe de o parte, pe de alta, al artei sale. Poezia unei experiențe-limită, poezia unui eu aflat la marginea dintre ființă și neființă, nu se poate dezvolta într-o „tematică” variată, nu-și creează obiectul ca expresia jocului liber al imaginației, ci durează atât cât durează conștiința acestei situații existențiale. În afară de aceasta, ori mai exact ca urmare, este de observat că tendința către limbajul elementar al inimicii are ca punct limită idealul tăcerii absolute, propriu eroilor beckettieni. Aspirația, din ce în ce mai accentuată, de la un volum la altul, triumfătoare în paginile finale, reflectă procesul pe care-l suferă Bacovia însuși. El răspunde unei intenții conștiente, sensibile din volumul *Plumb*, în mod direct, prin năzuința sa după tăcere, cât și indirect, prin nevoia aparent opusă, de vorbire incontinentă. Monologul bacovian se exprimă din ce în ce mai condensat, prin forme tot mai puțin articulate, prin simple cumulări de senzații-disparate, prin intenții frunte, risipite înainte de a fi adunate și tot mai stăpânite de obsesia tăcerii. Dublul impuls, al tăcerii și vorbirii, pronunțat în *Plumb*, își rupe echilibrul treptat, pentru ca, în ultimele etape, să se instaureze în primul plan dorința de tăcere, prelungind cea criză a tuturor simțurilor, cea oboseală dezgustată care i-a invadat viața, sleindu-l și determinând un scepticism total cu privire la rostul actului însuși de a scrie. Versul devine tot mai apăsător, o emanație pur și simplu a unui val stins. Cliemind tăcerea, poetul nu mai are decât să șoptească cuvinte izolate ori să le capteze cel mult ecoul: „Pling.../Pling... / Taci... / Hai... Hai;/în infinit...” în corelație cu această propensiune spre tăcere, are loc, în cadrul criticii făcute propriei traiectorii, un proces al limbajului poetic, și prin el, al cuvântului ca atare. Intenția episodică până prin jurul anilor '30, însoțind numai momentele de criză, se manifestă din plin începând de la acea dată, pentru a covârși orizontul epocii „stanțelor burgheze” și al postumelor. Ceea ce pare a fi incoerența unei inspirații sugrumate lent este de fapt efectul unui nihilism de principiu. Neantul, devalorizând totul, își încheie opera prin dezarticularea limbajului. Acțiune care condamnă poetul la neîncrederea în posibilitatea comunicării, nu numai cu lumea, ci și cu sine. Arta, în măsura în care se mai poate vorbi de organizare artistică, se confundă cu aglomerație de notații inextricabile. Dovadă însă că poetul este conștient, fie și cu intermitențe, de natura procesului, este că și în acest desis de notații funcționează o serie de procedee: juxtapunerea pozi-

tivului și negativului, a afirmațiilor și negațiilor („Liniște... / Nu se mișcă nimic. / Foi galbene, uscate,/Roșii,/ Că vor pica.../Pe după case / Stă soarele / Spre apus./Liniște.../Nu se mișcă nimic./Culori vii / Și lungi,/ înspre apus. / Pe nesimțite, / încet, / Au dispărut aureole.../ Noapte”), a întrebărilor fără răspuns („Adio, visul s-ascunde.../ înaintef înapoi? Oriunde”...), ori pur și simplu consemnarea uitării de sine totale, cu alte cuvinte a vidului lăuntric; „Prezența mea am pierdut-o”.

S-ar zice că, asemeni personajelor lui Beckett, Bacovia atinge cu ultimele versuri acel prag de unde, sub presiunea unui scepticism generalizat, vorbirea însăși devine echivalentă a tăcerii: „Acolo, unde nu-i nimeni, / Nici umbre, / Unde se duc / Multime de ani, / Și zgomotul zilei, / Și tăcerea nopții... /.,./ Acolo, unde nu-i nimeni, / Și nu mai trebuie / Nici un cuvânt”. Semnificativ e că de aceeași indiferență a valorilor, intelectuale sau afective, se resimte și actul scrisului. Dacă a iubi și a urî, a simți și a fi insensibil, a-și aminti și a uita este totuna, cu atât mai mult a vorbi și a scrie se neutralizează.

BACOVIA ȘI PROZELE SALE

Bacovia a scris și proză. Puțin, disparat, la mari intervale. Prima culegere, *Bucăți de noapte*, compusă din scurte texte nepublicate în presă, a apărut într-o carte minusculă, de 48 de pagini, în 1920, editată cu eforturile — chiar și materiale — ale Agathe Grigorescu. Retipărită în ediția *Ojzere*, a sporit cu o bucată de o filă. Următoarea și ultima selecție, *Cintic tîrziu*, incluzând fragmentele publicate în periodice provinciale și reproduse, în patru foiletoane, de Cezar Petrescu, în 1928, în *Curentul*, a apărut în ansamblu abia în cadrul aceleiași ediții, *Opere. Cîntec tîrziu* (titlul inițial, sugerînd poate, așa cum mărturisea Bacovia într-un interviu, „un ecou întirăat”) devine aici *Dintr-un text oomun*. Dacă *Dintr-un text oomun* îl prezintă pe Bacovia așa cum a fost, *Bucăți de noapte* îl schițează așa cum ar fi vrut să fie. E genul poemului în proză practicat de Wilde și Maeterlinck pe urmele lui Baudelaire, abordat la noi pentru prima oară de Eminescu, dar consacrat de Macedonski. De dimensiuni relativ reduse poemul în proză pornește de la o impresie, o senzație, iscată de un stimul extern sau intern nelocalizabil, sau de la o scenă, un eveniment deseori nesemnificativ, efemer, spre a clădi pe ea o stare de spirit fundamentală, un raport decisiv între eu și lume, o atitudine de viață, împreunînd cotidianul banal cu emoția lirică și sondajul psihologic, reflecția filozofică și incursiunea în himeric, genul era chemat să valideze unitatea secretă a domeniilor, să anihileze frontiera dintre real și imaginar, dintre

dezideratele subiectivității și imperativele obiectivității, cu alte cuvinte, dintre libertatea poemului și legile restrictive ale prozei. Pretextul ales devenea, prin potențarea ori conferirea arbitrară de semnificații, un simbol al unei experiențe totale. Se știe ce continuitate și ce dezvoltări surprinzătoare cunoaște genul în care Macedonski a deschis drumul plasticii vizionare a lui D. Angliei și Tudor Arghezi, iar, pe o direcție mai puțin spectaculară poate, calea lui Ion Vinea, Adrian Maniu, Emil Isac, Mateiu Caragiale. La Bacovia, poemul în proză se apropie mai curind de maniera primei generații de simbolști (Ștefan Petică, Cezar Săvescu), strinși în jurul lui Macedonski și a precursorului Traian Demefrescu. Și clădită, ca și aceștia, notația de atmosferă pendulind între sentimentalismul ființelor zdrobite de viață și nevrozele căutătorilor de experiențe senzoriale rare. Poemul în proză se dezvoltă la el în rotiri de planuri și suspensii de frază:

„Altfel nu a fost niciodată... pînă ce soarele dezvoltă și aici o sentință oboșită, a singurătăților desprețuite...

Dimineața friguroasă cu vînt... camera goală... pășind, podelele sună; scriind, penița plînge pe hîrtie... poate s-a scris ... ce vremuri... ce sens... nouri întunecoși astupă fereastra,, gardurile și lemnăria ude ... nouri întunecoși întunecă ochii... și vrea să plouă din nou... Ceasul s-a oprit, nu mai vrea să însemne timpul... niște bani stau pe colțul mesei, și gîndul e închis..." Descurajarea este atît de adîncă, incit inițiativele elementare, ca închiderea ușii și a ferestrei, aprinderea lămpii și aranjarea patului rămas nefăcut (semn de zăcere prelungită în odaie) sînt inutile. Amnezia, sentimentul zădărnicii reproșurilor adresate altora, senzația depersonalizării destramă lucrurile familiare și, deșteptînd impresii funerare, impun o irezistibilă dorință de abandonare, de cădere lentă în ritmul în care realitatea însăși alunecă undeva în jos: „Am uitat cine stă aici, și unde auplecat, e tîrziu; pe străzi e șoapta bunului plac și a suferințelor extreme, sau nimic... și podeaua e veche și ciaturile dau senzații de craniu; mîntea cadentează fără șir cugetări pustii... pînă ce o moleculă s-a zdrobit în creier, pînă ce totul spune: vedeți ce ați făcut..."

O, mai tîrziu, mai tîrziu, după atîtea, aceleași lucruri vor fi mai plăcute [...] oh, de n-aș răni un cuvînt, într-o spaimă creșeîndă și să cad..." Precum intimitatea cu obiectele, legăturile cu lumea activă, cu mulțimea și forța străzii sînt tăiate, ca urmare a unei incompatibilități radicale de sensibilitate. Orașul, deși minuscul, este un bilci absolut și respingător prin vitalitatea lui vulgară, grotescă: „praful întunecă orașelul și năvălește în gura celor care beau, care mîiică, care cască ... Ciungi, orbi, ologi, infecțioși, cu cărnuri putrefacte, urlă cerșind; un copil s-a speriat și plînge... Morile duiesc, și în ogrăzile lor stau munți de griu și de păpușoi; pe malul gîrlei

X X X

aleargă o puderie de oameni, femei și copii în pielea goală." în mijlocul acestui tîrg ca o panoramă de Bosch, unde Bacovia prozatorul regăsește decorul poetului Bacovia, inclusiv „ocheanele îngrozitoare" prin care se zăresc prințesele întinse în racla de sticlă, visătorul face figură de Pierrot înduioșat și Verlaine autohton. Asociație ușor explicabilă pentru oricine știe că Verlaine s-a identificat cu arlechinii, cu paițele tandre și lunatice: „Caterinca veche... Verlaine, ce plînge în iarmaroc în tîrgul meu natal; paița Care simte că n-o ascultă nimeni... și izbucniri bengale, catalige, fluierături; o baletistă ce pozează în fumuri colorate... ah, Vasilache desperat..." La fel de semnificativă ca imposibilitatea contactului cotidian între oameni este inecomunicabilitatea cu natura, cu vraja lumii „lăsate în plopi", a vegetației foșnitoare de insecte de pe marginea „lacului fecundat și putred", a aripilor „cărăbușilor somnambuli" și a luminărilor dintr-o noapte de înviere. Lumii exterioare, vieții chiar dintre zidurile cafenelelor, uu i se contestă o forță de atracție inferioară, biologică, căreia uu i te poți sustrage și pe care o multiplică tocmai depărtarea de focarul ei intens: „Un magnetism animal, ecou surd al unui enorm val de apă, un cutremur lung în fumul cafeului, undă mulțimea se aseamănă ... un gînd care trece cu mișcarea capului, și ochii oboșiți". Este emanația aceleiași surse de plăceri umilitoare, anulînd brutal clanurile transfigurate, frumusețea exaltată prin puritate și frăgezime, pasiunea plenară, senină. Retragerea în camera pustie, izolată și ignorată de restul orașului, ca o cochilie goală azvirlită departe de tărîmul marin, suprimarea relațiilor cu umanitatea și banalul nu elimină însă voința de a trăi și în primul rînd aceea de a iubi. Desprețuite, izgonite sau numai refulate, dorințele reapar travestite în fantasmă feminine, în mască de „fecioare naive, pale, pure", de ființe ale pădurilor și apelor și de vestale ale amorului. Torturatul se închipuie răpit și dus în afara orașului, la un conac patriarhal dintr-un sat încremenit într-o iarnă idilică, de către o fată misterioasă, care, fără a-l preveni sau a-i da vreo lămurire, îl închide într-un iatac ce urmează a adăposti o noapte de dragoste savant pregătită și simulată cu ingrediente magice. Altă dată, eroul este convocat în afara orașului de o pereche necunoscută, un domn și o doamnă în negru, care, punîndu-i o mască neagră pe față, îl duc cu trăsura într-un vechi palat, ignorat pînă atunci. În salon, după ce iau o baie parfumată și se odihnesc în cearșafuri albe, misteriosul cuplu coboară cu el la subsol, într-o încăpere fără ferestre, de forma unui cub capitonat cu catifea neagră și scaldat într-o lumină palid-violetă. întinși goi pe podeaua captușită și ea în catifea, practicantii acestui rit păgîn sorb arome negre din pahare negre, după care doamna cîntă la o chitară neagră și dansează. Ritualul de magie neagră

X X X I

se întrerupe brusc prin stingerea luminii, urmată de filfiutul umbrei pre-monitoare a lui Marx. Incidentul, scandal în pipete isterice, nu pune capăt orgiei: „Cabrato nervoasă încheștară și ploaie de sărutări bizare ne adormi profund în acel cub negru al uitării” (*Cubul negru*). închupirea erotică poate lua în lășări mai blinde, romantice sau melodramatice. La căderea nopții, în cursul unei plimbări într-un parc desfrunzit și în care partenera pare a fi o prostituată, aceasta relatează, o dramă pasională dintr-un ziar, cu un accent care lasă să se înțeleagă o admirație și o secretă dorință de imitație a cazului. în fine, solitarul asistă la întâlnirea în camera lui dintre un tânăr și o tinăra, la început cu o bunăvoință ironică și un scepticism total față de sinceritatea sentimentelor acestora, apoi cu o mărturisită neliniște: „Dar după plecarea lor, orice concentrare de cugetare îmi dispăru ascultând ploaia-ninsoare de afară, și viața îmi apăru din nou atît de ușuratică; în zadar mai căutam singurătatea pentru a o descrie prin prisma celor învinși...” Caracteristica *Bucăților de noapte* este violența înfricoșată a dorinței. Cu cît ardoarea este mai aprigă, eu atît motivele de a o combate sporesc. Personajul, constrîns să-și înăbușe apetența prin proprie cenzură, trăiește cu o întrecută sporită ipostazele imaginare ale erosului. Totuși, nici pe acest plan, el nu înaintează prea departe. Imaginația, ca și dorința care a aprins-o, se înspăimintă de propriile lovine tulburătoare, întorcîndu-se pe pămîntul de unde încercase să zboare. Bacovia în *Bucăți de noapte* este Bacovia din viață, insul traversat de ațîțări puternice însă fugare. Aspectul fragmentar al proceselor, stadiul de eboșă, comentariul timid al stărilor de spirit — simple însă lări, note azvîrlite în treacăt — diminuează valoarea.

Jurnalul *Dintr-un text comun* este alcătuit tot din notații de atmosferă citadină, de reverie sub lună în cameră, sub frunze în parcuri, sub norii de fum în localuri mărginașe, și din fabulații amoroase. Inițial, caracterul subiectiv al însemnărilor se camuflează sub numele lui Seusi (Sensitif), care „visător idealist, sosise într-un oraș unde era numit profesor de educație literară, la un liceu particular, după mulți ani de muncă și de așteptări”. Ducîndu-se să depună un pachet la o văduvă care închiriază camere, devine locatarul și iubitorul gazdei, cu care petrece nopți de plăceri, schimbă impresii de lectură și comunică aspirații exaltate. Amîndoi, se precizează, „împrumutaseră un fel artistic de a trăi, din unele romane”. Relatarea atractivă a vieții lui Sensi încetează repede, pentru ca să fim puși în contact direct cu jurnalul eroului, alias autorul. Acesta uită însă convenția postulată și introduce reflecții precise la propria biografie. în persoana femeii care îi citește versuri, recunoaștem ușor pe Agatha Grigorescu, în comentariile

despre viața literară, gustul cititorilor și cerințele culturii moderne, pe teoreticianul din *Orizonturi noi* și *Ateneul literar-cultural*, iar în versurile reproduse, pe poet. Pe poetul Bacovia îl găsim și în accentele risipite de decepție literară și în reflecțiile, la fel de amare, cu privire la moravurile breslei, pătrunse de vanitate și opacitate socială. Tot el este, evident, acela care desemnează fantasmalele, genul de reverie, pornirile violente și tot stilul de existență drept indicii ale unei psihologii boem decadente: „Vinurile ce-am băut mă predisun spre crimă... mai am cîțiva bani... mă duc să-mi cumpăr încă o butelie... poate înnebunesc, poate încep să cînt... Sunt singur... Cei bîstîni, cei nefericiți pot să îndopați cu vin... Decadența... Simbolism... Poezie.”

Dacă *Bucăți de noapte* arborau o intenție constructivă, fragmentele *Dintr-un text comun* par a nu avea asemenea ambiții. Bacovia nu își propune decît — în măsura în care se poate vorbi de țeluri concertate — o imagine frîntă a unui destin frînt. încă mai categoric ca în precedentele proze, se evocă inconsistența dorințelor și ipostazelor teribile dar imposibile, lipsa de perspectivă a vieților sărmene și hipersensibilitatea în mijlocul mediocrității împacate cu sine, filistine, zădărnicia activității poetice, înțeleasă ca un ecou dureros al ambiției improprii. Fragmente de viață brutală, sugerate prin punctări de mediu și detalii materiale (cameră modestă, venituri precare, satisfacții derizorii, precum un vin, o cafea neagră, o plimbare în grădina publică), măștile unei existențe fictive (călăgăre rotoman, expert în magia neagră, invitat al unei admiratoare rămasă necunoscută, într-un castel identic cu palatul din *Bucăți de noapte* și unde se poate trăi nestinjenit vreme de un an, în belșug și totală izolare), schițate ca niște eventualități improbabile, și chiar observațiile ironice pot fi apreciate prin prisma unui condei extenuat. Vocația îi apare eroului sfîrșită; mutarea lui Sensi din locuința unde trăise ultimul vis de dragoste și de scris este ea însăși simbolică: „Singur, în noile odăi; o cafea adusă și încercarea de a se familiariza cu zidurile atît de curînd părăsite de alții. Cine au fost ceilalți? Cine ar fi el?... Interesează, oare, cînd viața e atît de grăbită pentru unii? În două-trei zile, intimitatea locuinței deveni familiară... La o masă întorcea foaie după foaie scrise, urmărirea sfîrșitul unui manuscris ce era discutat de mult. Ce satisfacție ar fi meritat și cum putea să o ceară?... De la cine? De aceea își vedea de munca lui de visător, singurul indemn ce-i mai rămăsese.”

Dintr-un text comun, definitivînd autoportretul bacovian, este o confesiune aproape deschisă a unei vieți neîmplinite, care, dela un moment dat, a apărut poetului o fatalitate inexorabilă; de fapt, un jurnal intim travestit.

BACOVIA ȘI TIMPUL NOSTRU

Favoarea excepțională acordată postum lui Bacovia ține de domeniul senzaționalului. O creație atât de restrânsă ca întindere, atât de inegală ca invenție tematică și expresivă, concurează cu opera unui Arghezi, Blaga, Barbu, în emulația editorială, în pasiunea Critică, în popularitatea numelui. Ba, mai semnificativ, titularii poeziei noi îl cultivă cu o fervoare incompatibilă, cel puțin aparent, cu propria lor orientare estetică, așezându-l pe Bacovia alături de artiști mai desăvârșiți, mai fecunzi, mai complecși decât autorul *Plumbului*. Stima lor se sprijină pe intuiția, clară sau obscură, a modernității poetului, a sensibilității sale, deosebit de acută, la neliniștile timpului nostru. Intuiție exactă, căci poezia bacoviană deține, prin postulatul ei tragic, o virtualitate universală și profund contemporană, justificând confruntarea cu citiva din marii martori ai aceleiași tensiuni, care sînt Kafka, Camus, Beckett.

Tragismul bacovian are un element comun cu viziunea modernă a tragicului: caracterul cotidian al obirșiei și sensului său general. Conceput ca un derivat al condiției sociale, al situației omului într-o lume strîmb întocmită, tragicul este simțit, în ultimă instanță, în ipostaza supremă a blestemului de a trăi. Omul tragic modern apare culpabil pur și simplu fiindcă există. E sentimentul ce-l degajă, odată cu eroii lui Kafka, Beckett, Camus și Sartre (din *La nausie*), eroul liric bacovian. Poate că acel K. din *Procesul*, sau inginerul hotarnic din *Castelul*, înfruntînd instanța misterioasă ce-i guvernează, se comportă în manifestările lor de voință și cunoaștere, cît de umile, ca elemente încă active, răspunzătoare. Winnie și Clam ai lui Beckett, Roquentier al lui Sartre, Străinul lui Camus nu vădesc nici cea mai vagă dorință de intervenție în orientarea propriei lor vieți. Ei trăiesc în cea mai desăvârșită indiferență față de propria lor soartă. Cu toate acestea, sau parcă tocmai datorită impasibilității, sînt atacați, loviți, zdrobiți. Irraționalitatea totală a verdictului care condamnă pe omul tragic modern la suferință continuă, din chiar clipa ivirii sale pe lume, și transformă pe acesta într-o victimă absolută. În perspectiva tragismului elen, învinsul era un adversar demn, ce nu-și accepta capitularea înainte de luptă. Omul tragic modern pare a se preda dinainte, conștient de inutilitatea efortului de a se angaja într-o bătălie cu deznodămînt prestabilit. Demobilizarea este însă numai primul pas al abdicării de la imperativul ființei. Mersault din *Străinul*, complet opac la valorile sociale și morale ale uuei lumi cu care nu are nimic comun, Lasă să subziste amintirea unui moment unic de exuberanță, de iluminare, ivit la contactul neprovocat cu singurele focare de frumusețe: soarele și marea. Din impersonalizare, eroul camusian scotea o stranie satisfacție, un sentiment al împlinirii de sine. Gradul de alienare atins de perso-

najele lui Beckett coincide cu degradarea totală a insului. Acestea și-au pierdut de mult conștiința eului și, odată cu ea, urmele propriului trecut. Uitarea a tot ceea ce au fost, inclusiv a numelui, coroborîndu-se cu imposibilitatea reprezentării a ceea ce sînt și, cu atât mai puțin, a ceea ce vor fi, șterge coordonatele timpului și spațiului. Un univers neutru se instalează. Înăuntrul căruia omul se reduce la treapta de vietate protozoică, agonizînd interminabil, torturat simultan de o moarte care trebuie să vină, dar nu vine, și de o viață care nu poate fi trăită, dar care trebuie îndurată. Din existența specific umană, le-a rămas limbajul, mai exact vorbirea. Articularea me-notonă, desperecheată, a cuvintelor, din ce în ce mai puține, mai paupere, mai confuze, constituie unica lor modalitate de a fi. O modalitate precară, inaptă să întrețină cel puțin iluzia vieții, constrîngătoare însă, obligatorie, fiindcă alt mijloc de incarnare nu ne este dat. Monologul beckettian, rugă zadarnică, irepresibilă, se zbuțuiește între imposibilitatea de a vorbi și imposibilitatea de a tăcea. Privindu-se murind, eroii lui Beckett știu că vorbirea, ca ultim exercițiu al unui rest de conștiință a prezenței lor în fața destinului, reprezintă un travaliu mecanic și perfid, de vreme ce revelă și ascunde prezența destinului. În lumina modernă a tragicului, antagonistul apare tot atât de puțin prestigios ca protagonistul. Fatalitatea, coborînd din transcendent, se amestecă în urzeala ternă a ființelor și lucrurilor de fiecare zi. se insinuează în miezul existentului, în intimitatea ontică a omului. De domeniul „trans-descendenței”, despre care vorbește filozoful Jean Wahl, ea nu mai acționează prin vicleșug, prin capcane întinse unor conștiințe orgolioase, deci libere. În noul ve'mînt, forțele opresive se identifică cu mecanica unui timp indiscernabil, de nesegmeutat în prezent, trecut, viitor, a unei durate neutre, difuze, dar corosive. „Ceva își urmează cursul”, spune un personaj beckettian. În chip implacabil, am adăuga. Această durată, despre care nu știai dacă umple vidul dintre om și lume, dintre om și omul însuși, dacă nu este tocmai vidul, reprezintă o devenire mincinoasă, o formă de timp uzurpat, căci, deși aparent clipele trec, uneori accelerat, alteori lent, în realitate ele nu se însumează și nu contribuie la nici o dezvoltare, la nici un fel de schimbare. Durata modernă este pseudonimul timpului extenuat, sterilizat, mort, cu atât mai corosiv, cu cît, departe de a precipita voința de a pieri, îl silește pe om să trăiască murind, să dorească a-și prelungeți agonia, sau să moară trăind. La extremitatea drumului parcurs de conștiința modernă a tragicului, fatalitatea „trebuia incriminată în fiindcă murim, ci fiindcă trăim”. Astfel, fatalitatea nu mai intervine în viața omului pentru a-l pedepsi fiindcă acesta îi acceptă provocarea în numele unor valori proprii, în numele sensului cu care el ține să-și justifice existența. Destin

și erau, în vechea tragedie, două forțe concurente, dintre care una misterioasă și arbitrară, dar reprezentată Ca substanțială, ca o esență. Acum, destinul și omul, împlețiți pînă la confundare, compun duelul absurd între absențe, între nonvalori, între umbre. Conform spiritului tragic modern, destinul este însăși existența, iar omul un intrus printre zei și în lumea lui proprie. Odată cu deplasarea arenei de dispută dintre om și destin, din Olimp în Infern, din cercul de lumină al sensurilor în abisul de întuneric al nonsensurilor, conflictul și-a schimbat nu numai miza, dar și natura. El este acum o dilemă penibilă, o pendulare stearpă între a fi și a nu fi, consemnată la nivelul cel mai de jos al scării vitale, gradul unei ființe moleculare, prevăzute printr-un hazard rău cu fatuitatea conștiinței. Despuiat de grandoare, omul se înfățișează în toată „mizeria” condiției sale, spre a folosi termenul lui Pascal, în nuditatea lui spăimîntătoare, de făptură osîndită să moară prin decădere progresivă. Atributul uman ultim, luciditatea, se profilează ca un instrument steril, înrucit, incapabil de a oferi soluții salvatoare, a conferi un rost zbuciumului de a exista, ca este chemata să agraveze doar starea de declin a insului. Acesta, conștient de degradingoladă, asistă cu minile legate la nimicirea sa. În orbita tragicului tradițional, omul se zbatea cel puțin să deslușească rațiunile secrete ale verdictului fatal, și, cum misterul rămînea insondabil, el își striga cel puțin disperarea, mînia, protestul. În noua concepție, asemenea gesturi sînt absente, ca inutile și, mai grav, caricabile. Categoria estetică a tragicului modern coboară din sfera sublimului în zona grotescului, a parodicului, a bufoneriei amare. Mijlocul de expresie tipic tragic, tirada, devine un monolog fără obiect și animație internă, fără progresie și nuanțe, o confesiune începută și sfîrșită fără noimă, a unei ființe tirite pe un drum fără ieșite, ori zăcînd resemnată în pulberea unei vieți ce seamănă cu moartea.

Pentru Bacovia, moartea nu încoronează viața, nu este pur și simplu termenul final al unei existențe care, în baza unei dezvoltări rotunde, armonice, recunoaște exuberanța împlinirii, plenitudinea maturității și maiestatea declinului; odată cu nașterea, moartea se află la capătul vieții, în sensul în care cuvîntul desemnează în limba română străifșitul și începutul proceselor (a ajunge la capăt și a o lua de la capăt). Umbră permanentă, moartea este instalată în intimitatea ființei, unde acționează ca o forță corosivă corupătoare, printr-un asediu lent, insinuant, nelăsînd victimei nici o iluzie. Din această perspectivă, viața îi apare un eșec continuu. A trăi echivalează, așadar, cu a suferi fără vină. Cel care, în mitologia biblică, suferă nevinovat se numește Iov. Poetul român este un Iov patetic sfîșiat între dorința de a-și accepta condiția de captiv al morții fără un geamăt, într-o abolire deplină a vitalității, și impulsul rebeliunii împotriva temnicerului. Supus rebel

consimțind sau respingînd lumea guvernată de principiul durerii de a fi și, laolaltă cu ea, societatea opresivă, desfiguratoare de valori, Bacovia vorbește cînd în numele colectivității, cînd în numele său. Dacă, în calitate de revoltat social, se prezintă ca interpret al mulțimii, al proletariatului, al persecuțiilor, cînd își clamează suferința existențială sau înregistrează simptomele descompunerii cosmice, se are în vedere pe sine, cu grija parcă de a nu fi suspectat că se erijează în exponent al sentimentelor altora. Răspunderea pentru destinul său aparte, de bolnav, Bacovia și-o asumă în exclusivitate. Un poet al eului împărțit și, în sfera acestuia, un poet al eului de excepție, nu este mai legat de timpul literar decît de epoca modernă, care a alungat eul, de acolo de unde părea sacrosanct, din lirică? Bacovia, rămînd dependent de simboлисти prin limbaj și conștiința eului, se desparte net de ei, întrucît subminează prestigiul intangibilei instanțe. Nu cristalizarea, ci disoluția eului, odată cu aceea a universului, alcătuiește substanța poeziei sale, obsesia, focarul spaimelor ce-l devoră, împotriva căroia se încordează cu succes alternativ. Poziția e trakliană, expresionistă; dar Trakl și expresionismul sînt vestitorii de elecție ai sensibilității contemporane. Terora în fața lumii convulsive se conjugă la Bacovia cu înclinația de anonimizare, de anulare a ființei, prin retragerea din spațiu și timp, prin refugiul la periferie, în odăile minuscule, în pivnițe, pe cîmpuri acoperite de zăpadă, sau în epocile preistorice, pierdute. Poet saturnian, sumbru și chinuit, îndoit de sine, Bacovia se manifestă prin impulsurile proprii literaturii moderne. Eroul kafkian adoptă reflexele de apărare ale vietăților lipsite de arma ofensivă, frustrate chiar de simțurile de avertizare asupra pericolelor îndepărtate, pitindu-se în vizuini, săpîndu-și, precum cîrțița, galerii, identifiindu-se cu insecta. În *Metamorfoza*, Gregor Samsa nu se simte ca un gîdac, ci este un gîdac. Avortonii beckettieni, într-o involuție similară, își părăsesc complet înfățișarea umană, prin atrofierea unuia sau altuia dintre organele de simț (auzul, văzul, vorbirea), sau a funcției lor vitale (locomotiunea, reproducerea, pierderea treptată, totală sau parțială, a lucidității). Bacovia care și-ar fi putut însuși invocația lui Baudelaire: „*Ah, Seigneur ! donntz-mai la, force et le courage \ De cont,mphr men coeur etmon corps sans digoâl !*” a verificat, pe corpul semenilor, pe fața iubitei, în propria somatică, alterarea feței, amprente de ftizie, mersul accelerat sau tîrit, paralel cu momentele de amortire totală a sensibilității, eclipsele delucidate, inclusiv golurile în amintire, fisurile puterii de asociație a limbajului, cutreierat de groaza și ispita reducției vegetale și minerale. Poetul se simte veșnic alunecînd, căzînd, atras în golul gravitației, o simplă piatră, un obiect diminuat, o jucărie minusculă. Comparațiile cu frunza smulsă și lîrită de vînt, cu păsările ce foșnesc ca o cîrpă, nu au numai semnificația condiției sale morale, ci și substratul unei

analogii de esență fizică între om și natura elementară. Catalepsia ca ipostază a morții este încă una din alternativele similare ce-l pîndesc; împotriva cărora acționează propensiunea opusă a poetului: ridicarea, mișcarea, simțirea cu toate organele elementare dar afirmative ale vieții.

Universul bacovian, univers citadin, integrează viziunea modernă a orașului. Baudelaire, care a instituit mitul acestuia, era încă fascinat de magia lui: visele sale futuriste țeseau imaginea unei lumi care trăia între zidurile de piatră, sticlă și fier, și, în același timp, era stăpînit de ideea că orașul viitor va închide umanitatea ca într-un labirint (termenul apare la el). Scriitorii moderni, preluînd mitul, au abandonat elementele de seducție. Sediul al exilului uman, orașul s-a transformat la Kafka în incintă cenușie, sordidă, regizată de puteri malefice, zdrobitoare. Orașul lui Bacovia nu are nimic dedalic, străzile lui nu se înfățișează ca niște coridoare încurcate ce nu duc nicăieri. El este însă la fel de izolat în raport cu restul universului și umilința sa este tot atît de sufocantă. Elementul patriarhal adaugă parcă, prin contrast, o notă de ironie grotescă la ansamblul derizoriu.

În universul acesta împresurat de neant, toate drumurile sînt barate. Protagonistul tragediei perseverează totuși, cum știm, în descifrarea pistei eliberatoare. Și, cum știm, Bacovia își poartă și el pașii prin tot orașul, de-a lungul străzilor obscure, în cartierele mizere, glodoase, ale marginilor așezării, el pătrunde pe cîmpul înconjurător, unde, un moment, crede a ieși la lumină. Încredințat însă de opreliștile invizibile ce-l stopează și aici, se întoarce în oraș pe aceeași rută sau pe alta, nu are importanță, fiindcă revine în aceeași minusculă piață din centru și apoi își reia călătoria, cu disperata lui obstinație, după ce, eventual, se va fi oprit la locuința iubitei ori va fi întîrziat cu privirea în dreptul ferestrelor zăbrele ale caselor ostile, închise, și în care ființe gemene agonizează ca și el. Periplusul care nu își atinge ținta este încă una din noțiunile favorite ale literaturii moderne, descinzînd din același „spațiu închis”. Eroii kafkieni, angajați pe ruta spre tribunal (*Procesul*) ori spre castel (*Castelul*), o străbat zadarnic, de vreme ce castelul din virful colinei nu își deschide porțile, iar tribunalul, presupus a fi instalat printre birourile indefinite, cenușii, de pe culmile dedalice ale clădirii în care solicitantul pătrunde, este de neidentificat. La Kafka, nu numai utilitatea demersului, dar și realitatea obiectului său este pusă sub semnul îndoielii, căci nimic nu ne asigură că tribunalul sau castelul există cu adevărat sau, chiar dacă ele există, nu știm dacă pot satisface exigențele ce li se formulează; simbol dublu, deci, privind atît autenticitatea și valabilitatea scopurilor umane, cît și inadecvarea și precaritatea mijloacelor recutate în vederea împlinirii lor. Ambiguitatea, care la Kafka este deplină, se risipește la Beckett. Existența, călătoria

imprescriptibilă spre moarte, nu prezintă nici măcar o ipotetică, o cît de vagă șansă de salvare. Personajele lui sînt drumeți lamentabili, biete molusce sau viermi tirindu-se pe un traseu unic, către o destinație pe care o ignoră, dar care nu este decît una singură, fără împotrivire, în totală singurătate, cu gesturi mecanice și tot mai puține, schimbînd între ei cuvinte descusute, la răstimpuri mari, biiguind, cînd nu tac pur și simplu, sau nu scot un țipăt, unul singur, de groază animală. O procesiune absurdă, de vreme ce itinerariul duce spre o țintă sigură, spre abis, întreruptă doar de o așteptare fără obiect. Drumul, motiv cu destinație echivocă la Kafka, funestă la Beckett, este, la Bacovia, o expresie a imposibilității de eludare a destinului uman. Dacă l-am imagina grafic, el ar confirma aspectul de cerc închis al universului în care se consumă. Acesta este kafkiano-beckettian și prin datele realiste ale structurii lui artistice. Cu Bacovia, ca și cu Beckett sau Kafka, ne menținem în limitele lumii cunoscute, cotidiene, în universul lor nu se constată imixtiunea vreunui factor extraneu percepției comune, aparținînd altor galaxii, respectiv imaginației tradițional-fantastice. Caracterul nou, straniu, provine din supralicitarea realului, din dilatarea pînă la gradul de halucinație tocmai a trăsăturilor proprii zonei celei mai familiare, mai banale, mai triviale chiar, dacă ne gîndim la Beckett, Procedeele comune este reducția universului la mecanismele lui elementare și reproducerea lor la infinit. Eroii lui Kafka și Beckett, eroul liric al lui Bacovia refac aceleași mișcări, același drum, rostesc aceleași replici. La Kafka și Beckett are loc, paralel, o golire a lumii de tot ceea ce ar putea să introducă variație, diferențiere, animație. Beckett, în special, alungă cel mai vag accent vestitor de schimbări, măcar de alternanță. Natura a dispărut și la Kafka. Din decorul teatrului lui Beckett a ieșit nu numai natura, dar și civilizația, cadrul de viață constitutiv al omului. La Bacovia, natura deprimantă păstrează insule de farmec, de poezie. Realismul ei deprimant nu a izbutit să sterilizeze orice sursă de frumusețe, fie ea efemeră, iluzorie, ținînd de prerogativa clipei, a reveriei, a visului interior sau simplei aspirații către modificarea realului. Beckett, profetul primatului absolut al neantului, refuză artei nu numai pretenția de a exprima, dacă nu esența adevărată, măcar frumusețea aparentă a existenței — ci și dreptul de a construi ficțiuni, fie și cu titlul umil de aparențe simple, în afara categoriei frumos-urît, cu alte cuvinte, dreptul la imagine. Teatrul lui Beckett nu este doar un antiteatru, ci o imagine a antiimaginii, Kafka, în a cărei viziune, principal ambiguitate, nu se pune

problema opțiunii obligatorii în raportul existență-neaut, înclină să recunoască hegemonia celui de al doilea termen, fără însă a contesta orice realitate celui dinții. Convingerea *lui* este că nu avem dreptul de a decide ia deplină certitudine în favoarea vreuneia dintre poziții. De aceea, ca artist, el crede în legitimitatea relativă a artei ca imagine, o imagine neutră, în stare să sugereze, odată cu nefrumusețea, precaritatea, irealitatea realului, dar și indoiala cu privire la triumful total al neantului. Bacovia face parte dintre artiștii care, spre a relua o clasificare a lui Hocke, „se desfată cu aparența, pentru că ei nu suportă nici existența, nici nonexistența”. Unic punct ferm pe care asemenea artiști îl admit este imaginea artei lor, lumea de aparențe pe care o susciți. 'Ele singure, imaginile, sugerează adevărata natură a lucrurilor, dualitatea lor esențială, ezitarea lor lutre existență și neant, între realitate și irealitate, între aproape și departe, armonie și dezarmonte, frumusețe stimulative și urlt paralizant. Virtute posibilă, datorită structurii duble a imaginii: „Natura imaginii e ambiguitate internă... Ambiguitatea imaginii (în genere) corespunde ambiguității lucrului reprezentat prin ea.” Beckett, de pe pozițiile unui nihilism filozofic absolut, contestă existenței orice realitate. Universul bacovian, cit de realist și „urît”, este în același timp himeric și „frumos”. Forța lui de halucinație este deci dublă, atrăgând și respingând, conform dublei sale extracții.

Literatura de tip kallitian și beckettian poate fi considerată drept reîncarnare a vechilor psihodrame în haina unor simboluri, alegorii sau parabole moderne, având ca obiect nu lupta dintre bine și rău în perspectiva teologică, precum în modelele medievale ale genului, ci antagonismele rezultate din relațiile alienante ale omului cu omul, umanitatea, lumea, sau, mai larg, din raporturile ființei cu neființa, într-o viziune catastrofică a existenței. Poezia bacoviană, privită în natura ei ultimă, e și ea o psihodramă, dar într-o manieră aparte, singulară. Figurată de poetul însuși în chip deschis pateric, ea se dispensează de orice alt mijloc derivat de stilizare afară de acela al propriului chip sau, eventual, mască. E masca tragică a insului divizat, solicitat cu o forță inegalii clar nu mai puțin activă, de atitudini opuse, bivalente. Bacovia se proiectează pe scena lui „provinciali”, care ține loc de *teatrum mundi*, când ca un ecou docil al spaimei universale, când ca victimă mută și neputincioasă în fața tiraniei societății și a morții, când ca revoltat împotriva destinului, sau cel puțin ca spirit lucid, întâmpinându-și condiția cu a demnă resemnare. De aici dubla față a poetului. Pe de o parte, aceea de siluetă umilă, de vagabond abstras

travesti frecvent ia Beckett) ori de personalitate kaffiană, la stadiul unui ghem de nervi, a[unei umbre fantomatice; pe de altă parte, masca (pafetic-sarcastică a insului afitind o grimasă ironică, pentru a-și acoperi „plînsul intern”, pentru a preîntîmpina riscul complacerii în „poza” damnatului. Dincolo însă de aceste posturi, configurind un sentiment al neliniștii, cu atît mai cutremurat, cu cit'este mai visceral, transpare un chip de umanitate solicitată deopotrivă de nostalgia seninătății și a comuniunii și de ardoarea profetului, anunțind, odată cu prăbușirea lumii lui „a avea”, geneza lui „a fi”. Traversind în fulgere scurte un orizont opac, astfel de accente dau geamătului bacovian timbrul neașteptat al apelului viril. Ja împotrivire și încredere în metamorfoza omului ca ființă socială, dacă nu ca ființă muritoare.

Așa cum am mai spus a dată, George Bacovia se apropie și se desparte de creatorii de „*Angsträume*”, de apocalipse moderne, de la Trakl la Beckett. Poet al eșecului și al speranței resuscitate, în persoana sa, Casandra, a cărei umbră este atît de zdrobitoare în lumea de azi, își contestă vocația.

BACOVIA ȘI EDIȚIILE SALE

„Eu nu mi-am întocmit singur volumele, alții le-au întocmit pentru mine”, mărturisese Baic-via lui Cicerone Theodioscu în timpul unei convorbiri publicate sub titlul *Acașala... G. Bacovia* (în *Flacăra*, an. V, nr. 21, 1956, p. 16—20). Poetul nu exagera prea tare. Pînă la acea dată, în afară de volumul *Bucali de noaptr* (1926), editat, ca dar de logodnă viitorului ei soț, de către Agatha Grigorescu, de culegerea *Seintei galbene*, tipărită în același an, din banii unui premiu pentru poezie, acordat de Societatea scriitorilor români, și de *Cu vei...*, poezii imprimate în 1930 în tipografia revistei *Orizonturi noi*, Bacovia și-a editat literatura la îndemnul și cu concursul o dată al unui mecena, alteori al unor prieteni sau confrăți, totdeauna binevoitori, dar nu totdeauna și bine inspirați. Motiv pentru care, în clteva rînduri, s-a simțit lezat în suveranitatea sa de autor.

Desigur, grație lui Constantin Banu, directorul *Flacorei*, la care Bace via colabora, apăruse volumul *Plumb*, în 1916, în teascurile revistei, fără eforturi pecuniare din partea poetului. Este de presupus, de asemeni, că la redactarea și îngrijirea acestei ediții celebre, comitetul ei de lectură, instituit de același Constantin Banu și compus din Ion Pillat, N. Davidescu

Adrian Maniu, Horia Furtună, Alfred Moșoiu, și-a avut partea de contribuție pozitivă. În interviul dat lui I. Valerian în 1029 (v. volumul de față, p. -131), Bacovia o recunoaște, implicit cel puțin, apreciind ediția ca volumul său cel mai îngrijit. Totuși, se pare că beneficiarul a hrănit în intimitate anume rezerve față de conduita membrilor comitetului. După relatările soției, în cartea sa *Bacovia. Viața poetului*, el suferise din cauza tergiversării tipăririi *Plumbului*. N-ar fi însă exclus ca reproșurile să fi fost legate și de modificările pe care, la cererea „tutorilor” debutului său, le-a executat poetul în sumarul și textul manuscrisului. Ce ne (ace să emitem asemenea ipoteză? La o confruntare a poeziilor, așa cum au apărut în *Plumb*, cu versiunile lor inițiale din periodice, rezulta, într-un ansamblu de diferențe, nici multe, nici importante, două semnificative. În *Arta*, Iași, nr. 17, martie 1904, p. 12, poezia *Trudit* se încheia cu strofa: „E-un secol de-a binelea bolnav, / Că-s bolnav și eu, uu mă mir — / Deschide clavirul și cîntă-mi / Să cad în delir”; iar v. 11 din *Poemă în oglindă* avea, în versiunea din *Românul literar*. București, nr. 1, 1 iunie 1912, p. 2, forma: „Eu prevăd poema-n flăcări a revoltei viitoare”. La reluarea poeziilor în volum, strofa citată-a dispărut, iar versul menționat a devenit: „Eu prevăd poema roză a iubirii viitoare”. Conversiuni prea radicale pentru a le înregistra în liniște și a le pune pe seama pur și simplu a laboratorului intern al autorului. Cu atât mai mult cu cât, în manuscrisul pregătit prin 1924/25 pentru profesorul Bogdan-Duică, cel puțin poezia *Trudii* figurează în tiparul inițial. Recunoaștem însă că nimic nu ne autoriză la responsabilizarea altora, și că, de vreme ce Bacovia n-a revenit asupra intervențiilor cu pricina în nici una din edițiile ulterioare ale volumului *Plumb*, ele rămân inapelabile. Dealtfel, admitînd că ne-am întoarce la formele originare ale poemelor în cauză, oate nu ne-ar suna astăzi, nouă, celor deprinși de generații cu chipul lor „alterat”, la fel de străine de Bacovia, precum de Eminescu, *împărat și proletar* fără versul final: „Căci vis al morții-eterne e viața lumii, ntregi”, scris, se pare, la insistențele lui Maiorescu?

Dacă volumele publicate pînă la ediția *Poezii*, apărută în Fundația „pentru literatură și artă” (1934! — e vorba de *Seintei galbene* (1926), *Poezii. Plumb-Scutii galbene* (1929), tipărit la recomandarea lui E. Lovinescu, la „Ancora” și *Cu vei...* (1930) — nu au dat poetului alte probleme decît cele de ordin material sau tipografic, erori mai mult ori mai puțin grave, selecția menționată constituie un caz în cronica edițiilor

bacoviene. Publicată la propunere» editurii — recte Paul Zarifopol — volumul a apărut cu numeroase și surprinzătoare amputări de poezii (d. ex., *Păliivi*, *Sonet*, *Mcm/silăb de toamnă*, *Serenada muncitorului*) sau de versuri. Faptul, adus la cunoștința lui Bacovia după ce cartea fusese trasă, a stîrnit pacientului fără voie o legitimă iritare împotriva îngrijitorului și prefațatorului, altminteri foarte entuziast, al culegerii: Adrian Maniu. Tipică pentru Bacovia rămîne însă comportarea sa. Ostil polemicii cu colegii de breaslă (convingere declarată și în *Orizonturi noi*), el a refuzat să-și exprime public protestele. (Omisiunile au fost însă sesizate de unii comentatori ai antologiei.) E drept că, lit și peste un deceniu, în volumul *Opere* [Fundația pentru literatură și artă, 1944], în care a intrat și volumul *Comedii în fond*, apărut în 1936 la Editura Universală, Alcala, poezia bacoviană și-a recîștigat integritatea, prilejuind Fundației reabilitarea. Toluși, nici de astă dată, Bacovia n-a fost cruțat de necazuri. Dincolo de prelungirea mterminabilă a intrării în tipar (trei ani!), ediția era cit pe-acî să împărtășească soarta jurnalului de călătorie al lui Hogaș, mistuit de un incendiu (1915) în subsolurile *VUjii românești*, unde tirajul fusese depozitat. Pe cînd se afla în coli, localul Imprimeriei naționale în care se tipărea volumul *Opere* a fost greu lovit de bombardamentul din 4 aprilie 1944. Volumul a scăpat însă, cu o întîrziere a apariției, dictată de necesitatea reconstituirii iascicolelor împrăștiate, [Poetul a avui o dată noroc!]

Publicarea în 1946 a culegerii *Stanțe burghetc*, la Casa școalelor, datorită și demersurilor desfășurate de prietenii mai tineri ai lui Bacovia, Eugen Jebcleanu și Cicerone Theodorescu, inaugura — s-ar fi rrezut — în nou] context social-politic, o perioadă fastă pentru editarea producției bacoviene. Au trecut însă zece ani de la *Stanțe burghete* pînă la volumul *Poezii*, publicat de Editura pentru literatură și artă, în 1955. Acesta, deși marchează reintrarea liricii bacoviene în circuitul public, după lunga pauză forțată (împrejurările sînt prea cunoscute, pentru a le revoca), reprezintă rmai curînd pe editor decît pe editat, cuprinsul fiind foarte redus și, tematic, unilateral. Viciu pe care selecția imediat următoare, din 1957, l-a remediat în bună măsură, îmbogățînd tabla de materii cu 1000 de versuri, dintre care unele nepublicate pînă atunci în volum. Dar și noua ediție „revăzută și adăugită de autor” acuză erori de tipar, cu toate că minore și neimputabile semnatarului, decedat eu puțin înaintea fazei de corectura a șpalturilor.

în asemenea încercări, de o amploare și cu consecințe relative pentru editarea operei, dar nu și pentru sensibilitatea poetului, să vedem încă un semn al destinului său, atita vreme advers? Atunci ar trebui să recunoaștem o compensație postumă în împrejurarea că, de la stingerea din viață a lui Bacovia, edițiile cu numele său - începînd cu cea din 1961 de la Editura pentru literatură, *Scrieri alese*, și sfîrșind cu cele de la Editura Albatros și Minerva - și-au sporit în ritm aproape concurrent numărul, tipurile și rigoarea filologică, spre a nu mai aminti de prezența autorului în antologii și în traduceri din țară și străinătate,

MIHAIL PETROVEANU

TABEL CRONOLOGIC

- 1845 Se naște tatăl poetului, Dimitrie Vasiliu, fiu al răzeșului Vasile Andonie din Bogdănești și al Paraschivei (Pachia), fiica cronicarului Mustea, (La școală, învățătorul i-a dat numele de Vasiliu, Andonie urmînd să devină unul din pseudonimele poetului.)
- 1855 Se naște la Iași Zoe Langa, mama poetului, fiică a unui boier de rang mijlociu, pîrcălabul de Iași, Gheorghe Iancu Langa, proprietar al unei moșii în județ. Orfană de ambii părinți de la vîrsta de 6 ani, Zoe, îngrijită de o mătușă, urmează ca elevă internă cursurile unui pension ieșean.
- 1870 Dimitrie Vasiliu, la acea dată ofițer în garda civică 'din Bacău, se căsătorește, la 25 de ani, cu Zoe Langa, în vîrstă de nici 15 ani.
- 1870—1881 Vin pe lume surorile mai mari ale poetului, Maria și Ana (Aneta), care vor urma Școala normală superioară din Iași, devenind institutoare. Al treilea copil, Nicolae, moare în primii ani de viață. Celelalte trei fete, Virginia, Ecaterina (Tinca) și Elena (Lina), vor urma, fie școala profesională, fie cursurile pensionului Camp Albert din Iași, ultima avînd să funcționeze pînă la moarte — survenită după cea a poetului — ca subdirectoare a Școlii normale din Bacău.
- 1881 La 4/5 (16/17) septembrie se naște Gheorghe Vasiliu, anunțat pe data de 5 ale lunii, la Oficiul de stare civilă.
- 1881—1887 Anii copilăriei și-i petrece la Bacău, pe strada Bacău-Piatra (azi Nicolae Bălcescu), unde tatăl său și-a deschis între timp un magazin de „coloniale și băuturi spirtoase”.

1887 Frecventează grădinița de copii a soților Schmidt, unde deprinde citeva noțiuni de limba germană.

1888 Suferă ocriză defriguri palustre, care are ca urmare aminarea înscrierii la școală și accentuarea grijilor materne pentru sănătatea lui,

1889 Se întreamează în casa bunicii dinspre tată, din satul Bogdănești.

1890 Elev, pentru scurt timp, la un pension german din Bacău,

1891—1894 Urmează cursul primar la Școala domnească (azi Școala nr. 1) cu învățătorul Nicolae Biberi. Premiant 1 în toate clasele.

1894—1895 Frecventează gimnaziul „Principele Ferdinand”. Obține nota maximă la desen, caligrafie, muzică, gimnastică. Acasă ia, ca și Virginia, lecții de vioară. Disciplinat, nu suportă însă pedepsele, socotite nedrepte și umilitoare. Deși tăcut, retras, e apreciat de colegi pentru aplicația lui la analizele literare și pentru comportare camaraderească. Din acești ani datează prietenia cu Grigore Tăbăcaru, înrudit de altfel cu poetul, viitor profesor și editor de reviste împreună cu acesta, încă din clasa a I H - a gimnazială, scrie versuri dintre care unele vor intra în primul său volum, *Plumb* (*Plouă, Rar, Sonet, Tablou de iarnă, Pălind, Nevroză, Și toate*). în afara poezilor români, clasici și contemporani (Alecsandri, Eminescu, Coșbuc, Vlahuță), citește simboștii francezi, de la Verlaine și Rollinat pină la Mallarme, în colecția „*Les kcmes d'aujourd'hui*”, editată de Librairie Vannier. Simultan, face lecturi din clasicii latini, din romanticii francezi, germani, englezi, din Edgar Poe. E atras de asemenea, o vreme, de știința popularizată prin revistele franceze *Je sais tout, L'Illustration*. Grație fraților săi Eugen și Constantin, ca și colegului lui Eugen, Șmil Kraus, descoperă presa socialistă, în primul rând *Contemporanul* lui Gherea, mai târziu *Evenimentul* lui C. Vraja (G. Ibrăileanu). Curînd se inițiază și în marxism, citind *Manifestul Partidului Comunist* și *Originea familiei, a Proprietății private fi a statului* de Friedrich Engels. (în facultate va citi din *Capitalul* lui Marx.)

1899 Obține premiul I pe țară la concursul de desen artistic după natură, ținut la București.

Entuziasmat de volumul *Excelsior* al Jui Al. Macedonski, trimite acestuia poezia *Și toate*, care apare, sub semnătura V. George, în *Literatorul*.

La terminarea gimnaziului, discuții în familie asupra drumului de viitor al tînărului.

1900 Din voința părinților, se prezintă la examenul de admitere la Școala militară din Iași, de unde se retrage, după un trimestru.

Din acest an datează poezia *Plumb*.

1901 Se înscrie în clasa a V - a a gimnaziului, devenit liceu, din orașul natal.

1903 Ia examenul de bacalaureat cu media 6,63.

Se înscrie la Facultatea de drept din București. în capitală face cunoștință cu Macedonski, la cenaclul căruia citește poeziile *Plumb* și *Note de toamnă*.

La cafeneaua Kubler, unde-l revede de citeva ori pe Macedonski, este prezentat lui Al. Bogdan-Pitești, în al cărui ziar. *Seara*, va publica peste un timp versuri. în *Vieața nouă* a lui Cantilli apar: *Lacustră* (prima versiune) și *Nevroză*; în *Arta* (Iași): *Toamnă* („Răsună din margini de tirg”) și *Melancolie*, semnate pentru prima oară G. Bacovia.

în al doilea an de studenție, îl cunoaște pe D. Th. Neculuță. Singur, ori poate cu acesta, ia parte la o întrunire de 1 Mai din sala Dacia, împrăștiată de poliție. Audiază citeva conferințe la Clubul socialist din strada Cîmpineanu.

1904 Publică în *Arfa* poezia *Moină* și două *Pasteluri* („Adio, pică frunza” — sub titlul *Adio* — și „Buciumă toamna”), o *Nocturnă* („E-o muzică de toamnă”). *Alean, Amurg violet. Toamnă* („Clavirile plîng în oraș”). *Trudit, Decor, Aiurea, Epitaf și Amurg* (Trec corbii — ah, „Corbii”), sub titlul *Corbii*. în revista *Mărgăritarul* din București, tipărește *Singur*, sub titlul *Umbre triste*.

1905 Deși din cauza unui examen pierdut i se anulează și anul precedent de studii, rămîne în București, împreună cu fratele său Eugen, înscris și el, între timp, la aceeași Facultate de drept. Colaborează la *Românul literar* (Anale literare, politice, științifice), unde îi apar poeziile *Balet* și *Ecou de serenadă*.

1906 Se întoarce la Bacău, unde își găsește familia mutată în noua casă, cumpărată de tatăl său, din strada Liceului.

Scrie *Serenada muncitorului*. Publică, în *Liga conservatoare*, poezia *Rar* și, în *Românul literar, Cuptor* (sub titlul *Iulie*), *Vals de toamnă. Matinală, Panoramă, Decembrie*, (sub titlul *Decembre*).

Scrie primele poeme în proză.

1907 Se înscrie la Facultatea de drept din Iași. Se prezintă Ia toate sesiunile și audiază, în afara cursurilor de specialitate, prelegeri la

Facultatea de filozofie. Tipărește în *Românul literar*: *Sonet, Pulvis, Plouă, Pălind, Seară tristă și Note de toamna* („Tăcere e toamnă în cetate...”), sub titlul *Fiori*.

1908 în aceeași revistă apare *Amurg*, sub titlul *Strigoi*.

în ziarul *Opinia*, an. VII, nr. 1174 din 29 octombrie, apare un articol al lui I. M. Rașcu, iscălit Evandru, despre lirica lui Bacovia, sub titlul *Un cîntăreț al toamnei*.

1911 își ia licența în drept. Se înscrie în baroul băcăuan la 11 noiembrie. Nu va exercita, însă, avocatura. La Iași îl cunoaște personal pe I. M. Rașcu.

împreună cu Mihail Codreanu ia parte la o șezătoare a revistei *Versuri* (ulterior *Versuri și proză*), unde publică poeziile *Finis, Plumb, Tu ai muri!, Gri* (cu titlul *Gris*), sub pseudonimul George Andoni.

1912 Colaborează la noua serie a *Românului literar* cu *Poema în oglindă*, la *Flacăra* lui C. Banu cu *Wefui de toamnă* („E toamnă, e foșnet, e somn...”) și *Amurg antic*. în redacția *Flăcării* întâlnește pe Adrian Maniu, Ion Pillat, N. Davidescu.

Ion Minulescu îi publică în *Insula* poezia *Spre toamnă*, sub titlul *Nervi de toamnă*.

Profesor suplinitor la Școala primară din Bacău și într-o comună din jurul orașului; apoi copist la prefectură. Avansat ajutor de contabil. în revista ieșeană, *Absolutio*, I. Ludo îi dedică articolul *Un Poet al toamnei*.

Bolnav, poetul demisionează din post.

1914 E internat la sanatoriul de boli nervoase al doctorului Mărgăritescu, din București. Odată întremat, se preocupă de tipărirea volumului *Plumb*.

Publică poezii în *Seara* : *Nervi de toamnă* („La toamnă, cînd frunza va îngălbeni”), *Nocturnă* („Fug rătăcind în noaptea cetății”) și *Romanță* („Cînd luna e o roză de argint”); în *Noua revistă română*: *Plumb de toamnă, în grădină, în Parc, Oh, amurguri. Plumb de iarnă* („Ninge secular, tăcere, pare a fi bine”); în *Ilustrațiunea națională* :
** *Serenada muncitorului* (sub titlul *Serenadă*); în *Versuri și proză*: *Altfel, Fanfară* (sub titlul *Fanfara militară*). *Amurg de iarnă* (sub titlul *Plumb de iarnă*) și în *Absolutio*: *Plumb de iarnă* („Iarna, de-o vreme, mă duce regretul”).

Spre sfîrșitul anului, pe cînd volumul *Plumb* se afla încă sub tipar, se întoarce la Bacău, unde primește vizita lui Macedonski.

1915 în orașul de baștină scoate, împreună cu un fost coleg. Ion lordăchescu, mic funcționar la prefectura băcăuană, care semna versuri sub numele de Ion Amaru, și cu Șmil Kraus, revista *Orizonturi noi*. Fără sprijin material, aceasta răposează după trei numere.

Publică, în *Cronica Moldovei*, *Nervi de primăvară* („Primăvară ...”) și *Nocturnă* („Stau ... și moina cade, apă, glod ...”).

Ecourile poeziei bacoviene încep să se facă auzite chiar înaintea apariției volumului *Plumb* : un articol al lui Macedonski în *Facla* și altul, aparținînd lui Aurel Savela, în *Cronica Moldovei*. Aici îi apare poezia *Mars funebru* (sub titlul *Interior trist*). în *Revista critică*, publică *Vac soli...* (sub titlul *Acum*); în *Noua revistă română* i se tipăresc; *Note de toamnă* („Toamna-n grădină și-acordă vioara”) și *Dormitind*; în *Flacăra*: *Note de primăvară. Nete de toamnă* („în toamna violetă, compozitori celebri”), *Vobiscum* și poemele în proză *Amăgire* și *Pe gînduri*. în acest an o cunoaște pe Agatha Grigorescu, viitoarea sa soție.

La 15 iunie, grație recomandării lui C. Banu către I. G. Duca, ministrul Instrucțiunii publice, poetul e angajat copist clasa a I H-a la Direcția învățămîntului secundar și superior din minister.

în luna iulie apare volumul *Plumb*, într-un tiraj de 500 exemplare (în același an cu; *Poezii de Octavian Goga, Amăgiri* de Ion Pillat, *Parodii originale* de G. Topîrceanu). Momentul apariției, ajunul intrării României în primul război mondial, e impropriu unei recepțări mai largi a poetului. Excepție vor face N. Davidescu și Ion Vinea, în anul următor. Mobilizat pe loc, Bacovia e trimis, în luna octombrie, împreună cu alți funcționari, să însoțească arhiva ministerului în refugiu la Iași.

1916 Apare, cu titlul *G. Bacovia*, în *Noua revistă română*, an. XVII, nr. 23, 24—31 ianuarie 1916, p. 342 (rubrica *însemnări*), aprecierea lui N. Davidescu: „... Bacovia e, înainte de toate, sincer. Poezia lui nu țintește niciodată un anumit efect literar; totdeauna însă ea aduce cu sine, fără să-și dea socoteală, unul. Aceste flori cresc tocmai din lipsa de preocupății mărunte cu care Bacovia se mulțumește să se analizeze și să-și noteze, scurt, precis, cu nervii strînși într-o innăscută încordare, impresiile.”

Apare, în *Cronica*, an. II, nr. 57, 13 martie 1916, recenzia înflăcărată a lui Ion Vinea la *Plumb*.

1918 Colaborează la *Literatorul* (seria nouă) cu *Nocturnă* („Nu e nimeni... plouă... plînge-o cucuvaic”) și poemul în proză *în zadar* (cu titlul *Van*); la *Cartea vremii*, al treilea avatar al *Cronicii Moldovei*, publică *Poemă finală*.

1919 în *Cartea vremii* apare poezia *Vint*.

1920 E numit șef de birou clasa a III-a la Ministerul Muncii.

1921 E avansat șef de birou clasa I. O eczemă chinuitoare, care va dura doi ani, îl face să demisioneze.

Revista *Ideea europeană* publică poezia *Sînge, plumb, toamnă*. în *Cuvîntul liber* apar poezia *Amurg* („Pe seară, la geamuri, un nour violet și de aramă”) și poemul în proză *Valuri*.

în *Aspecte și direcții literare*, vol. I, N. Davidescu dezvoltă ideile din textul apărut în *Noua revistă română*.

în ediția a II-a a antologiei lui Ion Pillat, *Poezia toamnei*, Bacovia figurează cu: *Alean, Amurg* („Ca lacrimi mari de sînge”), *Note de toamnă* („Tăcere ... e toamnă în cetate”), cu titlul *Fiori, Nervi de toamnă* („La toamnă, cînd frunza va îngălbeni”), *Nete de toamnă* („Toamna-n grădină și-acordă vioara”). *Pastel* („Buciumă toamna”). *Toamnă* („Răsună din margini de tîrg”).

1922 Publicăm *Flacăra: Plumb de iarnă* („Șiiar... aceeași oră de dimineață”) și în *Gîndirea: Frig*.

Lecuit de eczemă, poetul se întoarce la Bacău. Aici află de logodna Agathe Grigorescu cu un ofițer.

Apare ediția a II-a a antologiei *Cartea dragostei* de Radu D. Rosetti și Emanoil Cerbu (București, Editura Alcalay și Calafeteanu), unde Bacovia este prezent cu poezia *Nevroză*.

1923 Revenit la București, obține promisiunea Agathe Grigorescu, care rupsese logodna, de a se căsători cu el, după încheierea studiilor proprii. Ministerul Artelor decernează poetului un premiu (5000 lei) pentru volumul *Plumb*. Prilej de comentarii favorabile, între care cel al lui Cezar Petrescu, care, în *Gîndirea*, retipărește un amplu grupaj de poezii bacoviene, precedat de o scurtă prezentare, sub pseudonimul Ion Darie.

Eugen Lovinescu consideră lirica bacoviană ca „poezia cenesteziei imobile [...], secrețiunea unui organism bolnav, după cum igrasia e lacrima zidurilor umede” (*Critice*, vol. IX, București, Editura Ancora), în *Cugetul românesc* apar poeziile *Dimineață, Gol, Nervi de toamnă* („Iarbă de plumb și aer tare”) și trei poeme în proză: în

ca/eu. Ninsoare, Tîrziu. La stăruința poetului, Agatha Grigorescu face prima vizită la Bacău, unde își întărește angajamentul luat.

1924 Bacovia obține un loc de suplinitor la catedra de desen și caligrafie a Școlii comerciale de băieți din Bacău. Ia parte la o șezătoare literară la Piatra-Neamț, alături de Mihail Sadoveanu, Cezar Petrescu, Ionel Teodoreanu, George Topîrceanu, Ion Marin Sadoveanu.

în revista *Omul liber* apare poezia *Serenada muncitorului*, sub titlul *Serenadă*, și un articol al lui Ion Pas (semnat p.a.s.), insistînd asupra „gestului de revoltă surprinzător, brutal” al poetului, împotriva „răului” social.

La cererea profesorului Bogdan-Duică de la Facultatea de filologie din Cluj, care urma să comenteze cu studenții săi poezia bacoviană și să scoată o nouă ediție a acesteia, poetul trimite, prin fratele său Constantin, un manuscris cu poezii din „trilogia” *Plumb, Sîntei galbene* și volumul încă inedit *Cu vei...* (Profesorul va face în anul următor analiza liricii bacoviene la seminarul catedrei sale. Editarea fîgăduită nu va avea însă loc, iar manuscrisul poetului va rămîne în posesia bibliotecii facultății clujene.) O nouă ediție *Plumb*, cu un tiraj redus, la Rîmnicu-Sărat, în *Cugetul românesc* apare poezia *Furtună*.

în *Antologia poezilor de azi* de Pillat și Perpessicius (vol. I: București, Editura Cartea românească), Bacovia e prezent cu poeziile: *Altfel, Amurg de iarnă, Dimineață, Fanfară* (cu titlul *Fanfara militară*), *Furtună, Lacustră, Nocturnă* („Fug rătăcind în noaptea cetății”), cu titlul *Laș. Sîntei galbene* („Vom spune că toamna a venit... foarte trist”), *Plumb, Plumb de iarnă* („Iarna, de-o vreme, mă duce regretul”).

1925 La Bacău, poetul scoate cu fostul său coleg de școală, Grigore Tăbăcaru, revista *Ateneul literar*, devenită *Ateneul cultural*, ce va apare pînă în 1928. în anul acesta va publica aici poeziile *Nervi de primăvară* („Melancolia m-a prins pe stradă”), *Poveste, Sîntei galbene* („O femeie în doliu pe stradă”), *Umbra* și poemele în proză: *Cînd cad frunzele, Nuvelă din trecut*, precum și *Cîntec tîrziu*.

în săptămînalul lui I. Iviu Rebreanu, *Mișcarea literară*, apare un articol al lui Adrian Maniu, în care lirica bacoviană e înfățișată ca „o poezie nouă, frămîntată din personalitate și deznădejde, lipsită de zgura oricăror ambiții și deșertăciuni”. Tot aici se tipărește poezia *Sîntei galbene* („Vom spune că toamna a venit ... foarte trist”), sub titlul *Pal*.

Societatea scriitorilor români acordă poetului cel dintâi premiu al său de poezie (10 000 lei). Cu această sumă își va edita Bacovia culegera *Scintei galbene*.

1926 în *Ateneul cultural* apar poeziile: *Baladă*, („O noapte de sin-cală din vremei voievodale”). *Destul*, *Pantofii*, *Psalm* și poemul în proză *Un vizitor*.

Funcționează ca profesor de desen și caligrafie la Școala normală de băieți din Bacău.

Un portret al său, executat de Tache Soroceanu și expus la Salonul oficial din București, obține premiul I.

La Bacău, poetul își publică volumul *Scintei galbene* (tipografia Miuerva). La București, poemele în proză, reunite sub titlul *Bucăți de noapte*, sînt editate la Tipografia Lupla, pe cheltuiala Agathe Grigorescu.

1927 Agatlia Grigorescu, luîndu-și licența în litere și filozofie, ca și examenul de capacitate, e numită profesoară suplinitoare la catedra de limba română a Școlii normale „Elena Doamna” din București.

Bucăți de noapte se bucură de atenția lui Perpessicius: o dată ca obiect central al unei „mențiuni critice” (inclusă în *Opere*, 2, Editura pentru literatură, 1967, p. 234—239), altă dată într-o mențiune despre „Istoria literaturii române moderne contemporane”, IV. (*Evoluția prozei literare*) de E. Lovinescu (cuprinsă în *Opere*, 3, Editura Minerva, 1971, p. 259). Ambele „mențiuni”, reprezentînd un fapt același text, sînt superlative: „Ironie, simbol, ecouri enigmatice, un amestec bizar de atitudine, melodramă și pantomimă și, mai presus de toate, o artă a prozei, o cizelare a frazei și periodului, atîtea însușiri care fac din *Bucăți de noapte*, în ciuda proporțiilor liliputane, o realitate fundamentală”. Același critic remarcă, în legătură cu volumul *Seînteii galbene*, că simplitatea cu care „Bacovia sugerează un peisagiu, o dezolare sufletească, o nevroză, o senzație geologică, misterioasă prin însăși depistarea ei, ne dă măsura acestui mare artist [...]. O realizare de mare și subtilă artă [...] a unui suflet terorizat de deznădejdi amare, torturat de toate adversitățile contemporane [...], un mucenic al propriului destin implacabil” (*Opere*, 2, ed. eit., p. 196).

În *Ateneul cultural* apar poeziile: *Contrast*, *Ebreia*, *Sepulcre violente*, *Proză* („Plouă...”), sub titlul *Nevroză*, *Belșug*, *Protă* („Amorul hidos ca un satir”) și în revista *Viața literară*: poezia în altar. Colaborează la revista *Căminul nostru*, scoasă la Bacău de doi prieteni ai săi, C. Ionescu-Olt și G. Șt. Cazacu, cu recenzii la culegerile de versuri ale acestora (*Pro gloria Bacchi* și, respectiv, *Simfonia de seară*), și la volumul *Muguri cenușii* de Agatha Grigorescu.

Apare interviul dat lui I. Valerian pentru- *Viața literară*, an. II, nr. 53, intitulat *De vorbă cu G. Bacovia*.

1928 La 28 iunie se căsătorește la București, unde soții se stabilesc. După prima lună de conviețuire în locuința din Cotroceni a fratelui poetului, Constantin, perechea se mută într-o mansardă mobilată. Traiul înconfortabil, dar mai ales vestea că, în ciuda eforturilor, Liviu Rebreanu nu i-a putut obține decît un post de copist clasa a I H - a la Ministerul Artelor, în direcția condusă de Ion Minulescu, îi declanșează o nouă criză de nervi. E internat în clinica doctorului Marinescu.

În *Opere și autori*, București. Editura Ancora, Pompiliu Constantinescu caracterizează astfel poezia bacoviană: „O cangrenă a universului îi otrăvește și-i roade ființa, o solitudine maniacală îl împinge la un solilocviiu pe multe de cuțit, între luciditate și demență; ca și pe marii romantici, amorul și moartea îl obsedează, dar fără patetism retoric, fără elanuri zgomotoase spre fericire și fără filozofare grandilocventă [...]. Eul bacovian răsuțește un tragic, obsedant seîncet ... materia în dezagregare are un fel de conștiință de sine, vizibilă în însuși propriul ei proces de dezatomizare.”

1929 În iunie, G. Șt. Cazacu, stabilit în București, editează, împreună cu Bacovia, revista *Orizonturi noi* (seria a II-a). În coloanele acesteia apar iu continuare cîteva pagini de proză, *Cintee tîrziu*, poezia *Cu vei ...* (care dă numele volumului respectiv), sub titlul *Vobiscum*, un medalion Macedonski (*Un poet al fîmasului*), și o tecenzie despre versurile lui G. Șt. Cazacu, republicată apoi ca prefață la volumul acestuia. *Calea singelui*.

În *Revista scriitoarelor și scriitorilor români*, nr. 3, din luna martie, Mihail Sebastian subliniază că poezia lui Bacovia e „singura dramă sinceră pe care poezia noastră, de Ia Eminescu încoace, o cuprinde”. La recomandarea lui E. Lovinescu, care-l invitase zadarnic pe Bacovia la cenaclul său, Editura Ancora tipărește în 3 000 de exemplare, spre sfrșitul anului, într-un singur volum, *Plumb* (ed. a III-a) și *Scintei galbene* (ed. a H-a). Tratatulele de editare au fost purtate de soție, căreia poetul i-a închinat volumul.

Rezonanță critică amplă. Al. Philippide cere acordarea premiului național de poezie lui Arghezi și Bacovia. Academia Română îl solicită să-și prezinte candidatura la premiul său anual de poezie, pe care-l acordă însă lui I. Valerian. Acesta îi ia un nou interviu pentru *Viața literară*, an, IV, nr. 107, 13—27 aprilie, intitulat: „*Cintee tîrziu*”. *Romanul*

unii poezi. De vorbă cu G. Bacovia. Conlinuă colaborarea la revista cu *Poeme în proză (Cină cad frunzele. Nuvelă din trecut, în adar)* și cu poeziile *Fugă, Șinige...* (sub titlul *Iarnă*), *Nocturnă* („O, nu mai cinta, armonie pribeagă”).

Apare în *Curentul* (literar și artistic), în patru foiletoane, *Cîntec tîrziu*. Cezar Petrescu, în articolul introductiv, îl situează pe Bacovia în imediata apropiere a lui Arghezi. Dar exagerările sale cu privire la traiul mizer al „bietului poet” îl jignesc pe compătimit, care, departe de a-și deplînge propria soartă, denunța în interviul amintit insensibilitatea societății față de condiția artistului în genere.

1930 Datorită tot lui Liviu Rebreanu, Bacovia e numit în postul de referent la Direcția Cultura poporului, proaspăt înființată în Ministerul Artelor. Poetul redactează aici texte pentru căminele culturale și o poezie ocazională de Florii (*Imn*), publicată în *Orizonturi noi*, unde apare și poezia *Liceu*.

În editura revistei *Orizonturi noi* se tipărește într-un tiraj de 3 000 exemplare volumul *Cu voi* care a așteptat doi ani publicarea la Editura Cartea românească. (E anul în cursul căruia apar *foce secund* de Ion Barbu; *Paradisul suspinelor* de Ion Vineanu, *Priveliști* de B. Fundoianu, *Strofe pentru tcată lumea* de Ion Minulescu.) în *Viața literară* apar poeziile: *Imn, Crize și Amurg* („Trec burghize colorate”); în *Revista scriitoarelor și scriitorilor români*: poeziile *Pe deal*, sub titlul *Tîrziu*, și *Din urmă*, sub titlul *Sclifâr*; în revista *îndreptar: Pastel* („Sărmanii plopi de lângă moară”), sub titlul *Elegie de iarnă*; în *Tribuna literelor* (Bacău): *Renunțare*, sub titlul *Niciodată*. Participă la un matineu literar la Teatrul Mic, unde e prezentat asistenței de Ion Pillat și de profesorul la Facultatea de matematici din Cluj, Dimitrie Pompei. La parte, de asemeni, la un festival de poezie de la Casa femeii, unde citește versuri lângă Tudor Arghezi. (Invitat să repete lectura, poetul dispărea din sală.)

În toamnă, Agatha Grigorescu devine titulara uneia din catedrele de limba și literatura română la liceul din Bacău. Deși ar fi avut dreptul la o detașare în București, unde soțul era funcționar, i se refuză mutarea în capitală. După două luni de navetă București—Bacău, soții Bacovia se instalează la Bacău, poetul remintînd la slujbă.

1931 Moare mama poetului.

Se naște fiul său, Gabriel (Briei).

Viața literară publică poezia *Sfîrșit de toamnă*, sub titlul *Variantă*. Citește versuri la o șezătoare a Ateneului „Nicolae Iorga”. Aflat printre

ascultători, Eugen Jebeleanu scrie, impresionat de poemele „acestui om mărunț cu vocea vaiet și ochii abisuri”, articolul *Bacovia, etnăreț proletar*, în *Rampa*. 31 decembrie 1931.

1931 Bacovia e invitat în luna februarie de către profesorul D. Caracostea, șeful catedrei de istoria literaturii române, la seminarul său, precum alți scriitori ai vremii, pentru a vorbi studenților despre creația sa. Societatea scriitorilor români îi fixează o pensie lunară de 1 000 lei.

Într-o antologie în limba germană a poetilor români, alcătuită de traducător, Franyo Zoltán, Bacovia figurează cu poeziile *Toamnă* („Răsună din margini de tirg”), *Amurg* („Ca lacrimi mari de singe”) și *Pastel* („E-o muzică de toamnă”).

1933 În vacanța de vară, Agatha Grigorescu-Bacovia construiește la București, pe terenul-proprietatea sa, locuința familiei, care va deveni, după moartea poetului, muzeu memorial.

Soții Bacovia revin în București, unde Agathe Grigorescu i se făgăduise detașarea solicitată. O recidivă a bolii reclamă a treia internare a lui Bacovia la clinica, de astă dată, a doctorului Obreja. Convalescența și-o petrece în grădina casei sale și în rare plimbări prin cartier. Agatha Grigorescu oferă din cînd în cînd „ceaiuri” membrilor familiei și cîtorva колеge profesoare, la care asistă, distrat, poetul.

În *Revista scriitoarelor și scriitorilor români* apar poeziile *Memento*, sub titlul *Ecou de romanță*, și *Serenadă* („Poetizează luna”).

1934 La Editura Fundației pentru literatură și artă, Paul Zarifopol îi propune publicarea unei antologii de versuri. Aceasta apare sub titlul *Poezii*, îngrijită și prefațată de Adrian Maniu. (În același an apar volumele: *Caietul verde* (adăugit) de Ion Pillat, *La pragul minunii* de V. Voiculescu, *Înimi sub săbii* de Eugen Jebeleanu, *Întoarcerea poetului la uneltele sale* de Camil Baltazar.)

Primește premiul național de poezie împreună cu Tudor Arghezi.

Răspunde unui chestionar biografic, în vederea includerii sale în almanahul *Who's who*. (Numele și opera sa fuseseră semnalate editurii engleze de Lucian Blaga, pe atunci atașat al țării la Berna, pe lângă Liga Națiunilor.)

Șerban Cioculescu publică în *Adevărul* din 23 aprilie, p. 1—2, o cronică la volumul *Poezii*: „O acuitate inedită în poezia d-lui Bacovia e intuirea dezagregării[...]. Deși absolut contrară transcendenței, direcția plîngerii bacoviene împrumută poemei sale în stare curată un

- accent sflșictor care va rămâne în lirica românească [...]. Poetul *Plumbului* a fost primul emițător al unui sunet autentic, pe o singură coardă, cu vibrații adinei și joase, strecurate în versurile poezilor tineri de după război."
- 1935 Dă autografe, împreună cu Arghezi, Minulescu, N. D. Cocea, Ionel Teodoreanu, Agatha Grigorescu-Bacovia, la librăria Alcalay.
 în iulie, familia își petrece concediul la mare.
 Colaborează la *Viața liteiară* cu poeziile; *Tree ticuri* și *Elegie* (cu titlul *Remember*). La cererea lui Adrian Maniu, încredințează revistei *Muzică fi poezie* poema *Seară* („Ce este cerul, ori ziua a trecut”), sub titlul *Cîntec de seară*. în *Revista Fundațiilor* apar poeziile *Din vremuri* („E frig, iarnă”) și *Un cîntec*.
- 1936 Apariția volumului *Comedii în /end*. București, Editura Alcalay, în Biblioteca pentru toți.
 în revista *Muzică și poezie* apar poeziile; *Nihil...* și *Gaudeamus*, și în *Revista Fundațiilor: Dies irae și Regret*.
- 1937 în antologia lui Gh. Cardaș, *Poezia românească de la origine pînă ia zilele noastre* (1673— 3937), București, Institutul de arte grafice „Tiparul universitar”, Bacovia figurează cu *Lacustră*.
- 1938 încă o criză necesită spitalizarea poetului la clinica de psihiatrie a Spitalului central, unde e asistat de dr. Tomescu. La ieșire, își face convalescența la vila Societății scriitorilor romani din Bușteni.
 Vladimir Streinu scrie în articolul *G. Bacovia: „Comedii în fond”*: „Umanitatea gînditoare se anulează la acest poet în simple acte de adaptare, ca în ordinea vegetală, sau, cel mai adesea, ca în fenomene de geotropismale universului inert. Drumul său pleacă din conștiință, și, trecînd prin organic, pătrunde adînc în anorganic, a cărui viață dreaptă otrăiește. Direcția coboritoare către primordialitate îl obligă să încalce limita exterioară a prăbușirii sufletești” (v. *Pagini de critică literară*, București, Editura Fundației pentru literatură și artă, 1938, p. 42—45)
 În *Viața românească*, nr. 5, apare un grupaj de traduceri bacoviene în limba franceză, semnate de Maria Holban.
 Agatha Grigorescu-Bacovia, cîștigînd procesul intentat Ministerului învățămîntului, obține transferul de la Bacău la București, dar e titularizată la Școala normală de fete din Măgurele — Ilfov.
- 1939 Mihai Beniuc semnează în *Țară nouă* (an. I, nr. 26, 12 noiembrie 1939, p. 2) un articol în care Bacovia, așezat în descendența lui Eminescu, e prezentat mai ales în latura socială a liricii sale.
- Intr-un articol din *Jurnalul literar* (an. I, nr. 27, 3 iulie 1939, p. 3), Al. Piru circumscrie punctele de contact și diferențele dintre Bacovia, Rollinat și simbolism în general.
- 1940 Societatea scriitorilor români majorează pensia poetului de la 1000 la 2 000 lei lunar.
- 1941 În *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, G. Călinescu consideră poezia lui Bacovia un document al „manierismului patetic”.
 Pictorul Coman Ardeleanu face poetului un portret în ulei și altul în pastel,
- 1942 Editura Fundațiilor pentru literatură contractează cu Bacovia editarea unui volum de *Opere*, în colecția edițiilor definitive.
 Agatha Grigorescu-Bacovia e titularizată, la liceul Domnița Ileana din București.
 Șerban Cioculescu scrie în *Aspecte lirice contemporane*, București, Casa școalelor: „Dar se mai poate vorbi de un Bacovia al provinciei, cînd majoritatea poemelor se înalță peste amănunțele locale, ca să smulgă universului, din alternanța periodică a anotimpurilor, sensul final al vieții?”
- 1943 în *Literatura română contemporană*, antologie de Vladimir Streinu (București, Editura Dacia), Bacovia figurează cu poeziile; *Amurg de iarnă*, *Decembrie*, *Decor*, *Fanfară*, *Note de toamnă* („Tăcere... e toamnă în cetate”), cu titlul *Fiori*, *Lacustră*, *Marsfunebru*, *Memento*, *Nevroză*, *Nocturnă* („Stau ...și moina cade, apă, glod”). *Pastel*, („Sărmanii plopi de lingă moară”), *Plumb*, *Plumb de toamnă*, *Seată tristă*.
 Bacovia acordă un interviu lui Vasile Xetea în *Vremea*, an. XV, nr. 701, 6 iunie 1943 (*De vorbă cu Bacovia*).
- 1944 Soția și copilul se refugiază la Pucioasa, de unde corespundează cu poetul, rămas în București. După 23 August, familia se întoarce în capitală, soția reluîndu-și activitatea de profesoară.
 Apare volumul *Opere*, Editura Fundației pentru literatură și artă.
- 1945 E numit bibliotecar la Ministerul Minelor și Petrolului.
 în culegerea *Poezia socială românească*, Brașov, Tipografia Minerva, apare *Amurg* („Trec burgheze colorate”).
- 1946 Aniversarea a 65 de ani de viață și 50 de ani de activitate literară a lui Bacovia. E numit consilier la Ministerul Artelor, care îi conferă

premiul său pentru poezie. Acordă un interviu lui Eugen Jebeleanu în *Veac nou*, an. II, nr. 42. în *Națiunea* apar poeziile *Nihil novi II* („Și zilele de vară”) și *Zgomote*.

Apare volumul *Stanțe burgheze*. (în același an cu *Bilete de papagal* de Tudor Arghezi, *Țara luminii* de Magda Isanos, *Un om așteaptă răsăritul* de Mihai Beniuc și *Focul din amnar* de Cicerone Theodorescu.)

Tudor Vianu, într-o analiză a contaminărilor stilistice din lirica bacoviană, pune în evidență noua fază, modernă, a evoluției ei (v. *Figuri și forme literare*. București, Casa școlilor, p. 132—133).

în antologia *Poezia muncii și a libertății*, alcătuită de Al. Șahighian, cu o prefață de Victor Eftimiu, București, Editura Confederației Generale a Muncii din România, îi apar poeziile *Dimineată* și *Vere de toamnă*.

Agatha Grigorescu-Bacovia e transferată la Școala centrală din București și obține o catedră la Seminarul pedagogic universitar.

1947 Sărbătorirea poetului Ia Bacău. Agapă la fostul său liceu și festival bacovian la teatrul local (recital de poezie și muzică pe versuri bacoviene, balet etc.).

în ziarul băcăuan *Înainte* apare poezia *Dcina* („Dintre cât-am încercat”).

Postul ocupat de poet la Ministerul Artelor se desființează.

1945—1954 Poezia lui Bacovia nu se mai editează, autorul fiind relegat printre „decadenți”. în interval, continuă să scrie versuri. Activitate ce se va oglindi în volumul postum *Stanțe și versete*, apărut în 1970, la Editura Minerva.

Timp îndelungat ilustrează o lucrare în manuscris a publicistului Steliau Metzulescu, *Isteria culturii oltene*, cu portrete de scriitori și oameni de cultură din regiune.

Mijloacele de subsistență ale familiei se reduc la pensia de scriitor a poetului și salariul de profesoară al soției.

Dificultățile materiale, legate de instrucția școlară și de sănătatea delicată a fiului, dar mai ales tăcerea, așternută artificial în jurul poeziei sale, afectează și fizic pe Bacovia, căruia i se redeschide o veche leziune pulmonară, netratată la vreme. Refacere lentă.

Revenirea în actualitate a poetului. Primul semn: înregistrarea la radio a unui grupaj din versurile sale.

1955 Consiliul de Miniștri îi acordă o pensie de onoare de 2 000 lei lunar.

1956 Apariția poeziilor *Cogito* și *în iarnă* în revista *Steaua*, unde, într-un studiu publicat în două numere anterioare, A. E. Baconsky

pledează pentru valorificarea deplină a poeziei bacoviene. în *Tinărul scriitor* apare poezia *Arhaism*; în *Scrisul bănățean*: *Seară* („Liniste”) și *Epodă*; în *Flacăra*; *Și dacă*; în *Scinteia*: *Egipt* (sub titlul *Divagări utile*).

Apare volumul *Poezii*, cu o prefață de Eugen Jebeleanu, în ajunul celui de al doilea congres al Uniunii scriitorilor. (în același an vede lumina tiparului *Cîntare omului* de Tudor Arghezi.)

în septembrie i se decernează Ordinul Muncii clasa I. Revista *Contemporanul*, ziarul *România liberă* publică articole omagiale. în *Flacăra*, la 1 noiembrie, dă un interviu lui Cicerone Theodorescu. Revista *Muzica* dedică lui Bacovia un număr în care figurează un grupaj de lieduri pe versurile sale.

La 14 decembrie e sărbătorit în prezența lui Tudor Arghezi, la Casa scriitorilor „Mihail Sadoveanu”.

1957 Apare în *Viața românească*, nr. 1, ianuarie 1957, poezia *Doină* („Frunze se tirăsc”); în *Viața studențească*: *De-aș fi artist*.

Poetul, bolnav, alcătuiește sumarul unei noi ediții, amplificate, din *Poezii*. Aceasta va apărea însă după moartea sa, tot cu o prefață de Eugen Jebeleanu.

Se stinge în ziua de 22 mai, puțin după orele 5 dimineța.

CUVÎNT DESPRE EDIȚIE

în intenția de a fi completă, ediția de față conține, împreună cu opera bacoviană consacrată, familiară cititorilor din edițiile precedente, aspectele puțin sau deloc cunoscute ale activității scriitorului, independent de genul, ponderea și momentul publicării lor: în timpul vieții sau după moartea autorului.

Materia principală a ediției, în actualul volum, este repartizată în două mari secțiuni: poezie și proză. Grupate în antume și postume, scrierile corespunzătoare se subîmpart pe volume, periodice și manuscrise, în cadrul acestor diviziuni, ele urmează, fie ordinea din volumele apărute* sub ochii poetului, fie succesiunea cronologică, dacă e vorba de scrierile antume și de poeziile postume prezente numai în periodice, fie dispunerea din manuscrise (ms. Bacău 2 și ms. București), dacă avem de-a face cu poeziile publicate postum în periodice sau inedite (semnalate ca atare la •*Note și variante*), figurînd însă în manuscrisele amintite.

A treia secțiune, de dimensiuni reduse, adună, sub titlul *Varia*, rarele manifestări publicistice, rîndurile ocazionale și, pentru aportul lor informativ pe diverse planuri (biografic, social, estetic), interviurile lui Bacovia.¹ Aceste pagini sînt clasificate după gen (articole, recenzii etc.) și data apariției ori a redactării probabile (cazul unic al *însemnărilor autobiografice*)

¹ Au fost lăsate deoparte: interviul dat lui N.C. Munteanu-Muntmarg în *Curentul Bacăului*, Bacău, seria a II-a, an. UI, 1933, nr. 117, p. 3, ca fiind o improvizație nereprezentativă pentru poet; interviul dat lui Cicerone Theodorescu, sub titlul *Acasă la... G. Bacovia, iaFlacăra*, București, an. V, 1956, nr. 21, p. 16-20, ca fiind o relatare indirectă a convorbirii, pe temeiul unor crîmpeie izolate din *Cuvîntul poetului...*, al *Divagărilor utile* (scriere postumă) și al unei vechi poeme în proză bacoviene (*Zborul cărților*), socotită greșit inedită (v., în ediția de față, nota de la p. 637). Ambele interviuri, avertizăm, au fost însă citate dacă împrejurarea a cerut-o.

în sfârșit, o *Addenda* este rezervată cazului aparte al unor însemnări postume. *Divagații utile*, aparținînd autorului fără a fi redactate de el (v., în ediția de față, nota de la p. 660).

La stabilirea textului, s-a adoptat ca text de bază, atît pentru poezia, cît și pentru proza apărute pînă în 1944, ediția *Ofat*, București, JTDitur Fundației pentru literatură și artă, 1944.

De ce, pentru poezie, nu s-a reținut textul celei din urmă tipărituri a lui Bacovia, culegerea *Poezii*, București, Editura de stat pentru literatură și artă, 1957: „ediție revăzută și adăugită de autor”?

Principiul ultimei voințe a autorului este, la edițiile lui Bacovia, o unitate de măsură destul de relativă, aplicabilă cu prudență și oricum diferențiat. Osevind, în căutarea desăvîșirii, între diverse soluții artistice, poetul își lua de la capăt lucrarea aproape cu fiecare nouă ediție a aceluiași volum [acesta, și nu numai neglijența sau abuzurile editorilor, este resortul profund al insatisfacției lui Bacovia față de edițiile sale].

Mărturie stă, în primul rînd, lotul de manuscrise-perechi, parțiale sau totale, al majorității poeziilor ce interesează aici: manuscrisul ciclului *P/ni6* (în posesia Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România, cu nr. 5078; în ediția de față: *ms. Academiei*); manuscrisul ciclurilor *Plumb*, *Scinteii galbene*, *Cu vei...* (deținut de Biblioteca Facultății de filologie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca; în ediția de față: *ms. Cluj*)*; manuscrisul ciclului *Stanțe burgheze* (în proprietatea Muzeului de literatură a Moldovei din Iași; în ediția de față: *ms. Iași*); manuscrisul ciclului *Stanțe burgheze* (păstrat la Muzeul memorial „George Bacovia” din Bacău; în ediția de față: *ms. Bacău 1*). Aceste manuscrise, autografe cu excepția ins. Academiei (alcătuit din texte ale poeziilor tipărite în periodice și decupate, alături de douăsprezece poezii scrise de mina autorului), sînt copiate pe foi sepa-

* Ms. Academiei este mai greu localizabil în timp. Dăruit în 1930 actualei instituții posesoare de către Ion Pillat, care, cum ne-a declarat cîndva fiul lui. Dinu Pillat, îl deținea de multă vreme cu giudul întocmirii unei noi ediții a ciclului *Plumb*, ms. Academiei pare a fi, la prima vedere, manuscrisul original al ediției princeps (printre poezii, se numără și *Trudit*, unde strofa neiuțrată în primul volum este tăiată). Dar abstracție iăcînd de forma hibridă a manuscrisului, contrarie practicilor poetului, decalajele de text dintre poeziile în cauză și oglinda lor tipărită în volum pun la îndoială ipoteza. Adresîndu-ne versurilor autografe, dubiul devine certitudine, căci și aici întîlnim diferențe față de textul poeziilor corespunzătoare din ediția 1916. Cel puțin pentru noi e clar că ms. Academiei, indiferent de momentul și destinația redactării, eventual în vederea ediției proiectate de Ion Pillat, este un manuscris străin de cel ce a servit la tipărirea volumului *Plumb* (1916) ai, în orice caz, anterior ms. Cluj (analiza variantelor ne distanțează de textul volumului tipărit și ne apropie de cel al ms. Cluj, ca și de edițiile ulterioare anului 1916).

* Ms. Cluj este databil cu aproximație (v., în ediția de față, tabelul cronologic) grație seminarului, ținut pe baza lui, despre poezia bacoviană, de către profesorul Bogdan-Duică în anul universitar 1924-1925.

rate de caiet dictando, aritmetică sau de maculator, în cerneală ori în creion, după obiceiul poetului, cu grijă pentru lizibilitate (mai șters, ms. Iași, transcris în creion pe maculator, capsat, necoperțat].

Pentru ce, așadar, volumului *Poezii* (1957) îi este invalidată candidatura la rolul de ediție-etalon?

Înglobînd aproape toate poeziile prezente și în *Ofere*, grosul poemelor din volumul *Stanțe burgheze* (București, Casa școlilor, 1946), unele versuri din periodice și altele încă nepublicate. *Poezii* (1957) rămîne incompletă, fiind o ediție „adăugită” doar în raport cu selecția imediat anterioară: *Poezii* (1956), notabilă ca ediție de circumstanță (v., în ediția de față, tabelul cronologic), dar cu un sumar sărac și aritmetic și tematic. În privința celui alt atribut al său, de ediție „revăzută”, acesta se referă neîndoelnic la noua configurație a poeziilor preluate din *Stanțe burgheze* și anume la reorînduirea lor, în general, și la sacrificarea părții a doua din poemele concepute și editate inițial în diptic (excepție, *Nihil nevi*). Iar textul propriu-zis, pe lîngă cîteva greșeli de tipar pasibile de confuzii, comportă coecțiuni de transcriere, efectuate în editură potrivit desigur normelor în uz, dar care, deosebite de pronunția și grafia poetului, nu este la fel de sigur Că ar fi fost acceptate de Bacovia, în imposibilitate fizică de a supraveghea fazele finale (corectură, bun de tipar] ale unei ediții apărute curînd după moartea sa.

Impropriu ca text de bază și, după noi, dezavantajos autorului însuși, volumul *Poezii* (1957) trebuie să cedeze sarcina volumului *Ofere*. Opțiunea noastră nu a fost însă dictată, subliniem, numai de neajunsurile unuia și de dublul certificat de garanție al celui alt, ca ediție definitivă, aprobată de autor. *Opoee* își justifică funcția acordată, bineînțeles pentru producția

* Confruntate, ms. Iași și ms. Bacău 1 acuză o singură deosebire de sumar: poezia *Zgomote* se află în plus în ms. Iași; dar dacă ordinea poeziilor este identică, numerotarea diferă substanțial: 2S p. — ms. Iași, 54 p. — ms. Bacău 1. Decalajul se explică astfel: în ms. Bacău 1 — copiat cu cerneală, foarte curat, pe foi de maculator — textul poeziilor este „tehno-redactat” de poet în vederea tipării: împărțirea versurilor în volumul *Stanțe burgheze* oglindește întocmai aranjarea lor dată de Bacovia în acest manuscris; în ms. Iași fiecare poezie este scrisă pe pagină separată (în ediția de față am restabilit dispunerea în slofe după ms. Iași).

Mai semnalăm că în ms. Iași, în afara numerotării scrise sus, în mijlocul paginii, mai există o alta (scrisul aparține tot lui Bacovia), în stînga paginii — neregulată, dispartată, și o alta, în dreapta paginii, asupra căreia poetul a revenit nu o dată; de pildă, poezia *Studiu* (una dintre cele șase poezii pierdute din ms. Bacău 1 — v. *Note și variante*, p. 568) este numerotată S — în mijloc, iar în dreapta 6, apoi 22, apoi 8.

* Trei dintre poeziile date ca inedite (*Și dacă*, *De-aș fi artist*, *Egift*) erau în realitate cunoscute, fiind publicate mai înainte în periodice.

scriitorului de pînă la publicarea ediției, printr-o dublă calitate intrinsecă, evidentă la un examen asemănător celui întreprins pentru *Poezii* (1957): reproducerea integrală, sub o îngrijire aproape ireproșabilă, a poeziei bacoviene „clasice”, așa cum s-a constituit ea între 1916—1954¹.

Cit despre restul poeziilor antume, au fost alese ca text de bază: pentru poeziile ciclului *Stanțe burgheze* — volumul cu același titlu; pentru poeziile inutilitice exclusiv în selecția *Poezii* (1957) — volumul cu această denumire; pentru poeziile existente numai în periodice — publicațiile cu ultima apariție a acestor poezii.

În ce privește poeziile postume, textul lor a fost stabilit astfel: pentru poeziile aflate numai în periodice (originalele lor au fost pierdute), s-au folosit textele respective din acele publicații, iar pentru restul poeziilor s-a apelat la manuscrisul deținut de Agatha Grigorescu-Bacovia (în ediția de față: *ms. București*), completat, pentru poeziile absente din cuprinsul său, cu manuscrisul conservat la Muzeul memorial „George Bacovia” din Bacău (în ediția de față: *ms. Bacău 2*).²

Acest nou cuplu de manuscrise bacoviene, copiate în condiții identice, cu deosebirea că *ms. București* este transcris în cerneală, pe cînd *ms. Bacău 2*, în creion, îmbrățișează o producție destul de întinsă în timp: o poezie datată 1938; două, 1945—1946; o serie compusă în același interval, cu prelungire spre anii 1947—1948, judecînd după referințele la evenimente recente de recunoscut ale istoriei postbelice; o suită databilă aproape sigur din anii 1950—1954, de care să ținem seama de climatul interior al versurilor (v., în ediția de față, prefața și tabelul cronologic). Cam cu aceleași poezii și cu aceeași numerotare (inadvertențele sînt marcate la *Note și variante*), manuscrisele consemnează diferențe de text — aproape în egală măsură — prin supraintervenții ale autorului, reprezentînd echivalențe posibile, alternative încă dibuitoare (sînt numeroase intercalările de cîte un cuvînt ori mai multe, pe marginea sau în corpul poeziilor, printre versuri)³. Totuși, *ms.*

¹ Însurînd toată activitatea lui Bacovia, ediția de față s-a văzut silită să lase în afară dedicația poetului către soția sa, „Doamnei mele Agatha”, de pe lila de gardă a ediției *Opere*.

² Muzeul memorial „George Bacovia” din Bacău deține, deci, două manuscrise autografe ale poetului: cel al *Stanțelor burgheze*, care a stat la baza ediției din 1946, intitulat de noi, desigur convențional; *ms. Bacău 1*, și cel care cuprinde cea mai mare parte a postumelor (v. capitolul *Nete și variante*), intitulat în ediția de față: *ms. Bacău 2*.

³ Revenirile repetate asupra unuia sau mai multor versuri ale aceleiași poezii ne-au obligat — la înregistrarea variantelor, în cazul manuscriselor *Bacău 2* și *București* — să demarcăm prima redactare prin denumirea: versiunea I; prima revenire: versiunea II; a doua revenire: versiunea III, Redactînd astfel, am urmărit să detașăm-cît mai clar fiecare variantă, dar mai ales să înlesnim urmărirea în succesiunea lor.

București are, spre deosebire de *ms. Bacău 2*, un caracter de lucru de atelier mai puțin pronunțat *. fapt ce ne-a determinat, cu tot riscul înșelării, inerent oricăror prezumții, să-l considerăm ulterior manuscrisului *Bacău 2* și să-l alegem, *ipso facto*, ca text de bază pentru cea mai mare parte a poeziilor postume.

Pentru proză, adoptarea volumului *Ofere*, ca text de bază, s-a impus în lipsa altor volume posteroare ediției citate. Așadar, s-a respectat fizionomia prozei din volumul amintit, în caie poemele în proză din *Bucăți de noapte*, unite cu altă poezie în proză, *larmajoc*, apar fără titlurile originale, iar romanul *Cîntec tîrziu* fuzionează cu prozele scurte *Divagări utile* și poezia în proză *Amăgire*, sub denumirea generică *Dintr-un text cernim* (v. capitolul *Nete și variante*). Atragem însă atenția că, pentru identificarea scrierilor componente amintite, s-a indicat, în nota respectivă, titlul inițial al fiecăreia.

Pentru *Impresii de roman și Divagări utile* (scriere postumă), s-a recurs la manuscrisul și, respectiv, dactilograma oferite de Agatha Grigorescu-Bacovia.

Terzierea textelor de publicistică și interviuri s-a utilizat textul din periodice (cu excepția primei convorbiri cu I. Valerian, reprodusă după forma revăzută în volumul acestuia: *Cu scriitorii prin veac*), iar pentru *Însemnări luto-biografice* s-a reținut manuscrisul păstrat de Agatha Grigorescu-Bacovia.

Procedînd la transcrierea textului, am remarcă că Bacovia a oscilat continuu între variantele aceluiași cuvînt; fapt explicabil prin rațiuni estetice proprii (eufonie) *fyi*, în unele situații, prin acțiunea inflexiunilor regionale asupra pronunției sale (A. Grigorescu-Bacovia ne-a declarat că poetul s-a îostit multă vreme „pe mcklovenește”, iar discul cu vocea lui Bacovia citindu-și versurile conliimă urmele graiului de obirșie). Ezitățile în chestiune [v., de exemplu, dubletele de lexic și de forme gramaticale: vestmînt-vesmînt, piine-pîne, iernatic-iernatec, aripile-aripelc] se manifestă deopotrivă în volume și în manuscrise. Înlre unificarea scrierii, procedeu comod, dar infidel, și respectarea fluctuațiilor aulorului ne-am hotărît pculju această din urmă cale.

¹ Manuscrisele sînt în esență identice: *ms. București* (în cerneală, pe foi separate de caiet liniar, tipuri diferite, numerotate de la 1-66) se deosebește de *ms. Bacău 2* (în creion, pe foi de maculator, ori de caiet dictando, numerotate de la 1-06) mai ales prin modificări de titlu — veche și statornică practică a poetului.

² Singura consecvență e de ordin grafic: începutul fiecărui cuvînt din titlurile poeziilor autografe este i. etis de p. et cu majuiculă.

în privința punctuației, încă, un domeniu extrem de sensibil pentru Bacovia, au fost respectate exigențele sale, așa cum se desprind acestea din volume și, cu deosebire, din manuscrise.

Erorile de tipar, a căror sesizare ne-a fost înlesnită de compararea volumelor cu periodicele, dar în special cu manuscrisul cel mai cuprinzător: ms. Cluj, au fost în majoritate corectate tacit.

în legătură cu capitolul *Note și variante*: notele cuprind, dincolo de clementele indispensabile (data și locul apariției, până în 1957), informații, cite ne-au parvenit ori am izbutit a aduna, asupra împrejurărilor elaborării; descrieri sumare ale periodicelor — Cu deosebire ale celor mai puțin cunoscute — la care a colaborat Bacovia; ecouri critice ale operei bacoviene, semnificative sub un raport sau altul și însoțite, când a fost cazul, de succinte comentarii. Tot aici s-a inserat cuprinsul manuscriselor utilizate și anume: ms. Academiei și ms. Cluj, ms. Iași și ms. Bacău 1, ms. Bacău 2 și ms. București, acolo unde acestea sînt menționate pentru prima oară.¹

¹ Cea mai mare parte a poeziilor cuprinse în manuscrisele Bacău 2 și București a fost tipărită în ediția postumă *Stanțe și versete*, București, Editura Minerva, 1970.

Compararea volumului citat cu cele două manuscrise a dat la iveală unele inadvertențe între textul de bază și cel reprodus, pe care nu le-am reținut la *Nete și variante*, decît atunci cînd au fost flagrante, cum e cazul poeziei *Libelă*, p. 112 (ediția citată), care reia ultimele trei versuri ale poeziei cu același titlu de la p. 85 — același volum (pentru detalii, v. *Nete și variante*, p. 603); la acestea se adaugă și alte deosebiri, fie în ce privește intitularea unor poezii — neîntîlnită ca atare în manuscrisele Bacău 2 și București, fie dispunerea sumarului — alta decît cea din manuscrise.;

în sprijinul acestor semnalări, redăm cuprinsul ediției *Stanțe și versete*, notînd între croșete diferențele dintre volum și manuscrisul București (în unele cazuri suplinit de ms. Bacău 2), atît sub raportul intitulării, cît și al ordinii poeziilor: *Reflecții* [ms. București, p. 2]; *Studiu* [ms. București, p. 37]; *Doina* [*Doină* — ms. București, p. 5 și *Poezii*, 1957]; *Stanță medie* [ms. București, p. 10]; *Epcdă* [ms. Bacău 2, p. 55 și *Poezii*, 1957]; *Seaca* [*Seară* — ms. București, p. 43 și *Poezii*, 1957]; *Incident la bal* [ms. București, p. 42]; *Destin* [ms. București, p. 41]; *Mitologie* [ms. București, p. 38]; *Jurnal* [ms. București, p. 36]; *Compt* [ms. București, p. 34]; *Spleen* [ms. București, p. 33]; *Pro arte* [*III* — ms. București, p. 31]; *Stanță de lume* [*III* — ms. București, p. 29]; *Di» explorări* [ms. București, p. 28]; *Negură în oraș* [*Negură în oraș* — ms. București, p. 27]; *Informativ* [ms. București, p. 26]; *Asediu* [ms. București, p. 25]; *Stanță* [ms. București, p. 24]; *Pastel* [ms. București, p. 23]; *Stil simplu* [ms. București, p. 22]; *Vanitas* [ms. București, p. 21]; *Din tren* [ms. București, p. 20]; *Din explorări* [ms. București, p. 19]; *Stil simplu (II)* [*Stil simplu* — ms. București, p. 18]; *în sat* [ms. București, p. 17]; *Așa* [*Așa* — ms. București, p. 16]; *Doină* [*Dcsnă populară* — ms. București, p. 14; *Doină* — *Poezii*, 1957]; *Arhaism* [*Arhaism I* — ms. București, p. 12; *Arhaism* — *Poezii*, 1957]; *Stanță la Bacovia*

Variantele înregistrează diferențele dintre volume, periodice și manuscrise, cu toate că, după noi, nu o dată, particularitățile de text din periodice oglindesc „contribuția” redacțiilor respective. Totodată atragem atenția că edițiile *Poezii* (1956) și *Poezii* (1957) au fost consemnate numai în măsura în care ele atestă deosebiri față de ediția *Opere* (atunci cînd nu sînt indicate, textele sînt identice în toate cele trei volume). Specificăm, de asemenea, că tot aici s-a indicat pentru fiecare titlu în parte Sursa textului de bază corespunzător.

Menționînd că ediția de față este întregită cu o bibliografie a operei lui G. Bacovia și cu o bibliografie selectivă de referințe critice, nu putem încheia acest cuvînt fără a exprima mulțumirile cuvenite celor care ne-au pus la dispoziție sau ne-au mijlocit accesul la manuscrisele autorului: poeta și memorialista Agatha Grigorescu-Bacovia, istoricii și criticii literari Ion Vlad și Leon Baconsky, profesor și, respectiv, conferențiar la universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Alexandru Popovici, directorul Muzeului memorial „Georee Bacovia” din Bacău.

CORNELIA BOTEZ și | MIHAIL PETROVEANU

Destinul Poetului și al edițiilor sale (în 4 aprilie 1944 a fost distrus, sub bombardament, aproape întregul tiraj al volumului *Opere*, iar cutremurul din 4 martie 1977 a afectat în parte zăburile ediției de față) l-a urmărit și pe Mihail Petroveanu, un exeget subtil al lui Bacovia. Năprasnicul său sfîrșit în cutremurul din 4 martie l-a împiedicat să-și revadă — pînă la capăt — paginile aflate în corectură ale volumului de față, în special ale bibliografiei, al cărei traseu dorea să-l refacă în întregime.

C B

[ms. București, p. 11J; *Doină (II)* [*Doină II* — ms. București, p. 10]; *Stanță reală* [ms. București, p. 9]; *Napte de oraș* [ms. București, p. 8]; *II* [ms. București, p. 8]; *Zgomote* [ms. București, p. 7]; *Stanță veche* [ms. București, p. 6]; *Deși nimic* [ms. București, p. 4]; *Desemnare* [*Resemnare* — ms. București, p. 3; *De-aș fi artist* — *Poezii*, 1957]; *Obsesii* [ms. București, p. 1]; *Cînduri* [*Gîndiri* — ms. București, p. 45]; *Chimie* [ms. București, p. 46]; *Legendă* [ms. București, p. 47]; *Pastel* [ms. București, p. 48]; *Libelă* [ms. București, p. 49]; *Amurguri* [ms. București, p. 50]; *In zare* [ms. București, p. 53]; *Revelion* [ms. București, p. 56]; *în margini* [ms. București, p. 57]; *Prin copacii goi* [*III* — suită la *Restituiri*, ms. București, p. 59]; *De revelion* [*Revelion* — ms. București, p. 60]; *Feude* [ms. București, p. 61]; *Verset prozaic* [ms. București, p. 63]; *Verset slav* [ms. București, p. 66]; *Pro arte* [ms. Bacău 2, p. 30]; *Stanță de lume* [ms. Bacău 2, p. 32]; *Cogito* [ms. Bacău 2, p. 40 și *Poezii*, 1957]; *Cîndîll* — suită la *Moment*, ms. Bacău 2, p. 52]; *Moment* [ms. Bacău 2, p. 51]; *Libelă* [ms. București, p. 49].

K-au fost preluate, din manuscrisele amintite, poeziile: *Stil simplu. De iarnă. Pace, în iarnă. Verset tîrziu. Restituiri, Verset ideal. Serenadă, Verset fantast.*

Printre cele incluse în sumar, se află șapte apărute anterior în volumul *Poezii* (1957), la capitolul *Versete* '(inedite).

P L U M B

1916

PLUMB

Dormeau adânc sicriele de plumb,
Și flori de plumb și funerar vestmînt —
Stam singur în cavou... și era vînt...
Și scîrțiau coroanele de plumb.

5 Dormea întors amorul meu de plumb
Pe flori de plumb... și-am început să-l strig
Stam singur lîngă mort... și era frig...
Și-i atîrnau aripile de plumb.

PASTEL

Buciumă toamna
Agonic — din fund —•
Trec păsărele,
Și tainic s-ascund.

5 Țirîie ploaia...
Nu-i nimeni pe drum;
Pe-afară de stai
Te-năbuși de fum.

10 Departe, pe cîmp,
Cad corbii, domol;
Și răgete lungi
Pornesc din ocol.

15 Tălăngile, trist,
Tot sună dogit...
Și tare-i tîrziu,
Si n-am mai murit...

DECOR

Copacii albi, copacii negri
Stau goi în parcul solitari
Decor de doliu, funerar...
Copacii albi, copacii negri.

5 în parc regretele plîng iar...

Cu pene albe*; pene negre
O pasăre cu glas amar
Străbate parcul secular...
Cu pene albe, pene negre.

10 în parc fantomele apar...

Și frunze albe, frunze negre;
Copacii albi, copacii negri;
Și pene albe, pene negre,
Decor de doliu, funerar...

15 în parc ninsoarea cade rar...

AMURG

Trec corbii — ah, „Corbii”
Poetului Tradem —
Și curg pe-nnoptat
Pe-un târg înghețat,

Se duc pe pustii...
Pe când, de argint,
In amurg de-argint.
S-aprinde crai-nou

Pe zări argintii
10 în vastul cavou...
Iubito... ah, „Corbii”
Poetului Tradem...

LACUSTRĂ

De-atâtea nopți aud plouînd.
Aud materia plîngînd...
Sunt singur, și mă duce-un gând
Spre locuințele lacustre.

Și parcă dorm pe scînduri ude,
în spate mă izbește-un val —
Tresar prin somn, și mi se pare
Că n-am tras podul de la mal.

Un gol istoric se întinde,
10 Pe-aceleași vremuri mă găsesc...
Și simt cum de atîta ploaie
Piloții grei se prăbușesc.

De-atâtea nopți aud plouînd.
Tot tresărind, tot așteptînd...
15 Sunt singur, și mă duce-un gând
Spre locuințele lacustre...

GRI

Plîns de cobe pe la geamuri se opri,
Și pe lume plumb de iarnă s-a lăsat;
„I-auzi corbii!” —mi-am zis singur... și-am oftat;
Iar în zarea grea de plumb

5 Ninge -*gri*.

Ca și zarea, gîndul meu se înnegri-
și de lume tot mai singur, mai barbar, —
Trist, cu-o pană mătur vatra, solitar...
Iar în zarea grea de plumb

10 Ninge *gri*.

SONET

E-o noapte uda, grea, te-neci afară.
Prin ceață—obosite, roșii, fără zare —
Ard, afumate, triste felinare
Ca într-o crîsmă umedă, murdară.

5 Prin măhălăli mai neagră noaptea pare...
Șivoaie-n case triste inundară —•
Ș-auzi tușind o tușă-n sec, amară —•
Prin ziduri vechi ce stau în dărîmare.

Ca Edgar Poe mă reîntorc spre casă,
10 Ori ca Verlaine, topit de băutură —
Și-n noaptea asta de nimic nu-mi pasă.

Apoi, cu pași de-o nostimă măsură,
Prin întunerec bîjbîiesc prin casă,
Și cad, recad, și nu mai tac din gură.

AMURG DE TOAMNĂ

Amurg de toamnă pustiu, de humă,
Pe câmp sinistre șoapte trec pe vînt —
Depart plopilor s-apeacă la pămînt
în larg balans lenevos, de gumă.

- 5 Pustiu adînc... și-ncepe a-annopta,
Și-aud gemînd amorul meu defunct;
Ascult atent privind un singur punct
Și gem, și plîng, și rîd în hî, în ha...

TABLOU DE IARNĂ

Ninge grozav pe câmp la abator
Și sînge cald se scurge pe canal;
Plină-i zăpada de sînge animal —
Și ninge mereu pe un trist patinor...

- 5 E albul aprins de sînge-nchegat.
Și corbii se plimbă prin sînge... și sug;
Dar ceasu-i tîrziu..., în zări corbii fug
Pe câmp, la abator, s-a înnoptat.

- io Ninge mereu în zarca-nnoptată...
Și-acum cînd geamuri triste se aprind
Spre abator vin lupii licărind.
— Iubito, sunt eu la ușa înghețată...

ÎN GRĂDINĂ

Scîrîie toamna din crengi ostenite
Pe garduri bătrinc, pe streşini de lemn.
Si frunzele cad ca un sinistru semn
in liniştea grădinii adormite.

O palidă fată cu gesturi grăbite
Aşteaptă pe noul amor...
Pe cînd, discordant şi înfiorător,
Scîrîie toamna din crengi ostenite.

SPRE TOAMNĂ

e

Pe drumuri delirînd.
Pe vreme de toamnă,
Mă urmăreşte-un gînd
Ce mă îndeamnă:
5 — Dispari mai curînd!

în casa iubitei de-ajung.
Eu zgudui fereastra nervos,
Şi-o chem ca să vadă cum plouă
Frunzişul, în tîrgul ploios,

10 Dar, iată, şi-uu mort evreiesc...
Şi plouă, e moină, noroi —
In murmure stranii semite
M-adaug şi eu în convoi.

Şi nimeni nu ştie ce-i asta —
15 M-afund într-o crişmă să scriu.
Sau rîd şi pornesc înspre casă,
Şi-acolo mă-nchid ca-n sicriu.

Și mereu dclirînd,
Pe vreme de toamnă,
M-adonrmc un gînd
Ce mă îndeamnă:
— Dispari mai curînd!...

|
!

PĂLIND

:

Sunt solitarul pustiilor piețe
Cu tristele becuri cu pală lumină—•
Cînd sună arama în noaptea deplină
Sunt solitarul pustiilor piețe,

!

5 Tovarăș mi-i rîsul hidos, și cu umbra
Ce sperie cîinii pribegi prin canale;
Sub tristele becuri cu razel« pale,
Tovarăș mi-i rîsul hidos, și cu umbra.

J

|

i

[

1

i

\

10 Sunt solitarul pustiilor piețe
Cu jocuri de umbră ce dau nebunie ;
Pălind în tăcere și-n paralizie, —
Simt solitarul pustiilor piețe...

I

|

i

i

i

|

1?

AMURG VIOLET

Amurg de toamnă violet...
Doi plopi, în fund, apar în siluete:
— Apostoli în odăjdii violete—
Orașul tot e violet.

Amurg de toamnă violet...
Pe drum e-o lume leneșă, cochetă;
Mulțimea toată pare violetă,
Orașul tot e violet.

Amurg de toamnă violet...
Din turn, pe câmp. văd voievozi cu plete;
Străbunii trec în pilcuri violete,
Orașul tot e violet.

DECEMBRIE

Te uită cum ninge decembre...
Spre geamuri, iubito, privește —
Mai spune s-aducă jăratec
Și focul s-aud cum trosnește.

5 Și mînă fotoliul spre sobă,
La horn să ascult vijejia.
Sau zilele mele — totuna —
Aș vrea să le-nvăț simfonia.

Mai spune s-aducă și ceaiul,
10 Și vino și tu mai aproape, —
Citește-mi ceva de la poluri,
Și ningă... zăpada ne-itgroape.

Ce cald e aicea la tine,
Și toate din casă mi-s sfinte, —
15 Te uită cum ninge decembre...
Nu rîde... citește nainte.

E ziuă și ce întuneric...
Mai spune s-aducă și lampa—
Te uită, zăpada-i cît gardul,
Și-a prins promoroacă și clampa.

Eu nu mă mai duc azi acasă...
Potop e-napoi și nainte,
Te uită cum ninge decembrie...
Nu rîde... citește nainte.

|
I
j

NEGRU

Carbonizate flori, noian de negru...
Sicrie negre, arse, de metal.
Vestminte funerare de mangal.
Negru profund, noian de negru...

5 Vibrau seînteii de vis... noian de negru
Carbonizat, amorul fumega —
Parfum de pene arse, și ploua...
Negru, numai noian de negru...

NEVROZĂ

Afară ninge prăpădind,
Iubita cîntă la clavir, —
Și tîrgul stă întunecat,
De parcă ninge-n cimitir.

Iubita cîntă-un marș funebru,
Iar eu nedumerit mă mir:
De ce să cînte-un marș funebru...
Și ninge ca-ntr-un cimitir.

Ea plînge și-a căzut pe clape,
Și geme greu ca în delir...
în dezacord clavirul moare,
Și ninge ca-ntr-un cimitir.

Și plîng și eu, și tremurînd
Pe umeri pletele-i resfir...
Afară tîrgul stă pustiu,
Și ninge ca-ntr-un cimitir.

22

MOINĂ

Și toamna, și iarna
Coboară-amîndouă;
Și plouă, și ninge —
Și ninge, și plouă.

5 Și noaptea se lasă
Murdară și goală;
Și galbeni trec bolnavi
Copii de la școală.

10 Și-s umezi păreții,
Și-un frig mă cuprinde
Cu cei din morminte
Un gînd mă deprinde..

15 Și toamna, și iarna
Coboară-amîndouă;
Și plouă, și ninge —
Și ninge, și plouă.

23

MELANCOLIE

Ce chiot, ce vaiet în toamnă..
Și codrul sălbatec vuieste —
Răsună-n coclauri un buciom,
Și doina mai jalnic pornește.

— Ascultă, tu, bine, iubito.
Nu plînge și nu-ți fie teamă —
Ascultă cum greu, din adîncuri,
Pămîntul la dînsul ne cheamă...

i

\
I
j
l
|

i

[
;
i

RAR

Singur, singur, singur,
într-un han, departe —
Doarme și hangiul,
Străzile-s deșarte,
5 Singur, singur, singur...

*

Plouă, plouă, plouă,
Vreme de beție •—
Și s-ascuți pustiul,
Ce melancolie!
10 Plouă, plouă, plouă...

Nimeni, nimeni, nimeni,
Cu atît mai bine —
Și de-atîta vreme
Nu știe de mine
15 Nimeni, nimeni, nimeni...

Tremur, tremur, tremur..
Orice ironie
Vă rămîne vouă —

Noaptea e târzie,
20 Tremur, tremur, tremur...

Veșnic, veșnic, veșnic;
Rătăcirii de-acuma
N-or să mă mai clieme
Peste vise bruma,
23 Veșnic, veșnic, veșnic...

Singur, singur, singur,
Vreme de beție —
I-auzi cum mai plouă,
Ce melancolie!
30 Singur, singur, singur...

NERVI DE TOAMNĂ

E toamnă, e foșnet, e somn...
Copacii, pe stradă, oftează;
E tuse, e plinset, e gol...
Și-i frig, și burează.

Amanții, mai bolnavi, mai triști.
Pe drumuri fac gesturi ciudate —
Iar frunze, de veșnicul somn,
Cad grele, udate.

10 Eu stau, și mă duc, și mă-ntorc,
Și-amanții profund mă-ntristează —
îmi vine să rîd fără sens,
Și-i frig, și burează.

SEARĂ TRISTĂ

Barbar, cînta femeia-aceea,
Tîrziu, în cafeneaua goală.
Barbar cînta, dar plin de jale, —
Și-n jur era așa răscoală..
Și-n zgomot monstru de țimbale
Barbar, cînta femeia-aceea.

Barbar, cînta femeia-aceea..
Și noi eram o ceată tristă —
Prin fumul de țigări, ca-n nouri,
10 Gîndeam la lumi ce nu există..
Și-n lungi, satanice ecouri,
Barbar, cînta femeia-aceea.

Barbar, cînta femeia-aceea,
Și-n jur era așa răscoală..
15 Și nici nu ne-am mai dus acasă,
Și-am plîns cu frunțile pe masă.
Iar peste noi, în sala goală, —
Barbar, cînta femeia-aceea...

NOTE DE TOAMNĂ

Tăcere... e toamnă în cetate..
Plouă... și numai ploaia dă cuvînt —
E pace de plumb, e vînt, și pe vînt
Grăbite, trec frunze liberate.

Deschide, dă drumu.-adorato,
Cu crengi și foi uscate am venit;
în tji-g, o fată tristă a murit, —
Și-au dus-o pe ploaie, și-au îngropat-o

Dă drumu, e toamnă în cetate —
io întreg pămîntul pare un monnînt..
Plouă... și peste tîrg, duse de vînt.
Grăbite, trec frunze liberate.

OH, AMURGURI.

Oh, amurguri violete...

Vine

Iarna cu plfnsori de piculine...

Peste parcul părăsit

5 Cad regrete

Și un negru croncănit...

Veșnicie,

Enervare...

Din fanfare funerare

10 Toamna sună, agonie...

Vînt de gheață s-a pornit,

Iar sub crengile schelete, —

Hohot de smintit.

Nici o urmă despre tine,

15 —Vine, nu vine...

Oh, amurguri violete...

AMURG DE IARNĂ

Amurg de iarnă, sumbru, de metal,
Cîmpia albă — un imens rotund —
Vislind, un corb încet vine din fund;
Tăind orizontul, diametral.

5 Copacii rari și ninși par de cristal.

Chemări de dispariție mă sorb.

Pe cînd, tăcut, se-ntoarce-același corb.

Tăind orizontul, diametral.

ALEAN

E-n zori, e frig de toamnă,
Și cit ca ochii vezi
Se-ncolăcește fumul,
Și-i piclă prin livezi.

Răsună, trist, de glasuri
Cîmpiile pustii, —
Și pocnet lung, și chiot
S-aude-n deal la vii.

C-un zmeu copiii aleargă.
Copil, ca ei, te vezi,
Și plîngi... și-i frig de toamnă.
Și-i piclă prin livezi.

AMURG ANTIC

Havuzul din dosul palatului mort
Mai aruncă, mai plouă, mai plînge —
Și stropii cazînd, în amurg, iau culori
De sineală, de aur, de sînge.

Plutește un lanț de lebede albe,
Iar visul din parc în lac se răsfrînge
Amurgul pe lebede pune culori:
De sineală, de aur, de sînge.

io Uitate, statuiele albe privesc,
Albe visînd c-un aer ce piînge —
Și lasă amurgul pe ele culori:
De sineală, de aur, de sînge.

PULVIS

Imensitate, veşnicie.
Tu, haos, care toate-aduni...
în golul tău e nebunie, —
Şi tu ne faci pe toţi nebuni.

în faţa ta sunt cel mai laş.
Imensitate, veşnicie, —
Iubesc o fată din oraş...
Învăţă-mă filosofie.

Imensitate, veşnicie.
Pe când eu tremur în delir.
Cu ce supremă ironie
Arăţi în fund un cimitir.

CUPTOR

Sunt câţiva morţi în oraş, iubito.
Chiar pentru asta ara venit să-ţi spun
Pe catafalc, de căldură-n oraş, —
încet, cadavrele se descompun.

5 Cei vii se mişcă şi ei descompuşi,
Cu lutul de căldură asodat;
E miros de cadavre, iubito,
Şi azi, chiar sînul tău e mai lăsat.

Toarnă pe covoare parfume tari,
10 Adu roze pe tine să le pun;
Sunt câţiva morţi în oraş, iubito,
Şi-ncet, cadavrele se descompun...

TOAMNĂ

Răsună din margini de, târg
Un bangăt puternic de armă;
E toamnă... metalic s-aud
Gomiștii, în fund, la cazarma.

5 S-aude și-un clopot de școală,
E vînt, și-i pustiu, dimineață;
Hîrtii și cu frunze, de-a .valma.
Fac roată-n vîrteje, pe-o piață.

io Se uită în zări catedrala,
Cu turnu-i sever și trufaș;
Grădina orașului plînge.
Și-aruncă frunzișu-n oraș.

Și vine, ca-n vremi de demult,
Din margini, un bucium de-alarma,
15 E toamnă... metalic s-aud
Gorniștii, în fund, la cazarmă.

SINGUR

Potop, cad stele albe de cristal
Și ninge-n noaptea plină de păcate;
La vatră-n para ce abia mai bate —
Azi, a murit chiar visul meu final.

5 Și ninge-n miezul nopții glacial...
Și tu iar tremuri, suflet singuratec, —
Pe vatră-n para slabă, în jăratec, —
încet, cad lacrimi roze, de cristal.

TRUDIT

IubitOj și iar am venit...
Dar astăzi, de-abia mă mai port
Deschide clavierul și cântă-mi
Un cântec de mort.

Și dacă-am să cad pe covoare
În trîstul;ităcutul .salon, —
Tu cântă tîamte, iubito,
încet, monoton.

AMURG

Ca lacrimi mari de sînge
Curg frunze de pe ramuri,—
Și-nsîngerat, amurgul
Pătrunde-ncet prin geamuri.

Pe dealurile-albastre.
De sînge urcă luna,
De sînge pare lacul.
Mai roș ca-ntotdeauna.

La geam tușește-o fată
10 în bolnavul amurg;
Și s-a făcut batista
Ca frunzele ce curg.

ALTFEL

Omul începuse să vorbească singur...
Și totul se mișca în umbre trecătoare —
Un cer de plumb de-a pururea domnea.
Iar creierul ardea ca flacăra de soare.

- o Nimic. Pustiul tot mai larg părea...
Și-n noaptea lui amară tăcuse orice cânt, —
Și-nvinețit de gânduri, cu fruntea în pământ.
Omul începuse să vorbească singur...

PANORAMĂ

Plîngea caterinca-fanfară
Lugubru în noapte, târziu...
Și singur priveam prin ochene.
Pierdut în muzeul pustiu...

Și-n lumea ochenelor triste
Mă prinse sinistre gândiri —
în jurul meu corpuri de ceară,
Cu hide și fixe priviri.

?-acea caterincă-fanfară
mi dete un tremur satanic;
în racle de sticlă—princese
Oftau, în dantele, mecanic.

Și-atunci, am fugit plin de groază
Din sumbrul muzeu fioros,
15 Orașul dormea în tăcere,
Flașneta plîngea cavernos.

Plîngea caterinca-fanfară
O arie tristă, uitată...
Și stam împietrit... și de veacuri,
20 Cetatea părea blestemată.

FINIS

Cadavrul impozant pe catafalcul falnic,
Sub gaza de argint visa în vasta sală...
Iar sînul ei pierdut în mortuara gală —
Pe veci oprit, înmărmurise falnic.

Pustiu...

Departe, în cetate viața tropota...
O, simțurile-mi toate se enervau fantastic...
Dar în lugubrul sălii pufneau în rîs sarcastic
Și Poe, și Baudelaire, și Rollinat.

PLUMB DE IARNĂ

Iarna, de-o vreme, mă duce regretul
Prin crînguri, pe margini de linii ferate-
Trec singur spre seară pe ape-nghețate
Cînd filfiie, pe lume, violetul.

5 Paloarea, mutismul minează-al meu piept
Pe satele ninse crai-nou cînd apare;
Trec singur pe poduri de fier solitare,
Și-aștept în zăpadă... dar ce mai aștept?

Hau!... hau!... depărtat sub stele-nghețate.,
10 în noaptea grozavă la cine voi bate?...
O, vis... o, libertate...
Hau!... hau!... depărtat sub stele-nghețate.

I

NOCTURNĂ

Stau... și moina cade, apă, glod...
Să nu mai știu nimic, ar fi un singur mod —
Un bec agonizează, există, nu există,—
Un alcoolic trece piața tristă.

- 5 Orașul doarme ud în umezeala grea.
Prin zidurile astea, poate, doarme ea,—
Case de fier în case de zid,
Și porțile grele se-nchid.
Un clavir îngînă-ncet Ia un etaj,
10 Umbra mea stă în noroi ca un trist bagaj —
Stropii sar.
Ninge zoios.
La un geam, într-un pahar,
O roză galbenă se uită-n jos.

I

PLUMB DE TOAMNĂ

De-acum, tușind, a și murit o fata.
Un palid visător s-a împușcat;
E toamna și de-acuma s-a-nnoptat...
— Tu ce mai faci, iubita mea uitată?

- 5 într-o grădină publică, tăcută,
Pe un nebun l-am auzit răcnind,
Iar frunzele cu droaia se desprind;
E vînt și-orice speranță e pierdută.

- Prin tîrgu-nvăluit de sărăcie
10 Ara mtlnît un popă, un soldat...
De-acum pe cărți voi adormi uitat,
Pierdut într-o provincie pustie.

- De-acum, au și pornit pe lumea eronată
Ecouri de revoltă și de jale;
15 Tot mai citești probleme sociale...
Sau, ce mai scrii, iubita mea uitată?

LARGO

Muzica sonoriza orice atom...
Dor de tine, și de altă lume,
Dor...
Plana:
5 Durere fără nume
Pe om...
Toți se gîndeau la viața lor.
La dispariția lor.
Muzica sentimentaliza
10 Obositor,—
Dor de tine, și de altă lume.
Dor...
Muzica sonoriza orice atom.

PLOUĂ

Da, plouă cum n-am mai văzut...
Și grele tălângi adormite,
Cum sună sub șuri învechite!
Cum sună în sufletu-mi mut!

5 Oh, plînsul tălângii cînd plouă!

Și ce enervare pe gînd!
Ce zi primitivă de tină!
O bolnavă fată vecină
Răcnește la ploaie rizînd...

10 Oh, plînsul tălângii cînd plouă!

Da, plouă... și sună umil
Ca tot ce-i iubire și ură —
Cu-o muzică tristă, de gură,
Pe-aproape s-aude-un copil.

15 Oh, plînsul tălângii cînd plouă!

Ce basme tălăngile spun!
Ce lume-aşa goală de vise!
...Şi cum să nu plîngi în abise.
Da, cum să nu mori şi nebun.

Oh, plînsul tălăngii cînd plouă!

NERVI DE PRIMĂVARĂ

Primăvară...
O pictură, parfumată cu vibraţii de violet,
în vitrine, versuri de un nou poet;
în oraş suspină un vals din fanfară.

5 O nouă primăvară de visuri şi păreri...

O lungă deşteptare zvoneşte împrejur,
E clar şi numai soare.
La geamul unei fabrici o pală lucrătoare
Aruncă o privire în zarea de azur.

10 O nouă primăvară pe vechile dureri...

Apar din nou ţăranii pe hăul din dmpie,
în infinit pămîntul se simte tresăltînd:
Vor fi acum de.toate cum este orişicînd,
Dar iar rămîne totul o lungă teorie.

15 O, cînd va fi un cîntec de alte primăveri

MATINALĂ

Aurora violetă
Plouă rouă de culori —
Venus, plină de fiori,
Pare-o vie violetă.

5 Bat la geamul tău încet.
Bat cu-o roză sîngeroasă —
Vino, floare somnoroasă,
Cît pe zări e violet.

Plîns de ape se repetă,
10 încă totu-i adormit —
Ca în vise s-a pornit
Roata morii — violetă.

Gol e-al sinului buchet.
Floare goală, somnoroasă...
15 Trist, cu roza sîngeroasă.
Bat în geamul violet.

Aurora violetă
Se pătează de culori —
Venus, pala de fiori,
20 Pare-o stinsă violetă...

ÎN PARC

Acum, stă parcul devastat, fatal,
Mîncat de cancer și ftizie,
Pătat de roșu carne-vie —
Acum, se-nșiră scene de spital.

5 Atunci, rîdea,
Băteau aripi de veselie;
Parfum, polen și histerie, —
Atunci, în parc, și ea venea.

Acum, cad foi de sînge-n parcul gol,
10 Pe albe statui feminine;
Pe alb model de forme fine,
Acum, se-nșiră scene de viol...

POEMĂ ÎN OGLINDĂ

în salonul plin de vise, ·
în oglinda larg-ovală încadrată în argint,
Bate toamna,
Și grădina cangrenată,
în oglinda larg-ovală încadrată în argint.

în fotoliu, ostenită, în largi falduri de mătase.
Pe cînd cade violetul,
Tu citești nazalizînd
O poemă decadentă, cadaveric parfumată,
io Monotonă.

Eu prevăd poema roză a iubirii viitoare...

Dar pierdută, cu ochi bolnavi,
Furi, ironic, împrejurul din salonul parfumat.
Și privirea-ți cade vagă peste apa larg-ovală,
15 Pe grădina cangrenată.
Peste toamna din oglindă —
Adormind...

Eu prevăd poema roză a iubirii viitoare...

însă pal mă duc acuma în grădina devastată
20 Și pe masa părăsită — albă marmoră sculptată
În veșmintele-mi funebre,
Mă întind ca și un mort.
Peste mine punînd roze, flori pălite.-ntîrziate
Ca și noi...

25 Zi, finala melodie din clavierul prăfuit.
Or ajunge plînsul apei din havuzele-nnoptate.
Vezi, din anticul fotoliu —
Agonia violetă,
Catalfalcul,

30 Și grădina cangrenată.
În oglinda larg-ovală încadrată în argint...

Orchestra începu cu-o indignare grațioasă.
 Salonul alb visa cu roze albe —
 Un vals de voaluri- albe...
 Spațiu, infinit, de o tristeță armonioasă...

în aurora plină de vioare.
 Balul alb s-a resfirat pe neuitatele cărări —
 Cîntau clare sărutări...
 Larg, miniatură de vremuri viitoare...

La toamnă, cînd frunza va îngălbeni,
 Cînd pentru ftiziei nu se știe ce noi surprize vor veni, —
 Alcoolizat, bătut de ploi, cum n-am mai fost cîndva,
 Tîrziu, în geamul tău, încet, cu o monedă voi suna.

5 Și-n toamna asta udă, mai putredă ca cele ce s-au dus,
 Cînd vîntul va boci, din nou, la cei de jos, la cei de sus, —
 La geamul tău, în spaima nopții, ca un prelung final,
 Voi repeta că anii trec mereu mai greu, și mai brutal.

io Va bate ploaia... și tîrziu, la geamul tău voi plînge-ncet,..
 Va rătăci alcoolizat, apoi, în noapte, un schelet, —
 Nimic tu nu vei auzi din cite voi avea de spus...
 în toamna asta udă, mai putredă ca cele ce s-au dus.

PLUMB DE'IARNĂ

Ninge secular, tăcere, pare a fi bine,
Prin oraşul alb, doar vîntul trece-ntîrziat —
Ninge, parcă toţi muriră, parcă toţi au înviat...

Dorm volumele savante-n îngheţatele vitrine.

5 Printre ziduri, peste turnuri depărtate.
Ninge cu nimic în noaptea vastă, ning bancnote —
Numai vîntul singur plînge alte note...

Umbra mea se adînceşte-n cartiere democratice.

Ninge grandios în oraşul vast cum nu mai este,
30 Ning la cinematografe grave drame sociale.
Pe cînd vîntul hohoteşte-n bulevarde glaciale...

— Dar cine poate să explice această tristă poveste?

NOTE DE TOAMNĂ

Toamna-n grădină şi-acordă vioara,
Strada-i pustie...
Oraşul e plin de hambare, —
De pînea cea nouă duduie moara.

5 O frunză s-a lăsat pe-o mînă-ntinsă care cere.

Oraşul gol...
Cetate depărtată;
Frunzişul smuls...
De firele electrice, paralizată,

10 Ca un simbol,
O pasăre cade-n oraş, ca o tristeţe mai mult.

Şi înserează... şi e tăcere...

Şi gmdul s-afundă, pierdut vislaş,
Pe-al vremurilor mers —

15 Şi jalea de-a nu mai putea face un vers.

Sunt cel mai trist din acest oraş.

MONOSILAB DE TOAMNĂ

Toamna sună-n geam frunze de metal,
Vînt.
în tăcerea grea, gînd și animal
Frint.

5 în odaie, trist sună lemnul mut:
Poc.
Umbre împrejur într-un gol, tăcut,
Loc.

în van peste foi, singur, un condei
10 Frec.
Lampa plînge... anii tai, anii mei
Trec.

Să mă las pe pat, ochii să-i închid.
Pot.
15 în curînd, încet va cădea în vid
Tot.

O, va fi cîndva altfel natural,
Bis.
Toamna sună-n geam frunze de metal,
20 Vis.

NOCTURNĂ

Uitarea venea... a venit.
O lacrimă cade jos, totul tace,
Lampa obosită a clipit,
Orice obiect atins șoptește? lasă-mă-n pace...

De-acum...
Auzi, ploaia plînge pe drum
Pe un adînc tumult,
Pe urma unui mic pantof într-un parc de demult.

Adorm... ascult...
10 Afară, la fereastră, toamna a spus:
— Of !...

SCÎNTEI GALBENE

1926

SCÎNTEI GALBENE

O femeie în doliu pe stradă,
O frunxă galbenă tremura după ea
Luată de-a oraşului sfadă.
Uitasem că toamna venea.

5 Era mai demult o stradă,
O şcoală, şi bruma cădea —
Prin săli, ca nimeni să-l vadă.
Un elev singuratic pălea.

Un om, în amurg, pe-o stradă...
10 Pe foi nu mai ştiu cum trecea —
Sub tropot, şi-a lumii grămadă...
— Uitasem că toamna venea.

SINGUR

Odaia mea mă înspăimîntă
Cu brîie negre zugrăvită —
Prin noapte, toamna despletită
În mii de fluieri cîntă.

- 3 — Odaie, plină de mistere,
În pacea ta e nebunie;
Dorm umbre negre prin unghere,
Pe masă arde o făclie.

- Odaie, plină de ecouri,
10 Cînd plînsu-ncepe să mă prindă.
Stau triste negrele tablouri —
Făclia tremură-n oglindă.

- Odaia mea mă înspăimîntă...
Aici n-ar sta nici o iubită, —
15 Prin noapte, toamna despletită
În mii de fluieri cîntă.

AMURG

Crai-nou verde-pal, și eu singur
Prin crengile cu sunet de schelet, —
Învinețit ca un cadavru...
— Vîno-n zăvoiul violet.

- 3 Or, nu! s-aprind lumîmle-n oraș...
Sunt alții, și un alt poet —
E mult de cînd dormim în umbră,
În cimitirul violet...

MIEZUL NOPTII

Frunzișul acuma pornit-a
O Leneșă, jalnică horă;
Și plîng, și cu plîmtil în noapte
Răchita de-afară mi-i soră.

S-apropie-ncet miezul nopții,
Și sună a frunzelor horă —
Eu trec din odaie-n odaie,
Cînd bate satanica oră.

VÎNT

Toamna a țipat c-un trist accent,
Văzul cade neatent,
Vîntul sună lemnăria.
Bate gol, în poloboace, butnăiia.
5 Lîngă ușă frunzele s-au strîns,
De departe vin ecouri vechi de plîns,
Bramă, toamnă literară,
Pe drum prăfăria se duce fugară.
Și-am stat singur supărat
10 în zăvoiul decadent.
Și prin crengile-ncîlcite mi-am notat
Versuri fără de talent.

ECOU DE SERENADĂ

Pansele negre, catifelate
Pe marmora albă s-au veștejit,
Și-n tainice note s-au irosit
Parfume triste, îndoliate.

- 5 Eu singur, cu umbra, iar am venit,
O, statui triste și dărîmate, —
Pansele negre, catifelate.
Vise, ah, vise, aici, au murit.

- 10 în haine negre, întunecate,
Eu plîng în parcul de mult părăsit...
Și-a mea serenadă s-a rătăcit
în note grele, și blestemate...

NOAPTE

Se-ntind bulevarde-n noapte de vară.
Pe arbori, electrică lumină —
La gară zvicnește o mașină
Și-n gol, tresar signale de gară.

- * Pe cer de safir, comori de avari...
Tăcerea în gol vibrează cu zvon, —
Orașul, cu-ncetul, pare-un salon, —
Acuma, în somn, tresar fete mari.

STRIGOII

Cu roșii fanare, galbene, verzi
Trei; noaptea strigoii prin lanuri de grâu
Și cîinii spre lanuri în noapte tot bat —
Strigoii la crîsmă în pod au intrat,
Și podul se vede bizar luminat
De roșii fanare, galbene, verzi.

Strigoii, din pod, își iau înapoi,
Lăsate din viață," demult, amanete...
Așa spune basmul ce azi l-am uitat
io Că noaptea, la crîsmă, apar siluete
Cu roșii fanare, galbene, verzi.

Dar cînd despre ziuă cocoșu-a cinlat,
Cad buzna, din pod, grămezi de strigoi,
Și-n hău, peste lanuri, strigoii se pierd
15 ' Roșii, galbeni și verzi.

MARȘ FUNEBRU

Ningea bogat, și trist ningea; era tîrziu
Cînd m-a oprit, în drum, la geam clavirul;
Și-am plîns la geam, și m-a cuprins delirul
Amar, prin noapte vîntul fluiera pustiu.

Un larg și gol salon vedeam prin draperii.
Iar la clavir o brună despletită
Cînta purtînd o mantie cernită.
Și trist cînta, gemînd între făclii.

Lugubrul marș al Iui Chopin
10 îl repeta cu nebunie...
Și-n geam suna funebra melodie.
Iar vîntul fluiera ca țipătul de tren.

Apoi, veni și-o blondă în salon...
Și-aproape goală prinse, adormită.
15 De pe clavir, o scripcă înnegrită —
Și urmări, pierdută, marșul monoton.

întă, despletită, albă ca de var,
Mi se părea Ofelia nebună...
20 Și lung gema arcușu-acum pe strună
îngrozitorul marș lugubru, funerar.

Cintau amar, era delir, —
Plîngea clavirul trist, și violina —
Făcliile își tremurau lumina.
Clavirul catafalc părea, și nu clavir.

25 Tîrziu, murea clavirul lung gemînd;
Luptau făcliile în agonie...
Și-ncet se-ntinse-o noapte de vecie,
Și-n urmă, greu, un corp am auzit căzînd.

Vai, de-atunci îmi pare lumea și mai tristă,
30 Viața-î melodie funerară...
Și nu mai uit nebuna lăutară —
Și transfigurata, trista claviristă.

BALET

Lunecau baletistele albe...
Degajări de puternice forme —
Albe, în fața lumii enorm*!.
Lunecau baletistele albe...

5 Lunecau baletistele albe
Și lumea sufla împătimită —
Albe, rîzînd spre lumea proștită,
Lunecau baletistele albe.

Lunecau baletistele albe...
10 Tainic trezînd complexul organic —
Albe, stîrnînd instinctul satanic.
Lunecau baletistele albe.

O, dormi... dar voi urca spre soare
în zbor sublim de-aeroplan...
Cu vise dulci, burghez tiran:
E aurora-ngrozitoare...

SERENADA MUNCITORULUI

Eu sunt un monstru pentru voi
LTrzind un dor de vremuri noi,
Și-n lumea voastră-abia încap...
Dar am să dau curînd la cap.

5 O, dormi adînc, mereu, așa,
în vise dulci, hidos burghez,
Oftînd, palate de-ți lucres.
Eu știu și binc-a dărîma.

în noaptea asta, iată, sună
10 O serenadă din topor,
Amanților pierduți sub lună,
Poeti cu putredul amor.

O, dormi în noaptea infinită,
Burghez cu aer triumfal,
15 Dar preistoric animal
în rațiunea aurită.

Sub luna blondă nu se plînge,
Ci răzbunările se curmă.
Martirilor scăldați în sînge,
20 Cînt serenada cea din urmă.

PASTEL

— Adio, pică frunza
Și-i galbenă ca tine, —
Rămii, și nu mai plînge,
Și uită-mă pe mine.

5 Și s-a pornit iubita
Și s-a pierdut în zare —
Jar eu în golul toamnei
Chemam în aiurare...

io — Mai stai de mă alintă
Cu mîna ta cea mică,
Și spane-mi de ce-i toamnă
Și frunza de ce pică...

SCÎNTEI GALBENE

Vom spune că toamna a venit... foarte trist —
La o fereastră melancolică, mi s-a părut ceva,
însă m-a trezit un glas pozitivist...
Vînt umed, și frunza zboară, undeva.

5 Am ajuns, acum, pe un cîmp cu ape...
în luncă, medita un poet cunoscut —
Părea că de oameni nu mai încap;
De-această-ntîmplare, atît de rău mi-a părut.

10 Eu nu mai știu nimic, și m-am întors acasă,
Uitați-vă ce gol, ce ruină-n amurg —
Amurgul galben m-a-ngălbenit, și m-apasă,
Ca geamuri galbene, cu lacrimi ce nu mai curg.

DORMITÎND

în pîcla nopților de iarnă, cu hornuri ce fumează,
Cînd lămpile de stradă cu miile veghează,
în pîcla colorată mă duc abia simțit—
Mai mult ca orișicine, îmi pare e-am greșit.
Am fost atît de singur, și singur am rămas,
în creierul meu plînge un nemilos taifas...
De sună-n ziduri ninse, vreo muzică de bal,
Mai stau, și plînge-n mine un vals provincial.
De la fereastra ninsă, cu finele perdele,
Mă duc pe străzi de gheață cu spuza lor de stele;
Și-n mijlocul odăii, tot singur mă prezint:
— Valsa o blondă-n alb, și cu pantofi de-argint...
Aprind, pe masă, lampa, și iarăși mă dezbrac,
Aș vrea să-mi fac un ceai, și stau, și nu-l mai fac...
Mă clatină spre pat al insomniei pas —
în creierul meu plînge un nemilos taifas.

NOCTURNĂ

E-o muzică de toamnă
Cu glas de piculină,
Cu note dulci de flaut,
Cu ton de violină...
5 Și-acorduri de clavire
Pierdute, în surdină;
Și-n tot e-un marș funebru
Prin noapte, ce suspină...

NERVI DE PRIMĂVARĂ

Melancolia m-a prins pe stradă.
Sunt amețit.
Oh, primăvara, iar a venit...
Palid, și mut...
5 Mii de femei au trecut;
Melancolia m-a prins pe stradă.

E o vibrație de violete;
Trece și Ea;
Aș vrea,
10 Dar nu pot s-o salut;
Oh, și cum a trecut,
într-o vibrație de violete.

Nimicnicia m-a prins pe stradă;
Am adormit.
15 Oh, primăvara, iar a venit
Pal, și uitat...
Vals funebru, depărtat.
Melancolia mă ține-n stradă...

NOTE DE PRIMĂVARĂ

Verde crud, verde crud...
Mugur alb, și roz și pur.
Vis de-albastru și de-azur,
Te mai văd, te mai aud!

3 Oh, punctează cu-al tău foc.
Soare, soare...
Corpul ce întreg mă doare,
Sub al vremurilor joc.

Dintr-un fluier de răchită,
10 Primăvară,
O copila poposită la fântână
Te îngână
Pe câmpia clară...

Verde crud, verde crud...
15 Mugur alb, și roz și pur,
Te mai văd, te mai aud.
Vis de-albastru și de-azur.

¹ Adăugat după v. 17; „de” liust-ște numai în edițiile 1944 și 1P57 (ii. ed.).

AMURG DE VARA

Histerizate fecioare pale,
La ferestre deschise, palpită...
În amurguri roșii, nuptiale,
Stau pale, și nu se mai mărită.

Fu trec, îmbătrînit, ca și ele,
Și-asemenea inima mea plînge —
Din treacăt, tuturor, în perdele,
Le pun cît e-o roză dc sînge.

FANFARĂ

Ce tristă operă cînta
Fanfara militară
Tîrziu, în noapte, la grădină...
Și tot orașul întrista,
5 Fanfara militară.

Plîngcam, și rătăceam pe stradă
În noaptea vastă și senină;
Și-atît de goală era strada —
De-amanți grădina era plină.

10 Orașul luminat electric
Dădea fiori de nebunie —
Era o noapte de septembrie,
Atît de rece și pustie!

Și tot orașul întrista
15 Fanfara militară...
Tîrziu, în noapte, la grădină,
Ce tristă operă cînta
Fanfara militară.

GOL

Dă foșnet frunza mărunță,
Umbră e rece-n pădurea sonoră —
O mirare tăcută, poate cruntă,
O amețire de toamnă, de-o horă.

Un haos vrea să mă ducă
De unic uitînd, și de număr —
Un foșnet uscat mă usucă,
Pe-un arbore plîng ca pe-un umăr.

Și sfîrșie-o ploaie ușoară
Pe rîpi, pe pădurea uscată —
Caverna de-odinioară...
Și zarea-ntunecată...

NOCTURNA

Clar de noapte parfumat,
O grădină cu orizontul depărtat...
Și în somn, pe banca veche, cugetări se contrazic.
Greierul zimțează noaptea, cu nimic.

5 Cum te-am așteptat...
Totul a trecut —
Luna pare, în oftat,
Un continent cunoscut.

Aici e frumos aranjat
10 Orice fir;
Veacurile-au stat
Un oraș, pe vale, — Suvenir.

Clar de noapte parfumat,
O grădină cu orizontul depărtat...
15 Și în somn, pe banca veche, tot mai mic...
Greierul zimțează noaptea, cu nimic...

DE IARNĂ

Cum ninge repede, apoi încet
Și nu știi cât timp mai trebuie de-acum,
E la fereastră, alb —
O fată cu șal negru în cerdacul nins...
5 Dar prin copaci largi înserează —
într-un departe nins era tot așa.
în adevăr
Și înnoptate zîngăniri,
Apoi va avea loc un bal,
10 Sau o serbare de spiritism,
Atâtea sunt de făcut...
Cînd tu apari numai ca amintire.
Cum ninge repede, repede!

UMBRA

Mă prăfuiuse timpul dormind peste hîrtii...
Se întindea noianul de unde nu mai vii;
O umbră, în odaie, pe umeri m-apăsa —
Vedeam ce nu se vede, vorbea ce nu era.
5 •• Poți să te culci, e ora și noaptea-ntîrziată.
Vei scrie, altă dată, orice, și tot nimic.
O umbră ești acuma, și pot să te ridic,
Lăsînd odaia goală, și lampa afumată...

DE IARNĂ

în ecouri bocitoare
Vine iarna, vine-acuși—
Plîng copile pe la uși
Din harmonii cerșitoare.

? Plîng fecioare din clavire
Prin palate boierești —
Plîng harmonii la ferești
Milogiri de cimitire.

10 Răzvrățiții dau ca orbii
Și flămîndu-i ucigaș —
De la sate la oraș
Au trimis țărani, — corbii.

13 Prin orașele avute
Histerii de muritori,
Pe sub corbii bocitori
Trec femeile pierdute.

20 Iată, ninge, peste fire, —
Hai la vatră, la povești —
Plîng harmonii la ferești
Milogiri de cimitire.

UNEI FECIOARE

Duduia veșnic citește;
Știe clavierul, pictează —
Și nopți de-a rîndul veghează.
Și poate, de-aceea slăbește.

5 Se crede, și unia spun —
Dar totul rămîne secret —
Duduia visează-un poet.
Bizar, singuratec, nebun.

NOTE DE TOAMNĂ

în toamna violetă, compozitori celebri
Au aranjat un vast concert...
Pe galbene alei, poeții triști declamă lungi poeme
E-o toamnă, ca întotdeauna, când totul geme,
5 Frumos, și inert.

Pe străzi elegante, ca o părere,
Femeia modernă a trecut și revine;
Tot haosul e-o veselie de eter.
Și, dacă se zguduie orașul,
10 Și creierul rămîne pierdut;
Și, dacă munca trosnește din brațe, din piatră, din fier.
Mulțimea anonimă se va avea în vedere.
Tot, ce-mi trebuie să am, pot să cer.

Parfum... incendiu violet, și becurile-aprinse
15 Amurgul licărește pe-orașul de vitrine —
Pierdut, mă duc și eu, cu brațele învinse,
Plîngînd,
Și fredonînd,
Gîndindu-mă la mine.

VALS DE TOAMNĂ

La geamuri, toamna cîntă funerar
Un vals îndoliat, și monoton...
— Hai, să valsăm, iubito, prin salon,
După al toamnei bocet mortuar.

5 Auzi, cum muzica răsună clar
în parcul falnic, antic, și solemn, —
Din instrumente jalnice, de lemn.
La geamuri, toamna cîntă funerar.

Acum, suspină valsul, și mai rar,
10 O, Iasă-mă acum să te cuprind...
— Hai, să valsăm, iubito, hohotînd,
După al toamnei bocet mortuar.

NOCTURNĂ

O, nu mai cînta, armonie pribeagă.
Că plîng, și nu știu unde să mă duc,
în toamna care plînge pe-o veche modestie,
Cu ploaia care curge în mahalaua bleaga,
în noaptea asta-n care am devenit năuc.
Oh, plouă, și tu gemi cu plîns de armonie...
— Tot altuia, de mine, aminte să-i aduc...
O, nu mai cînta, armonie pribeagă. —
Că plîng, și nu știu unde să mă duc.

NINGE

Cînd iar începe-a ninge
Mă simt de-un dor cuprins.
Mă văd, pe-un drum, departe,
Mergînd, încet, și nins.

- 5 Sub streșină, cerdacul
Se-ntunecă înîhnit;
Stă rezimată-o fată
De stilpu-nzăpădit.

IGIENĂ

Ea crede c-aș fi atacat...
Și când o sărut se teme.
Dar sclavă plăcerii, ea geme
Și cere un lung sărutat.

Pe urmă, când spasmul a dispărut,
își udă-n parfum o batistă —
O pune pe gură, și tristă
Ea șterge un ftizie sărut.

I

ȘI NINGE.

Și ninge în orașul mare
E noaptea plină de orgii.
Iar prin saloane aurii
S-aud orchestre, și fanfare.

5 Femei nocturne, singurele
La colț de stradă se ațin,
Desfrîu de bere și de vin
Prin berării, și cafenele.

io De orbitoare galantare
De diamant, și de rubin...
Și de averi orașu-i plin,
Și ninge în orașul marel...

PLUMB DE IARNĂ

Și iar... aceeași oră de dimineață...
Pe toate mocnind același secret;
Un frig violet, și fața e creață —
— O, cum omul a devenit concret...

Lungi plictiseli în turnurile sumbre...
Noian de superstiții, cu hohot sec, târziu;
— - Vei merita o lampă-n mohorâte umbre
Și corbii azvîrlîți de-al nopților pustiu.

În noaptea viforoasă de vei putea învinge
O tristă-ngăduirc, sau un humor secret —
Vor auzi în turnuri, se vor uita cum ninge...
— O, cum omul a devenit concret...

NERVI DE TOAMNĂ

Iarbă de plumb și aer tare...
Pudrat pe-o eczemă ce fața mi-o sapă;
Pe cîmp, cu-o umbră de cugetare —
Violet, corbi, și-oglinzi de apă.
5 — O, tu care vei rătăci ca mine
în culori închise, și amețit la pas, —
Dus de frumos, de mai bine...
Demult, într-o toamnă, s-a stins un glas.

TOAMNĂ

Clavirile plîng în oraș...

Afară o vreme de plumb
Și vîntul împrăștie ploaia.
Tomnaticе frunze prin tîrg
5 Aleargă, pe drumuri, cu droaia,

Un bolnav poet, afectat
Așteaptă tușind pe la geamuri
O fată, prin gratii, plîngînd.
Se uită ca luna prin ramuri.

10 Ea plînge... el palid se pierde
Prin tîrgul sălbatec, sever;
Și pare tabloul acesta
Ca-i antic și plin de mister!...

NOCTURNĂ

Nu e nimeni... plouă... plînge-o cucuvaie
Pe-un acoperiș de piatră-n noapte cu ecouri de șivoaic.
Vai, e ora de-altădată, umbre ude se-ntretaie,
Și-n curentul unui gang ațipesc, plin de ploaie.

6 Tabla tuburilor sună aiurarea tuturor...
O grăbită alchimie, filfie o vîlvătaie,
Vai, e ora de-altădată, dungi de ploaie se-ntretaie,
Un oraș de piatră doarme... toate dor.
Nu e nimeni... plouă... plînge-o cucuvaie.

j
I
|

i

i

i

POVESTE

îți aduci aminte ziua când ți-am spus că ești frumoasă,
 Când cu buzele de singe și cu ochii sclipitori
 Printre arborii de toamnă te opreai încet, sfioasă,
 Lăsînd gîndui spre amorul înțele de-atîtea ori?...
 Așteptai să fiu poetul îndrăzneț ca niciodată
 Ca s-auzi, ecoul rece-al unor calde sărutări
 Te duceai mereu nainte înspre-o umbră întunecată
 Ca o pală rătăcire coborînd din alte zări.
 Ah, mi-ai spus atît de simplu că ți-i sete de iubire
 10 Neascultînd decît șoptirea singuraticiei păduri,
 îți opreai cu mîna sînul și zîmbea a ta privire,
 Chinul depărtării noastre neputînd să-l mai înduri.
 •— Ha, ha, ha, rîdea ecoul, de rîdeam de-a ta plăcere,
 între om și-ntre femeie mi-ai spus ura din trecut,
 15 Te-am lăsat să-nșiri povestea cu dureri și cu mistere
 Pentru mine, ca oricărui trecător necunoscut.
 îți aduci aminte ziua când ți-am spus că ești frumoasă,
 Când, în șoaptele pădurii, poate că te-am sărutat
 A scul tînd ecoul rece, înspre toamna friguroasă
 20 Ce-adeucea-ntîlnirii noastre un adio-ndepărtat ?

\ ÎNTRE ZIDURI

Cum trec pe lîngă case miri... cătînd pe nu știu cine..
 O, toamnă-n foșnetul de somn s-adorm șoptind cu tine.
 Pe strada goală vîntul deodată face-un salt,
 Tăcere e în ganguri și în ogrăzi de asfalt.
 5 Cum totu-i glorios... cu niciodată pace...
 O, toamnă-n foșnet lung șoptește-mi cum se tace...
 O, nu-i nimic, nimic, a fost un vis înalt,
 Tăcere e m ganguri și în ogrăzi de-asfalt.

FRIG

Sunt lângă un gard rupt.
Și vântul bate cu frunze ude —
Sunt mai urât, sunt supt,
Frigul începe sticla s-o asude.

Pe strada aplecată Ia vale
E-o toamnă ca o poezie veche —•
Vântul împinge fusta femeilor în cale,
Cu una din ele nu mai putem fi o pereche.

Toamna rupe afișe și flori,
E mai trist depart e'n prăpăstii —
Să faceți foc pe zi de mai multe ori;
O, trebuie să fie trist departe-n prăpăstii...
Fulgi de zăpadă rătăcitori...

DIMINEAȚĂ

G cafea neagră... și-o ploaie de gheață,
Cînd spirtul mai arde culori în odaie —
O privire pe-o carte, pe straie.
Și pasul mă-ndrumă în dimineată.

5 Cum frigul, tremurînd ca o veste,
Tot plînge de-al meu și de-al tău...
Tot mai mult am rămas cu ce este.
Și plouă *cu-o* părere de rău.

Am uitat dacă merg... încă tot mă iubesc
10 Am ajuns la timp, ocup și un loc.
Dar gîndul apasă cu greul său bloc...
E numai vedere... nu mai pot să vorbesc.

ROMANȚĂ

Parfumul rozelor udo,
Tomnatic suspin,
în zori, în tăcutele trude,
Te cheamă pe tine, puțin.

O tristă poemă de foi
îmi spune-o poveste de noi...
—Adio, pustiu, și fior.
Va fi poate-odată, amor.

CU VOI.

Mai bine singuratec și uitat,
Pierdut să te retragi nepăsător,
în țara asta plină de humor,
Mai bine singuratec și uitat.

O, genu întristate care mor
în cerc barbar și fără sentiment,
Prin asta ești celebră-n Orient,
O, țară trista, plină de humor...

LICEU

Liceu, — cimitir
Al tinereții mele —
Pedanți profesori
Și examene grele...
Și azi mă-nfiori
Liceu, — cimitir
Al tinereții mele!

Liceu, — cimitir
Cu lungi coridoare —
1° Azi nu mai sunt eu
Și mintea mă doare.
În viață nu mai vreau
Liceu, cimitir
Cu lungi coridoare...

15 Liceu, — cimitir
Al tinereții mele —
în lume m-ai dat
în viltotile grele,
Atât de blazat...
M Liceu, — cimitir
Al tinereții mele!

PROZĂ

Amorul, hidos ca un satir,
Copil degenerat —
învinețit, transfigurat,
Ieri, a murit în delir.

5 Aci, prozaici pămînteni,
Pe drumuri a murit,
De zurnetul de bani înăbușit,
în lumea asta cu dugheni.

CRIZE

Tristă, după un copac, pe câmp
Stă luna palidă, pustie—
De vînt se clatină copacul—
Și simt fiori de nebunie.

5 O umbră mormăind pășește...
E om... atît, și e destul...
Și-acum ne-om gîtui tovarăși:
El — om flămînd, eu — om sătul.

Dar vezi... m-a ocolit acuma...
10 El s-a temut, mai mult, — săracul.
Pe luna palidă, pustie,
De vînt se clatină copacul...

PROZĂ

Plouă...
Pe-un tîrg mizerabil
De glod și coceni
Pe-un tîrg jidovit
Și plin de dugheni
— Și-ai ci stă iubita..
Și ulița-i plină
De fin și coceni
Și trec cotiugare
10 Cu saci de făină
Și plouă mai tare
Pe crîșme murdare,
Pe-un tîrg sărăcit —
— Și-ai ci stă iubita...
15 Plouă...
Pe-un tîrg jidovit.

BELȘUG

Culori și fum de toamna, plîns de poet,
Apa e rece, frunzele ploua —
Vorbește încet, pășește încet.
Că totul cade cu o jale nouă.

Vinul, și mierea, și griul tot
Le-au strîns, pe grabă, cine-a putut...
Tuse, și plînsul visele scot,
Du-te, oriunde, frunză de lut...

Și-o păsărică în grădina brumată,
în liniștea rece, a iarnă-a făcut—
Am strănutat pe o stradă curată,
Frunzele toate încă n-au căzut.

A fost odată... va fi odată...
Nu spune zarea, dar spune omul—
Numai acuma e niciodată...
Adînc, prezentul, închide tomul...

Mă duc, tot acolo, în marca clădire,
E ora, de la care rămîn închis —
O emoție... o amortire...
E toamnă... mi-au dat de scris...

EGO

Tot mai tăcut și singur
în lumea mea pustie —
Și tot mai mult m-apas
O grea mizantropie.

5 Din tot ce scriu, iubito,
Reiesc-atît de bine —
Aceași nepăsare
De oameni, și de tine.

PANTOFII

Pantofi de aur, expuși în vitrina,
Veți sta sub dantele, în nopți de baluri,
Și-n ale valsului leneșe valuri
Veți rîde prin săli, — potop de lumină.

- 3 Pe trist catafalc, cu tristă regină.
Veți sta în piciorul de gheață, și sfînt,
Și-n trecerea vremii veți arde-n mormînt.
Pantofi de aur, expuși în vitrină...

FURTUNĂ

- Prin codrii Bacăului
Vijiie vîntul
Și-ntunecă lumea
Un cer ca pămîntul
3 Și codru pe codru
Se umple de clocot,
Iar toamna în hohot
Le cîntă prohodul...
Și parcă mă cheamă,
10 De crengi atîrnînd,
Avesalomi gemînd
Cu plete-ncîlcite...
De spaimă mă prînd
Priviri rătăcite,
13 Și mintea, de zgomot,
Nimic nu înțelege...
Și-aș vrea ca să mor
Ca Romulus rege,
Uitat, legendar...
20 Cuprins de-o furtună,
Pierdut să dispar
Prin codrii Bacăului...

AMURG

Pe seară, la geamuri, un nour violet și de aramă,
Pe drum, 1 aceeași oră, se tiriie un lanț de fier,
Și coincidențe aranjate pe-o tristă gamă —
Azi iar mi-i frică... și cred, și sper...

O zi fără anotimp și ordine militară,
Si prin vecini s-aud mici pregătiri de masă,
însă produsele au început să dispară —
Și mulți au plecat, și noapte se lasă.

Cu toții spun că bine le-a făcut
Sau că un geniu se va naște —
Iar studiul crește cu tactul tăcut...
O ființă suprema, dintre noi, ne cunoaște.

IMN

Crengi subțiri cu flori albe.
Spre mai sus
Mă ridică din erori
Idealuri ce-au apus...
Cu flori roze crengi subțiri...
Isus!

Flori pe zări, în iarbă flori.
Spre mai sus
Am trăit de mii de ori...
10 E destul că tu te-ai dus...
Flori pe zări, în iarbă flori.
Isus!

II

Să dorm...
Să dorm, din ce în ce murind
15 Deși oriunde c o reînviere...
Iată, sunt goale
Dumbrăvile sacre —
Poetul a plecat.

Și dacă tu mai cauți,
Pășind prin tăinuitul izvor,
Pe mine nu mă vezi —
Poetul a plecat...
Să dorm...
Să dorm, din ce în ce murind
Deși, oriunde, e o reînviere...

DIALOG DE IARNĂ

.Fereastra e-o poemă de plumb și de seîntei.
Orașul doarme troienit.
Mult mai târziu de miezul nopții sunt orele trecute
în haosul vieții nici noi nu ne-am găsit...
5 O, vino, cel puțin, acum, prin forțele necunoscute:
— Să viu?
— Oh! mi-i frică...
— Vezi!
— Hai!
10 — Am venit;
— Unde?
— Lîngă tine;
— Plîng...
— Plîng...
15 —Taci...
— Hai...
— Hai;
— în infinit...
— în infinit;
20 —Cîntă...
— Vis;
— Da...
— Nu.
— Nu...
25 — Minus;
•— Minus...

— Plus;
— Plus...
— Armonie.
30 — Armonie...
— Când?
— Când...
— Poate;
— Poate...
35 — Of!
Fereastra e-o poemă de plumb, și de seîntei...
O zi de promoroacă în cameră pătrunde...
Sirenele de muncă vibrează, plîngător;
Orașul e-un ghețar de fum, de clopoței,
1(1) Și de fior...
— Unde... Unde?!

NOCTURNA

Fug rătăcind în noaptea cetății,
în turn miezul nopții se bate rar;
E ora cînd cade gîndul amar.
Tăcere... e ora lașității...

5 Te pierzi în golul singurătății
O, suflet, mereu de lume fugar;
E ora cînd Petru plînge amar —
Ascultă... e ora lașității...

AIUREA

Blestemată mai fie și toamna,
Și frunza ce pică pe noi —
Blestemat să mai fie și târgul
Ursuz, și cu veșnice ploii...

5 Cetate,—azilul ftiziei —
Nămeți de la pol te cuprind...
Cetate, azi moare poetul
în brațele tale tușind...

PSALM

Iubito, cu fața de mort,
Fecioară uitată în turn,
Plîngînd în balcon
Cu grai monoton,
5 Cu suflet taciturn —
în visul meu te port.

Iubito, cu fața de mort,
Mireasă pe tron,
Cu grai monoton
10 în visul meu te port.

Iubito, cu fața de mort,
De geniu trăsniță,
De-a pururi monotonă,
Goală madonă,
15 De crini prăfuită —
în visul meu te port...

CONTRAST

Femeie, — mască de culori.
Cocotă plină de rafinării —
Tu, care țipi la desfrînări târzii
Pe visători, cu greu, îi înfiori...

Oh, sunt fecioare cu obrazul pal.
Modele albe de forme fine —
Și singure dorm, albe, și senine
În albele crivate de cristal...

'BALADĂ

O noapte de sineală din vremi voievodale...
Plecase voievodul în lupte blestemate;
Iar cu păzeam domnița închisă în cetate —
O, noaptea, de sineală, de epoci triumfale...

•Dormeau, adînc, oștenii în noaptea diafană
Cînd eu sării afară din cortul de mătăasă —
Vedeam o semilună pe zare cum se lasă,
Și nălucit, crezusem — flamura otomană.

10 Cu ceata buimăcită fugeam, acum, călare,
Dar boarea nopții clare ne-ntoarse la cetate
Și povestindu-mi visul domniței spăimîntate,
Î-am arătat cu spada tabloul de pe zare.

13 în alb, domnița blondă, în noaptea ideală, .
De sus, de la fereastră, ca-n vis ieși-n afară,
Scăldată în sineală, ea rîse-n noaptea clară...
O, cît a ris domnița în noaptea de sineală...

VOBISCUM

În cercul lumii comun și avar...
Mă zguduie de mult un plîns intern;
Și-acest fel (de-a fi) va fi etern
Și de nimic, pe lume, nu tresar.

...Dar vai, acei învinși, pe veci pierduți.
Ori în taverne, ori în mansarde;
Și acei nebuni, rătăcitori, tăcuți,
Gesticulînd pe bulevarde...

AMURG

Trec burgheze colorate
În cupeuri de cristal —
E o veșnică plimbare,
Vălmășag milionar...

Și pe publice terase
Plîng viori sentimental..
E parfum, bomboane
Și desfrtu de lupanar...

- ...Dar notează-n cartea vremii
- 10 Filosoful proletar:
Greve, sînge, nebunie.
Foame,
Plinset mondial...
Pe cînd lasă-amurgul flăcări
- 15 Pe-un final ce se anunță
Pe-un decor miliardar...

PIANO

Și iar toate-s triste.
Și azi, ca și ieri —
Potop de dureri.

Și visul apune
în negrul destin...

Și vremuri mai bune
Nu vin, nu mai vin.
Și nici mângâieri...

Și iar toate-s triste.
Și azi, ca și ieri...

MISTER

Clavirile plîng în oraș
Pe-o vreme de toamnă pustie...
Și plopii plîng tot în oraș,
Și-n totul c-o grea agonie.

5 Par casele triste castele...
Amorul, aici, a murit
Și poate că plîng la clavire
Fecioare cu păr despletit...

10 Trec singur... și tare mi-e teamă...
Și, unde mă aflu, nu știu —
Vai, plopii detună orașul...
Clavirile plîng în pustiu...

VAE SOLI.

Te voi aștepta într-o zi, sau într-o noapte oarecare
Pentru ca să văd dacă mai pot să am o preocupare.
Voi trece iar pe lângă ape, și-n unda lor voi apărea,
Voi sta pe lângă vreo ruină, va plînge iar o cucuvea;
5 Pe urmă nu va mai fi timp... voi fi uitatul muncitor.
Va fi și pentru mine lumea un fenomen întîmplător...
Despre iubire, cîteodată, poate într-o carte voi găsi,
Poate-n oglindă vreo albină compătîmind se va lovi—
Plîngînd în zori cu fața în soare mă voi simți fără de rost,
10 Mă voi gîndi la toată jalea poezilor care au fost...
Un corb va trece peste casă și iarna mă va îngheța,
Orașul, prin ninsoare, noaptea, din pianole va cînta,
Sau toamna goală va dansa cu plete de grîu și de vin
Astfel că nu vor putea să ne-ntreacă acei care vin...

ÎN ALTAR

Sta fără noimă catedrala
Azi, într-un secol rafinat—
Doar de mai vin să delireze
Amanti cu suflet ruinat.

5 ...Și delirînd, cînd corul curge
Se face gîndul mai amar—
Ei vor o noapte de orgie
Pe canapeaua din altar...

POEMĂ FINALĂ

Eu trebuie să beau, să uit ceea ce nu știe nimeni
Ascuns în pivnița adâncă, fără a spune un cuvânt
Singur să fumez acolo neștiut de nimeni
Altfel, e greu pe pământ...

- 5 Pe stradă urle viața, și moartea
Si plîngă poezii poema lor vană...
Știu...
Dar foamea grozavă nu-i gluma, nu-i vis —
Plumb, și furtună, pustiu,
10 Finis...
Istoria contemporană...
E timpul... toți nervii te vor...
O, vino odată, măreț viitor.

- 15 Eu trebuie să plec, să uit ceea ce nu știe nimeni
Mîhnit de crimele burgheze, fără a spune un cuvânt
Singur să mă pierd în lume neștiut de nimeni
Altfel, e greu pe pământ...

SEPULCRE VIOLATE

Vagabondînd. într-un amurg blond,
Am dat de-ale cimitirului porți —
Acolo cioclii își bat joc de morți.
Și-am ris un rîs de vagabond.

- 3 O, rîsul ființei vagabonde...
Și ce-am văzut era straniu
într-un copac am găsit un craniu.
Pe o cruce niște cozi blonde.

EPITAF

„Aici sunt eu
Un solitar,
Ce-a râs amar
Și-a plîns mereu.

Cu-al meu aspect
Făcea sa mor,
Căci tuturor
Păream suspect."

DESTUL

Cînd voi fi liniștit, voi scrie un vers
în care veți vedea că sunt părăsit —
Voind să descifrez ceea ce era șters,
Aproape, nu mai știu ce-am voit...

Plîngînd, mi-am spus să nu mai plîng
Eu aveam...
Cine mai știe, și'eu, ce gîndeam,
Altădată, în crîng!

Voi scrie un vers, cînd voi fi liniștit...

PE DEAL

De-aceea
Cu un zîmbet rău
Privesc această noapte...
Prin râpi și văi
5 De demult:
Ileana...
Povești de demult...
De-aceea
Încă o dată
10 Cu un zîmbet rău
Privesc
înnoptată culme...

DIN URMĂ

Poezie, poezie...
Galben, plumb, violet.
Și strada goală...
Ori așteptări târzii,
5 Și parcuri înghețate...
Poet, și solitar...
Galben, plumb, violet.
Odaia goală...
Și nopți târzii...
10 îndoliat parfum
Și secular...
Pe veșnicie...

COMEDII ÎN FOND
1936

REGRET

De mult, de mult cunosc doi plopi
Ce-mi stau și azi în cale —
îmi place mult ca să-i privesc.
Dar mâ cuprinde-o jale...

Căci parcă-mi spune-un nu-știu-ce...
Ca mâine poate am să mor —
Și dinșii n-or mai fi priviți
De nici un trecător..

CA MÎINE

Cu steaua care s-a desprins,
Ce piere-acum în haos —
O inimă poate s-a stins
Spre veșnicul repaos.

Ca mîini și-a noastră va cădea
în stricta veșnicie —
Cine-o căta mîhnit spre ea?
Vai, nimeni... cine știe!

CÎND SINGUR

Cînd singur iar mă revăd
Și trece curînd al meu nume,
Și-atît ea sperări...
Mi-am zis: e tîrziu —
5 O, gînduri,
în lume!

Cînd inspirată de evocări
Mai crezi în cîteva glume
Sau al beției mister...
10 Mi-am zis: e tîrziu —
O, gînduri,
în lume!

Și cînd aproape nimic nu ești,
Cînd cauți că orice renume,
15 De-acum e tîrziu...
Mi-am zis: e tîrziu —
O, gînduri,
în lume!

DIN VREMURI

Un moment, să gîndesc...
Cum iarna își duce teroarea —•
Mizerii, de-aproape, doinesc,
Scipește-n ferestre ninsoarea.

Iernatice nopți viscolesc...
Dar cine mai cată grandoarea
Din vremuri mereu ce-amăgesc?
Scipește-n ferestre ninsoarea.

i

f
/

i

DIN LIRĂ

Dacă, de-acum, e târziu
Și ochii mei sunt seci—•
Ajunge să-nțeleg...
Plecată ești, pe veci!

5 **Și** dacă-atît a fost...
S-aștept în umbre reci—
Ajunge să-nțeleg...
Plecată ești, pe veci!

SPRE PRIMĂVARĂ

i

DE IARNĂ

Din streșini picură...
Și-un zvon de vremuri mari
Să mai surîd numai o clipă,-
Sculați, ai muncii proletari!

- 5 Din zările ce se deschid
Se duc neînțeleși ghețari —
Sub cer cu cîntece și flori —
Sculați, ai muncii proletari!

Un hoit, un corb, un câmp și eu,
Iarnă... și-ncepe a ninge —
Ninsoarea-mprejur cu cerul s-atinge...
Nimeni, zăpadă, și ninge mereu.

- 5 —O, corb!
Ce rost mai are-un suflet orb...
Ce vine singur în pustiu —
Cînd anii trec cum nu mai știu,
O, corb!
li) Ce rost mai are-un suflet orb...
— Chiar!

- O, corb!
Ce rost mai are-un suflet orb
întîrzieri, mormînt închis —
15 E oare viață, sau e vis —
O, corb!
Ce rost mai are-un suflet orb..
— Chiar!

Tirziu, și ninge, noaptea se lasă,
Sunt singur acum...
Iată orașul, nimeni pe drum —
Pace, nimic, am ajuns acasă!

GAUDEAMUS

Zadarnic flaute cîntă
în aste zile păgîne —
La vînt s-au dus aspirații,
Nimic nu rămîne...

5 în vînt și uitare tot stînd,
Cu zile grele, stăpîne —
Oricine, orice au trăit.
Nimic nu rămîne...

VERSURI

Un cântec trist din liră
Aș vrea să-ți mai arunc,
Din viața mea în noapte
De ne-nțeles adînc.

- 5 Păreră este, oare...
Orice sc năruiră?
Adulatoare șoapte
Și chinul meu adînc —
Vreodată dacă-au fost ↪
- 10 Și vise viitoare,—
Privește, ți le-arunc...
•—E cîntul trist din liră.

SERENADĂ

Poetizează luna
Fereastra ta iubită —
Prin tainicile umbre
Te-aștept ca și-n trecut,—
5 Cu plînsul meu pe coarde.
La ora tănuită,—
Și care, poate-o dată,
Prin lume ți-a plăcut.

- Poetizează luna
10 Grădina de parfume,—
Prozaicile hoarde
De-acuma au tăcut...
Prin tainicile umbre.
Străin ca-ntotdeauna,—
15 Cu plînsul meu pe coarde,
Te-aștept ca și-n trecut.

TĂCERE

Ce mai este... cărți de noapte
Mai citesc, și-mi pare că sunt viu —•
Cine iar aprinde lampa
Cînd e prea tîrziu?

3 Tăcănă un ceas pe-o planșă...
Toate cîte sunt, eu să nu le știu?!
Noapte...
Cine iar aprinde lampa
Cînd e prea tîrziu?

DIN VREMURI

E frig, iarnă...
Vreau sa gîndesc la anii mei pustii —
Nu mai aștept pe nimeni,
Nici o speranță.
5 Nimeni nu mai este liber...
Vreau să gîndesc îa anii mei pustii —
îchide oriunde,
îchide ușa,— e frig, iarnă.

DIES IRAE

Cît de străin sunt de țara mea
Și nici un dor nu mi-a rămas —
Gînd rău și-ntunecat
îchide al dreptății glas.

Va fi tîrziu în ziua-aceea...
Și bîntuie în calea mea
Tăceri de vreme, sinistra foame!
Sau cîntece ce plîng mereu:
— • Grăbește, nu mai aștepta!

ECOU DE ROMANȚĂ

S-a dus albastrul cer senin
Și primăvara s-a sfîrșit —
Te-am așteptat în lung suspin,
Tu, n-ai venit!

5 Și vara, cu nopțile ei,
S-a dus, și cîmpu-i veștejit —
Te-am așteptat pe lîngă tei.
Tu, n-ai venit!

Tîrziu, și toamna a plecat,
30 Frunzișul tot e răvășit —
Plîngînd, pe drumuri, te-am chemat.
Tu, n-ai venit!

Iar, mîni, cu-al iernei trist pustiu.
De mine-atunci nu vei mai ști —
15 Nu mai veni, e prea tîrziu,
Nu mai veni!

LA ȚĂRM

O, gând amar...
Singurătăți,
Pribege seri de primăvară,
Parfumuri ce se duc pe vînt —
Și flaute din stînci de mare...
— A fost ca niciodată...
Și valuri ce foșnesc la țărm,
îngrijitoare așteptări,
Singurătăți,
Și flaute
Din stînci de mare...

J>| CURAJ

Deși, cu iarna care-a trecut
Poate părea c-am murit —
Șivoaie se duc din grele zăpezi...
Cîntări, și cîntări m-au trezit.

- 5 Gălăgioase glasuri mi-au zis
Despre-o viață orîcît de-amară...
Și soarele, sus, un cer a deschis
Cu bucurii de primăvară.

ECOU TÎRZIU

Sunau țambale, târzia noapte...
De cabaret comun —
Femei răcneau beția falsă
Prin miros de tutun.

- 5 Erau ziare, evenimente
De vremuri grave, sau de regret
Suspecte umbre de cabaret...
Erau ziare, evenimente.

- 10 Sunau țambale, târzia noapte...
De cabaret comun —
Femei răcneau beția falsă
Prin miros de tutun.

TREC NOURI

Azi nu mai scriu nimic.
Un vin, și-o țigară —
Și-amiezuri de zile se duc
Ca o simptomă fugară.

- 5 Ce este, important, mereu.
Pe-aici, ca și-afară —
Amiezuri de zile se duc
Ca o simptomă fugară

PASTEL

Sărmanii plopi de lângă moară
Cum stau de singuri, singurei —
Și cum mai ninge peste ei...
Sărmanii plopi de lângă moară!

- 5 Cum negre gânduri cad pe mine,
Cînd mă gîndesc că am să mor..
Așa cad corbi pe vârful lor,—
Cum negre gânduri cad pe mine.

RENUNȚARE

- în grădina moartă
Am sărit aseară peste zidul mort —
Pasul meu, încet, se oprea în loc,—
Conștient de soartă, dc durere orb,
5 în grădina moartă
A sosit un mort...

- Se uita-n grădina moartă
Luna albă, moartă —
Plumb,— corpul meu căzu
10 Pe banca de piatră.

- Se-auzea de-afară
Viața proletară —
Numai umbra mea, după zidul mort,
— Pentru totdeauna, mai plîngea în noapte.
13 în grădina moartă
A sosit un mort.

APUS

Cum sufletu-nchis
Nimic nu vrea —
Cad frunze-n amurg.
Draga mea!

Sinistră noapte
Și-amară stea —
Curînd, și ninge,
Draga mea!

ECOU DE ROMANȚĂ

Eu nu te mai văd,..
Zadarnic e soare, și-un cer ideal —
Mereu mai aproape e-al vieții real..
De aceea, iubito, eu nu te mai văd!
Eu nu te mai văd,..
Și cupa-i deșartă, și vinul sfințit —
Tîrzii serenade cu vîers tînuit
S-au dus... și-aproape e-al vieții real..
Iubito, eu nu te mai văd!

IN SOMNO

Cuvinte grele,
Vorbe urite,
Duceți-vă-n noaptea
Care vă poartă.

— Orice iluzii
Unde s-au dus?

Cine să știe
Dacă sunt singur —
Cine s-asculte
10 Durerea m e a . . .

— Eu n-am auzit,
E tăcere!

Cuvinte grele.
Vorbe urite,
15 Duceți-vă-n noaptea
Care vă poartă.

AMURG

Tristeți pe vînt, tristeți de mort
Pe străzi tăcute se desfac —
Serbări tîrzi de vinul nou,
Visări pentru-un poet sărac...

Ce vremuri atît de fericite
Mă-ndeamnă, singur, să stau —
Spre toamnă, duioase suspine
Din Eminescu, Heine și Lenau...

SEARĂ

Ce este cerul — ori ziua a trecut...
în ciripiri de-amurg stau să te-aștept
Ce este oare de-acum...
Deplină fericire, unde să mă-ndrept!

Și-ți pare că se vorbește de tine
Aproape, mai departe—mai gândesc eu?
Ce este astăzi — ori ziua a trecut...
Ori ciripiri de-amurg s-ascult mereu.

SĂ NE IUBIM

Vai, și va veni o vreme
Cînd adormi-vom amîndoi,
Și-nstrăinați, prin cimitire.
Va plînge toamna peste noi.

Ce poate, deci, a fi sub soare,
în haosul imensității —
Dacă-ți vei pierde fecioria
în taina roză-a voluptății?

MEMENTO

Pe cînd ninsoarea rătăcește...
în ceasul vremii au bătut
Dureri pe sufletele moarte —
Deși... acestea sunt lucruri din trecut!

Pe cînd ninsoarea rătăcește...
Din nou, iubiri ce-au dispărut
Trezesc poezii singuratici —
Deși... acestea sunt lucruri din trecut!

Pe cînd ninsoarea rătăcește...
10 Ca pe un țărm necunoscut...
Din nou, gîndesc că ești frumoasă —
Deși... acestea sunt lucruri din trecut!

VREODATĂ

...Și voi lua din cer
Ceea ce nu mai găsesc
Prin stele.
De cînd rătăcesc.

Această gîndire mai vreau
Din cîte-am dorit —
Sau cerul e rece
La infinit...

TREC ZILE

Curg zilele spre cimitir
Trist, una cite una.
Și destrămd al vieții fir
Se duc pe totdeauna.

- 5 Și-acolo, încet, molcomitor,
Se-adună în suspine —
Cu-un dor de „mîine” sora lor,
Cu-un dor de mine.

ELEGIE

- Cînd iar nebun și bolnav,
Prin sanatorii, sau spitale,
Voi sta privind
Al vieții vals
3 Și cite sunt,— ca un adio...
Prin sanatorii, sau spitale.
Oricum, fără voința mea —
Poate voi fi singur.
Apoi, tăcere...
10 Ca toamna, un amurg de jale...

VERSURI

Acorduri, arpegii, armonii...
Orice-ati voit din mine au făcut;
— Să stau cu anii mei pustii,
— Să plîng în orele târzii,—
în tristele ore, necunoscut—
Acorduri, arpegii, armonii...

SFÎRȘIT DE TOAMNĂ

în cîngul cu stoguri de frunze ruginite
Era un frig liniștit...
Un roz și violet în fișii
Peste palate se lăsa —

- 5 Tufișele erau pustii...
O tăcere nu se știe cum a venit,—
Sau respirați oprite...
O păsărică modula:
— Vii?!

NIHIL

Ce trist amor
Să vrei,
Să stai,
Cu cei ce mor.

Și ce a vînt
Să treci.
Pe veci,
într-un mormînt.

Ce fără rost
Trăind,
Gîndind,
De n-ai fi fost.

Și ce cuvînt...
Mister,
în cer,
Și pe pămînt.

VERITAS

Doamne! necesitatea unui vin...
Și-a ghidului culmi de poezie —
Oare pentru ce, mai mult, acest suspin
...Că totul, poate, e-o repede magic.

Ca în tăcerea gravă-a unui dom,
Viața pare-a trece fără nici un sens...
Și acele așteptări a vieții de om,—
...Sana mens!

DEMULT

Trecînd pe strada ta.
Pe care nimerii n-o mai ştie —
Al nopţii foşnet evoca:
•— Filosofie!

încet, un paznic fluiera
Poema-atîta de tîrzie...
Pustiul nopţii evoca:
— Filosofie!

LEGENDĂ

Cînd orice se vinde,
Cînd orice e marfă —
Trezeşte un sunet bătrîn
Din antica harfă.

5 Din cupe, vin de uitare,
Fie-a virtuţii eşarfă —
Trezeşte un cîntec bătrîn
Din antica harfă.

UN CÎNTEC

Ce trist este pe lume
Un cîntec.
Un cîntec ce-1 tot aud:
— La muncă...
5 în zori de primăvară
Cine-a putut să-nceapă,
în nopți tîrzii de iarnă.
Neconținut
Un cîntec
10 Ce l-am uitat cu anii
Haotici
Și fără nici o normă...
Cine-a putut să-nceapă
Un cîntec de viață
15 La ușa părăsită,
La anii mei tîrzii...
Ce trist este pe lume
Neconținut,
Un cîntec ce-1 tot aud:
20 — La muncă!

ȘI TOATE

Și toate se re-ntorc din drumul lor.
Și mîndra primăvară vine.
Cu soare blind, cu nopți albastre
Fermecătoare și senine.
5 Dar fără ea, ce suvenir
Spre gînduri triste mă îndeamnă?
Muguri au dat pe ram,—zadarnic,
în a mea inimă e toamnă!

NOAPTE DE VARĂ

Noaptea-ncet, ticnit se lasă —
Poezie, sau destin —•
Luna urcă, somnoroasă,—
Vino, vin!

5 Este liniște, răcoare,
Codrul e de farmec plin •—
Pe sub teii încă-n floare,—
Poezie, sau destin.

în suavele parfume
10 Poezie, sau destin —
Ori pe unde-ai fi în lume,—
Vino, vin!

îngerii deasupra noastră
Vor cânta un imn divin —
15 Ah, ce clară noapte-albastră,—
Poezie, sau destin.

PASTEL

Tăcute locuri... curent
Pe podul girlei... se dezgheață
Corbi...
Ce înțeles... viață.

5 Ca altădată, nimeni...
Crengi în violetă ceață —
Curent pe podul girlei...
Burgheze zări... viață.

ÎN FERICIRE

Sunt clipe cînd toate le am...
Tăcute, duiioase psihoze —
Frumoase povești ca visuri de roze.
Momente cînd toate le am.

- 5 Iată, sunt clipe cînd toate le am...
Viața se duce-n șir de cuvinte —
Un cîntec de mult... înainte...
Momente cînd toate le am...

CONTROVERSĂ

Ascultam acele povești,
Deși nu era vremea lor —•
Cum nu-nțelegi cînd privești
Aerul morților.

- 5 „Era acel tînăr prea singur!
Dar toți îl iubeau...
— Atunci, nu era așa singur!
Sau ceilalți nu erau.

- io Și-o tînără fată cu dînsul —
De-abia în lume-au plecat —
încît îți vine și plînsul
Printre-ntrebări, ne-ncetat.

- 15 Și iată, din toate, nimicul —
Un înger, apoi, s-a născut...
•— Acestea erau, deci, nimicul,
Și-ndată orice a tăcut!

întoarce-te-n alții, sau singur
Și-orice povești înțelege —
Acel tânăr prea singur
Ajunse printre moșnegi."

Ascultam acele povești,
Deși nu era vremea lor,
Cum nu-nțelegei când privești
Aerul morților.

BALADĂ

Clopot de alarma la mănăstire...
„Căderea dracilor", miazănoapte —
Ale vremurilor fructe coapte
închid trecutul ca mîntuire.

5 Ce zvoane călugărești și șoapte.
Făclii ce fug, se-ntorc în neștire.
Desigur, cu a zorilor ivire
Vom mai gîndi la această noapte!

io ...Și clopotul vibrează, vibrează...
„Satan este-nvins" — nici o îndurare
De vremuri noi, e inima trează.

Sunt grele visuri? halucinare? —
— Pe cer, în fund, se ilustrează —
O conștiință din noaptea mare...

MIAZĂZI DE VARĂ

Duminecă simplă, burgheză...
Cîntec de orgă stricată
Ce veche baladă mai plînge
Pe-un splai, așa, dintr-o dată?

Ecou secular și târziu...
Și-al zilei zăduf, o ruină —•
— Sumbră baladă germană
Pe străzi, în cetatea latină.

REQUIEM

Eram să te aștept prin parc,
Văzînd că singurătăți pe aici m-au oprit.
Dar, mereu aceleași uitări!
Dar, tot aceeași poezie la infinit!?

Filosofia vieții mi-a zis:
Undeva este, cu mult mai departe...
Atîtea și-atîtea... lasă!
Visezi, ca din carte!

STANȚE BURGHEZE
1946

SIC TRANSIT.

Acolo, uride nu-i nimeni.
Nici umbre,
Unde se duc
Mulțime de ani,
5 Și zgomotul zilei,
Și tăcerea, nopții...
Unde toate sunt știute...
Acolo, spun călătorii,
Că numai rafale de foc
10 Se denunță
Lugubru, metalic,
Din minut în minut.
Acolo, unde nu-i nimeni,
Și nu mai trebuie
15 Nici un cuvânt.

R

ir

Și iată, ne-a surprins seara
Peste zi nefiind nimic.
La fel
Ca de atâtea ori.

Povești...
De muncă.
Lene,
Banchetul din umbră,
Sau timp de fericire.
10 Și, iată, ne-a surprins seara.
Peste zi nefiind nimic.

192

ANTRENARE

La locul mîlnirii
Am așteptat.
De un timp
Ore trec
Dezolant.
Aceasta gîndeam.
Iar despre tine
Mi-am zis
Că mă duci
10 într-o lume
Care ține mult,
Ca într-o cameră cu cărți.
Din tot ce se vorbește
Pe atît se tot scrie.
15 Și-n limba
Care o cunosc,
Sunt multe teme
Cu știința versificării.
Descrie tu,
20 Cînd, dezolant,
Ore trec.

197

IDEI

Cîntec, deasupra cetății,
îmbătrînire ?!
Eternității i-am zis:
La muzica asta frumoasă,
5 Sunt lipsuri
în sîngele meu.
îngeri, deasupra cetății,
Emotive,
Despre ceva mai nou ?!
10 Telegraf,
Telefon din sfere...
Sunt lipsuri
în sîngele meu.

II

Visări de mult mocnite
De nu cumva
Mi-am pierdut Umbra
între normal,
5 Și ispite.

Un vin,
Oricît de-alinător,
Excludă-acest fatal:
Contract
io Cu răul Negustor.

Cînd ore libere
 Sună
 Din vechi acordeon,
 De-a zilelor bravade...
 5 Relativ,
 Pardon.

Cînd ore libere
 Sună
 Uitări și abandon,
 10 De-a lumii baricade...
 Relativ,
 Pardon.

Profil de burg gigant
 Și atmosferă, rară,
 Amar parfum de liliac
 Și bonduri de gitară.

5 Plăceri
 Dc-o zi de sărbătoare,
 Voioase, vechi moravuri...
 Spre cîmp se duce
 Și dumbrave
 10 Eroua lume muncitoare.

Și după altă zi.
 Post festum —
 înde minări de cruci
 Pe străzi
 15 Și în tramvaie.
 Spre necesarul randament
 Din monotona Muncă.

STUDIU

Lîngă, strune de vioară
Cîntul trist
L-am ascultat
Ca să uit de-odinioară,
Sau de târgul meu uitat.

Dar vi oarele-n șopti re
Prezentară
Afectat
Străzi cu umbre de iubire.
Și nici târgul s-a schimbat

TOAMNĂ ÎN TÎRG

Iată, fructele au fost culese,
Suflet, deprins a fi trist...
Spre grădini vinețite
Fug păsărele de iarnă.
5 Tarea iubire
Numai poetică a devenit.
Nu-i un motiv chiar să plîngi.
Ți-amintești ?!
În țară veneau visări
10 Din Orient.
Trecea vînzătorul
Cu panerul de cărți.
Ți-amintești ?!
Țecuri scurte,
15 Și târgul brumat.
Monoton,
împușcături de vînătoare.

SINE DIE

Nu trebuie
Să-ți spui gândurile
Dacă regreti
Trecute scrisele rînduri.

Șadă miutea-n Neant
Din cîtc veacuri zvonesc,
Nimic a nu mai reține
Din multe ce se vorbesc.

Nu este, și nici n-a fost;
10 Trec zile șirag.
Orizont suspect,
Și metafizic prag.

STANȚĂ LA VIN

Amici, e ora
Cînd vinul
Ne-a făcut suspecti.
Cadente
De tîrzui orologiu.
Dacă a fost vreodată
Mai bine ca acum.
Sau a dormi
Peste ziua de mîinc...
10 Altă realitate.
Cum, de la un etaj
Se vede
Autouri
Și-o lume micșorată.
15 Cîm recompere
Țunia
în circiume igrasioase.
Amici,
Cadente
20 De tîrziu orologiu...
O haină, pe gust.
Să părăsim
Necunoscutul
Leviathan.

ESTETIC URBAN

Oraşul seara...
Şantiere în repaos.
Şi firme scrise
Din becuri înstelate.
Oraşul seara...
Pe o piaţă
Cu sclipiri de fier
Claxon, armonic, a sunat.
Foburgul
10 Cu bachice dorinţi,
Şi cugetări
De opere văzute.
Oraşul, seara...
Din statica uitării,—
15 Destul frumos,
Destul departe.

MERIDIAN

Sezonul verii s-a finit
De serenadele albastre...
De reverii ascunse-n astru...
— Poema care s-a sfârşit.

5 Sezonul iernii s-a ivit
De cum ninsoarea-n geamuri bate.
De depărtările-nghetate...
— Poema care a venit.

NIHIL NOVI

Aceste cuvinte
Ți le trimit
De lângă lampa arzîndă.
Acuși mă culc,
Dar făr-a adormi
Voi asculta
Derizorii ecouri.
— De-ar veni aurora...
Mă gîndesc.
10 Pentru niște bani.
Voi bea pentru unii,
Ne-nțeleș pentru alții...
Oricîtă destinsă noapte,
— De-ar veni aurora...

II

Și zilele de vară
Și orizont senin...
Peste încă zece ani,
Cîte, încă, se vor știe
Gînd, mereu, nereușit,
Stau speranțe,
Și cu ele
Nici o tresărire.
Se avîntă rîndunele
10 îti nemărginire.

VIZITĂ

Veacul m-a făcut
Atît de cult
încît mă uit
Peste oameni.
Am învățat atîtea
în timpul din urmă,
Că suntem
La un punct însemnat.
S-ar putea face
Multe reforme.
Mă gîndeam singur.
Eram fără nimeni.
Și tocmai azi
Au venit musafiri.
— Tu ce dai, eu ce dau...
A, de cînd nu ne-am văzut.

DUPĂ-AMIAZĂ CALDĂ

Căci D-zeu
Mi-a dat să scriu
Aceste rînduri.
Credeam,
5 Numai să privesc.
Le public,
Și poate,
Din umbra unei terase,
într-o după-amiază
LO Tăcută, cu soare.
Va trece o pasăre,
Depart,
Ca printr-un parc...
Gîndește-te atunci
15 La fastuosul basm.

EXCELSIOR

Astă/Î superb,
Mîi tic sumbru.
Este
Că scriu frumos.
Și, poate,
Rezervă
De visări.
Dar suflet mai viteaz...
Tăceri
De viitor.
Dar suflet mai viteaz...
Peste cancanuri,
Sau șicane...
O, Ia țară,
Cu amintiri burgheze,
într-un conac...
O simfonie
De pe stradă
M-a deviat muzical...

DE ULTIMA ORĂ

Război
Mișcarea popoarelor.
Comerțul a-ncetat.
Mălai,
5 Pînc,
După alfabet.
Progrese în știință,
Semnale,
Descoperiri,
10 Cămin,
Colibă.
Adăpost...
Nopti roșii,
Cutremur...
15 Renașterea lumii.

PERPETUUM MOBILE

Nu câștig
Nici un gând
Pentru a-l scrie.
Compozitor de vorbe...
5 în culori,
Reverii,
Armonii,
Pentru a trece
Tăcerea grea.
10 Compozitor de vorbe,..
Lumea se schimbă.
Egalitate,
Idei tumultuoase,
Organizarea
15 Viitorului întrevăzut.
Sunt grade,
Sunt
Posturi de răspundere...

HIBERNAL NOPTAT

Cînd trec
în nopți tăcute
Și gîndul
Te reprezintă
•5 în dureri mute...
O, vis, o, suflet ideal,
Iubirea,
Carc-ar vrea să-nceapă
Ca de plăceri să tremuri...
10 O, vis, o, suflet ideal,
De n-ar afla
Amantele din vremuri.

II

Cc umbră stă la geamul tău
Ca de iubiri învinse?!
Un fost poet, și-al nopții hău.
Pe uși ninse.

Un plîns iernatic, înnoptat,
Cu viscol de urgie —
în ceasul greu, întîrziat,
Aleargă, cine știe...

MODERNĂ

Cîntau
La „Radio”
Populare,
Aperitive,
5 De-o țuică
Și măslină.
Legende clasice,
într-un castel,
Departa,
10 Secolul XVIII.
Ceiuri,
Pișcoturi
Și-acadele.

Acolo, pace
 Acolo,
 Și-acolo.
 Orașul fermecat.
 Aeroplan.
 Un tren,
 Un vapor.
 Un monstru
 Va fi ucis
 De un erou.
 Răsună
 Un megafon...
 Mistere
 Pe ecran.

GLOSSĂ

Privește savant
 Cu inima beată
 De iubire
 Natura-i statică.
 5 Amorul renaște,
 Cu focul de vară,
 Cu diamante
 De iarnă.
 Metempsihoză,
 10 Metamorfoză,
 Și cîte încă.
 La revedere,
 Sau la adio.
 Privește savant.
 15 Dacă nu-i
 Cu cine vorbi,
 Se scrie.

DE ARTĂ

Cafeneaua
Cu visători damnați.
Trecut-au ani,
Symbolism,
Curentul decadent.
Broșuri,
Bijuterii rare.
Paradox
Bizarul,
Seri,
Nopti,
Efuzii de parfume
Și nuanțe.
Orașul dominant.

BOEMA

Se așeza să ningă —
Ningea.
Doream,
Sunt ani de-atunci,
5 Să te-nțînesc
La sfârșit de stradă
Ce dă în câmp.
îmi părea
Că tu ești mai frumoasă
10 Iarna.
Doar corbii spuneau
Că stai acasă
Cu vreun prieten.
Reintrau în țîrg.
15 Zăpada licărea
Electric
Pe fereastra ta.
Se ducea o noapte.
Citeam
20 Ca în nopti de iarnă.

POEZII

1957

DOINĂ

Dintre cîte-am încercat
Nici un dor realizat...
Poate, mîine
Și mai mîine,
5 Va fi dulce
Acea pîine.

Și cum stau de supărat,
Chiar de toate m-am lăsat...
Numai tu mai sprijinit
10 Și, în lume,
Mi-ai vorbit...

ȘI DACĂ

Și dacă vremea iar întoarce
Nedumeriri în jurul meu,
Un iad, dezgust îmi este viața,
Nu este cum a fi mai rău.

Cînd liniștea mă împresoară
Și cred că pacea mă susține,
Un rai, plăcere este viața —
Nu are cum a fi mai bine.

EPODĂ

- Iubire, trecut pasional.
Candori,
Aurore cu aur.
Și rubin la orizont,
5 Cu fantazii de muncă,
Zori de ziuă,
Dimineți de vară
Și aspru ger,
Iamă,,.
- 10 Romantice scrisori.
Mărturisiri,
Iubire, trecut pasional...

ARHAISM

O stea fugi
Din firmament...
Și stropi de foc,
Incoerent,
Cu dînsa
S-au sfîrșit.

De ce-am văzut-o
Singur eu.
Și să mă-ntreb
10 A căruia este?
— Ce-a fost
A fost!
Nici trebuia
O lume
15 Ce întîrzia...

SEARĂ

Liniște...
Nu se mișcă nimic.
Foi galbene, uscate,
Roșii,
Că vor pica...
Pe după case
Stă soarele
Spre apus.
Liniște...
10 Nu se mișcă nimic.
Culori vii
Și lungi,
Înspre apus.
Pe nesimțite,
15 încet.
Au dispărut aureole..
Noapte.

DE-AȘ FI ARTIST

De-aș fi artist
Eu ți-aș descri
A tale mîndre gesturi, —
Din al meu dor

5 Ar mai pieri
Cînd te-aș ceti
în versuri...

Ca pictor,
Eu te-aș picta, —
10 Mi-ai fi icoană-n viață;
Din al meu dor
Aș mai uita
Cînd te-aș privi
în față...

15 Ca muzicant.
Eu ti-aș șopti
Cu flaut,
Sau cu struna, —
Din al meu dor
20 S-ar povesti
De tine-ntotdeauna.

DOINĂ

Frunze se tîriUc,
înrîstări pe vînt
Prin copacii goi.

îmi imaginez...
5 Că umblam prin parc.
Astă vară, noi.

Chiuie pe vînt,
în geam somnoros,
Idealuri noi...

EGIPET

I

Egipt—șuviță de viață-n țara deșertului neadormit.
Canalul de Suez — bijuterie pe nedrept înverigată.
O, piramide, de ce lăcustele morții vă tulbură somnul de
milenii?

- 5 Egiptul plînge cu mărgăritarele durerii...
O, nu mai. plînge, eroice Egipt!
îndemnul vremii: — înainte!
Vrăjitorilor evului mediu le spunf
— Lăsați să clipească ochiul senin deasupra Egiptului,
Niciodată nu mor martirii dreptății.

II

- 10 Egipt... revărsare a Nilului de aur.
Tebă a incestelor,
Memnon al aurorii,
Și Sfînxul devorant,
15 Caravane pe lîngă piramide
De pelerini și beduini.

- 20 Ecouri vechi dc acolo,
Din țara hieroglifelor...
Piramide, diadema libertății
Rîdă pe vîrfurile voastre —
Zîmbet revărsat peste pustiuri...

Labirint... obeliscuri.
Temple în nemărginire,
Mumii în taina veacurilor.
Descifrări în cartușe
25 Cu nume de învingători,

Șerpi cu puteri de magie.
Secrete ale vremurilor.
Civilizație înspre viitor,
Eroii libertății
30 Vă apăra...
Egipt, revărsare a Nilului de aur.

COGITO

DIN PERIODICE

Mi-am realizat
Toate profețiile
Politice.
Sunt fericit...
5 Frumos
Este cerul
Senin, sau mînios.
Un aforism celebru
Te face să trăiești...
10 Nu-i mîini.
Nici azi,
Nici ieri, —
Timpul...

TU AI MURIT...

Memoriei lui Șteian Petică

Tu ai murit în una din zilele aceste,
Tu, blond copil de vise, sfios și veșnic trist,
Dar *Ea* mai geme încă, te cheamă, blinde Crist,
Fecioara-n alb, departe, nu crede neagra veste...

5 Vioarele în dohu, cu strunele plesnite,
Te cheamă tremurînde cu nota cea din urmă,
Și-n van se uită-n zare și-ntreabă de-a ta urmă
Fecioara-n alb, pe brațe cu roze vestejite.

10 Se duse visătorul cu fruntea întristata,
Și trandafiri de-acuma nu vor mai înflori,
Cu visurile moarte în pace va dormi...
Fecioara-n alb muri-va pe marmura stelată...

NERVI DE TOAMNĂ

Toamnă... iar sunt copil,
Prezența mea am pierdut-o...
Și iar defilează, umil,
Mizeria uitată de cei ce au cunoscut-o,
5 Inima, greu, se izbește-n bizare cadențe...
Oftică, toamnă și zdrențe...

Despre asta nu, despre aceea nu,
Frunze la vînt...
Hohu,
10 Și eu am fost pe pămînt,
Dar unde-ai fost tu ?...

Sunt iar în orașul enorm.
De cei ce se sting, nimeni nu regretă...
Dorm...
15 Toamnă... și amurguri de jale
Pătează cu o spaimă violetă
Oglinzile publice, murale.

Adio, visul s-ascunde...
Înainte? Înapoi? Oriunde...

ROMANȚĂ

Cînd luna e o roză de argint.
Hai, să te-aștept în zăvoiul de argint.
De n-o să vii, nu e nimic.
E-un secol mic,
5 Toți mint,
Cînd totul e pentru argint.

Rămîne luna roză de argint,
Azi nu-i vremea de alint —
De vei veni
'O Cînd n-o să vin,
Pe banca veche vei găsi:
Un crin
Și o monedă de argint.

SÎNGE, PLUMB, TOAMNĂ

încet prin ploaia tristă
Un piept curbat de tuse
Cu sânge în batistă
Pe după colț se duse.

5 încet prin ploaia tristă.

Tot plumbul ud al cetii
Pe urmă-i se abate,
Prin gangurile pieții
Si-n frunzele uscate.

10 Tot plumbul ud al cetii.

E sânge, plumb și toamnă.
Cu negru braț de pace
O cracă tot mă-ndeamnă
Lugubră și tenace.

15 E sânge, plumb și toamnă.

EBREIA

Ebreie,
Plîngînd te-ai dus de-aicea peste mări
Și te-a cuprins, pe veci, în depărtări,
America...

Ebreie,
De dorul țării noastre, de alean.
Tu mori plîngînd, privind peste ocean.
Eu gem în vechiul continent.

ZGOMOTE

Ce frică fără cauză
A poposit...
Sunt bucuriile
Din subconștient
Ce se coboară-n geam
Ca întuneric fără veste,
Sunt ale orașului intimidări,
Enigme de hazard
Și anii ce-au fugit,
Fără-nțeles
Și șoaptele uitării, —
Sau fie
Și orice s-ar întâmpla...

ÎN IARNĂ

Albastre,
Roșii,
Mov,
Albe,
Dormiți, de-acum,
Abandonate flori —
Zăpada albă
Curge peste voi,
Alai friguros
în parcela
Din dosul casei.

POSTUME

OBSESII

Cu gmdul meu
 La tine.
 Am intilnit
 Aspecte similare.
 5 Părea că ești
 Chiar tu...
 Doar sufletul tău
 Mai răminca
 Să difere.
 10 Și astfel.
 Din mersul meu.
 Psihologii, diverse,
 Mă-ndepărtau,
 în marșul greu
 15 Al străzii.

¹ Partea I a secțiunii *Postume* (până la p. 299) reproduce structura manuscriselor Bacău 2 și București; (cu excepția ultimelor două poezii — p. 500 - 301 — transcrise după un blocnotes); în partea a II-a (p. 302 — 309) sînt incluse — în ordinea cornurcăii lor în periodice — poezii al ci.ror manuscris nu ne este cunoscut ții. ed.).

REFLECȚII

Azi am gîndit
Artă,
Preocupat
A compune
5 Un interesant roman.
Dar ceasul era greu...
Pe urmă
Toate sunt tăceri.
Gîndeam
io Artă
Un roman...
— Oamenii vorbesc
De-acel erou.

DEȘI NIMIC

Cît sufeream
Iubind
Chipul tău.
Și, poate, te gîndeai
5 La mine.
Deși nimic...
Cum larme
De piano
Ca ploaia,
10 Sau violina țipînd
Ca pentru momite...
Deși nimic...
—Apoi, fanfara pentru trai.
Și convorbiri savante...

STANȚĂ VECHE

Voiesc să cred
C-am trăit
în lux...
Ce sentiment
5 Trist, de-acum...
Vorbe,
Sau versuri dramatice.
O voință mai bună, —
Iubite vremuri
10 Sau vor veni...
Ce sentiment...
Ură...
Iubire
Ici, colo,
15 Uitare...

NOAPTE DE ORAȘ

Pe caldarîmul ud,
Trap-trap de potcoave,
Autobuze bubuind
Și faruri lunecînd
5 Pe ferestre luminînd
Odăi întunecate.
Cu tictac de tîrziu,
Cu tăceri ce plîng,
Cu noaptea ploioasă
10 De-afară...

II

Plouă...
Nu știu nimic...
De zile, de ani,
Fără a găsi
5 Cum ar fi altă viață...
Același tictac de târziu,
Cu tăceri ce plîng,
Din nici un timp...
Ca noaptea ploioasă
io De-afară ...

STANȚĂ REALĂ

Sarcasticul rîs
Pustiu,
Al grijei zilei de mîine.
în scurtul popas
5 De-mpăcare,
în tristă tăcere
Privind...
Ne-aducem aminte.

Misterios poetic...
10 Grămezi de copaci,
Și dealuri solitare, —
Pămîntuî...
își duce lătrări
în pustiu
15 Și păduri cu bestii
Și somnul sălbatic...
Ne-aducem aminte.

DOINĂ II

Poezia tace
în zile de sfada?...
Puținul din toate,
Unde s-a dus?
5 Când treaptă de om,
Când animal...
Către lumină,
Către-ntunec...
Cum timpul trece
io Nu e de-ajuns...
...Și, poate.
Tot gândul
E spus...

STANȚĂ MEDIE

Nu știu dacă
Sunt înțelese
Aceste stanțe...
Dar mie-mi fac plăcere.
5 Ele vorbesc
De un suflet delicat,
în goana de barbar...
Și când toate,
Și toate
10 Vor amuți,
Poate
Numai atunci
Vor fi trăite,
Decît niciodată.
15 Dar sunt înțelese
Aceste stanțe...
Ele trăiesc
Un suflet delicat,
în goana de barbar.

STANȚĂ LA BACOVIA

Și glasuri
în văi răsunau...
Bacovia
Țară de încântări
5 Și viață liniștită.
Nu se discută
De-al meu
Și de-al tău,
Țara
10 Cu cântul viguros:
înainte,
Și-apoi, oriunde...
Și bestiile ascultau
De om.
15 Bacovia
Țara
Cînd tace
Orice cuget...

STIL SIMPLU

Ca suflet
Decăzut,
Un cer de toamnă.
Greu,
5 întîrzie
Speranțele
De ieri.
Și frunze,
Ani
10 Zburînd
Prin lume,
în zadar...
[Nu așteptăm]
Cu iarna
15 Care vine —!
Decît
Să ningă.

AȘA

Așa,
O tristeță
A intrat
în târg.
De dimineață
Plouînd.
Și ciori
Cîrîind.
De-abia
10 Se poate citi
Un jurnal.
Parcă, —
De-a sta acasă...
...Și, cum era
15 în zilele noastre.

ÎN SAT

Ninge-n satul
Depărtat.
Ici, și colo,
Fumegînd, —
5 în zăpadă
Dorm bordeie.
Parca nimeni
Nefiind.
Doar
io Se spune,
Că vreo fiară
Din pădure
Scoală cîinii
Hămăind ...

STIL SIMPLU

Dnruieli
De nouri.
Ploaie
Și vînt, —
5 Fulgere de foc,
Zile de noroaie.
Trăsnete
Pocnind,—
Clike de-ntristare,
10 Poate c-au fugit.,
Zile de noroaie,
Cît vor mai fi
Stînd...

DIN EXPLORĂRI

...Că, și ei
Aleargă
Toată ziua,
Dînd un lucru
5 Pentru altul.
Se produce
Se hotărăște
Un interes
Pentru
10 Oarecare timp.
Se mînmcă, —
O serenadă,
Și, nici o important

DIN TREN

Fugea vagonul
îuainte.
Cîmpul muncii,
Cîmpul lumii
5 Se smunceau
Parcă-napoi.
Ziua caldă
Și solară
Arăta frumoase flori.
10 Noaptea,
Ctete-o stea btigandâ
Căuta
Și dispărea.
Cînd vagonul
15 Printre ziduri
Poposind,
Cîmpul muncii
Și al lumii,
După ziduri, —
20 Ca și cînd
Nemaifiind.

YANITAS

Nu-ți mai pot cînta
Romanțe,
Toate tac
In jurul meu,
5 Fals se duce
Cursul vieții.
Negăsind
Un cîntec nou...
Agent secret
10 Mi-a fost iubirea,
Dar nu știu cînd
S-a demascat...
Nu-ți mai pot cînta
Romanțe,
15 Și, desigur,
Le-am uitat.

STIL SIMPLU

10 în sunete lirice
 Și bucuroase
 Și cu proiecte
 Interesate...
 — Nici un minut
 Pierdut degeaba, —
 Poate că ziua
 Trecu.
 Se face seară
 Cina,
 Culcarea...
 De-a nu mai ști nimic...
 — Dar, și un vis deosebit.

PASTHL

 Prea ursuz
 Și plumburiu
 Cerul s-a lăsat
 Peste mahala.
 Porci țipători.
 Cucoși strigoi,
 A foame,
 PTDvermd.
 — S-ar pofti,
10 Creionul,
 Plumbul,
 Să redeie
 O scrisoare
 Viorie,
15 De prin mahala.

STANȚĂ

Adeseori
Culcat,
Notez
Al lumii zvon,
5 De țară nouă.
— Capital moderat —
— Onoare intelectualilor,
Și celor ce muncesc.
Iar ce va fi în viitor,
10 — Deocamdată e sublim...

ASEDIU

Asediu
Prin înfometare,
Pîrjol,
Valuri de sînge.
5 în astfel de împrejurări.
De-a te menține
Măcar poet...
Și, după marșuri triumfale,
în ritm de cântonetă,
10 Toate fredona
Ca o poveste...

INFORMATIV

Un manifest.
Iarmaroc
De principii,
S-a oploșit
5 în cetate, —
— Noi nu mîncăm
Brînză,
Ci fructe.
Noi nu complicăm
10 Manifestul,
Comunicăm
Cu partizani.

NEGURĂ-N ORAȘ

Sub cerul noros
De noiembrie
Impresiuni
De tot ce e
5 Mai trist
Și pluvios.
Reamintiri
Pentru mai tîrziul
Senin.
10 Sub cerul noros
De noiembrie.
La geamul mohortt,
Ca frunze flușturate,
Plînge suflet
15 înnoptat,
Visînd o inspirație
— Să scapere seînteii.

DIN EXPLORĂRI

...Știu și ei
Să trăiască
Un ce
Familiar,
5 Social,
Urmărit cu sfințenie.
Același limbaj,
Obiecte scumpe
Așezate la locul lor...
10 Individualism,
Altruism,
Comunism.
- - Patina vremii
I-a apropiat mult
15 De „Homo sum”.

STANȚĂ DE LUME

Minute de mcniri
Și-ngăimări...
Reprezentări lumești,
A omului mizantrop
5 Și singular...
Sarcastic chief
Din depărtări...

PRO ARTE

în stanțe
Efemere
Se duc
Orice plăceri...
De mai revii
Din haos,
S-aude, —
A fost,
A fost...
10 Plantează,
Deci, un semn,
Mai nou,
Mai pozitiv.

PRO ARTE II

Eu scriu
Și, poate.
Trădez
O criză morală,
Fără s-o știu, —
Ar obiecta
Cititorul.
Măninc
Ca să trăiesc.
io Scriu
Să mă deștept.
— Contagiul
De tristul meu moral,
Stimate cititor,
15 Uită-1, —,
După alte cărți.

STANȚĂ DE LUME

Ce de-ntristări
Spunea
Mîhnirea mea,..
Fantast
5 De vechi ruitii,
Sau izolări, —
în parcul
Din oraș...
Și niciodată
10 [Fericit].
Artist sărman,
Sau bețivan,
Condus la braț
De polițiști,
15 La un birou
Informativ...
Eram în parcul
Din oraș.
Medieval
20 Și comercial.

SPLEEN

Variații...
Arhitecturi,
Călătorii,
Tăceri.
5 Muzica calmează
Un suflet trist.
Devenit pretențios.
Variatăți...
Renumit,
10 Dintr-o operă de artă...
Teorii noi și vechi...
Tăceri, —
Se rîde și din pîntece.

COMPT

în iatac...
Un gând
Prin întuneric, —
Genial...
5 A dormita...
— Numai de aceia
N-am fost...
La ce bun...
Somnul dinspre ziuă
10 E și mai plăcut.
Mai este
Pîn-atunci!

DE IARNA

Chiciură,
Polei,
Cad oameni
Pe stradă,
5 Pe coaja de gheață.
Nu-i chip de umblat
Fără căngi.
E rîs dureros
De căderi
10 Și loviri.
Valsează-ncepători?
Sau toți
S-au îmbătat...

JURNAL

Naiul fluiera
Păgin
Și fabulos,
Ca goană
5 De centauri.
Nu pentru
Cei sensibili...
Să revenim în felul
Cum se destinde
10 Prin muzică.
Solemn
Și rar, —
Un cântec pentru toți!

STUDIU

Cind căutam
Cuvinte
în dragi dicționare...
— Amor
5 ~ iubire
— Adorata...
Ningea,
Sau florile se isprăveau.
Zburară anii...
10 Era și vorba,
— Simpatie...

PACE

Și plictisit
De-a vieții
întrebări...
Răspunsul, —
Meschin
Și fugitiv...
în loc
De atâtea lacrimi,
Să ploaie, liniștit'

MITOLOGIE

Voi v-așteptați
La orizont,
La țări
Și mări.
f> Promisiuni...
Jucmd nevinovat
în paradis,
Figurativi ?
Sau cine-ați fi?

DESTIN

Un viers
De demult.
Doinește,
Pe cât și tu
5 Amăgești, —
Să stau,
Să mă gîndesc
Din vremuri
Tinerești.

10 Și dacă azi
Și pe atunci,
Ar fi și plîns, —
Tot cîmpul
E o floare,
l) Tot cerul
E-un surîs.

INCIDENT LA BAL

Ții minte?
Orchestra frigea
în bizare prevestiri,
Balul...
5 Cum am plecat de-acolo.
Nu știu, —
Sau tu că-ai fi rămas
în vacarmul monstru.
Noaptea,
10 Acea noapte...
Ca din veacuri
Sinistre...

GÎNDIRI

Frumos
Vesel,
Bun
Urât
5 Trist
• Rău,
Cauze din etern
Și social...
Suna, pe undeva,
10 Ghitara...
Cădeau și poame coapte,
într-o grădină paradisi...
Frumos
Urât
i5 Vesel
Trist
Bun
Rău, —
Cauze din etern
20 Și social...

CHIMIE

îți place?
Ca din produse fermentate,
Omagiul
Unui amic inventor,
5 Să fi ajuns
Un alter ego,
Gustându-le în izolări.
Ce transformare...
Numai din acest
L0 Omagiu
A unui amic inventor.

LEGENDĂ

— Ce bine-a scris
Și cu talent
Un inspirat
Din secolul trecut.,.
Are ceva din actual.
Intîmplări,
Locuri,
Aproape ca astăzi.
Ce inspirat...
Sau opera a suportat
Adaus,
în cursul anilor...
Ce bine e scris,
— Nici de vorbit.

PASTEL

E frig la cîmp...
Sunt încă
Resturi de zăpadă.
Mărunte flori
5 Prin șanțuri.
Departe,
Soare tînar
Fuge...
Zefir,
10 Azur,
E frig la cîmp...

1948

LIBELĂ

Unic
Și trist
Stau în natură,
Plecate sunt
5 Orice ființe.
— Vei fi sănătos.
Nemuritor...
Încearcă vinul
Din podgorii,
io Ca să revie lumea...

AMURGURI

Amurguri
Vopseli
Triste culori,
Dureri pe negîndite...
5 Amurguri...
Spoieli
Boieli
De-atîtea ori,. -
Induceți gînd
10 Contemporan,
în uneori...
Amurguri...
Vopseli
Triste culori,
15 Spoieli
Boieli,
Speranțe părăsite...

MOMENT

Cum gândul stă...
 A vieții proză numai
 Privind...
 Pustiu parcurs
 Mai mult cu gemete
 De fizice dureri...
 Cum au plecat
 Speranțe,
 Cum au plecat
 io Dorinți...
 Ce mare om erai,
 Și cite s-au demers...

ÎN ZARE

— Acolo este un oraș
 Proces de războaie,
 De cum s-au sculat
 Pîn'ce se culcă.
 Pentru pâine
 Surplusuri,
 Foarte complicat.
 Și cine știe cum
 Și când se va sfârși.
 10 Acolo este un oraș
 Cu sunet profund.

VERSET TÎRZIU

Coboară pe noapte
Tăceri de mormînt.
Și jalnice șoapte
Zboară pe vînt.

Pustiu și de veacuri
Nu ești și nu sunt.
Și doarme cetatea...
Nici alții nu sunt.

r

REVELION

Colindă plăceri
Ninge
În noaptea de Crăciun.
Damigeana cu vin
5 Harapnice trosnind
De alte vremi...
Să ne vedem în oglindă.
Și noaptea cîntătoare
Să ne-adoarmă
10 Pentru uitare..

ÎN MARGINI

Și cum mergeam
Pe malul unei ape,
Pești se duceau la vale.
Crini răscoleau gunoaie,
Ciori se lăsau la o ruină,
Într-o tăcere de toamnă.

Astfel, era apă,
Pământ și aer,
Și numai un foc părăsit
10 într-un rest de luncă
în vînățul seral...

RESTITUIRI

Citind ce-am publicat
Cu ani în urmă:
Admiratori
Bîrfeli
Melodii duse,
Trandafiri ai copilăriei.
Socialism,
Intimidări,
Enigme de hazard,
10 Socialism.
Citesc ce-am publicat
Cu ani în urmă:
Melodii duse.
Trandafiri ai copilăriei.

Fulgii
 Prin copacii goi,
 Tristele suspine,
 De omăt să troieneze
 5 Doinele în sine.
 Singur stau,
 Și fulgii,
 Prin copacii goi,
 Ca să mă distreze,
 10 Cu florile dalbe
 Mi-au gătit¹ mormîntuî.

¹ în ms. Bacău și ms. București.: găsit (n. cil.),

J

;
 ;
 ;

;
 ;

;

;

;

;

;

;

;

REVELION

Să-mi cînt
 Cine sînt...
 Beat,
 La sfîrșit de leat.

5 Ani,, ani s-au dus —
 Sună cîntul meu,
 Ani, ani stau,
 Meditez să beu.

10 în cazul că bînd
 De fără vreun rost,
 Nu-i cerc vițios
 Și nici vinul prost,

15 îndevoia mea
 Să mă duc așa,
 Să mă aflu beat
 La sfîrșit de leat.

FEUDE

Roz
Galben
Alb
Verde
5 Cenușiu
Covoare
Peisagii din zări:
împăratul alb,
împăratul negru,
10 Bogății grase
într-un ascuns departe,
Utopii
Miragii
După urbane ziduri:
15 Făuriri mintale.

VERSET IDEAL

Un gând mă biruia
La ncsfîrșit, —
O trîmbă muzicală
L-a destituit.
5 Și trîmba muzicală
Plecă în infinit, —
Găsește mai aproape
Un gând obișnuit.

VERSET PROZAIC

E fals de la o vreme
Oricîte s-ar vorbi,
Grozave iscusinți
Mereu a cîntări...

5 Afară-i umed
Moină,
Ca și demult, mizerii...

SERENADĂ

Serenadă plîngătoare...
Zi de muncă a-ncetat,
Pentru-o seară visătoare
Serenada s-a cîntat.

5 Noaptea-ncet
Pe toți adună
La cămine, la culcat.
Pentru-o seară visătoare
Serenada s-a cîntat.

, 10 Noapte bună!

VERSET FANTAST

Un vals
A plîns în depărtare...
A răsunat vreodată
în ore de-ntristare.

5 Un infinit demonic
Și ironii amare,
Dureri ce-au răsunat
în umbre solitare...

VERSET SLAV

Un tango mai trist
A cîntat undeva...
Să beau,
Acest cîștig social
5 Decît, mereu.
Aceeși rotație
în Univers.
Dacă tăcerea
La un minut
10 Coboară, iarăși,
— Nefericirea...

}

CA UN VIN

Voi bea, ce să fac?
Pînă la analiză, mă distrez.
De ce să ne temem
Despre un „aiurez”?

A, dac-ai fi de esență,
Răscopt ca în repetitul ferment,
Poate am munci să aflăm
Al vieții lament.

UNUI CLOVN

Talentul rîde sardonice
Cu aspirații nobile.
Se duc, se duc nori albi
Pe bolta de safir.

Cînd în stradă ți-a tras unul
Două palme adevărate
Lumea rîdca ca la arenă
Zicînd că sunt iar simulate.

SINGURĂTATE, NU TE-AM VOIT

Cumplit
E golul singurătății!
Sunt ucisul ei...

Singurătatea ?
5 Povara tăcerilor
Sfîșiată
De suspine...

Singurătatea...
Ochiul tău
10 Privește înghețat
în ochiul gândului
Neîmpărtășit...

Singurătate,
Nu te-am voit!
15 Viața — haină —
M-a dăruit ție.

Tu m-ai cerut
Viații
— Prizonierul tău
20 Singurătate...

Oamenii...
Cum i-am iubit...
Dar ei
Nu m-au voit.

25 Din singurătatea
Viații
În singurătatea
Morții, și nimeni
Nu înțelege
30 Acest adînc...

Poeți, evitați
Singurătatea.
Între oameni
p; viața...

FESTIVĂ *

Seară plăcută...
Lumini de candelabre...
Și fotografii mă filmau.

5 O, sala cu flori
Și versurile mele
Bătrîne!...

Am văzut bogățiile de aur
Și mătase ale trecutului
Acum ale lui AZI!...

10 Da, fusei în castelul
Nababilor
Cu cristale, oglinzi și marmoră.

Iată! Am venit ca Hamlet

* Scrisă la 15 decembrie 1956, după sărbătorirea celor 75 de ani la Casa Scriitorilor (nota revistei *Viața românească*).

15 în hainele mele
Cernite.

Bătrîn de 75 de ani,
Cu flori și decorație,
Am devenit un tânăr
De 57 de ani...

20 Aici, la piept,
E steaua din Bacău..

Am fost o poezie noaptea
Aceasta.

25 Cum ard luminile
Prin centru
Mă predispun la poezie...

30 Frumos e orașul...
E plin de Seîntei Galbene.
Să nu mai plîngi
Că era trist odată!

E noaptea la cruce...
Vino să te sărut.
Nunta cu garoafe albe
S-a sfîrșit.

35 Salcîmii or povesti!
O, mamă,

TOAMNA MURIND

Toamna în grădină își acordă vioara.
Plîng strunele jalnic, lung și prelung
Și-n goala odaie acorduri ajung...
Și plîng în odaie, și cu din vioară...
Plîng strunele toate lung și prelung.

Fereastra e deschisă... vioarele plîng...
O, ninge... și toate se stîng...
Palidă, toamna nervoasă, cîntînd a murit...
îmi cade vioara și cad ostenit,
Iar toamna, poetă, cîntînd a murit.

VERSET DIVAGAT

Eu sunt cu mine
în toate e pace.
Poezia e-n afară de omenire.
Departe
Și veșnicie.

Frumoase rame la tablouri
Nu pentru mine...
Ce haine scumpe
Și anume ființe...
10 Nu eu să dirig lumea.

Poezia e afară dc omenire
Departe
Și veșnicie.
Și vremi, vremi au trecut.
15 Ori nu eu s-aștept fericirea.

ȘI CE?

Cu vise de mereu nuvele,
în zvon de noapte orășenesc...
Și ce dacă corpuri cerești se-nvîrtesc
Și dacă lucinde stele!...

Și ce dacă veacuri grele pîndesc
Clipe din viață mai ușurele!...
Și dacă corpuri cerești se-nvîrtesc,
Ori stau departe lucinde stele.

PROZÁ

t
i

BUCĂȚI DE NOAPTE

în odăile cu uşile deschise, târziu... nu sunt tablouri,
nici albumuri cu fotografii vechi, nici cărţi veştejite,
însă aceste toate stau în tăcere, le ascult din mica
odaie, la un foc de lampă: oh! de n-aş striga un cuvânt
5 în noaptea asta... şi să cad...

Am uitat cine stă aici, şi unde au plecat, e târziu;
pe străzi e şoapta bunului plac şi a suferinţelor extreme,
sau nimic... şi podeaua e veche, şi cioturile dau senzaţii
de cranii; mintea cadentează fără şir cugetări pustii...
10 pînă ce o moleculă s-a zdrobit în creier, pînă ce totul
spune: vedeţi ce aţi făcut...

O, mai târziu, mai târziu, după atîtea, aceleaşi lucruri
vor fi mai plăcute... şi aceste lacrimi din noaptea aceasta
nu se vor mai înţelege... oh, de n-aş răcni un cuvânt,
15 într-o spaimă creşeadă şi să cad...

Acum de ce să mai aprind lampa... uşa e deschisă,
fereastra... în mijlocul odăii dorm în picioare, mă clatin
în întunerecul părăsit... uitat în fondul negru al odăii...
un cîine se smuceşte înapoi supărat, apoi lătrînd; o
20 pisică sare pe fereastră repezindu-se îndărăt, de ase-
meni... dorm în picioare în mijlocul întunerecului pără-
sit... un greier cîntă în tăcere...

Altfel nu a fost niciodată... pînă ce soarele dezvăluie
şi aici o sentinelă obosită a singurăţităilor despreţuite...
25 Dimineaţa friguroasă cu vînt... camera goală... pă-
şind, podelele sună; scriind, peniţa plînge pe hîrtie...

poate s-a scris... ce vremuri... ce sens... nouri întunecoși
astupă fereastra... gardurile și lemnăria ude... nouri
întunecoși întunecă ochii... și vrea să însemne timpul... niște
30 Ceasul s-a oprit, nu mai vrea să însemne timpul... niște
bani stau pe colțul mesei, și gândul e închis... noul
întunecos stă la fereastră ca o noapte de gheață.

Patul nu e strâns și hainele așteaptă pe scaun...
poate e târziu... [la ea nu mă mai gândesc... poate e
35 târziu]... și vîntul urnește încet noul de la fereastră,
pentru a pune altul...

E noapte cînd oamenii se culcă și se iubesc... cînd
tot orașul cîntă cu note de ploaie ca o veche pianolă...
singur, prin casă să fac versuri...

40 Dacă tot orașul plînge ca o veche pianolă... Ce este
gîndul în sine?... mîine ne vom duce după pîinea cea
blondă, cea brună... înainte...

Un magnetism animal, ecou surd al unui enorm val
de apă, un cutremur lung în fumul cafeului, unde mul-
45 țimea se aseamănă... un gînd care trece cu mișcarea
capului, și ochii obosiți...

Era tristețea și tăcerea depărtată, în jurul unui
palat înconjurat de un parc imens, la o margine de drum
de țară, un peisaj de vară cu brusturi și boz acoperiți
50 de praful șoselei. Creierul palpita acolo de tristețe și
tăcere... Sunt și case mici, cu prispă de lut, cu acoperișul
mai mare decît casa și schelete de șuri strîmbe, cu paie,
și cu pustiu.

Prăfuit, sub soare,, venind pe aici, zărești doamne în
55 haine subțiri, uitîndu-se,, pe gînduri, în -lac.

Ele, rîzînd că ești de oriunde, rîd. Doamnele se
apropie una de alta, și una, cu brațele obosite pe umerii
alteia, privește cu ochii mici pe prăfuitul vizitator ele-
gant în ziua de vară, dar tot voiesc să te plimbe pe
60 aleile pe unde e mai multă fantazie.

¹ Text existent în toate publicațiile anterioare ediției 1944 – absența
lui în *Opere*, evidentă greșeală de tipar (n. ed.).

în pavilionul-bufet cineva servește înghețată și bere,
și, dacă vrei, nu te iscălești în album, fiindcă ele știu
că te cheamă „oricum”.

Berea era bună, ziua melancolică...
65 În palat erau obiecte de arta, și doamnele visătoare
evitau marile oglinzi... în alte odăi citea cineva, sau
dormea,,.

Noaptea spune să plece pe șoseaua plină de praf,
cu brusturi și bozi, pe lîngă gardurile vechi de nuiiele
70 și spini. Din cele ce întrețin mulțimea, de mult s-au
dus... voi cînta lîngă aceste ziduri pe cîmpul larg... nu-i
nimeni... luna e un magnet și noaptea nu știe ce am...

Zidul înconjoară grădina cu tăcerea kilometrilor, un
parfum economic, de altădată, melancolizează la fel...

75 Pe frunzișul căzut au foșnit dihanii, dar cînt ieșind
la lună, pe marginea lacului fecundat și putred... Cînt
ca un bou-de-baltă cînd din turnuri clopotele sună
înviere, cînd cărăbușii somnambuli se duc cu lumea
chemată de clopote.

80 Gîndul curge ca o femeie de piatră care doarme, și
o melodie fixează această prăpastie...

Luna, după cîteva minute, s-a lăsat în plopi; oamenii
umbli cu luminări în noapte, și pot să plîngă încet, tare,
în noaptea asta nu se aude nimic... plîngă fiindcă valsul
85 din anul acesta e trist ca și cele vechi, și fiindcă toți
sunt inteligenți, în acest local de consum,,.

Poate era o noapte rotundă cînd nu ne mai
cunoșteam, cînd tot ce s-a scris s-a uitat, cînd ple-
cînd dintr-un punct ajungi de unde ai plecat... o noapte
ce întîrzie, punînd pe figură fixitatea uitată, uitînd
90 frumosul posibil, cum poate l-au uitat mulți.

Rămînea că totul e vanitate... și luna înclina spre
apus cu o lumină de spaimă peste orașul adormit în
zăpadă, reflectîndu-se și pe multe fotografii de porțelan
95 prin cimitire...

Nu știu cine a pus să stea în aer o foaie de hîrtie
pe un fir de păianjen, și o singurătate din toate timpurile
să doarmă pe acești păreți.

100 Acest târziu de tot, pe cristale de gheață, pe distin-
sul bal în ecoul fanfarei în sala unui palat...

Era tristețea de a nu cunoaște alta limba, cu care să fi vorbit cu luna în declin, sau cu drumețul ce scîrțîia zăpada înaintea de auroră...

Acest tîrziu de tot, ca și pentru mine orice, în norma
 103 unui timp, involuntar greșind, un craniu în oglinda întunecată... dar tu să nu crezi... O stea obosea ochii, și lampa se transfigura pe pămîntul ce se mișca spre lumină, pentru a mă ridica din scaunul vechi, din oglinda geamurilor înghețate, în noaptea ce întîrzia...

110 Astfel o zi începe...

Enervat de această lungă agonie a unui veac suspect; umilit, mai mult ca totdeauna, de ironica reflexiune a unui poet din veacul viitor al frumuseții, veneam spre casă într-o noapte, tîrziu, înnebunit de mizeria și minciuna în care am apărut.

15 Eram pierdut, inutil, mai ridicol ca niciodată.
 Orașul mic dormea în noaptea lui...

Acasă, un plic alb, la aprinsul lămpii, apăru pe podele lîngă ușă, în tăcuta odaie unde stau de mult
 120 fără să fi avut nici o corespondență de nicăieri.

Am deschis plicul și pe cartonul negru-mat era scris cu alb:
 „Vino pe podul de fier, mîine la ora 3 d.m.”

125 M-am gîndit să uu mă duc. Cum însă, în noaptea aceea, eram cu totul nimic de viața reală, invitația aceasta mă lăsă indiferent, pămdu-mi chiar un lux, bun de emoții bizare pentru alții.

A doua zi, însă, eram pe pod.

Un domn și o doamnă în negru; ei mă conduseră
 130 repede la o trăsură care aștepta.

Trăsura porni cu noi, iar ea, zîmbind, puse pe fața mea o mască prin care nu vedeam nimic.

Cînd ea îmi ridică masca, eram într-un salon larg, vechi, dar bine luminat; afară era noapte.

135 Peste puțin timp am luat toți cîte o baie parfumată și, înfășurați numai în cearșafurile albe, am revenit în salon.

Nici un alt om nu apăru; tot palatul dormea... trebuia să fie mai mult de miezul nopții...

HO Figurile noastre erau palide și tăcute, iar peste noi plutea dezgustul unui veac.

Cu un gest nervos ei stinseră atunci lumina, și prin întunerecul adînc ridicară un oblon secret, tăiat în podele, într-un colț al salonului.

H5 Un pătrat de lumină, venită din subsol, apăru deodată, în colțul acela al podelelor.

Prin vorbe abia șoptite, cearșafurile alunecară de pe noi.

Nuduri din ziua de azi...

150 Ea, cu părul desfăcut, dispăru cea dinții în lumina pătratului deschis; coborînd și noi, capacul fu tras.

Un cub negru, subsol, capitonat cu catifea neagră, ne înconjura între podele, plafon și pereți; nici o fereastră.

155 În plafon ardea un lampion care lăsa o lumină violetă în acest cub al uitării, iar într-un colț al cubului, o sobă ascunsă în zid alinta nudurile noastre cu o căldură moleșitoare...

Noi stam culcați pe catifeaua neagră, sorbind arome
 100 negre din trei pahare negre.

Ochii se priveau simpatic, aprinși...

— Cîntă, zise el.

Și ea luă ghitara neagră și începu, cu o voce stinsă, poema corbului din Edgar Foe.

165 Refrenul „Niciodată, niciodată” se pierdea abia șoptit, și ghitara tăcu...

Noi beam arome negre din trei pahare negre...

— Danseză, zise el.

Ea se ridică în lumina pală, violetă... o frumusețe
 170 de linii arăta o cumițenie naturală... dansa fantastic, lenș, decadent...

Printr-o spirală, ea căzu lîngă noi, ca o stea în cubul negru ..

Noi beam în cubul negru, în fumul țigărilor, ce ne
 75 învăluia, iar lampionul arăta sfîrșitul unui veac.

Eram și mai tăcuți...

Deodată, lumina fu stinsă și umbra lui Karl Marx apăru în noaptea cubului negru, cu ajutorul unei lanterne.

181> Un țipăt isteric ieși din pieptul lor.
 Cu brațe nervoase mă încleștară și o ploaie de sărutări bizare ne adormi profund în acel cub negru al uitării...

Cu aceeași mască fui condus a doua zi; la același pod ne-am despărțit.

Spuneau că mâine vor pleca pentru totdeauna și că veacul nostru s-a stîrșit.

Copacii subțiri și rari, cu ramuri subțiri, cu puține frunze mici, galbene, erau, acolo, solitari, pe o zi calmă, 150 spje toamnă...

Pe cărările goale, ca spunea că-i plac parfumurile și pudra. Și chiar profilul pudrat apărea senin, iar bluza ușoară avea parfum suav.

— Ah, împușcă-mă în sînul stîng, spunea amanta, 195 și, după ce șt el se împușcă la fel, rămăseseră uitați în poiana din lunca orașului; poate într-un peisaj ca acesta a iost drama pe care am citit-o într-un ziar; cîtă iubire și pasiune, cîtă gingașă simțire față de mediul prozaic!

200 — Da, răspunsei. E interesant.

— Niște pescari, pe noapte, au dat de ei, și au anunțat autoritățile... e aproape un roman.

Continuă să spună acestea, privind-și într-o oglindă buzele roșii și ochii mari.

205 Este vreo doamnă distinsă, îmi spuneam, care a venit să-și uite plictiseala, în acest parc cu cărările pustii.

Printre arbori, departe, o trăsură mergea la pas.

Puteam concepe încă ceva dimprejurul care părea 210 acum strîmt, acum larg... rumeni, zîmbetul ei și tăcere.

De mult muzica a încetat să mai cînte pe aici, cum și întîlmri de iubire despre care vorbea această femeie.

O, mtndrul vals... poate superb... și noaptea rece 215 Cînd trompetele plîngeau în parc... Sa merg cu tine, astfel ...

O, sărmană prostituată... se face noapte în sus și în jos; pe cărările goale, ne-am plimbat destul, romanele au sfîrșitul lor.

220 Ea tresări de frig. [își puse degetele la gură] ca pentru o salutare duioasa și plecă.

Printre arbori, departe, trăsura o ducea spre oraș, lăsîndu-mă singur, cu gîndul dacă trebuie să o mai întîlnesc.

225 La scara zurgălăii zuruiau... și ningea. În noapte, satul era ascuns; un ecou moale, și ninsoarea se desfăcea mare și liniștit. Lăsam petrecerea în plinul ei, cu domnișoare la pian, dans, mîncăruri și vin. Plecam într-o altă parte a satului cu sania unei familii care petrecea aici,

230 și mă duceam să mă culc, sau să veghez. Într-o blană, alături cu o fată de casă în alta blană, lunecam pe drumuri nevăzute, ascunși în ninsoare.

Ajunși, urcarăm un cerdac... La o casă, fata deschise ușa unei săli, aprinse o lampă, și, cam emoționată, 235 voia să mă servească cît mai bine. În odăița rustică veghea o candelă verde și o tăcere caldă...

Am rămas pe marginea patului privind un covor, iar fata trecu în altă odaie printr-o perdea de mărgele, în noapte ningea.

240 Prin sală se auzea cîte o clampă veche, de fier, o ușă uscată, și apoi nimic. În lumina verde, cîntîndu-mi în cap valsurile pianului, mă dezbrăcăm, îneeîndu-mi un oftat și o înstrăinare pe totdeauna. O mulțime de gînduri negîndite mă întîrziu, fără să dorm, privind

245 printre gene lumina și licărirea perdelei de mărgele. O pisică verde-pal intră încet... se uită spre pat, se aruncă ușor peste mine...

Un braț gol, resfirmă încet mărgelele, o privire despletită, și fata întreaga verde-pal, în odaie. Priveam 250 printre gene fără nici o mișcare aceste opriri și înaintări pe nesimțite, cu respirații oprite și ochii mari. Sunt frumuseți intime care rămîn în singurătate. Ninsoarea se lipea, înainte, pe fereastră, și fata se retrăgea încet.

† Adăugat după ed. 1926. Evidenta greșeală de tipar "din ed. 1944 a fost preluată și de următoarele volume (n. ed.).

255 cu pisica, ondulînd perdeaua, după care o umbra se mai vedea privind.

Ca o plictiseală de orice, candela începu să se stingă.
Un șir de emoții pîlîiau dîndloc altora... și perdeaua de mărgele se înfiora în zadar.

260 O noapte... la scară zurgălăii zuruiau... și ningeau...
plecam... candela verde se vedea prin ninsoare.

Cum stam în ziua aceea acasă, plictisit de un tînăr vizitator, și cum nu puteam să-l concediez pe o zi noroasă, cu o ninsoare udă ce colora orașul într-un negru și alb murdărit, mă gîndeam, fără a-l asculta, și nu
265 știam cum să-l rog să prepare două ceaiuri într-un ibric, pe fereastră.

Naivitatea mea, în cercul vieții, devenise cunoscută pînă și de copii... Admiraiții măgulitoare și aspre observațiuni se amestecau într-o logică dezordonată. Mai
270 auzisem așa ceva și cunoșteam destui învinși sperîud, totuși, cine știe pe unde...

Reușii-pestă cîtva timp să-l rog să prepare craiul, eu fiind ocupat cu terminarea unui manuscris întrerupt, pentru a-l prezenta unei reviste.

275 Convalescent de cîtva timp, uitam tînărul care vorbea și, în fierberea ceaiului, priveam pe fereastră, cu condeiul oprit, această zi udă și plîngătoare la nesfîrșit. O tînără fată apăru la geam, căreia tînărul se grăbi să-i deschidă ușa foarte emoționat, rugînd-o să intre
280 pentru a nu sta în ploaie mai mult.

Cu o palpitatie înecătoare, ea întreba de o stradă care îmi era necunoscută și despre care tînărul spunea ca e departe și într-o direcție cu totul alta decît cea
sta...

285 Sunt împrejurări cu respirații speciale cînd nu poți spune nimic, iar privirile clipeșc cu subînțelesuri, de a conveni, ca permise, situațiuni ce nu-ți plac. Aplecat pe manuscris în aceeași preocupare de a scrie, auzeam intimitățile lor...

290 Luarăm cîteșitrei ceaiul într-un roi de minciuni, de care zîmbeam, așteptînd cu înserarea care cădea să pot să rămîn singur, pentru a termina acest manuscris, care începea să mă obosească.

Au plecat pe noapte. Ea, timidă și nehotărîtă; el,
295 înaintat ca de o afacere minunată...

Dar, după plecarea lor, orice concentrare de cugetare îmi dispăru, ascultînd ploaia-ninsoare de afară, și viața îmi apăru din nou atît de ușuratecă; în zadar mai căutam singurătatea pentru a o descrie prin prisma
300 celor învinși...

Cine a stat într-o singură cameră, la lumina unei lămpi, noaptea, tîrziu, cînd nu mai știi dacă ceilalți dorm sau au plecat, cînd storul e tras la fereastră, va citi pînă la urmă aceste cîteva rînduri.

305 Continuam, de cîteva zile, o carte ușoară, cu ilustrațiuni, cu un subiect din lumea veche, din care, totuși, unele pagini nu le-am înțeles. Era pustiu, și, la fereastră, copacii tunau de vînt în noaptea necunoscută, și peste tăcerea unei biblioteci a cine știe cui.

310 îmi părea că autorul, deși legendar, ședea pe gînduri în umbra sobei, voind să-mi spună că cele ce nu am înțeles au fost...

Dar era o întîrziere plictisitoare în noapte.

Voiam să sting lampa lăsînd în pace aceste serbări
315 de iarnă.

O, dacă n-ați citi aceste rînduri pînă la sfîrșit, fiindcă nu veți găsi nimic despre frumusețile ce au trecut.

Era o noapte indiferentă, cu disprețul ignorant pen-
320 tru cărțile ce nu le voi găsi niciodată, cu descrieri pe care, ca student, le-am cunoscut cu ajutorul unui poliglot.

Ah, trebuia să ascult muzica de adio, și literele mici din josul unei pagini, ce spuneau de alte cărți
325 vechi, și foșnetul de nisip, peste oraș, în deosebirea vremurilor și tăcere...

Pe străzi cunoscute. în ziua, nu mai era furtună, nu se știa de o noapte Iară somn și de unde am plecat.

Ceea ce era pustiu era că ea mă chema cu brațe
wo obosite și o chemam, de asemenea, pe celălalt mal, pe maluri despărțite de ape mari... și vocea noastră era

un vaiet peste valurile grele și pîstii — un ecou al ultimilor oameni sub nourii de plumb îngălbenit.

335 Depărtările profilau o civilizație ca o siluetă dărnă-mată, pămîntul aștepta un nou transformism, și eram ultimii oameni peste aceste valuri...

Oh, ea fu surprinsă de brațele unui monstru și dusă grăbit în peisajul depărtat, în umbra pădurilor reci,, și această femeie se scâldea în apa limpede, în noaptea

340 caldă cînd am venit să uit în umbra sălciilor adormite o veche indiferență de aici.

Am mai văzut-o într-o auroră sănătoasă, cînd sufeream de nervi, la porțile din fudul grădinii ce da spre gîrlă...

3-35 Apă somnoroasă, sau poate și un pescar, mai departe, poate și o pasăre, și mișcări de culori, tăcere...

Dacă ea cutreierase lumea, și în ochii ei era o noapte surprinzătoare, și dacă-mi spunea că mă știe de mult, eu priveam grădina năpădită de plante, și în această

350 zi liberă mîncam caise și mere, udîndu-mă de rouă...

Am mai găsit-o într-o noapte cu ploaie, în odăița unei dugheni, în fundul unei curți, tîmpită, în fața unui pahar cu bere, între pereții cu tablouri strîmbe, privindu-mă cu aceiași ochi dc noapte.

355 Ședeam, și noaptea trecea; în alte odăi se auzeau bețivi - lampa ne înnegrea porii, nu mai eram eu, nu mai era ea; și am uitat aurora, și noaptea; și apele mari ne plouau în tîrgul cu gîrle și podețe; și noaptea... noaptea ne ducea în noapte...

360 I... haa... orașelul e plin dc praf, de iarmaroc, de oameni și de animale.

Căruțe dejugate stau în drum, drumul e plin de paie, țărani cînstesc rachiu, vin cald, bere caldă, Dragă și limonada colorată; prin crîșme, soldații string

365 în brațe țărance și servitoare grăsuțe și pline de sudoare.

I., haa... o caterincă plînge ca o babă beată, fabricile urlă, clopotele suna și fanfare țigănești răsună; automobile și trăsuri aleargă, praful întunecă orașelul

370 și năvălește în gura celor care beau, care mîncă, care cască...

Ciungi, orbi, ologi, infecțioși, cu cărnuri putrefacte, urlă cerșind; un copil s-a speriat și plînge... Morile dndniesc, și *in* ogrăzile lor stau munți de grîu și de

375 păpușoi; pe malul gîrlei aleargă o puzderie de oameni, femei și copii în pielea goală.

I... haa... la panorami țărani se civilizează... și orașelul e plin de praf, dc iarmaroc, de oameni și de animale.

380 Caterinca veche... Verlaine, ce plînge în iarmaroc în tîrgul meu natal; paiața care simte că n-o ascultă nimeni... și izbucniri bengale, catalige, fluierături; o baletistă ce pozează în fumuri colorate... ah, Vasilache desperat...

385 Hodorogite clopote alarmate, caterinca veche... Verlamc, . eu, nota cea mai falsă din caterinca hodorogită... săraca notă, ce dispune sau indispune pe visătorii, amanți afectați... stau singur lîngă vagonul ambulant în care doarme, în lumină, o atletă comediantă ostenită.

390 Lume după lume în noaptea mîrziută... și umbrele ce joacă pe drilul de la circuri, ori panorame licărind de oglinzi și de mărgele., ochene îngrozitoare... elevi tremurători în „cabinet secret"... caterinca veche, tipsii asurzitoare și țipete stridente, și totul... se duce în

395 zarea depărtată, în satele inocente, acolo unde dorm fecioare naivi-, pale, pure...

O, noaptea tîrziu să plîngă discordant o caterincă într-un cătun...

Eu, nota cea mai falsă din caterinca hodorogită...

400 săraca notă, ce bate indignata în geamul vagonului nomad, dai" nu e auzită...

Fetița a pocnit la „încercarea puterii"... am călărit pierdut în goana circulară un barmăsar de lemn... Verlaine... caterinca veche ce plînge nostim... o, *tem-pora*... omenesc...

105 I... haa... orașelul e plin de praf, de iarmaroc, de oameni și de animale...

DINTR-UN TEXT COMUN

Cu un tren de noapte, Sensi, un nume între amici, visător idealist, sosise într-un oraș unde era numit profesor de cunoștințe literare, la un liceu particular, după mulți ani de muncă și de așteptări.

5 Era spre toamnă; orașul — aproape adormit.

 în camera mică a unui hotel modest, la lumina slabă a unei luminări, rămas singur, ședea pe marginea patului, obosit de gânduri și de drum.

 Era împrejurul său tăcerea orașelor mici, pe care n-o mai cunoștea și de care se temea, ca și când ar fi rămas pe un câmp, undeva, departe.

 A doua zi trebuia să se prezinte directorului școlii și să ducă un pachet la o doamnă, care, probabil, îi va fi viitoarea gazdă...

15 Prin fereastra deschisă se auzi, deodată, un marș din fanfară, și pe trotuare se vedea lumea care ieșea ele la grădina publică și care se îndrepta spre casă.

 Ce noapte senină! Muzica se pierdea departe, iar copacii se scuturau pe străzi, în suspine de toamnă, amintind iubiri ce nu mai sunt...

20 Adormi târziu...

 De la cafeneaua unde intră a doua zi, și după ce cunoscuse puțin orașul, se prezentă directorului liceului. Peste câteva zile începeau cursurile; era satisfăcut.

5 Ceea ce îl interesa mai mult era că trebuia să întrebe la botei despre o stradă unde ședea doamna pentru care avea acel pachet.

Dacă, întâmplător, la această doamnă va putea găsi o cameră pentru el, nu iar fi rămas decît să ducă o

10 viața ordonată, simțindu-se slab și obosit.

Sub pălăria moale, pletele sale încadrau o figură gînditoare, ce tăce de prea multă suferință. Cînd zări numărul casei printre copacii care o ascundeau și cînd

35 intră în ograda tăcută spre a ajunge la camerele din marginea cealaltă a clădirii, ce dădea spre o grădină de flori și de pomi, păru că aude o muzică de iubire și că sosise ca un sfîrșit la un vis frumos.

Căci era o voință a sa de a rămînea în această casă, atît de necunoscută și totuși atît de nobilă.

1» Aproape palid, dar cu o atenție mai deosebită ca de obicei, el salută o femeie frumoasă, care îi ieșise înainte, pe o mică sală.

— Da, sunt eu persoana d? care întrebați, zise ea roșindu-se în fața acestui necunoscut, care părea oarecum mirat de frumusețea et blondă, cu ochii verzi, și

45 îmbrăcată cu o haină de mătasă albă.

Pe ușa ce rămăsese deschisă, de la odaia ei, se vedeau tablouri și un mobilier cu un parfum de modestie de altădată. Ei vorbiră emoționați, și, apoi, intrară în

50 acea cameră.

în pachetul adus nu erau decît o cutie cu bomboane și o scrisoare de la o fostă prietenă a ei; îi scria o mulțime de noutăți, de cînd nu se mai văzuseră...

Rămas în surtucul său de catifea cenușie, Sensi

55 privea dintr-un fotoliu spre Maneta, care citea, zîmbind, într-un alt fotoliu de lîngă masă.

Apoi, veselă, sfîrșind de urmărit scrisoarea, ridică privirea, spre acest om tăcut și îmbătrmit înainte de vreme.

00 — Se vede că sunteți obosit de drum, zise ea. N-o să mă refuzați dacă vă dau un ceai cu rom; deci, o să rămîneți un moment singur.

Printre vorbele de mulțumire ale sale, ea ieși într-un mers ușor, pentru a trece într-o altă cameră, unde puse

65 să fiarbă apa la o mașină de spirt.

De muli nu mai cîntasc ; și se trezi frolonînd o melodie ce-i venise în gînd fără să știe; de cînd aștepta să

70 închirieze această cameră, unde prepara acum ceaiul, și cit de potrivită ar fi pentru acest mosalir, caic venise, poate, pentru a-i schimba viața monotonă de pînă acum...

Dealtfel, ca și celelalte camere, aceasta mai fusese închiriată, dar nici unul din cei care au stat nu i-au devenit simpatici.

75 Pînă să fiarbă apa, ea se întoarse spre acest domn cu surtucul de catifea cenușie, cu profilul feței trist și încadrat de plete.

— Și veți rămîne în orașul nostru cine știe cit timp?

— Da! răspunse el, căutînd să-și formeze un mod

80 de a vorbi frumos despre impresia ce i-o făcuse orașul și casa aceasta în care se afla. Sunt însă pe gînduci, neștiind unde voi locui și dacă voi avea liniștea ce o caut... Dacă îmi dați voie să vă cer o adresă, în această privință, sau, o, dacă ați avea un loc chiar aici, ar fi,

85 pentru mine, realizarea unei dorințe de neașteptat...

Dar Marieta zîmbea, părea distrată, privind spre fereastră la frunzele de toamnă ce se desprindeau încet, și abia dacă mai asculta povestea acestui suflet, care continua pe un ton din ce în ce mai teatral.

00 în cîteva minute, devenise o altă femeie, simțea cum se hotărăște spre un pas nou, după care nu mai vedea nimic, decît sfîrșitul...

Se sculă și veni lîngă masa unde el ședea pe gînduri și aștepta un răspuns din partea ei.

95 — Dă-mi voie, spuse ea cu un glas trist, să-ți arăt odaia care ai putca-o ocupa; vei fi cît se va putea mai bine, deprinzîndu-te...

Ea îl luă de mîină, ca pe un copil suferind, și îl conduse în camera de peste sală, acolo unde apa fierbea pentru ceai și pe care ea o turnă într-un ceainic de porțelan.

Era plăcut și aci.

Cam același fel de mobilă, mai puțină, și o melancolie ce o dădea un dulap de haine cu o ușă de oglindă.

105 Pe fereastră se vedea mica livada, peste care amurgul se lăsa violet.
 în oglinda dulapului vechi, de o culoare închisă, Marieta se vedea pregătind ceaiul.
 Băutura cu lămâie și rom răspindea un miros îmbă-
 no tător și intim; ei sorbeau apa caldă ca niște înfrigurați veniți de departe.
 — Se apropie iarna; a naturii, și, poate, și a noastră, spuse ea. Filozofez în fața unui pahar cu ceai.. Spune-mi, mai găsești urme de tinerețe în mine, sau sunt numai
 115 o falsă aparentă? Deși mi-ai spus că ești prea mulțumit să rămii, te văd încă preocupat de gânduri și, aproape, chiar trist.
 Cum ședeau, apropiați unul de altul, el și luă, distrat, mîna, sămțindu-i-o, cu buzele fierbinți, muiate
 120 în ceaiul îmbătător.
 Se priviră tăcuți, continuînd să bea din licoarea caldă.
 Rămînea să doarmă în acea odaie, chiar din ziua aceea; plecă curînd să-și aducă un geamantan de la hotel.

125 Dacă cineva ar fi văzut acea singurătate interioară în care se afla Marieta, ar fi privit ca și dînsa odaia ce părea că așteaptă să găzduiască pe un nou-venit.
 Părea atîta schimbare, în atîta de scurt timp...
 Cu un pas amețit ea se retrase în camera ei, unde
 130 se văzu în cristalul oglinzii, ca mai frumoasă, dar obosită. Avu răbdarea de a-și pune la un deget un inel cu o piatră roșie, și căzu pe același fotoliu în care șezuse el.
 în zadar, nu mai era capabilă să gîndească; pe
 135 figura ei plăcută se așeza, încet, dezgustul, și-i închidea ochii.
 Tîrziu, poate ca în vis, auzi o trăsură în stradă, apoi ușa de la camera de peste sală. în amortirea aceasta, ca niciodată, se gîndea că era săracă, cu toate că era proprietara unei case, care-i aducea un oarecare venit.
 HO Se trezi cînd umbra soțului ei, mort, voia să apară.
 Se ridică și aprinse lampa.

Dincolo, Sensi, înapoiat de la hotel, scotea din geamantan cîteva obiecte de toaletă și cărți.

La lumina slabă a unei mici lămpi, începu să fu-
 H5 meze o țigară plirabmdu-se, gînditor, prin odaie.
 Tăcere. I se părea că Marieta nu este acasă, sau că doarme.
 Ieși, oprindu-se la ușa ei.
 — Intra, se auzi vocea ei, destul de tare, deși venea
 L50 chiar dînsa să deschidă.
 Se găsiră atît de apropiați, încît el o plimbă de talie pînă la patul din fundul camerei.
 Printre întrebări emoționante, ea ar fi voit să spună că această intimitate vine prea repede, dar nu mai
 155 avea timp; era iubită și, aproape, învinsă.
 își spuneau, apoi, printre altele, dacă s-ar putea găsi, mai tîrziu," o altfel de viață socială, sau un concediu.
 Erau ascunși. Se învăluiau în mister.
 Din cînd în cînd, se auzeau pași pe afară, de la
 100 ceilalți care locuiau în aceeași curte.
 Ei însă vorbeau despre cărțile aduse și despre alte cărți ce așteptau la ea, ca pentru o mîngiere, cînd vor fi plictisiți...

Cîteva luni trecură, și ei părăsi cursurile. Petrekerile
 165 iernii îl găseau lîngă Marieta, în odăile încălzite, privind ninsoarea, sau vorbind despre dramele vieții.
 Amîndoi citiseră, în acest timp, toate cărțile ce le aveau, și împrumutaseră un fel artistic de a trăi, din unele romane.

¹⁷⁰ Cîte un ușor vînt se auzea în horn, aducînd de departe tristețe și sărăcie.
 Privirea lor era veștedă de nopți nedormite și de plăceri; pe fața lor pudrată, ochii apăreau mari și suferinzi.

¹⁷⁵ Ceva nu mult mai frumos, de cum au spus cei obosiți, că viața e o floare sau o carte.
 Mă opresc la aceasta, fiindcă am auzit multe alte comparații care te fac să răinii mereu pe gânduri sau să rizi. însă cît de ordonat se continuă viața, cu toată
 130 aparența de anarhic.
 Dar e trist!

Am văzut multe (lori și ,im citit destule cărți, cu toate că niciodată nu e destul.

185 Dc acum voi trece într-un caiet corespondența și unele plimbări.

Încep pe o bancă sub arbori, unde tot pe aici se aude un frumos vals cîntat de o bună fanfară.

IM Valsul era răpitor, se simțea lipsa unei iubite cu toată trecerea de femeii frumoase, pe jos sau în trăsură.

Am plecat.

Să scrii în aer liber nu e ușor, mai ales cînd, în copaci, corbii se strîmbă ca momițele. Nici într-o berărie sumbră n-am scris nimic; niște fete beau bere,

195 și ochii le licăreau ca atunci cînd ai băut mai mult. Mai bine să revenim la rahat cu apă.

Spuneam că voi arăta ceva despre plimbările mele; le las însă, căci nu le pot descrie, fiind sau filosofice, sau interesate. De exemplu, de cc să par un cerșetor pe străzi tăcute, sau să umblu prin tot orașul după o carte ce nu se mai găsește?!

200 Să las să treacă cîteva zile, căci azi a început să plouă și de abia văd să scriu.

Plouă...

205 Capul îmi alunecă pe braț, și în odaie e o tăcere de mii de ani cu aceeași civilizație. Nu pot găsi însă nici o cugetare veche de care să mă minunez.

Dacă c atît de trist... Dacă plouă!

210 Am găsit un alt caiet; o, cum scriam atunci, ce subiecte înfiorătoare descriam; multe pagini sunt șterse; printre ele găsesc și naivități de iubire;

„Hra lună, tîrziu, străzile dormeau în acea noapte; ea, pe care o iubeam, visa la aceeași fereastră, și mă întreba dacă mă duc să mă culc...”

215 Pc atunci dormeam afară, într-un cerdac, și-i spuneam ei despre insomniile, pe asemenea nopți, apoi tăceam, cam mult, și-mi continuam drumul pe străzile tăcute.

220 Pe urmă, sunt alte pagini șterse, printre care versuri ,e.i și nesincerc.

După ploaie.

Cît zîmbet peste tot; e lume multă la plimbare, și cite frumuseți, cîte amoruri!... Dar nu mă duc nicăiri astăzi, și nu știu de ce stau aplecat pe acest caiet vechi
225 în care nu e nimic despre viitor.

Spre seară e trist; pare că se duce o zi obosită de plăceri și se face noapte. Cînd nu știi cc va urma, numai singurătatea spune că va fi asemănător ca și altădată.

230 Aseară am adormit cum m-am culcat. N-am avut nici un vis.

Visele frumoase se pot descrie, iar oamenii de știință le explică ca ceva foarte ușor.

Fără vise.

235 Dar, în schimb, iată o dimineață pustie, un punct dc foc și senin; alții au spus că e un înger bolnav... Cînd nu știam nimic!...

Azi, mă gîndesc la o lume de mister și de nepăsare, și din cîte întrebări mi-am pus nu rămîne nici una cînd mă uit în oglindă, dimineața.

240 Vor trece și aceste cîteva zile libere și voi lăsa filosofia pentru filosofi, căci a voi să spui ceva și a nu spune nimic c un stil prea cunoscut al plictiselii.

Dc cîtva timp nu mi-a rămas decît să privesc un portret; o femeie pe gînduri; stă dc mult...

245 Plec.

Pe drumuri, lumea parc căutînd o ieșire, și n-o găsește; sunt mîhnit, și nici nu mai privesc ziarele ce au apărut, și nu știu dacă voi intra într-o cafenea să beau ceva.

250 Am cheltuit atîția bani in zadar...

Trec iar printr-o grădină cu copii pletoșiși guvernante; muzica, astăzi, nu cîntă. Aș vrea să mai stau; aș vrea să plec; e monoton și chinuit în jurul meu timpul; și e atît de cald că, din mulțimea florilor, se lasă un miros de rachiu care te adoarme.

255 Lîngă mine cineva citește un ziar, așa fel că pot privi și cu; zăresc și un articol despre niște versuri ale mele; criticul parc nemulțumit de felul acesta de a scrie, care s-a demodat. Pe aicea din fața băncilor.

2(>D lumea se duce și vine din oraș; peste toți — preocupări serioase și toalete subțiri și scurte.

Pc bănci se spun glume, se istorisesc drame; aș vrea să plec.

2 ° 5 Dacă ascuți multe, găsești și tu plăcerea de a săruta fotografii, și înțelegi, prea departe, economia politica. Dar, cu toate acestea, și sărăcia are literatura ei...

Astăzi după-amiază trebuie să aștept o domnișoară emancipată de multe mofturi sociale; e, dealtfel, poetă și nu dă multe vizite.

2 7 0 Din zîmbetul ei n-am înțeles dacă-mi va da voie să o sărut.

Poeziile ei erau frumoase și trebuia o egală gingășie ca să te apropii de ea... Ah! o după-amiază de visare!

O femeie citește ceva și apoi pleacă...

2 7 5 Aceasta ar interesa numai pe cititorii care știu beția unei pudre îmbălsitate cu parfum și care cunosc emoția unei întâlniri amoroase.

2 8 0 Cîteodată mă găsesc departe, pe lângă clădiri părăsite; și e spre seară; clădirile încă mai sunt bune, dar o stăpînire necunoscută le face părăsite; sunt poate pentru cei care iubesc.

Și nimeni nu poate înțelege tăcerea lucrurilor...

2 8 5 Cînd mă întorc în oraș noaptea, pînă tîrziu, lăutarii cîntă jalnic prin cîrciumi, și bieții oameni mîncă și beau pentru uitarea necazurilor; un pas, și realitatea nu vrea să știe de poezie.

Cît de străin mă simt cînd aprind lampa în tăcerea odăii care nu spune decît că este și moarte.

2 9 ° Dacă aș putea scrie ceva în noaptea asta ar fi o filosofie religioasă cu cîntece de biserică, cu rugăciuni care au fost primite în cer, după atîta întrebare asupra celor fără început și fără sfîrșit...

Cum au trecut și aceste frumoase zile... încep să cadă frunzele, și trebuie haine mai groase.

2 W Toamna, ca o mireasă întîrziată, își lasă frunze aurii, își sună muzica ei de oftări, pe drumuri, prin

grădini și peste nunta primăverii, pe scări de piatră și lângă statuile care apar dintre copacii goi.

I 300 Am vorbit cu un tînar despre amurguri de toamnă, de culoarea violetă din fundul aleilor desfrunzite, de picurarea rece a apei din guri de piatră; era vesel că ne-am întîlnit după atîția ani.

Deși nu scrie versuri, e un cititor melancolic și visător.

j 305 în orașul său, unde sunt multe străzi somnoroase, se duce la cîteva cunoștințe, joacă cărți și ascultă muzică din piano.

Atît de plictisit îmi spunea de amorurile cucoanelor, de gelozii, de bătăi, drame de provincie, de care voia. 310 să se depărteze locuind un alt oraș.

Era senin, toamnă; din mersul nostru voiam să arătăm că acestea nu au nici o importanță. Pe strada principală era o umbră rece între ziduri; ici-colo, cădeau frunze, ca și în parc; prin cafenele erau mese neocupate; ne-am oprit la unul din aceste localuri.

J 15 Am ascultat, la o cafea și o țigară, romanul său de dragoste.

încet, cu mici oftări, se apăra de greșelile care reieșeau din desfășurarea acțiunii.

3 2 0 — Am iubit-o, spunea dînsul, cu toți nervii de care mă vezi capabil; îi eram amant și stăpîn.

O cunoști, nu ți-o mai descriu; trebuie să știi că acum e măritată de mulți ani; eu o cunosc numai ca doamnă.

3 2 5 — p. atunci, urma la un pension.

— Ai cunoscut, deci, numai din vedere ceea ce eu am avut fericirea, sau mai puțin, de a cunoaște atît de aproape.

3 3 0 Am părăsit școala devreme; plăcerea de a trăi m-a făcut să-mi caut, de timpuriu, o existență liberă și să intru în lume.

Simt, după atîția ani, aceeași îmbătrînire, pe cît mi-aș fi tocit nervii pc băncile școlii.

3 3 5 La urma urmei, după multe cărări, dăm pe același drum.

Pe stradă treceau automobile și trasuri cu femei ascunse în blănuri; cafeneaua se umplea de consumatori

și mă gîndeam cît de repede se sfîrșesc romanele cu
femeile măritate.

3-10 Ne-am despărțit căci ne chemau atîtea interese...

Am suit cîteva scări; am lăsat un manuscris la
o revistă artistică-politică-literară.

Prin mulțimea care pare atît de bogată, printre
palatele ce par mereu închise, toamna te face trist și
345 tăcut, și caută să găsească în tine o urmă de revoltă.

Acasă am deschis fereastra și m-am întins într-un
fotoliu să mă liniștesc.

Dacă mi-ar mai descrie cineva o altă aventură
amoroasă, aș rîde, chiar dacă între ei s-ar fi împușcat.

350 Orașul se vede pe fereastră; din depărtare, zgomotul
bate în auzul slăbit și geme ca muzica unor tuburi
dezacordate.

Cînd m-am reîntors prin parc am scris:

355 în crîngul cu stoguri de frunte ruginite
Era un frig liniștit —
Un roz și violet în fișii
Peste palate se lăsa; —
Tufișele erau pustii...

360 O tăcere nu se știe cum a venit,
Și respirați oprite...
O păsărică modula;
- Vii? !...

Se spune că literatura e un plus al vorbirii, o sărăcie
a oamenilor; privesc spre fereastră și aș vrea să vorbesc
365 numai ce trebuie; se vor găsi însă cititori pentru fiecare
scriitor.

Voi spune destule greșeli de aci înainte, rămînd
să plîng pentru cele ce nu le pot spune.

O, Doamne, este ea numai atît de gingașă... cînd
370 muzica poetiza pașii săi în noaptea rece, cînd ca o
muzică mi-a spus:
— Mergi să te plimbi?!...

E destul că ne-am despărțit tîrziu; e destul că nu
știu cine era...

375 Adio, tu rămîi pentru mine ceea ce definește fru-
mosul; și, poate, ești poezia sau jalea nopților; pentru
tine scriu fantezia aceasta, corpul tău era o dantelă,
și nu voiai prea multe laude, fiindcă timpul e scurt.

380 Iată, și astăzi aud muzica în amurgul acesta de
toamnă; ah, dar ce dezgust au adus anii de depărtări
și pustiu, cîte alte plimbări de rușine și plîns...

E noapte, da, e pustiu, aș vrea să te uit, căci sufăr;
n-aș fi blestemat în frigul nopților, dacă tu ai fi fost
cu mine...

385 Voi, femeilor, ați nenorocit o mulțime de scriitori,
care s-au fotografiat pe un bagaj de cunoștințe.

Pentru tine am disprețuit o bucată de pîne, pe care
apoi mă sfădesc să o găsec.

390 O, dacă toamna cîntă melancolia morții împrejurul
acestei case, a cărei istorie mă acoperă de spaimă,
în care aștept cele două căderi, dc care rîd, de care
oamenii mă hulesc, într-un urlat pe tot atît de păcătos.

Dormi în pace, trăsnet atoașteștiutor; ucide și
clipa aceasta care spune că ești nimic.

395 E noapte cu foșnet bolnav de flenduri puturoase,
tăceri grave și mizerabile mîngîieri. Adorm. O, iartă-mă,
țigancă cu ochi de vrăjitoare; noapte, care mă amă-
gești cu ziua care vine.

Astăzi e sărbătoare; apa rece cu care mă spăl
400 mă trezește; un clopot greoi sună departe... Să ne
gîndim la Dumnezeu!...

îmi pare că nu mai am nimic de spus; privesc.
Viața e pentru cei inteligenți; ei nu fumează fără
cafea, și, desigur, au luat trenul pentru alte zări.

405 Cîntă frumusețe ce nu mai spune nimic, cînd ai
ajuns că nu știi unde să te duci...

Cînd va ninge, cît de frumos va fi prin orașul alb...

Aud o romanță din voce, cu suspine din depărătări;
ea vine de pe aproape; tace și se aude din nou; femeia
410 care cîntă pare că vrea să-și spună și felul său de a iubi.

în camerele mari, cu piano, sunt tăceri și amintiri
mai plăcute, și cafeaua, sau ceaiul, convorbirile politice.

sau de artă, plecările și promisiunile dau o notă mai reală a vieții.

415 Pe stradă.

Dacă e adevărat că tuturor ne vine rîndul să fim deștepți, sau proști, sau regi, sau cerșetori — în mulțime suntem oameni, și fiecare ne ducem unde trebuie.

420 Astăzi însă e tîrziu; este ecoul unui cîntec american, fantastic, ce nici el nu știe ce vrea; iată, am fost în grădina unui restaurant, pe urmă într-o berărie; consumatorii erau inteligenți, numai singur patronul făcea socoteli într-un registru; în zile de acestea, caietul meu rămîne fără de nici o linie, și sunt săptămîni de
425 cînd n-am putut spune o plăcere sau o durere.

Cîteva nopți n-am dormit acasă; mi so părea că în absența mea cineva putea să citească aceste impresii și să rîdă, sau să rămînă obosit că nu înțelege.

Am fost și bolnav; hîrtia scrisă mi-apărea ca o
430 lingerie veche ce foarte puțin poate fi necesară; dar e mult, e un timp de cînd n-am scris nici cîteva sute de pagini; uitasem că e frumos a fi un muncitor intelectual.

435 Ce trist e să rămîi un fost intelectual ca prietenul care m-a găsit aseară pe o alee cu flori, pe o bancă.

în sfîrșit, ne-am adus aminte unul de altul, el — despre mine, foarte vag; eu — despre el, asemenea, cu deosebirea că era pe atunci, poate și azi, un destul de învățat om.

440 Singur de obicei, cu ochii mici, în dosul ochelarilor, meditează la adevărata valoare a operei de artă; în seara aceea am mers să-mi arate biblioteca sa, într-o cameră pe o stradă destul de retrasă. Erau cărți destul de rare, dar îl interesa mai mult să-mi dau părerea despre
445 prietena sa, care acum prepara cafeaua.

Era răcoare, ușa deschisă spre un mic balcon lăsa să intre seninul nopții.

în mica odaie, la lumina lămpii, am citit notele unei femei, care de mult așteaptă să fie citite și înapoiate.

-150 Citesc:

„E altă noapte, te aștept... nu e nimeni, mă dezvolt în tăcere; pe pernă e un parfum tare, și plîng viața mea pierdută, că e tîrziu... E tîrziu, de acum nu voi iubi decît rochiile de mătase și poeziile triste.

455 Ah, dacă vreun poet ar avea răbdare s-asculte trecutul meu — ar forma un întreg roman..."

Urmează multe pagini cu impresii din voiaj, cu cunoștința mai multor domni, la care unuia îi admiră
460 inteligența, altuia sentimentul, și altuia puterea de muncă și economie; foarte puțin amintește de un tînăr poet, care era prea sărac.

într-una din zile i-am înapoiat manuscrisul; nu era acasă.

465 Cîteodata, ^{v Tem ca} trece cu nimicuri de acestea, care rămîn prea intime sau fără nici o urmă.

Cînd vezi goana străzii, cu zgomotul roților și al muncii, abia observi liniștea celor din trăsurile de plimbare, sau care se duc și vin de la gară.

470 Cu toate acestea fiecare avem o poezie a noastră, și adeseori cei mai interesați devin foarte simțitori în convorbirile despre artă; o, cît sunt de superiori și în curent cu tot ce s-a scris!...

E toamna... senin, aeroplane vuiesc în aer; în tremurul lor ușor pare că rid și absorb aer pur.

475 Rar se mai uită cîte un trecător la ele; unii ar dori să le vadă cazînd; o domnișoară spunea rîzînd că ar voi să fie sărutată la o înălțime de cîteva mii de metri: singura ei plăcere, și, pînă atunci, nu va permite nici o sărutare pe uscat sau pe apă...

480 în aer... în atmosferă... mă las pe spatele unei bănci și mă uit în seninul rece de toamnă; copacii încărcăți de frunziș galben așteaptă ca să se scuture deodată; păsărele de iarnă țipă pe undeva, cu ecou de pustiu și tăcere.

485 Fete grase cu părul pe spate, băieți, de asemenea rotunzi, întorși de curînd de la băi, vorbesc manierat, pășind pe nisipul aleii, sau trec pe cai ori biciclete.

Ce lume senină și educație aleasă !...

490 Pe bănci, domni, doamne citesc ziare de dimineață, se discută despre o sinucidere de la un hotel. Reiațiunile

< dragoste între acești tineri urmau de câteva luni de zile; după cum arată ziarele, ei erau de bune condițiuni și încă nu se poate ști cauza sinuciderii; pe revolverul prețuit la o mare valoare era gravat: viață sau
435 moarte.

Un pensionar cu ochelarii strîmbi, pe vârful nasului, nu aprobă acest act și spune că dînsul a făcut mai bine fugind cu domnișoara care i-a devenit, mai pe urmă, soție. Vecinul său, mai filosofic, îi răspunde că e lume
500 destulă și fiecare face cum poate, și, la urmă, nîcinu-1 interesează, citind atent, cu totul altceva.

A bătut vîntul... frunzele cad peste noi și peste ziare. Am plecat pe o alee fără bănci; trec singur pe lîngă bazinuri de piatră părăsite și, de la sfîrșitul par-
505 eului, privesc cîmpia nesfîrșită, peste care se lasă corbii și vîntul părăsirii...

• îmi amintesc de romane pasionale, în care eroii se împușcă, sau se otrăvesc, se spînzură, se aruncă în mare sau înaintea trenului.

510 E trist... Frunzișul e galben și sunt și frunze roșii ca pete de sînge; dacă vrei să rămii pe gînduri, pe aceste alei de toamnă, e prea mult mister, și nu e nimeni să rîda sau să te plîngă.

Numai poezii redau, în câteva strofe, aceste stări
515 de melancolie; numai ei ne amintesc de tăceri și singurătăți...

în drum, spre oraș, m-am gîndit la descrieri care sfîrșesc cu speranțe de viitor. La colțul unei străzi
520 așteptau mai mulți un tramvai; pe bulevard de mari, vîntul duce repede praful și frunzele, pînă departe...

E toamnă... cu tramvaiul am ajuns la celălalt capăt al orașului; pe aici sunt cazărmi și fabrici.

Am rătăcit și pe aceste străzi ca prin marginile unui oraș de provincie; pe maidanele goale se lăsau
525 corbii, iar zarea era închisă și rece. Pe o stradă din acele locuri am intrat în grădina unui restaurant, unde am stat mai mult pentru un vin nou care era și bun, pe cînd un gramofon cînta într-o cameră a celui local.

Un tînăr elegant, cu floare la reverul hainei, un fel
530 de nebun distractiv, sprijinindu-se în baston, privea

la consumatori cu mișcări leneșe din corp. într-un tîrziu, i se făcu semn să ia loc la o masă. Acest nebun
mîncă și cînta după gramofon, și, din cînd în cînd, se ducea la masa ofițerilor pentru a se recomanda,
535 ceea ce făcea o deosebită plăcere doamnelor... Gramofonul cînta cînd ca o fanfară, cînd cîntece populare din voce; era totuși liniște, izolare, iar vinul dădea visări că sunt și mai singur...

Spre scară, am luat, în oraș, câteva cafele într-un
540 local plin de lume, printre care se distingeau cîțiva poeți, cîțiva artiști; vor apărea, desigur, în toamna aceasta, câteva reviste literare cu scriitori de talent, cu o notă nouă în poeme mici, sau cine știe în ce fel...

Plouă încet... cafeneaua e și mai plină, și cînd se
545 face tăcere s-aude cum cade ploaia încet, care predispune la somn... Noapte... Pe asfaltul ud se răsfrîng luminile felinarelor și trec umbre de trăsuri și de oameni... pare o carte cu îngeri, demoni, stele, suflete și alte vedenii...

550 Cîte întîlniri, mai ieftine sau scumpe, rămîn în urmă, și cîte străzi cu grădini plouate, cu parfum de toamnă, pînă spre casă...

Cu un creion de grafit, culoarea gri, sau plumb, am transpus câteva momente aici; am plecat să continui
555 într-un alt loc, mai favorabil, o inspirație poetică.

De mult s-a lăsat un zăbranic, despărțindu-mă de frumuseți pe care le-am convenit cu tine.

Mi-e imposibil... pe vremea cărui?!...

560 Iată călugărul-poet, prin taverne, prin turnuri... însăși Doamna acelei țări a luat cunoștință de poeziile sale, dar ce este acest poet suferind care vrea să pasiuneze publicul?...

Iată o parte ce nu-și are explicație; lăsați-mă în secret...

565 încerc să mai cuget...

Se spune că acest călugăr poseda un fel de erotomanie larvată, de care toți ceilalți fugeau ca niște simpli găinari; sub rasa lui, din cînd în cînd, făcea să

570 lucească lama unui pumnal; vremurile sunt atât de ticăloase...

Niște manuscrise încredințate unei ibovnice, în care nu făcea economie de politică pentru conducerea popoarelor, el fiind într-un voiaj prin Orient, află din ziare că mai mulți admiratori, împreună cu ibovnica sa, se strîmbau, după cum erau teoriile sale.

575 Trebuia să se întoarcă în țară, să liniștească spiritele, cum se întrebuintează la astfel de ocazii.

Pe străzi erau aceiași evrei bîguind, sau cîni scuturînd din urechi...

580 Ca acei autori de povești, el se gîndea, prin umbrele zidurilor, la frumoasele ambițiuni de a ajunge bogat...

„Cetate de vînzare, ce cumpărător îți lipsește...”

585 Neavînd ce mai aștepta de la o societate în care cetățenii nu mai isprăveau de a se cultiva, el era mulțumit muncind departe de aforismele unor trecători de a governa.

Prea puțini au cunoscut pe acest straniu călugăr.

Era într-un salon de magie...

590 O după-amiază de iarnă, care trecea tăcută, într-o stradă lăturalnică; pe la ferestre și printre cîțiva arbori nîngea pentru a nu știu cîtea oară din viața lui...

595 Patriarh al magiei negre, aruncînd, din cînd în cînd, pe masă, un pumnal, el istorisea către o femeie în mătase albă, aruncată pe un divan, despre viața sa și a altora, care n-a avut nici un înțeles...

De atunci, au trecut ani... Se crede că acel călugăr s-ar fi sinucis...

„Ca și pe acea stradă lăturalnică, nînge...”

600 ...Păsări negre de pradă se coboară de asemenea pe străzi singuratece... Poate numai eu singur, pe această vreme, mă mai gîndesc la acest călugăr sinistru...

605 La cîțiva pași, orașul se administrează cu oameni dispuși; spre seară se aprind lămpi, ziarele anunță evenimente de prin provincii... dar această singurătate se poate admite, mestecînd o bucată de pîne, prin aceste locuri...

Un entuziasm de muncă se zvonește din ce în ce mai aproape; întreprinderi din care se trăiește bine... Cînd scriu, aștept...

oio Cîte nu ascult eu!...

Sunt într-o circiumă, tu înțelegi... poate eram simpatîc ca un poet al „Scânteilor galbene” al „Vremurilor de plumb” ... încolo tăcere...

615 Printr-o confuzie se spune că am cunoscut pe acest călugăr...

M-am lăsat să mă observe atîți vînzători, dar m-am gîndit unde se petrec aceste fapte...

620 Este aceasta vreo resemnare de a compărea, și ca acești negustori să-mi producă material ziaristic în schimbul unei remunerări care, pentru moment, are aparența unei satisfacții...

Sau... noi nu răspundem de cele ce scriem... Aceste păreri pot fi luate de oriunde...

625 Se întunecă...

Vinuri stricate... numai cîțiva bani...

Cîteodată aceeași mizerie, aprecierile de mare poet îmi adaugă încă un gînd amar...

630 Iubire, muzică de noapte la o grădină publică... De pe o bancă privesc mulțimea care se preumblă serioasă printre straturi de flori, argintate de globurile electrice...

Prin tufișuri — fete, sau domnișoare în rochii subțiri, - cu elevi de școală, sau militari...

635 Rîsete, șoapte...

Un tînar îmi cere sfaturi pentru un amor nenorocit. Fanfara răsună peste grădină și peste oraș.

Cîntece vechi, flori, amanți atît de tineri... mă cheamă cu mulți ani în urmă...

640 Iubiri pe care le-am uitat mă ridică să plec pe străzi adormite...

O, pasiuni amoroase...

„Vîntul tremură-n perdele astăzi, ca și-n alte dați...”

Vinurile ce-am băut mă predispun spre crimă... mai
am cîțiva bani... mă duc să-mi cumpăr încă o butelie...
645 poate înnebunesc, poate încep să cînt... Sunt singur...
Cei bătrini, cei nefericiți pot fi îndopați cu vin...
Decadență... Symbolism... Poezie... Se face tîrziu...

E seară. M-am sculat din somn... Dormisem mult...
Cîteva somnuri de acestea îmi arată ce este moartea.
650 Ce plictiseală!... Mă uit... Mai am puțin tutun...
Cu ce să încep?...

Aprind o țigară... întîi, e tăcere... Apoi cîțiva gre-
rieri de seară, lătrături de seară, o armonie, o ghi-
tară, voce...

655 Desigur este pe aproape o stradă veselă...
Mă gîndesc să-mi fac toaleta vreun ceas; cîțiva
bani pe care îi mai am mă grăbesc să-i dau pentru
uitarea necazurilor...

Ano Încă o noapte dezordonată...
O țigară, un scriitor își transpune gîndurile.
Cineva, departe, muncește și pentru noi...

Citesc o gazetă și mă aflu în mulțime...
Nimic deosebit. Sorbim din pahare. Sunt femei
obosite; ele, din cînd în cînd, își șterg nădușelile cu
665 tampoane de pudră,..
Un cîntăreț dispune cu minciuni amoroase.
Dar iată zorile...

Cîteva ocazii de acestea îmi arată ce este viața...
Cc plictiseală... întîi, tăcere... Apoi cîțiva cocoși
670 de ziuă, cîteva rulări de care grele... despre ziuă...
Retrageri, sau continuări... Nimic deosebit...
O țigară... cîteva clipe pentru toaletă... Dar iată
chiar zorile...

Ne aflăm în plină epocă dc anchete și discuțiuni
675 în legătură cu manifestările noastre literare de ultima
oră. Este, oare, o trezire tardivă a unora de a se interesa
prea asiduu dc aspectele unui atare produs de lux,
lăsîndu-ne a înțelege din sezisarea aceasta că poate
mergem spre decadență?...

680 De ce, oare, acest simptom alarmant?...

S-ar părea că ne convulsionăm într-o criză de aștep-
tare a unui geniu poetic care, după actuala stare de
lucruri, nu va apărea niciodată... E o nedreptate rău
intenționată față de talentele noi, considerate de unii
685 ca tineret fără experiență, și care n-ar adăoga cît de
puțin la cultura poporului nostru, deprinzîndu-l cu o
educație anterioară. Creațiile artistice de seamă, la
oricare alte țări civilizate, n-au venit fără mari miș-
cări culturale.

690 Poezia nouă, în aceste împrejurări de schimbări
sociale, nu mai poate fi lăsată numai la discuțiunile
dc cafenea de prin orașe; menirea ei este de a fi cunos-
cută cît mai mult, de toate clasele sociale de cititori,
dc unde apoi ar putea evolua spre acel viitor promis
695 pe care îl așteptăm...

Ar fi regretabil ca acest flux de frumos, de care
abundă literatura noastră acum, să nu fie răspîndit,
transfuzat acolo unde se cere, zăbovind în trecut cu
aceiași fel de educație populară, fără a se adăoga par-
700 tea nobilă din frumosul creațiunilor noi.

în felul acesta operele poezilor actuali și-ar regăsi
adevăratul ecou dc artă a vremii. Și fiindcă vorbim
de educarea maselor populare, credem ca ele au ajuns
la maturitatea înțelegerii a oricărui fel de artă, fie ea
705 cit de subtilă...

București... îți vine să rîzi... cu toate că îți vine să
rîzi... Capitală, studii, predispoziții directe spre mate-
matică, pe de altă parte pentru literatură...

Drepturi sociale... Femei care vorbesc. Curios!
710 Nu știu pentru a cîtea oară sunt pe aici. Se spune că
mai sunt un fel de savanți care își respectă meseria
pentru afecțiuni neurosimpatice...

Rezultatele; adevărate minuni...

Pare că se află cam multe căruțe cu motor, ceea ce
715 ne arată că sunt oameni bogați... Socialism... cluburi...
pace... liniște...

Viata sa intelectuală îi adusese obișnuitele indisr
 pozițiuni de nervi.
 Rătăcit printre ai săi, simțea că nu mai prezintă
 720 nici un interes.
 în niște zile călduroase de vară se hotărî pentru
 niște țarmuri de mare, împreună cu o tovarășă... Ca
 și un mort ședea dezbrăcat la soare, pe nisip, sau ca
 doi primitivi printre stîncile bătute de valuri. Natura
 725 și cerul plin de soare păreau că voiesc să ajute nervii
 lor obosiți.
 Ca umbra lor pe nisip, în pustietățile marine, prir
 veau în zare vapoare, spre alte continente.
 El era născut pentru orașe mari:

730 La țarm,
 O, gînd amar...
 Singurătăți.
 Pribege seri de primăvară,
 Parfumuri ce se duc pe vînt —
 735 Și flaute din stînci de mare...
 A fost ca niciodată...
 îngrijitoare așteptări.
 Și valuri ce foșnesc la țarm.
 Singurătăți,
 740 Și flaute
 Din stînci de mare...

Cîntă, lăutar... un cîntec pribeag și străin...
 Hai, cîntăreț... ce zări vom ajunge de la această
 circiumă bătrînă?...
 745 Șj, fiindcă m-ai făcut să plîng, ține niște bani.
 Sensi a trecut pe aici...
 Hai, cîntăreț, ce zări vom ajunge de la această
 circiumă bătrînă?...
 Ascultă graiul meu decadent... Deși sunt obosit
 750 de drum, poate vom găsi frumoasa cu ochii de safir,
 cu cîntecul tău pribeag și străin... Sau să uităm aces-
 tea în fumul unei țigări... Auzi fonografe publice și
 viața în intensul ei... Ce poate să mai fie?... Suntem
 la sfîrșit; să bem și să uităm... După mii de ani, *evo-*
 755 *luția* spune că poate și mai mult...

în curte, aceleași distracții observate mereu, în
 anii cît a fost locatar... Viitorul îl mîngîia cu iluzia și
 surpriza unei locuințe mai confortabile și un trai mai
 comod...
 760 într-un dulap dădu peste niște hîrtie-monetă, nece-
 sară prezentului... Puțin efort, și în curînd alte zile
 cu alt cadru, cît alt decor, pentru a-l dispune spre noi
 lucrări...
 Dar îngrijorări politice.
 765 Gazetele vestesc enervant retrageri de guverne...
 în cameră totul deranjat. Sensi se pregătea să se
 mute. în puținele odăi, unde se phetisisc cîtiva ani,
 lăsa pe podelele goale cîteva jurnale și hîrtii... Gîndea,
 770 acum, la cei care au case curate și baie... Peste drum, pe
 fereastra deschisă, pe balcon, la etaj, femei scuturau per-
 ne și covoare, aceleași toate, cu aerul lor de stabilitate...
 Prea plictisit, trimise să-i aducă niște vin, remediu
 sigur pentru împrejurările în care se afla...
 O visare mai întîrzia în fumul unei țigări. Se gîn-
 775 dea la noi cunoscuți pentru eventuale ieșiri din uitarea
 ce-l înconjură. Mereu febril, se complăcea în aceleași
 acțiuni...
 Dincolo de poezie însă, ecurile vieții răcneau în
 fereastra sa.

780 Camionul se opri la poartă. Oamenii încărcau;
 odăile rămîneau goale, cu visurile ce au adăpostit, ca
 și suferințele unor ani de zbucium...
 Pe noua stradă, noiembrie îngrămădise frunzele
 pe la uși, și foșnet de iarnă intra prin ferestrele fără
 785 storuri... Mai sorbind din vinul uitat într-o sticlă,
 aranja cîteva mobile.
 Foșnetul iernatic trecea pe la noua locuință, și pe
 strada necunoscută făcea popasuri mtîrziate.
 Singur în noile odăi; o cafea adusă și încercarea
 790 de a se familiariza cu zidurile atît de curînd părăsire
 de alții. Cine au fost ceilalți? Cine ar fi el?... Intere-;
 scază, oare, cînd viața e atît de grăbită pentru unii?
 în două-trei zile, intimitatea locuinței deveni familiară...
 795 La o masă întorcea foi după foi scrise, urmărea sfr-
 șitul unui manuscris ce era discutat de mult.

Deși fire independentă, și aproape necunoscut, totuși activitatea lui era urmărită cu interes.

Cîteodată, se întreba ce mai vor unii oameni de la el!..

800 Ecurile brutale ale prozei cotidiene îi strigau sub ferestre, și oamenii nu înțelegeau firea lui...

Prin cultură trăise toate civilizațiile; ceilalți păreau rămași cu mult în urmă...

805 Ce satisfacție ar fi meritat și cum putea să o ceară?... De la cine?

De aceea își vedea de munca lui de visător, singurul îndemn ce-i mai rămăsese.

810 Vîntul iernatec șoptea împrejur... Cîțiva fulgi de gheață căzură... Privea întîile manifestări ale unui sezon atît de vitreg celor cu venituri modeste...

815 În vremea aceasta, cînd poezia decadentă și simbolistă cere tot mai mult material, cu nota unei culturi epuizate,, piața literară, ca și pentru alte curente, dădea prea puțini cititori. El trecea ca un autor misterios. În jurul său civilizația îl făcea să se gîndească la romanele mecanicii grăbite; afundat în scaun, cu creionul distanțat, trecea, pe cîte vreo hîrtie, însemnări dezolante...

820 Anii treceau, deprinzîndu-1 cu o viață după jurnalele săptămîinii...

Un manuscris al său ni-1 arată găzduit pentru cîteva nopți într-un castel, fără să arate pe seniorul proprietar...

825 Se găsea aici gîndindu-se, poate, la sute de ani... În același manuscris mai adaogă că ar fi găsit în hrube buți cu vinuri și rachiu, ce l-au hrănit vreo doi ani, în care timp și-a scris cronica vremii.

Călugăr cult, lăsa să fie vizitat, din cînd în cînd, de voievozi dc seamă...

830 Un timp, jupînese văduve ascultau cursurile lui despre viață și despre iubire...

Vacanța de Crăciun se anunța tristă pentru mine, ca pentru străini. Priveam cărțile în care trebuia să

uit singurătatea sau farmecul acestor sărbători de distracții și banchete.

835 Va fi aceeași odaie ce se încălzește cu greu, unde vor trece și aceste zile, la fel sau mai trist ca celelalte.

840 Ceva, însă, îmi spune că poate va fi altfel, și deși nu dădusem nici o atenție unei scrisori primită cu cîteva zile în urmă, în noaptea aceasta o reluai pentru a o citi din nou.

„Iubit poet, cu multă greutate aflîndu-vă adresa, vă scriu ca un necunoscut admirator, care vă roagă să petreceți Anul nou la dînsul, în satul C... prin gara M... unde vă așteaptă o trăsură. De veți veni sau nu, rămîne cum veți crede; eu însă, vă aștept, Radu.”-

845 A mă deplasa pentru un admirator necunoscut... Din nou stăteam cu ochii în gol, gîndindu-mă să-i răspund, sau să aștept zilele să treacă pentru a mă decide! Și modestia rece a odăii mele îmi spunea că tot mai bine ar fi să mă duc, oricum ar fi. Zilele treceau și zgomotul particular al sărbătorilor mă întrista și mai mult. Un dor de variație mă lua mereu, și invitația își făcea loc ca o preocupare definitivă.

855 Am plecat, în ajun, într-un vagon plin delume. Mă duceam la întîmplare și chiar cu o adîncă tristețe. Abia auzii prin mulțime numele gării [la care trebuia să cobor. În dosul gării] pustii găsii trăsura și țăranul singur, pe capră, care îmi spuse rîzînd că pe noapte vom intra în sat.

860 Cîmpii înghețate și crînguri goale rămîneau în urmă și apăreau... iar tristețea din tren mă urmărea mai înainte, fără să mă întreb: de ce am venit pe aici? Stelele apărură, și o fază de lună arată pustiu înghețat și fantastic.

865 Frigul se lăsa aspru... Prin satele pustii se auzeau ecouri de colindători puțini, iar căsuțele acoperite cu trestie dădeau fiori...

870 Departe, într-un cîmp pustiu, trăsura intră pe o alee lungă de copaci goi, și vizitiul îmi spuse că am

¹ Text preluat după cele trei periodice în care a apărut. în *Opere* — 1944, evidenta greșeală de tipar (n. ed.).

ajuns. Ascunsă între copaci, în câmpul înghețai, casa păru izolată cu totul de sat. O zidire veche cu două etaje, în care primul era stins și nelocuit.

875 O singura lumină se zărea la o odaie de sus, cu un balcon vechi și întristat...

Nici o mișcare de primire. Peste tot tăcere. Amorțit de frig și rămas singur în sufragerie, singura odaie luminată pe care o văzusem de afară, priveam de lângă sobă serviciul de masa pentru o singură persoană și sticlele cu băutură... Așteptam... Părea că sunt într-o locuință din care cei de acasă pleaseră pentru a scăpa de singurătatea unei clădiri atât de vechi, cu gratii și ziduri groase.

885 O căldură plăcută, totuși, și aerul antic al acestei clădiri mă familiariza îutricitva, și așteptam...

O scrisoare deschisă, pe masă, mă atrase de la sora mea... Apropiindu-mă o citii:

„Fii binevenit. Bea pentru un an mai bun. Sunt eu care te-am invitat, Magda.”

850 îmi trăsei scaunul și stam trist, privind serviciul singuratec și buteliile, într-o tăcere care îneca orice surprindere de relațiuni omenesti și care spunea: adu-ți aminte că ești departe și nu mai cerceta nimic...

S95 Stam încă în sufragerie, în tăcânitul monoton al unui ceas vechi, uitat pe un dulap, bind vinurile alese în sănătatea acestei necunoscute, care aranjase această amăgire, pe care în amortirea alcoolului o găseam duioasă, iar zidurile foarte vechi și groase spuneau: rămii la noi).

900 Privirea rățăcea în fumul țigării, presupunînd mulțimea odăilor și din acest etaj, care dormeau închise, goale sau mobilate, în noaptea lor.

Era tîrziu. Mă plimbam încet, și privirile mele se opreau la ferestrele cu gratii înfipte în zidurile groase, zărind o lună fugară pe un senin cu câmp înghețat.

905 Pentru a uita și opri spaima ce se lăsa, îmi luai ultima sticlă rămasă, stinsei lampa de aici și trecui prin sala largă, luminată slab de lună, către odaia de culcare, unde lampa aprinsă mă aștepta.

910 Căldura, covorul moale și grosimea zidurilor zugrăvite de demult, și aceleași gratii la ferestrele atinse de

un desis de copaci lungi și goi, mă izola liniștit pentru a mă crede într-o locuință visată și în care aș fi voit să rămîn uitat. Mobila veche, cu un parfum de povești,

915 arăta odaia unei femei care părea că plutește pe lângă mine, șoptitor, pentru a mă face să zîmbesc.

Lîngă pat, pe o măsuță, cîteva cărți, un caiet gros, o cutie cu fondante și țigări fine stăteau ca niște tovarășe ale insomniei, aci, în această clădire veche, înconjurată

920 de copaci vîjiitori sub palida lună.

Pentru a nu plînge în această vrajă, pe care o suportam dureros, băui ultima sticlă cc o adusesem, luînd și din fondantel deschise. M-am culcat tîrziu; stînci între perne, luai caietul pentru a citi impresiuni scrise

925 de aceeași mină ce-mi scrisese scrisorile ce la primisem, gîndindu-mă trist la această fantazic — de a veni pentru Anul nou iutr-o locuință atât de veclie și aproape pustie, ascultînd șoapte duioase pentru a nu mă simți amăgit.

930 Caietul sc deschise la o foaie îndoită, unde cîteva rînduri veneau ca o explicație:

„Nu mi-a plăcut să amăgesc pe nimeni, găsind acest lucru neros și mai totdeauna cu urmări triste. Aș dori ca această nebulie a mea să-ți rămînă indiferentă.

935 Mi s-a părut viața în ultimul timp atât de sever serioasă, încît doream o amintire în aceste ziduri vechi, pe care, după plecarea dumitale, voi simți-o fără a ști nimeni, — pînă atunci, cînd felul meu de a fi îmi va dicta să vă cunosc personal, sau nu. Te rog iartă această amăgire.

940 Sărbătorile le voi petrece cu familia, în orașul din care ai plecat, și ne vom întoarce aici pe la mijlocul lunii.

încă o dată, te rog, să ierți singurătatea și neexpli-carca în care îmi place să mă afund, visînd la atitea

915 cîte au fost...

Scrie-mi ceva în acest caiet... M.”

în vagul unor tăceri lungi, adormii în vîjiitul stufi-șului de copaci, ce înconjura ca un crîng această casă depărtată.

950 M-am trezit tîrziu. Un soare clar lumina odaia parfumată și caldă, iar zarea se întindea la ferestrele

955 vechi cu întinderi de câmpii înghețate și zboruri de
păsări iernatece. Spălîndu-mă, nu trezii, și mă simțeam,
întrucîtvă, mai lămurit de situația mea; mă gîndeam
eă a doua zi trebuia să plec, durind cu mine o nouă
melancolie, pentru nu știu cită vreme. Voiam să văd
această casă din depărtare, din parcul ei sălbatec,
înainte de a pleca, și coborîi ușor scara lată și veche,
pe unde venisem.

960 Trăgînd un drug de la o ușă uscată, din sala de
piatră, ieșii pe niște trepte vechi și înverzite, privind
aleea nesfîrșită și goală, ce mă umplu de o melancolie
amară, fără a putea să înaintez. Reintrat în vechea
clădire, cu ecoul ei de pustiu, care, totuși, părea mai
965 puțin întristătoare, ca violetul fumuriu din fundul
parcului sălbatec.

Rătăceam neauzit printre sălile tăcute...

970 Pustiul acesta explica sufletul necunoscutei mele,
care se decisese dc a mă avea aici, desigur, după multe
zile și nopți de singurătate gîndită...

Masa și vinurile alese urmară cu o varietate deosebită.
O cameră pc care o zării întredeschisă licărea de butelii...
Nopti de visare, în care uitam orașul spre care trebuia
să plec pentru totdeauna. în ultima noapte recitii
975 rmdurile ei din caiet și voiam să-i scriu, după cum
mă ruga, terminînd scrisoarea.

Beam vinul cu fondanta pe care o luasem, și aprinsei
o țigară fină din cele lăsate de ea. Putui să scriu cîteva
rînduri cu o mîină tremurătoare:

980 „Buteliile de vin, consumate de mine, iubită ne-
cunoscută, vor spune că ai amăgit un bețiv. Poate vei
uita că am petrecut un An nou într-o clădire veche și
fantastică, care m-a putut găzdui atît de puțin, pentru
a mă reda mai învins în zgomotul orașului ce va
985 pătrunde în odăița închiriată, ce se încălzește atît de
greu... Un plîns supărător vei auzi în această cameră
după plecarea mea, și nu cred că voiai o astfel de
amintire... după cum și eu voi duce cu mine un duios
ecou, caic nu știu de este ecoul glasului tău. Un cuvînt

9^0 fantastic... adio. \a plînge acest cuvînt în parcul săl-
batec, la ferestrele vechi, cu gratiile lor dc fier, după
cum mi-a plîns și mie în ultima noapte de amăgire,
în aceste ziduri groase, pe care, părăsindu-le, nu stiu
cum le voi privi ca să nu plîng. B.”

995 Sunt mulți ani, si palate vechi, și case vechi stau
uitate în depărtări de sate... și cîte alte ziduri din zilele
noastre nu vor deveni odată tot atît de fantastice...

DIN PERIODICE

DE PAȘTI

Un fel de veselie prin mahalaua înfundată... E doară zi de Paști, zi de repaos. Scrînciobul se învîrte plin și colorat, iar lăutarii cîntă cu foc...

„Tu unde ești, Marie, frumoasă fată de mahala?...”

5 Pe cerdacul căsuței tale, părinții tăi bătrîni se uită la lumea care trece; un marinar în concediu cîntă din harmonie, și valsul lui se pierde prin mahalaua plină de soare, de coji *do* ouă roșii și de farmituri de cozonac. Căsuța voastră, acum, are igrasie și parcă s-a mai aplecat, acoperișul de șindrilă a putrezit de tot.

10 „Tu unde ești, Mario, frumoasă fată de mahala?...”

Pe la porțițe stau cavaleri și domnișoare; și rîd, și își dau cărți poștale ilustrate; numai la porțița voastră nu e nimeni, și nici o bicicletă, nici o trăsură 15 nu se mai oprește, și nici un domn elegant nu mai coboară ca altădată.

Dar tu crai plină de viață, și rochiile tale scumpe le admira toată mahalaua; nici o fată nu era geloasă pe tine, fiindcă sticlulele cu parfum și toate bomboanele 20 pe care ți le dădeau liceenii, și băieții de boier, și subofițerii, și toți amanții tăi le împărțeai lor.

Te iubeau cu toții, erai atît de bună, și tu rîdeai mult...

25 Cînd aveai timp citeai, și printre cărțile tale felurite erau multe care îți vorbeau de o viață mai blîndă,

de o iubire mai nouă, pe care tu nu le înțelegeai, dar care te puneau pe gânduri.

30 Mai târziu, prietenele tale spuneau că te-ai schimbat, și ieșai din casa tot mai rar; inima ta începuse să bată neînțeles, pe când toți te credeau fericită.

Și acea durere ascunsă, care pune trandafiri pe obraji, într-o zi te-a făcut să părăsești, pentru totdeauna, această lume pe care tu o mîngîiai cu frumusețea trupului tău...

35 E Paști acum, și mahalaua e plină de poare, de coji de ouă roșii și fărmături de cozonac, și tremură de cîntece de harmonic și de rîsul ascuțit al copiilor și al fetelor pudrate.

„Tu unde ești, Marie, frumoasă fată de mahala?...”

PE MAIDAN

Un copac cu frunzișul uscat, smuncit de vînt; un porc iu spate cu un corb: un bordei cu un geam lipit în lut; un maidan; un rîu resfirat ca niște degete nervoase care pipăie pămîntul; frig,.. cerul e de plumb.
5 „Pentru cincizeci de bani o femeie din bordei bate-n geam... Vrea iubire...”

Bate vînt... sss... spune frunzișul uscat... și copacul se smuncește singuratec în gunoaie... porcul rimează, corbul ciupește din spatele lui...

10 Acoperișul bordeiului e bine întocmit... bucăți de tablă ruginită, farfurii sparte, cărămizi și țoale...

„Pentru cincizeci de bani o femeie din bordei bate-n geam... Vrea iubire...”

15 Bate vînt... sss... spune frunzișul uscat... plouă mărunț... femeia din bordei a început să cînte din drîmbă... fii... fii... zum... zum... zum... porcul își mută locul, corbul deranjat se ridică, se lasă iar pe spinarea

lui_

20 Plouă mărunț... Mă gîndesc că n-am cincizeci de bani...

Sss... spune frunzișul uscat... Cerul e de plumb... Vîntul lovește cu ploaia subțire...

„Pentru cincizeci de bani o femeie din bordei cîntă din drîmbă... Vrea iubire...”

ZBORUL CĂRȚILOR

S-a scris atât de mult încît, fatal, tot ce se mai scrie pare că s-a mai spus. Se repetă, conștient sau inconștient, aproape fond și forma, de condeiele de meserie și de acei de bună-credință care au curajul să

5 creadă că sunt cu totul originali.

Chiar această observațiune de acum desigur că s-a mai făcut. Da, se scrie... Și sunt scriitorii atât de simpatici-, care țin la operele lor atât de mult, și pe care

10 tău e cu totul fără nici un sens.

Cititorii, la rîndul lor, citesc zilnic: ziare, reviste, volume, cu acea răbdare și curiozitate care se dă numai lucrurilor noi, deși în acest apogeu de cultură, sub ochii lor, joacă, fără voie, o scmiplagiare universală. Și cum

15 ar putea fi altfel într-o continuitate uniformă a unui concept de viață ce se repetă de veacuri?... Dar ciudățenia vine de acolo că tocmai ceea ce ar mai putea fi întrucîtva mai nou, aceea pare că plictisește mai mult, că e banal, citindu-sc însă cu o cunoscută concesiune vechile banalități atât de drăguțe...

20 Cu toate acestea fiecare e însetat după ceva nou... Duioasă contradicție!

Într-o noapte, pe străzile unui oraș marc, m-a surprins o furtună de ploaie, și m-am refugiat, din

25 întîmplarc, într-o librărie. Ploua torențial, orașul devenise pustiu, iar eu stam rezemat între niște tejghele

pline cu turnuri de cărți și înconjurat de rafturi ticsite cu alte zeci de mii de volume, care te ameteau numai privindu-lc. Citeam titlurile acestor teancuri, și ele

3° începeau, încet-încet, să se așeze, și chiar numele, unor autori se confundau.

Mă gîndeam, atunci, la proprietate, concurență, și în special la proprietatea literară... Ploua, și în librărie era o tăcere trista... Aruncate pe un colț de masă,

35 cîteva broșuri subțiri și anonime își arătau și ele numele lor: *Pentru -pîiue, Dreptate, Adevăr, Iubire...*

Nu oare pentru aceste simple principii c toată această bîzîială de comentarii și compilațiuni psihologice și patologice, care în loc să limpezească mai mult întunecă

40 întelesul lor originar?...

Atunci înțelegi de ce atîtea genii nu s-au preocupat de nevoia scrisului și de ce alții și-au negat valoarea unui mare număr din operele lor.

Era tîrziu, ploaia mai încetase și pornii spre casă prin noaptea plîngătoare și pustie. Dar, ca un coșmar,

45 cărțile între care stătusem veneau după mine, și parcă toate librăriile din lume, toate bibliotecile oficiale și particulare își concediaseră, pe ferești, convoiurile colosale de cărți care zburau umplînd cerul, iar vîntul

50 lc spunea numele lor cînd mai plîngător, cînd mai sălbatec...

Și o spaimă de tot ce citisem, de cîte auzisem, mă cuprinse, și regretam că, creierul meu, ca și al altora, a devenit o moară hodorogită care nu se mai poate

55 opri, care, poate, nu se va mai opri niciodată, tremurînd într-un coșmar continuu de cunoștințe netrebnice...

Era tîrziu, și în lumina slabă a odăii mă gîndeam și eu la ceva nou, fiindcă mereu se citește și mereu se scrie... însă ce ar mai putea fi nou decît ceea ce este

60 ascuns și disprețuit de obișnuții arbitri intelectuali, îndopați cu tot profitul timpului lor, sucind și răsucind întelesul operelor care se repetă, fatal, cu un fond de idei noi de tot... aproape de cînd lumea... Și, adormind, mă revăzui iar în librăria în care mă adăpostisem;

dar acum era pustie; cărțile zburau peste toată lumea, și, obosite, mai târziu, vor fi căzut în mări și oceane...

Numai acele broșuri subțiri și anonime mai așteptau filfîind, aruncate acolo, arătîndu-și, parcă zîmbind, numele lor: *Peniru pîine. Dreptate, Adevăr, Iubire...*

Nou... de cînd lumea, sau, cel puțin, mai nou decît toate celelalte banalități care și-au pierdut și spațiul, și timpul...

PE GÎN'DURI

Fiindcă nu știam ce să fac. mi se pare că scriam în noaptea aceea, în pat, privindu-mi, din cînd în cînd, umbra pe perete, sau ascultam tăcerea nopții care nu trebuie să fie ascultată... Sc părea că exist,
5 și chiar mă speriam că exist.

Se știe aceasta din cărțile adinei, sau nebunești, unde se vorbește foarte mult despre om, ca ceva foarte periculos sau foarte măreț, care a greșit de la început și greșește mereu, de nu se mai înțelege nimic.

10 Tot oamenii au spus că simt prea mulți oameni, și, de aceea, mă gîndeam la cîmpiile depărtate, și la izolare...

Dacă în noaptea aceea mai treceau drumeți întîr-
ziați vorbind tare lucruri prea cunoscute, dar cu impor-
15 tanța lor, am înțeles că e mai bine să stau fără a mai cugeta nici ziua, nici noaptea. Se poate, însă, spune ceea ce ar putea spune și alții...

Supraalimentatia sau alimentația sunt recomandate pentru a se evita fuga pămîntului și amețea produsă
20 de astro.

...Ea, care nu era prinsă de aceste întrebări, deși era palidă și ca bătută de vînt, voia în noaptea caldă să-și liniștească o legănare amoroasă, pe banca ascunsă în fundul grădinii ce se termina fără îngrădire, într-o
25 margine a pămîntului.

Privighetoarea cînta pc cînd am intrat s-o aştept pe banca aceea, şi luna repeta lumină şi întunec prin nouri. Erau şi foşniri, şi dacă era şi trist, fiecare ştie şi nu se poate reda.

Ţa sosi tîrziu... pc cînd aproape uitasem pentru ce am venit... Aşteptam răsăritul soarelui, sau mă deprinsesem să fiu singur... Ea spunea că totul c potrivit de frumos şi că privighetoarea va înceta pentru a se auzi curînd ciocîrlia; aburii se vor ridica de pc ape şi zorii vor fi dureroşi pentru cei care au uitat să vorbească... Întîlnirile dc noapte sunt prea instructive... şi prevestiri enervante.

Va trebui, altă dată, s-o aştept ziua, prin grădini publice... Da, c interesant să scriu ceea ce spunea ea.

Şi ea dispăru printre copacii deşi, iar eu — pe drumurile pustii... Curba pămîntului fuge... Astele sunt ameţitoare... A te destăinui, însă, prea mult, e întris=tător...

UNDEVA

5 Treceam pe acel platou melancolic, în plimbările singuratice, acolo, în provincia depărtată, în zilele de vară, în răvăşirile de toamnă, unde golul mă absorbea pentru a mă contopi cu neantul depărtărilor senine sau închise...

În ziua pustie şi caldă, cocoşii cîntau peste tot pămîntul stins şi îndepărtat ca o nimicnicie, pc care auzul nu poate s-o mai uite...

10 O, totul vorbea de istoria pămîntului şi a animalelor... O vale verde şi urmele unor locuinţe de mult părăsite, ale unui singuratec care trăia, aşa cum se spune că se poate trăi. Era o jale de veşnicie în liniile simple ale acestui loc, încît ea a plîns odată acolo, cu un behăit atît de primitiv, dorind cît mai curînd
15 oraşul care astupa asemenea zări...

De atunci ca se temea de mine, şi numai singur treceam pe platoul melancolic unde şoptea mitologia.

20 Se putea crede că în pivniţa părăsită din valea verde, în ziua de vară cînd cocoşii cîntă pe lot pămîntul a veşnicie, ar fi rămas ceva uitat din somnul timpurilor... acolo, în pivniţa părăsită.

Pe treptele putrede am coborît într-o zi, şi ochii mei se deprindeau în întuneric.

25 Erau cruci mari dc var trase pe zidurile negre, şi data unor ani foarte vechi, şi cotituri ce zăceau mai înnoptate şi mai friguroase.

Privind în pământ se vedea lângă un perete un loc
cu nisip și lut, pe care, cu ajutorul unei scînduri găsite,
m-am pus să-l scormonesc, pe cînd, în tăcerea umedă,
30 în acest pustiu, umbrele voiau să mă surprindă.

Erau urme de butelii ce au fost părăsite de mult
îh acest loc, și scîndura cu care scobeam un trecut a
scrîșnit de ultima sticlă uitată cc dormea acolo de mult,
ruginită și cu gîtul plin dc ceară... a cărei aromă am
35 băut-o la soare, în valea platoului melancolic, unde
ea a plîns, de unde cu am plecat printre oameni, dar
oamenii erau foarte ocupați...

ÎNTUNEREC

Treceam cufundat în estetica și morala timidă dic-
tată de o normă veche.

Timpul se repeta înspăimântător în haos, și calculat
în artificial.

5 Tristul meu prieten mă opri încet, și-mi spuse că
pot veni și eu într-un loc unde se ducea și el fără plă-
cere pentru a trece timpul unei nopți de iarnă.

Nu știe nimic mai mult decît că același distribuitor
dăduse aceeași havitațiune la mai mulți trecători și
10 trecătoare, pârînd a-i studia mai înainte de a le oferi
un mic plic.

Ninsoarea umplea noaptea pe cînd urcam scările
unei mari case avînd scris pe ușa de intrare: orice
lumină oprită.

15 Din întunerecul antreului se distingeau în stînga
și-n dreapta două goluri mai negre ale unor uși mari,
deschise. Se auzea un pian. Umbrele sosite și cele care
mai soseau își căutau prin sălile goale și libere.dibuind
prin bezna întunerecului, un loc, descoperind de-a
20 lungul păreților șiruri de fotoliuri, ocupate sau nu,
pentru a se opri din observarea tactilă și pentru a nu
vedea unde și la ce au venit.

Stam pe unul din aceste fotoliuri. Cîteva umbre
foșneau agitînd căldura sălilor, dansînd. Scuze din

¹ în revista după care am reprodus textul: enervarea (n. ed.).

25 cauza întunecului și cuvinte care se găsesc rar se
auzeau cu o voluptate misterioasă.
Însă cu tot curajul ce-l dădea această beznă adâncă
urmas lungi tăceri, și o morală obseda aproape ca și
în lumină... Dansul încetă cu încetarea pianului.
3D Tăcere neagră, pufniri de rîs, suspine și voci singu-
ratece, aruncate dc ici-colo...
— Ce frumos...
— Istoria nu spune ca și toate animalele contem-
porane cu cei vechi au murit.
35 — Sunt milionar...
— Cu toate acestea tîvbuie să uităm...
— Sunt fără slujbă...
— îmi place să fiu iubită în întunec...
— Am furat...
40 — Tăcere...
— Eu sunt blazată...
— Orice voce iese afectată...
'—Doresc o femeie să mă urmeze în țările calde...
— Nici o voce cunoscută...
45 — Cc amintire...
— O horă a umbrelor... rugă o voce de femeie, și,
prin întunecul tăcut, fără pian, toți se căutau lovind
un sex contrar. Nereușindu-se a se forma această horă,
perechi șoptitoare se izolau sau sc loveau de singura-
teci care mai căutau... Totul este neserios.
50 Afară ninsoarea cădea încă prin întunecul zorilor,
și fiindcă cineva pronunță că e destul... cu tristeță
sau seriozitate, toți se împrăștiară, ca de obicei, de
unde au venit...

UN VISĂTOR

Purta niște frumoase plete și, cu toată seriozitatea
ce voia să și-o impună, tinerețea sc trăda pe figura lui
cu un aer blînd și feminin. Cei mai mulți îl cunoșteau
sub numirea de „poetul socialist”, deși era încă destul
de tînăr și plin de amor.

Munca, sub diferite forme, la cîte o rudă a sa, iar
de la tîrguiele zilnice, cu micile economii, cumpăra
revistele și ziarele ce-i plăceau, pentru ca, apoi, în
amiezile călduroase, să le citească într-o șură, unde
dormea toată vara,

Versurile lui Ncculuță: *Spre țarmul dreptății* era
volumul său nedespărțit, și, fiindcă cetise că autorul
fusesse poet și cizmar, nu rareori îl vedeai prin cizmării
stînd pe scăunaș, între lucrători, și cetind, printre
loviturile de ciocan, versurile poetului său favorit.

20 îl găseai, cîteodată, și printre geluiturile blonde la
cîte o stolerie, iar cînd mtîmplarea făcea să fie și femei
încea să aducă vorba despre „amorul liber”, în urma
căror discuțiuni fetele rîdcau și-l trăgeau de păr, pe
care el și-l arunca îndărăt cu un gest larg și cu un zîmbet
de necaz.

25 Tot o convorbire de acestea, amoroasă, se deschise
într-o zi între el și un lucrător cizmar, vecin, la care
asculta și o fată a patronului, expansivă, și care, de
multe ori, îi deranjase frumoasele plete.

Ea își bătea joc, mai mult ca altă clată, de ceea ce
auzea, primind răspunsuri reci din partea „poetului
socialist”, zicîndu-i: o fată de patron nu poate să
înțeleagă acest fel de amor și cu regret trece printre
30 „nesuferitele burgheze”, plecînd aproape supărat...

Într-o noapte târziu, pe cînd citea în șura lui, la
lumina unui felinăraș, și cum se gîndea la ea, la fata
cizmarului vecin, pe care o iubea cu toată nepotrivirea
de idei, auzi cîinele lătrînd și imediat gudurîndu-se.

35 Voi să sară din pat, dar tiptil, cu un deget pe buze,
„nesuferita burgheză” intră în șură și-l acoperi de
sărutări.

Îi șopti apoi că a început să-l înțeleagă, că vrea să
fie și ea socialistă, și că îl iubește mai demult...

40 Palid, el tremura de emoții neîndurate și nu știa
ce sîrșit să dea acestei surprize, mai ales că nebuna-
tica copilă spunea că e desculță și că simte frig...

Pentru a salva situația, „poetul socialist” își luă
un aer grav, o lăsă lîngă dînsul cu condiția de a fi
serioasă, fiindcă ora socialismului n-a sosit încă, și să
45 fie pînă atunci cu băgare de seamă asupra urmărilor.

Ea voia să-l înțeleagă pe deplin, dar își continua
felul său nebunatic de a fi, repetînd necondiționat că
e numai și [numai] socialistă. ...Pentru a-și găsi cal-
50 mul, el deschise cartea *Spre țărmul dreptății* și începu
să citească încet o poezie de revoltă pe care ea părea
că o ascultă, dar mai mult se gîndea la „amorul liber”,
acel din a cărui cauză ei se supăraseră în unele con-
vorbiri.

55 Zarea din felinăraș se trecea, și cucoșii se auzeau
cîntînd spre zori; cînd tennină de cetit, o făcu atentă
de plecare, pe cînd ea, atît de amoroasă, uitase totul.
Fiindcă trebui să plece prin spărtura gardului pe unde
venise, se ridică dezamăgită rugîndu-l să n-o mai
60 facă „nesuferită burgheză”, deoarece i se părea că el
s-a contrazis în privința celor spuse despre amorul
liber.

De atunci, ei se întîlneau mai des și se luptau,
prin discuțiuni, pentru a se vedea care din ei are mai
65 multă dreptate.

ÎN ZADAR

Vîntul clupăia după casă, repezind valuri de nin-
soare aspră cu sunet stîns, afundînd casele și felinarul
cu unghiul de lumină apropiat de zăpadă.

5 „Ar trebui scrisă această noapte, îmi spuneam tre-
zindu-mă din somn, sunt ani de cînd ai uitat-o în pahar-
rul cu alcool...”

Dormitam strîmb în sunetul de târziu iernatic și
voiam să aprind luminarea de pe fereastra apăsată
de ninsoare, pentru a depărta plînsul ce colinda, și a
10 ceti pentru totdeauna...

Vîntul rezeza o cimpic de zăpadă, și cele ce nu
erau... era destul că uitasem în paharul cu alcool....

15 Este aurora, mă gîndeam, care va arăta fantazia...
și vîntul rezeza sunetul stîns de ninsoare, ca și în
casa depărtată, cînd plîngea târziu în coridorul înghețat.

Ani repezi, cu plecări grăbite, au lăsat această
melodic stînsă în care stau veștejit... cu care ies în
lume să cer realitatea...

20 Ar trebui scrisă această noapte cu un sunet stîns
în cîmpia de ninsoare... pe care am uitat-o în paharul
cu alcool.

Adăugat după *Liala literară*; lipsește în *Tribuna literelor* (n. ed.).

POSTUME

IMPRESII DE ROMAN

Să tot aștepți ca, din cultura secolului, să prinzi, un ce tot mai mult, cînd interesante actualități par a fugi în trecut, este a te apropia, fără să știi, de inacțiune.

5 De aceea, vreo trei pseudonime cu trecutul lor de poezie în care mai persistau se trezeau, uneori, mereu citind, fără a mai fi scris cît de puțin.

10 în convenirile lor pe care le-ar fi dorit, poate, mai altfel, părea a se auzi din viața orașului un ecou de bogăție și sport.

15 Ca acei eroi din romane, retrași într-un refugiu de invidiat, își continuau meseria culturală, fără a documenta vreo temă de artă, imaginîndu-și o viață de mici-burghezi, la care poate și parveniseră, după nenu-; mîrați ani.

în lupta epocii lor pentru trai, se vorbea, acum, de psihologia războaielor.

20 Oamenii, însă, rămîn nedumeriți cu cît se pretinde mai ă fond o viață socială; ca și cum felul de muncă cunoscut a dispărut, alte încercări produc un domeniu suspect.

Desigur, dînșii, după toate acestea, suportau zile ce nu produceau decît reprezentări de repetuiri ce deveneau peste derizoriu.

25 La vîrsta lor onorabilă, răbdau tot masonismul franc sau ocult.

Greutățile și cheltuielile inerente războaielor rămî-
neau în diplomația vremurilor.

-30 Cu vin și tutun întrevedeau venirea uitării, compa-
rînd trecutul idilic cu frămîntările de acum, și se vedeau
întru ale lumii cu diferitele ei surprize.

Noapțile își oblongeau fereastra, și, la lumina lămpilor,
ascultau, fiecare în parte, trecerea timpului, mecanica
unei vieți pasive ce le aminteau atîtea publicații și
35 manuscrise rătăcite, care toate, revăzute, ar fi format
un roman simplu sau de sarcasm. Erau prea bătrîni?
încă nu trăiseră.

Se dădeau acum sfaturi în cele mai intime părți
ale menajului.

-10 Cafea, vin, țigări, creioane, hîrtie, în camere oblo-
nite, arătau că de abia se mai puteau auzi ecourile
unei alarme în noapte.

Era aceasta o izolare a unor individualiști indife-
renți, căutînd în zadar dacă n-a mai rămas vreo țigară,
45 și a se resemna pentru a trece noaptea fără somn?
Ce înceată minte, ce vechi balade voiau să mîngîie
momente'ce se coborau cu intruse injurii...

Unde era candela, luminarea, lampa... fiecare închi-
dea becuri electrice, întredeschideau obloane... iată, e
50 lună cu stele.

Geme un aeroplan, pe ploaie; trec ciori; tăceri de
interior; plăceri în pitoresc.

Privind în gol... a părea că se aud armonii... a iubi
viața...

55 În evul mediu... otravă, somn... a nu fi... ici-colo
reflective... Hrisoave domnești, iubire de țară, bri-
ganzi, lașități... om...

Astăzi, amor de trecut, invocări de viitor...

60 Prin ploaie, alarme, trivoge, lătrat din fundul ia-
dului.

De acuma, fotografii expresive cc dau conturul dis-
cutat; desigur, pămîntul este un animal, apoi ființe
superioare.

65 Cărțile sunt scrise, în ele s-ar putea găsi ultimul
cuvînt... cancerul, taraf de lăutari... „și dacă anii trec,
în fine”.

Un text de hîrtie de scris poate fi umplut cu idei
de durată de îneîntare, dar clipe de plăceri se doresc
nu prea mult vorbite, aproape nici scrise.

70 Apoi, autorii se vor anonimi...

Față cu timpuri de glorii, sufletul parc scăzut, sau
de abia dacă se menține ceea cc a fost.

Cum lumea socială este tratată și științific, și lite^
rar, li sc părea foarte greu dc a-și reprezenta trecutul
75 lor cu citeva prietenii din tinerețe, cu acele discuții
despre noroc și muncă.

Descriind ființe și locuri, ar fi dorit să nu le anga^
jeze la nimic.

Ici-colo, cîte un tip cultural obsedase pe atunci
KO prin libațiuni și fumisterii, cu anecdote problematice
și de uitare.

Nume, persoane, le erau în memorie; și zile păreau
a se fixa ca importante prin rîsul ce se producea;
minute cînd cele citite din cărți revin vagi, cu... unde
g5 mai sunt pentru a mai fi recitite, a fi înțelese mai mult...

Și ca niște tipi culturali ce erau, simțînd, din ce în
ce, noi adoratori, căutau să plece într-un alt mediu.

O tăcere se intercala față de ce aport aveau ei în
oraș, dedesubturi, sau, unde acele valori de suprafață?
90 Părea o defensivă fără sens.

— Da! se realizează... de la o lume strîmtă reușim
spre una mai largă.

Trebuie să fim sceptici în ale lumii, și pozitivi în
interese cu mai mulți, spunea Conservator.

95 El înscrisese pe vreo cîțiva ciraci în diferite partide,
după dorința lor și aprecierea sa.

Pe unii, în partide țărănești; pe alții, în unele orășă-
nești.

— Mi s-a făcut cunoscut să vă prezentați la diferite
100 birouri.

O mulțumire de nedescris...

în fine, li se realizase un ideal de muncă după cum
plănuise, discutase la atîtea libațiuni de noapte. Adio,
interminabilele discuții cu grija achitării creditelor la
105 simpatici diferiți negustori.

După ce reținu pe Liheral cu doi asesori, ceilalți plecară cu urări de succes.

Acum Conservator] propuse:

310 — Cu voi am a conduce o gazetă locală, pentru a descoperi talente literare, artistice, politice; mi s-a acordat un fond anticipat. Mă cunoașteți, sunt omul care, odată angajat, se ține de cuvânt. La vârsta mea, e greu de-a alerga spre variații multiple.

115 — Faceți niște țigări, invită el, arătînd cutia cu tutun de pe masă, pe cînd dînsul își înfunda luleaua de pufăit.

110 — Sunt îneîntat, stimate maestre, de programul anunțat; sezonul înspre iarna aceasta ne va duce în plăcute surprize... și Liberal oferi chibritul aprins celor doi sociali: Democrat și Proletar.

— Nu numai că trebuie, continuă Conservator], dar este și de rigoare să cinstim actul, adevărat eveniment, prin ceva vin și mezelic.

Să formăm o sumă.

125 Democrat și Proletar să clătească sticlele, pentru a le aduce umplute de la sociabilul negustor din șosea.

— Desigur, imediat, ca și făcut...

Din ustensilele lui Conservator sc întocmi un mic dejun.

130 Pe fereastră pătrundea o amiază cu soare și aspecte de toamnă.

Vorbeau de tipografie, de abonamente, treburi ce reveneau lui Democrat și lui Proletar.

întocmiri și adunarea dc manuscrise rămînce pe seama lui Conservator și Liberal.

135 Cîțiva tineri din localitate, care purtau plete, erau neconținut aduși în discuții; sc spunea despre ei că au caiete întregi de literatură modernă cc va face o adevărată senzație față de arta scolastică. Un mister părea că ei posedă.

140 Discuțiile erau antrenante, cît și băutul. Cuvintele lor căpătau ritmuri.

Liberal dădu citire unor strofe dc curînd achiziționate dc la un oarecare viitor colaborator...

145 (Jind ore libere
Sună,
Din vechi acordeon...
De-a zilelor bravade,
Kelativ,—
150 Pardon.

Cînd ore libere
Sună,
Uitări, și abandon...
De-a Înmi baricade,
Relativ, -
155 Pardon.

— A!... ce vrea să zică?... și mai departe?...

— Atît este manuscrisul; am putea gîndi noi mai departe.

160 — Și cum semnează?... sau...

1 — Iată, e fiul unei persoane marcante; mica sa poemă trebuie să apară în primul număr al revistei-gazete, ce merge pe un alt an. Cred că am discernămintul liber, promis tînarului...

165 — Dar să vă citesc eu ceva de „persoana marcantă”...

Conservator detașă un volum din biblioteca sa, dintr-o serie contimporană cu acea persoană.

Era o carte cu zeci de ani în urmă.

170 — Să lăsăm, ziseră mai toți în cor. Vom reproduce cu adagiu și scrisuri din trecut; acum vă salutăm, onorate tovarăș.

— Numărul în continuare al cronicii *Revistei moderne* îl vom face să apară săptămîna aceasta; încep școalele, activități culturale; încă o dată, maestre, vă salutăm.

175 îi petrecu pe scară.

180 în larga odaie de la etaj, Conservator rămînce singur, turnîndu-și din vinul rezervat de colaboratori, de a nu rămînce pc gînduri.

Literat cu școală, avea îndestule lucruri deja publicate; acum, în urmă, discuțiile sale formau manuscrise la cunoscuții săi.

În singurătatea sa, veneau ecourile orașului.

Pe o bancă, într-o alee retrasă, la grădina publică. Conservator] și Liberal] vorbeau privind printre copaci peluzele de iarbă, stropite, precum și aleile...

Era ora de seară cînd trebuia să sosească și muzica. Vor sta cîțva timp, aici, apoi vor pleca la „Șopron”,

1 go loc preferat, la un han în ogradă.

Aveau vorba de a se întîlni, acolo, și cu ceilalți. Întîlnirile aveau loc numai în vreo două localuri publice.

Viața mergea antrenant.

1 « Parte însurați, cu copiii, parte așteptînd ocaziuni de căsnicie.

După citeva cîntece răsunătorii din fanfară, porniră spre întîlnire.

Printr-o intrare separată dădeau în ogradă la „Șopronii”, în care așteptau ceilalți la lumina unei lămpi dc părete, cu salam, cașcaval, chiar și alune.

2 0 0 Sosi și vinul...

Băietanul de serviciu se adresa și primea instrucțiuni, mai mult de la Liberal.

2 0 5 Democrat și Proletar adusesese corecturile dc la tipografie. Nu era aci locul de a le revizui; erau arătate, și conveneau a aranja numai ordinea paginajiei.

Într-un ziar local, revista era anunțată de apariție. Ca și în ceilalți ani, ea va fi trimisă la mai toate

2 1 0 redacțiile din țară..

Entuziasmul era ridicat.

Aveau colaborarea mai multor tineri de elită și angajări de abonamente.

Revista, de la apariția ei, a fost propusă dc Conservator; plusul peste întreținerea ei servea pentru liba-

2 1 5 țiuni.

În seara aceasta, consumația fu socotită de Liberal] și statură pînă tîrziu. Ieșirea lor fu prin ogradă, iar la capul străzii, după ce îi salută gardistul de noapte, o luară spre case.

2 2 0

C[onservator] era însoțit de Democrat] întrucît și el stătea în aceeași parte.

Conservator] împinse oblonul la fereastră, aprinse becul și gîndea la cele spuse, intim, de către Liberal.

2 2 5 Liberal] era numit șef provizor la un oarecare departament; guvernul îi remarcase cultura sa politică.

C[onservator] își prepară o cafea aromată și sculcă.

De fapt, cultura lui Conservator formase pe mulți muncitori politici; casa sa era un laborator social.

2 3 0

Plecarea lui Lib[eral] pentru oricît timp, ideile se urmau mai departe, și la *Revista modernă* veneau manuscrise și din capitală.

Din cînd în cînd, cărți, reviste soseau la redacție, făcîndu-se dări de seamă, de unii și de alții. Revista apărea cînd săptămînal, cînd lunar.

2 3 5

Prin scrisul lor întîlneau: individualism, tovarășism, libaționism etc. Dorind a fi liberi, o libertate cultă, ei erau sociali educatori.

Aceste toate urmaseră în cîțiva ani; păreau treptat că nici n-au fost. Conservator plecă la țară; lipsa sa trecea neobservată. Liberal, sc presupune că s-ar fi stabilit în capitală.

2 4 0

De ceilalți nu se mai știa nimic.

Prin părțile acelea, literatura nu sc mai producea; oamenii erau grăbiți. Fumul de la multele fabrici producea ploi, ce opreau celelalte îndeletniciri; preocupări de industriale și economice.

2 4 5

Nimeni nu mai știe de acele localități.

În schimb, cineva ar fi putut observa cîteodată un domn cu plete sub o artistică caschetă; în cîteva dați fusese sărbătorit.

2 5 0

Figura sa evoca literatura locală din trecut. Într-o lucrare a sa descria aceasta, provocînd o visare duioasă.

2 5 5 Un agent îi desfăcea din diversele sale broșuri și cărți.

Pe stiuda cu mici ateliere, un depozitar de vinuri, fiindu-i și admirator, îl lăsa la o garafă cu pahar; aici își scria poetice lucrări; nu departe pe această stradă era și locuința sa. Era posesorul unui titlu universitar;

26-j firea sa artistică, însă, îl îndemnase spre literatură, ce îl punea alături de unele valori politice.

În uncie zile găsea, pe la hanuri, trăsuri de țară; se ducea la cunoscuți, care îl primeau cu plăcere.

265 Pe lângă verva sa de fin intelectual, aducea cu sine gustoase comestibile din oraș.

La ei găsea, în schimb, preferatul vin țărănesc, ce-i producea însemnări pentru caietele sale.

Pe lângă unele angajări oficiale, era un corifeu cultural care folosea multora.

27(i) În zilele cu fermenți de toamnă părea că ascultă romane noi și vechi. Se vedea, apoi, în camera sa, unde numai munca alunga un marasm neînțeles.

Anii treceau cu mici note distincte.

275 Dacă în vremea sa n-ar fi fost trenul, ar fi umblat ca pușca, pe meleaguri.

De multe ori era prin mulțimea din gări, prin orașe mai mari sau mai mici-

Prin aceste orașe, un pictor îi făcu portretul, sub denumirea *Un poet al toamnei*.

280 El obținu un număr de fotografii, copie.

lubirile ideale erau fugitive, le găsea în cărți, le zărea prin lume.

Un avion, un vapor, ca niște promisiuni amăgitoare, îl întrețineau pentru alte dați.

285 Scrierile sale se vindeau în mai multe edițiuni.

Își putea acum trata vreun lăutar găsit în locuri discrete, inspirându-l a compune o melodie la vreun vers de-al său.

290 Treceau zile cu băut și fumat, ca, apoi, să urmeze pauze de reconstituiri.

Frumosul și urâtul vieții se urnea ca minutarul la vale și la deal pe cadran.

La vârsta sa scăpase de tentațiile însurătoarei; o veche cunoștință îi era aproape ca tovarășă.

2->5 Și dacă ecurile vieții strigau de diferite ambițiuni, felui său format avea un ecou mai deosebit.

Viața e atât de scumpă, că nu se poate a o prețui exact.

300 Un vals, un ecou al tribulațiilor de pe străzile cu autorități, și de la cele comerciale venea în locuințele mărginașe.

Un tînăr, în una din zile, se atașă la acest singuratic artist; își întâlnea maestrul cînd pe acasă, cînd în oraș.

Era un tînăr doritor a se instrui socialmente.

305 Ei stăteau îndestul timp pe plaja rîului din unele părți mai pitorești; acolo Maestru răspundea întrebărilor ingeniosului student despre mitologic sau pan-teism.

Spre scară, se ridicau, mergînd către casă.

310 Maestru, fumînd, făcea istoricul unor locuințe întîlnite, proprietari cu dispozițiuni culturale, și chiar de una în care copilărise.

Povestea obiectiv, și abia observa că însoțitorul era înduioșat pînă la lacrimi.

315 Îi recomandă o broșură din aceste cunoștinți, pe care dînsul n-o mai avea, indieîndu-i unde ar mai putea-o găsi.

Profesorul de țară sosit își trase brișcă sub șura din ograda, fostul[ui] său coleg; printre cunoscuți, zis Maestru, sau Poetul.

320 Tocmai venea și domnia-sa cu nedespărțitul student, de pe stradelele cu strujeni și paie, ca în zilele dc tîrg.

După salutare și prezentare, Maestru X luă din cutia de scrisori gazeta locală.

325 Tot ce interesa pe profesorul sosit era deja publicat și aprobat.

Mulțumire de nedescris... Studentul nu înțelegea nimic din toate acestea. Auzea: adaus, reparații la localul de școală, stăruinți depuse de dumnealor și de alții; toate acestea îl îngrijorau de a nu vedea și pentru sine un viitor prea complicat.

330 Fură poftiți în casă. Amicul sosit își scutura afară surtucul prăfuit, depunînd pe masă portofelul cu bani și acte.

335 Ora de prînz se apropia; discutau despre aceasta
 în mai multe feluri.
 Se decideau cu greu.
 Tînărul se hotărî să plece.
 Peste puțin timp cei doi amici ieșiră și ei. |

3-10 Vor aproviziona un prînz de prin apropiere.
 În drum, învățătorul dădu niște parale unui sătean
 cu care venise, spunîndu-i că va pleca a doua zi ante
 meridian... adăugă Maestru.

De asemenea tîrguicliile se terminară și ele.

3-15 Erau acum la masă cu cele aduse. Poetul, Maestru,
 la toastărilor ce deveneau susținute, citi o poemă de
 a sa destul de profundă, între trist și veselesc.

Se vorbeau foarte multe. Deodată, o tobă repetînd
 o cadență andante, apoi fluiere și completări basc, făcu
 J30 de a trezi convivii; tineret din aceeași curte alerga în
 stradă.

Era un marș funebru. Cadența andante se auzea
 îndepărtîndu-se; cei care luaseră parte la spectacol se
 întorceau cu exclamări grotești.

335 Greutăți sociale intrau în discuții. O poezie manuscris
 a tînărului fiind citită lăsă o îngîndurare pesimistă,
 în curs de publicare, profesorul vorbea de lucrări didac-
 tice întocmite de el.

Tovarășa Maestrului îi lăsă singuri la cafea.

360 A doua zi, rămas singur, Maestrul, la masa ce amin-
 tea plăcerea de ieri, continua băutul din "vinul ce mai
 era, adăugînd prin scris la romanul cu amintiri, din j
 care unele, făcîndu-l să rîdă, nu le reținea exact.

Activitatea ce începuse în stradă îi amintea drame |
 trăite și citite, apoi timpul devenea uniform.

365 N-ar fi voit să cedeze ca secolul său a trecut.

Observă că foiața de țigară se terminase; își înfundă
 o lulea.

Părea că demonstrase un mister, și știința ducea
 3-0 zilele mai departe.

Din cealaltă odaie tovarășa sa veni într-o haină i
 intimă.

Orele treceau apoi variate prin convorbiri mai mult
 banale, pentru ca altele mai de seamă să se insereze ca
 375 și cînd n-au fost.

Din scrisul său nu reieșea că ar îndeplini condițiile
 unui roman.

"Unii cunoscuți îl întrebau pînă unde a ajuns, și cînd
 îl publică...

380 Natura cosmică întreține pe oameni, dar interesele
 o îndepărtează.

Spre seară, cu un baston, Maestrul truca înci'i pe
 lingă gardul parcului stropit și iluminat de seară.

385 Funcționari și muncitori se duceau spre casă; printre
 copaci se vedeau plimbători și sedentari pe bănci.

Orchestra evoca anii tineri și, poate, mîngua matu-
 rități.

Din umbră, trecători, pentru puțin, se uitau în
 parc. Spre centrul orașului se vedea lumină mai mare
 390 și un zvon mai activ.

Porni înspre acolo; se salută, în treacăt, cu unii
 ce-i erau cunoscuți, alții mai puțin, dînd iarăși în străzi
 cu miros de flori, umbre și voci din sufragerii.

Se înturnă spre cartierul în care locuia.

-195 Ziarele continuau pariuri economice; aceasta se
 vedea și la mulțimea de prin localuri; amintind de
 acei bețivi intelectuali propagatori benevoli a culturii
 politice prin cartier.

Ajuns acasă, își puse o haină de noapte și se culcă.

400 – M-am împăcat cu lumea, își spunea; omul c
 rău din cauza unei proaste alimentări, încolo viața e
 numai discuții.

În întunec, șezînd pe spate, nefiindu-i somn, se
 perindau amintiri din orașe mari, unde studiasc.

405 Alunga minutele care voiau să spună că viața n-are
 nici un sens.

Îi venea să aprindă veioza ca să îndepărteze umbre
 dintr-un timp antic și primitiv.

În scrisul său tratase o cultură moștenită care de
 410 abia o ducea mai departe, ascultînd tăcerea prin care,
 însă, treceau și multe contradictorii.

închizînd amintirile, timpul părea că profetizează
 viitorul, dar, deodată, viața sa era fără nici un înțeles.
 Convenționaluri, cari mai de cari mai derizorii,
 415 voiau parcă să epuizeze seriosul.
 De afară se auzea un început de ploaie; ploua încet.
 Pași grăbiți treceau în noapte; un motiv mai mult
 de a-și continua cugetările, unele—de o politică artis-
 tică, altele—de o politică comună.
 420 Un freamăt de copaci uzi se repeta cînd și cînd,
 povestind apropierea toamnei, cu fructe și vin nou.
 Interiorul în care se afla arăta slab unele obiecte.
 O frică de existență îi schimba figura în zîmbete
 dureroase, deși prin vecini, ființe și oameni dormeau
 425 cu un program normal pentru ziua de mîine.
 Tristeți vechi șopteau printre case; mici asocieri
 sinistre produceau numai moarte.
 Voia, dar lipsea curajul de a aprinde o lumină obiec-
 tivă, pentru a se stinge aceste iluminațiuni hidoase.
 430 Noaptea udă trezea povești, cu închideri și deschi-
 deri din ochi.
 Ridicat pe marginea patului, înghiți un rest de cafea
 și fumă o țigară.
 Ziua se ivea udă cu cîteva semnale de muncă
 435 La birou, cu zile de ură, se trezea din plimbările prin
 cameră, notînd cu creionul pe un caiet ajuns la un rest
 mic de pagini, șoptindu-și mici rugăciuni și chiar făcînd
 cîte o cruce fugară.
 Din oală, vinul, tovarășul necesar în timpul scri-
 sului, întreținea inspirația.
 440 Afară era vînt cu soare rece, a unei zile pustii.
 Fiind singur avea plăcerea celor scrise ca și cînd ar
 fi regăsit un bun pierdut.
 Teama de existență aducea și acest vînt a unei zile
 445 pustii.
 Se lăsau tăceri.
 Dintr-un fotoliu i se părea că este adus la judecată.
 Verdictele erau crîncene. Visa sau era o detesta-
 bilă realitate?...
 450 Părea că s-aud eîntece triste de trubaduri descura-
 jați, iar vîntul fugărea o comedie de ris.

Care cu butoaie cu vin pe strujeni treceau încet,
 amintind plăceri de ani rodnici.
 Viața își ducea poema de chiefuri și somn.
 455 Acum, se vedea într-un castel, în munți, cu ferme-
 cătoare princese, sau la un țärm de marc; acum, era
 în strada bugheză.
 Zărindu-si chipul în oglindă, revenea nevoia unei
 danturi, unor ochelari, unui cornet acustic.
 460 Ziarele spuneau de reconstrucțiuni, reconstituiri și
 omenești binefaceri.
 Sarcastic, sau ca un mîrîit de avion treceau ore.
 De la vecini, tovarășa sa îi prezentă un taler cu
 cîteva bucăți de colivă prăfuite cu zahăr și o cană cu
 465 vin pentru pomenirea morților.
 Vîntul, pe stradă, alunga parcă îngeri nevăzuți și
 formule scrise prin cimitire... aici zace robul lui Dum-
 nezeu... valea-plîngerilor... *sit terra levis*...
 Pendula veche suna: au fost... au fost...
 470 Coperișurile, garduri[le] erau spulberate cu zăpadă;
 frigul colinda ca o simfonie cu clopoței; tîrgul se aco-
 perea de iarnă...
 La grătarul sobei, Maestru își încălzea mîinile; păsări
 de iarnă sc lăsau prin curți și pe drum.
 475 Se descărca și se vorbea de aprovizionări casnice.
 Zilele treceau cu acțiuni încete și, după puțin timp,
 începu să ningă întruna. Noptile erau lungi și geroase;
 pînă tîrziu s-auzeau zurgălăi de la sănii.
 Plăci de gramofon aminteau mulțimea din baruri,
 480 patinaj și drumuri cu zăpadă; propuneri de edituri
 simple și artistice se discutau, se încredințau manuscrise
 cu speranțe diferite.
 Colindători glăsuiău în noapte urări de Anul nou,
 iar zile de repaus făceau tîrgul un peisaj tăcut.
 485 În primăvară, prin cunoștința unui gospodar rural,
 maestru se deplasă la țară, pentni un oarecare timp.
 Domnul cu caschetă și plete nu mai poetiza străzi
 din oraș, și poate, urmau, la mulți, întrebări intime, că
 timpul schimbă...

490 Aci, Maestru devenise întrucîtva folositor. Soția sa, împreună cu o țărancă atașată de apartamentul lor, îl distra cu invențiuni economice.

Viața orașelor mai conținea personalități ca dînsul, urmărind frumosul atît de efemer.

"W în puțin timp el formă în comună mentalități politice și-și ducea mai departe felul său de cugetări, oprindu-se acolo unde întrevedea imposibilul.

500 Satul cu aerul sănătos, cu liniște, dimineți cu rouă, și vinul de care se interesa mai mult, antrena spre a se crede lăsat în pace.

Conturile cu misitul unor editări făcu să înceteze parte din măruntele negustorești, apropiindu-l spre un buget mai precis.

505 Cînd și cînd, ca un înstreinat mai revedea orașul așteptînd în trăsură pe însoțit și care oprea pe unde avea treburi.

Un orizont larg îi însoțea la întoarcere; cinsteau la vreun han de popas.

5< Vocile păreau înfundate, și convorbirili- – vm înțeles nedefinit.

Tot astfel ajungînd în sat, lătrături, strigăte, sau răgete denunțau izolări ca pentru acei săturați de orașe.

ri î Se despărțea temporar de oameni, cu aceleași presupuneri de simpatii și sentimente, ce apoi se pierd.

Cu timpul se lăsau uitări și iertări.

Critica umplea pagini despre operele sale...

La conferințele de la club, Democrat trezea aplauze cu citate din acest autor.

520 Se părea că socialul întirziasc și trebuia grăbit spre o cultură nouă.

în larma celor debitate se întrevedeau pretenții și nfpricepere contra căroră, în lume, trebuie o mască.

Anii treceau cu delectări diverse și monotone.

525 Aceleași orizonturi; ideologii tăceau, se reînnoiau, ca, apoi, să devină opere de artă.

Trăia într-o confuzie de a nu face nimic. Timpul trecea și nu se mai știe spre ce evoluări mergea viața sa.

530 Duminici... cîntece, de scripcari, melancolice, sau de jale...

îngeri căzuți, reabilitînd pentru un paradis pierdut...

Părea un socialism... dacă nu se poate pronunța ușor, probabil că ar fi comunism.

535 A, cc moment de a aparține dreptății pe care, întrucîtva, o concepea, față de fericirea negăsită nici în turnul de ivoriu.

Da, era însă împăcat.

Plecă înaintea altora...

540 O luminare ardea lîngă un cadavru, nu era decît Maestru.

Fu înmormîntat ca un creștin.

Mulți l-au admirat, mai puțini nu știau nimic...

VARIA

ARTICOLE

DE CE

În vremea aceasta de medievală expansiune europeană, de sarcasm prozaic, cînd existența celor mulți e o dureroasă ironie, apariția unei reviste cu preocupări pur literare e o naivitate amară, desigur.

Dar fiindcă entuziasmul celor care vin pentru artă este mare, aproape cu mult mai mare decît talentul lor, această revistă, în această localitate, poate să apară.

Orizonturi noi va fi refugiul acelor tineri care, recunoscînd că niciodată nu vor vedea orizonturi noi, naturale, se vor resemna căutînd orizonturi noi, imaginative, dar cu putere de realizare în domeniul culturii, urmărind drumul acelor luptători de mai nou, de mai bine, de mai omenesc.

Printre revistele serioase care apar, însoțite neapărat de o pleiadă de reviste efemere, prețuind numai în mod documentar, revista aceasta va produce același farmec al încercărilor și al întîiilor vise. care au tulburat la fel, sau uu, primii pași ai scriitorilor care mai tîrziu au devenit cineva în literatură.

Sunt suficiente, oare, numai aceste motive pentru ca *Orizonturi noi* să apară?

Xu — pentru cei prea exigenți; da — pentru cei concesivi, și mai ales pentru cei tineri, cărora — în primul loc — li se adresează această revistă.

Prin marginile oraşului nostru, printre căsuţele umilite, în nopţile târzii, în concertul broaştcilor şi al clinilor, aceste apariţii aveau un sens.

30 Se va vedea dacă iuvcisiunile de tot felul, pe care le întinde realitatea, nu vor înăbuşi, ca şi altădată, o iluzie mai mult.

Totuşi, la focarul sublim al artei vom aprinde un lampion cu care vom dibui, prin întuneric, drumul celor care au plecat, mai demult, căutînd:
35 „Orizonturi noi”...Orizonturi noi”!

ALEXANDRU MACEDONSKI

Trebuie să scriu ceva despre acest poet al epocii care a fost cînd uitat, cînd recunoscut cu cea mai deosebită glorie.

5 Sunt cîţiva ani de cînd poetul Macedonski nu mai este printre noi; moartea, cu care se complăcea în unele versuri de ale sale, l-a condus spre repaus.

Curentul literar, așa-zis decadent, pe care îl formula în revistele sale periodice: *Literatorul*, *Forţa morală* şi altele, m-a făcut să-l cunosc dc-aproape.

10 Nu voi uita cele cîteva ore de sîmbătă scara, ascultînd, în salonul său literar, pasajii din romanul *Thalassa*, o întregă operă a simţurilor la care maestrul lucrase încă din tinereţe.

15 Poeţi, pictori, ziarişti formau mediul său obişnuit, astfel că îşi apropia o cultură artistică serioasă, cu care a luptat la formarea unei poezii sociale agreabilă.

20 Printre admiratorii săi întilneam pe atunci pe Mircea D-rnetriadc, Ştefan Petică, Caion—literatori destul de apreciaţi astăzi de publicul cetitor, şi care şi ei au murit cu cîteva ani mai înainte.

Sc poate crede că nefericitul poet Eminescu sau Al. Macedonski ar fi influenţat asupra poeziei române cu talentul lor şi că trebuie să mai asistăm pentru a na se proba aceasta, de către unii dintre discipoli?

25 Posibil *cîi* nu se mai discută!

 Dacă trebuie să-mi amintesc de acest poet, care a murit prin anul 1920, este fiindcă am cetit operele sale, și mi cred că vor pieri vreodată.

Jlacău, 1928

UN POET AL FRUMOSULUI:
ALEX. MACEDONSKI

Cu cît indiferentism mă gîndesc la acest poet care a trecut în lumea celor cinstiți...

5 *Orizonturi noi*, seria anterioară, a avut deosebita ocazie să publice pentru întâia oară părți din prefața romanului său: *Marea epopee*, al cărui erou, Thalassa, a putut să se ridice la o cugetare filosofică, anume că: amorul este și el o normă a naturii.

10 Contemplativ, Macedonski, considerat de unii critici mai mult ca un poet al formei, din resemnările sale se ridică însă cu un fond de poezie socială în care ne arată nedreptățile politice ale vremii noastre,

15 „Am fost musca — scrie către un prieten — pe care păianjenul românesc a făcut-o să zbirniie de mai bine de treizeci de ani pe Parnasul literelor, și sunt zile cînd n-am o țigară pentru a clădi un palat fermecat.”

Sau:

Nu, de lumi. nici o vorM, și de Sloi'iu — nici unii.

20 Totuși Macedonski a fost un om fericit; discipolii săi i-au dus faima talentului peste hotare, el însuși poet ru orizonturi de inspirație largi; fiind *cineva* în presă, făcu să înlătore vâlul prea nihorît al poeziei eminesciene.

Orizonturi noi vor deschide operele sale pentru cititorii întîrziați întru cultul frumosului, sau pentru noua

25 generație de la caic *t.-c* așteaptă un mai mult progres social.

Erori judiciare, erori medicale poate se vor mai împuțina atunci, și acești poeți nebuni, sau inventivi, nu vor mai fi plimbați prin sanatorii ca simple obiecte de curiozitate; operele lor, fiind editate la timp, le-ar produce satisfacția muncii oneste de gânditori.

Maredonski, un poet al frumosului, pe de alta, prozator de toate zilele...

Cum trec anii... mormîntul său va fi oftînd:

-35 Xii. «Le lume ni' i o vorba, și (le țlorio - nici iiiiu. .

O datorie de onoare însă revine contemporanilor de a nu uita pe acest gînditor român și a i se da ceea ce mai toată vremea a fost lipsit: mai multă dreptate.

...M. 1929

ARTISTUL NU POATE RĂMÎNE DEPARTE DE OM

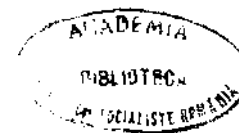
Arta și artistul nu pot rămîne pînă la urmă departe de om. Am experimentat eu însumi aceasta. Căci, iată, oamenii m-au descoperit.

5 Cred că aceasta se datorește faptului că în poezia mea găsisem și eu drumul spre oameni, pornind — se înțelege — tot de la om, ca și faptului că lumea a intrat acum într-o zodie în care arta, ca și celelalte bunuri, se îndreaptă spre drumul care duce la dreptul tuturor de a se împărtăși din ele.

10 Săptămîna aceasta a cărții, ca și manifestările literare, artistice și muzicale la care și eu am participat — eu, cel atîta vreme izolat — au dovedit-o din plin.

15 Sătul de arta de salon, artistul combină acum freamătul din cl însuși cu ecourile maselor populare și le contopește.

401

RĂSPĂLĂTIRE GENEROASĂ

Răsplătirea activității îndelungate pe tărîmul științelor și artelor prin pensii personale, lunare, acordate de către Consiliul de Miniștri multor personalități științifice și artistice din republica noastră, este, desigur, consecvență cu înaltele principii de sprijin și prețuire a creatorilor de valori culturale, principii ce stau la baza statului democrat-popular.

Mulți dintre scriitorii noștri vîrstnici, cu îndelungată activitate, se vor bucura astfel, în amurgul existenței, de siguranța unei vieți demne de creația lor.

Nu este departe vremea cînd eram nevoiți să solicităm ajutoare, sau să le primim sporadic sub formă de pomeni oficiale și demagogice.

În care etapă a istoriei poporului nostru s-au acordat atît de largi posibilități materiale scriitorilor noștri?

Îmi amintesc că în timp ce regenților și văduvelor lor li se acordau rente de 1 200 000 lei pe an, văduvei lui Coșbuc abia i se acordaseră 500 lei lunar. Și cu ce tocmeală, cu ce zgîrcenie!... Iar lui Panak Moșoiu, cu activitate de zeci de ani în munca de popularizare a culturii în mase, abia i-a' putut acorda sărmana Societate a scriitorilor de pe vremuri 300 lei lunar, cît să poată trăi cu piine și apă în cocioabele din fundătura Pipăila sau în strada Fluierului. Ierni întregi îl găseam fără foc în sobă, iar cînd gerul prea scîntecă, fierbea

fasole sau dovleac cu manuscritele sau corecturile din *Revista ideii*.

Cît de puțin puteau cîștiga scriitorii chiar după primul război, cînd se iviseră numeroase „case de cultură a poporului” și cînd a început a se practica plata colaborărilor la publicații. Ei nu-și puteau plăti masa, și cunosc dintre ei pe unii care dormeau pe băncile Cișmîginhii, hrînindu-se cu cîte un covrig la două zile.

Cantine, ajutoare bănești, asistență medicală, case de creație și de odihnă, fonduri de documentare pe teren — cine ar fi îndrăznit să scîntească pe atunci la așa ceva?

Era în trecut o protipendadă scriitoricească, cu mașină la scară, cu două-trei telefoane, cu colecții de tablouri celebre și covoare persiene, dar reprezentanții ei erau încadrați politic în faimoasele partide de nepoți și dinastii politice și financiare, nepoți ai potențatilor politici, sau curtenitori ai doamnelor cu mare trecere...

Statul democrat-popular face astăzi dreptate scriitorilor și artiștilor vîrstnici, și prin acordarea acestor pensii ei sunt răzbunați pentru toate ofensele și umilințele materiale și politice pe care le-au avut *atunci* suferit în statul burghez-moșieresc.

Poporul muncitor prețuiește astăzi munca și strădania creatorilor de frumuseți, care în operele lor i-au îmbrățișat cauza și au întezărit triumful luptei lor.

Scriitorii tineri pot privi cu încredere și mîndrie viitorul. Avînd optimele condiții de viață și de muncă ce le sunt create de partidul și guvernul republicii noastre ei vor fi la adăpost de umilințele și vexațiunile pe care noi, scriitorii care am creat în timpul regimurilor apuse, le-am cunoscut cînd plin.

„FLORI SACRE” —
ALEXANDRU MACEDONSKI

A scrie despre acest volum de poezii mi-ar trebui o beție de hașiș, de opium, de parfume orientale, sub un cer de aur și azur cu voluptuoase mîngîeri și suspinări din altă lume.

5 Poate de aceea și criticii noștri stau cu atîta rezervă față de acest mare poet.

Maestrul Macedonski, prin puterea geniului său, prin fizicul său de o nobleță artistică, învăluit într-o visare cronică și nepătrunsă, rezistă vremurilor, defăimărilor ordinare și nepăsării cu care a fost răsplătit; iar cînd are timp, printre lacrimi, zîmbește... Și dacă în sufletul său e și ură, nimeni nu are mai mult motiv, în poeziile *Flori sacre*, ca și în poeziile sale anterioare, *Bronzes* și *Excelsior*, apare același superb poet, de o eleganță suavă, unită cu o putere masivă de marmoră și bronz.

15 Maestrul Macedonski este un poet clasic, cu o cultură occidentală și cu totul vastă; pe atît prozator, dramaturg, om de știință, filosof, economist social, iar în gălăgia artei noastre a fost și este un luptător.

20 Poetul, fiind îndemnat de cîțiva tineri, trimite în largul lumii un nou volum de poezii, cu im artistic portret, după un tablou în ulei al fiului său Alexis și cu o frumoasă și instructivă scrisoare-prefață, intitulat *Flori sacre*.

Voi căuta să extrag cîteva flori din acest buchet, deși oricine ar trebui să-l savureze în total:

30 Mai! Mai! și aurora cu lacrimi tic topaze,
Mai: albele calicii de crini, dulci Hori de-amor,
Și vocile de frunze, ți raze, și extaze,
Ș-a traiului uitare — un chin de caro mor.

35 Mai: barca ce se duce pe undele tăcute;
Și clarul dimineții, și veseli lopătari,
Și luni ce sparg văzduhul pe-azururi renăscute,
Și bălți de-argint, și trestii, și candizi nenufari.

Și-oriunde, o natură tot tinărară, tot blondă,
Și-n cer, pe car de flăcări, Apollon, crud și blind,
Lucind iutr-o părere de cursă vagabondă,
Jucindu-și caii de-anr, și-n inimi săgetînd.

40 O poezie cu totul îmbătătoare, și nu poate fi analizată.

Sau cîteva rînduri amare:

45 Cîstitule, trist visător,
îți lași copiii sărmani,
Ești singur, un biet cerșetor
Cu fruntea brăzdată de ani...
Stomacul ți-e gol și n-ai bani,
Și vai! ești nemuritor,
Cîstitule, trist visător I

50 Și cîtă tristeță în *Cintecul ploaid*, asociată cu zbulciul vieții:

Plouă, plouă... —
Plouă cit poate să plouă,
Cu ploaia ce cade m-apasă
55 Durerea cea veche, — cea nouă...
Afară c trist ca și-n casă...
Plouă, plouă.

60 Plouă, plouă... —
Plouă cit poate sa plouă...
Zadarnic vor cintece clare

T

	la Ploiilfi umezi cii- rouă Cei vecinie scutiți tic-ruristare... Plouii, plouă.	
65	Ploua, plouă . — Plouă cit poale să plouă... — Ființa mea și simțirea Sufăr și plicg amîndouă.. Viața-și urmează-ndirjirea... Plouă, plouă.	100
70	Plouă, plouă,— Plouă cit poate să plouă... Hapănă-n geamuri ca-n tobe... Spintecă inima-n două Cinlecul ploaici de cobe... — Plouă, plouă...-	105
75		
	Să scandăm acest înălțător avînt, iarăși fără a mat analiza:	
SO	Rimele cîntă pe harpă: — ușor un zbor se zvonește De pasări albe cc freamătă — și dimineața domnește Ulmul, salcimul si popul sc auresc... își șoptesc, — se iubesc.	115
	Rimele cirilă pe harpă: — limpede curge izvorul, Blondă c toată idila,— blond e pa vale păstorul... O ! dimineață! O ! viață! Sufletul ce se avintă, ciiiă	120
S5	Sufletul ce Se avintă, cîntă cu frunză, cu apă, Și cu parfumul din floare de închisoare se scapă, Urcă, esență divină deplină, și pur ^-absoarje-n azur.	
	Din realitatea col înconjoară, poetul simte un dor de ducă spre orizonturi de vis, deși știe că c un dor zadarnic:	
90	R umed cimbrul pe colinii. Măceșii par o llorăric, Sorgintea ride cristalină — Fșli tu, ești tu, copilăriei	130
95	lini ro-e ceruri, lioeirlin. Zvonește cinfect' semețe, Uomncștc-n toate veselia — 'Napoi venil-ai, tinerețe!	135

Dar cc e vis e o nălucă .
Kămîn cu trista mea nevroză,
Cu dorul meu nespus dc ducă,—
Spre riul blond, spre ziua roză.

**Cît de umanitar și cu ce adine înțeles se termină
frumoasa *Hora de Pașii*:**

t'așie sfiut cc bucurați,
Face-ne-ați cu toții frați ..
Cobze, nai, viori — cinlați...—
Face-ne-am cu toții frați!

**Și tot din grupa *Mărgele de Olt*, cine n-ar plînge ascultînd
Doina sărăciei, în care, pe lîngă viața poetului,
vine ecoul suferinței unui popor și al tuturor epavelor
sociale:**

OU, de ce n-avui noroc
Să mă nasc un dobitoc,
Să mă ducă unde-or vica
Făr'să știu de soarta mea.
Să mă ducă la tăiere
Făr'să știu de junghiere.

Mitică, măicuța mea,
Ce-mi făcuși tu viața grea?
Ce rău îți făcui eu, maică.
Ce rău îți făcui eu, taică,
De mă scoaserăți pe lume
Ori din dragosti, ori din glume?

Că n-am, maică, ce să Jac,
Că n-am, taică, cum să-mpac
Doiul meu cu lumea rea.
Și e sărăcia grea...
Lung și-a jale ciinii latră
Și copiii-mî plîng în valră.

Și ce să mă fac eu,— ce?
Că scăpare nu mai e...
C-am vindut velinți și țoală
Și u-ain ce mai ptrno-n oală...
Nici mălai n-am să-l înmoi,
Și c vremea de apoi.

Volumul de poezii *Flori sacre*, care va rămâne pentru totdeauna, ca și toate operele genialului poet Macedonski, se termină astfel:

HO Nu, de lume mei o vorbă, și de glorie — nici una;
Scumpi prieteni, luptătorul de-altădată nu mai sunt;
Eu privesc tot înainte, voi — în urmii totdeauna;
Eu mă dur cu ochii-n ceruri, voi — cu ochii în pământ, —
Nu, de lume nici o vorbă, și de glorie — nici una.

145 Clar azur și soare de-aur este inima mea toată,
Și pe cind rămân corpul sub destinul cunoscut.
Peste sufletu-n urcare esto greu ca să mai poată
Să, apese-imbrăciuitca din prezent sau diu trecut, —
Clar azur și soare de-aur este inima mea toată.

150 Oh! lăsați pe-oricare suflet în 3 lui perihelie,
Feriți-l ciad pământul pentru dînsul a murit,
Prosternați-vă cînd aripi mai presus de vijelie
Îl răpesc în adîncimea unui vis nețărîmurit, —
Oh! lăsați pe-oricare suflet în a lui perihelie.

155 S-ar părea că poetul, după această poezie, urăște
sau se simte obosit, resimțindu-și sufletul, după atîtea
ingraturii și ultragii ce i s-au adus, și că ar dori să
plece pentru totdeauna la Paris. Dar tinerii care îl
vizitează și îl adoră știu că maestrul lucrează încă și
că, în curînd, printre alte opere, va publica, în româ-
160 nește, superbul său roman-poemă *Le calvaire de feu*,
operă publicată mai întîi în franceză, de care critica
franceză vorbește cu cea mai mare admirație.

165 în această mică recenzie, am citat cele mai scurte
poezii lăsînd pe cititori a-și procura volumul pentru a
admira poezii de o factură mai mare, pline de o profundă
filosofie socială și de o înălțătoare artă. Vor găsi:
*Avatar, Noaptea de decembrie, Din „Faust”, Imn la
Satan, Psalmi moderni, Levki* și alte flori rare, care vor
mîngîia, întotdeauna, sufletul acelor care în adevăr sufăr
170 în vîlmășagul atîtor mizerii de la om la om.

G. ȘT. CAZACU-DELARAST; „SIMFONII DE SEARĂ”

Deși la primul volum, d-l Cazacu-Delarast ne dă
aceste *Simfonii de seară*, meșteșugit executate, îndreptă-
țindu-ne a crede că avem de a face cu un poet format,
ajuns la maturitate artistică.

5 Poezia sa nu este cea umplutură întîlnită la unii
poeti în luptă cu arta versificației, ci este poezia defi-
nitivă, bogată în imagini poetice bine prinse: este poezie
impregnată de un lirism trist.

10 Pentru întărirea afirmațiilor de mai sus redau prima
simfonie:

Viață nouă-au prins salcâmii.
Și cutremurul de ramuri
Prinde viață-n raza lunii
Care tremură pe geamuri.

15 Poleitii-și-au bănuții
Sunătorii plopi, dtu poailă,
Adieri poruile-ll taina
Armonii de visr- po.il'fă.

20 A-nnoptat: bătrîmi-n prispă
Abia prind să-nclitic sfatul...
Cînd if vezi de pe colină
Pare-ui! slog de fiu rot satul.

Natura, artistic redată, o găsim în majoritatea poe-
ziilor, din care citez spre exemplificare:

25 Briu de-art;rint șo.soaua (ate
Printre liimLielc ele gririe;
[.tina — ochi de vilvâtaie —
Peste turlele bătrine,

30 Ariie-n viii (le plopi și-mhrai'ă
Tot curittiiitrt in vâpaie. .
Argintii vedenii joacă
Pe moțate ctișmi de paie.

întîlnim pe alocuri o sensibilitate vie, cum este în
poezia *Doi stingheri*:

35 Salcie pletoasă, tristă, plingătoare,
Umbră-ngenuncheată la răscruci de drum!
Salcie stingheră, plinsul tău mă doare.
Că aceleași vînturi fringe-ne-or de-acum.

40 Cetind întreg volumul, vedem că nota caracteristică
a poetului este mai mult melancolia produsă de seriile
de toamnă ploioasă.

Un tablou impregnat de un culorit monoton găsim
în *Început de toamnă*:

45 Pic... picură ploaia.
Mormînt mi-e odaia!
Reci neguri pe suflet m-apasă...
Și-n vilnicul ei de mălasă,
Fecioară mihniia e ploaia!

50 Muzicalitatea distinctivă a poeziilor numite cu drept
cuvînt *Simfonii* ne dă posibilitatea să ascultăm o orhe-
strațic condusă cu măiestrie:

55 La margini de sat, fintina suspină;
Suspină ciutările mele!
La margini de M t . finlina suspina,
Iar <umpăiaa-n noapte mătănii iucliniă...
Și neguri pe Miflr-t cad grele.

(*Litanii*)

Melancolia produsă de nopțile lungi de iarnă, cu
ninsori liniștite, o îutîliim și în poezia *Gînd de iarnă*:

60 Sub troian se zliate viața mea pustie!
Vis nebun închis în suflet — inel canai iu colivie —
își trăiește nemurireJ. >ub portaluri damnate...
Flamuri albe iioapiea-ntinilp pe cr-ltiti-!

65 Dintre poeții tineri, putem spune cu drept cuvînt
că d-l Cazacu-Delarast este unul dinuc acei fericiți care
a apucat-o pe drum drept.

AGATHA GRIGORESCU:
„MUGURI CENUȘII”

Cu un stil grațios, autoarea reușește a zugrăvi diferite stări afective ale sale, în cadrul naturei.

Întrebări discrete și resemnări în apropierea toamnei, un cântec despre iubiri obosite...

Nu ma iubi acum!
E toamnă,
Copacii se crispează,
înfrințLi vieții mor.

10 Ce groa/.nic
l.'riă vîntul!

Prin parcuri e liniște, așteptări zadarnice:

15 Tu nu mai vii.
Și pașii mei frămintă
ZS.pa.da înghețului
Ti; utei...

20 În *Muguri cenușii*, ca și în primele sale versuri, *Armonii crepusculare*, poeta, printr-un talent remarcabil, ne descrie interiorul și peisajii îndeajuns de reușit redată; exemplu în versurile: *SurU de clipe. Despărțire, Roze de toamnă etc.*

Poeziile d-rei Grigorescu, cu simbolismul sau modernismul lor, ne impresionează multumitor, artistic, mai mult prin vocabularul întrebuițat și prin forma atât de originală:

25 So cern de sas bobite reci și albe,
Ci; *cud cu* dărnicie pe pâniit.
Ai zice că sint
Aripe de gheață
Ce-și fulguiesc
30 Cristalele în yîut...
(Darurile iernii j

Din *Melancolie*:

35 Cu umbre triste, seaia
Coboară-n negru stol;
în jurul meu tăcere,
Pusliu de moarte, gol...
40 Din întunec, anii,
Regrete și suspina
Se năpustesc asupra-mi
Ca viului pe mine.

Urmează încă patru strofe în care întâlnim dezo-lante singurătăți de iarnă; din acest monocronism, sufletul se ridică spre alte stări sociale, în poeziile: *Reculegere și Excelsior*.

43 Găsim imagini poetice bine prinse și redată cu multă măiestrie:

50 Cupola bii-antina paie cenil
Și stelele par mii de arabe-ii.'uil,
Cu incrustări di; bronzuri in safir,
Iar luna își revarsă' strălucirea
Ca un fluid de aur care curge
Din răsturnarea unui larg polir...

5i Cu volumul *Muguri cenușii*, d-șoara Agatha Grigorescu și-a desăvîrșit talentul său, cîștigîndu-și astfel un loc de seamă printre scriitorii români.

C. IONESCU-OLT:
„PRO GLORIA BACCHI”

Pe Ionescu-Olt l-ara admirat cu volumul *Se-ntorc cocorii*. Apariția noului volum, *Pro gloria Bacchi*, în care talentul său se reliefează atât de mult, ne-a surprins. Poetul și-a ales motivele de inspirație din mitologie.

5 Reproduc în întregime primul sonet:

Te ador, copil al clasicei Seinele
Și al lui Jupiter ! Spre tine cată
Privirea mea de plîns întunecații;
Și treaz fiind și-n visurile mele,

10 Pe lume fiind, sau vagabond prin stele,
Același imn, pro gloria-ți curată,
Șoptește-n taină buza-îni tremurată
In ceasu-n care gîndurile rele

15 S-abat asupra-mi! Dulcea nebunie
A lui Athamas și-a soției sale,
Cînd mă cuprîndc-n somn sau sunt pe cale.

Te simt în preajma mea, o, zeu! și ție,
Mă dau cu totul, slavă pururi vie!
Și-atunci mă cred al tău dintru-ale tale !

20 (Imn lui Bacchus)

Versuri sonore, clare și de un lirism distinct, ce se răsfrînge aproape din fiecare vers. După cîteva sonete prin care se ilustrează „clasicismul” — ce l-a ales auto=

25 rul — găsim cîntece originale despre ușurarea celor opresați, într-un fel, spre exemplu:

...Și ani m-am chinuit de-a rîndul
S-o fac să afle că nu-i foc
în stare să-nsenine gîndul
Ca focul dragostei... Noroc!

30 Să vie-alt rînd.
Trăiască-acel ce-a izbutit ca să mi-i ia din gînd.

Zvirlîți paharele deșerte,
Destul deșert trăiește-n noi
Și-acel care-a-nvățat să ierte
35 Femeia... ducă-se-n nevoi, este-un nebun
Pe fapta căruia n-am pus și nici un preț nu pun!
(La beție)

Sau în poezia sa *Să se ducă vesica*:

Cîntă-rai, lăutarc,
40 Ca să-mi uit de nume —
Cîntecul acelor
Ce-au ieșit din lume...

Accente intime și de-o originalitate vădită întîlnim și în poezia *Azi e greu*:

45 Noroc!

Iar mîncîci cînd s-o crăpa de ziuă,
Pornească vorba rea de-aci
Din crîșmă. Cine va ghici
50 în ciuda cărei mindre-mi bat
De viață și de mine joc...

Trăiască !
Cum știu bețivii să urască
Nu știu
Toți oamenii de rînd...

55 Putem spune că, prin apariția lucrării *Pro gloria Bacchi*, d-l Ionescu-Olt și-a fixat o personalitate poetică.

0. ȘT. CAZACU:
„CALEA SÎNGELUR

Domnule Cazacu,

Am citit cu o deosebită satisfacție volumașul dutni-
tale. *Calea șigdui* — atât de simplu ca înfățișare — în
care vibrează sufletul unui adevărat poet. Suferințele
ce le-ai văzut și trăit m-au înduioșat.

Nicăieri nu ni se zugrăvește mai sfârșietor și mai
impresionant zilele de zbucium ale marelui nostru
epopei ca în lucrarea dumitale. Sunt pagini care storc
multe lacrimi.

Calvarul celor învinși de soartă, nu de dușman, ne
este înfățișat în icoane vii:

învinșii să-și culce pe umedul lut.
Convoiul oprește-ti amurg!
Ca lutul, ca cerul și sufletu-i mut...
Și spinii cununii mai tare s-ascut...
Și ploaia, și singele curg I

{*CalsjJml*, p. 21)

Lucrarea aduce o notă originală, iar pe alocurea.
ne dă tablouri picturale, artistic executate.

Seara peste Culmi așterne
Umedă maramă;
Codrul pe poteci își cerne
Fluturii de-araina.

25 Doi plopi frinti, în depărtare,
Umbre reci resfiră;
Și prin crengi uscate pare
Moaria tă respiri

30 Asfiuțitu-ntre;; e-o rană
Calda, sîngerindă...
împietrită, o catană
A rămas... „in pindă”.

{*La OU*, p. li)

35 Cu fondul atât de clar și forma impecabilă *Calc<i>*
sîngelui ocupă un loc de cinste în literatura noastră;
și eu nu pot decît să te felicit.

6. XI, 1927

ÎNSEMNĂRI

[ÎNSEMNĂRI AUTOBIOGRAFICE]

Prin anul 1903, deci acum 30 de ani, un tinăr și palid student al Facultății de drept, plictisit de monotonia studiului, găsi printre cărțile sale un mic caiet adus din provincie, cu versuri.

5 într-t) seară neguroasă de noiembrie, în acest oraș unde mișcarea literară era f[oaarte] vie prin aparițiuni de reviste literare, decise pe studentul care sram eu să bată la ușa redacției revistei *Românul literar*. Caîou, directorul acestei foi, era deprimat după procesul ce
10 [tocmai] îl sfîrșise cu autorul dramatic Caragiale), Prezența mea singură, fără nici o recomand[are] de autor literar, îl făcu să mă primească cu destulă rezervă. Am schimbat atunci scopul venirii mele, cerîndu-i adresa colaboratorului său, poetul Macedonski.
15 Mi-a cerut totuși cîteva poezii, care au și apărut în revista sa.

Am trecut după aceea la poetul Macedonski, căruia îi trimise[sem] o poezie [care a apărut] și în *Literatorul*.

20 La ora 11 a.m., palidul și emoționatul student îns tîlni în curte pe d-na Macedonski, rugînd-o să fie anunțat. Reveni peste un sfert oră. Fui primit într-un salon în care ardea o candelă roșie. Întîmpinai și aci aceeași rezervă în fața poeziei, pentru un moment. După cîteva lecturi, ni sc aduse o gustare, fiind ora mesei.

1 Cuvînt tăiat de poet în ms. (n. ed.)

25 După o butelie de vin, am cetit mai tot caietul meu de versuri. Era înfîntat. Se apropia ora cînd mergea de obicei la Cafeul imperial.

Pornirăm spre a mă recomanda acolo la mai mulți poeți.

30 L-am mai vizitat în cîteva seri, cînd, ca reciprocitate, îmi declama cu mult elan *Noaptea de decembrie*.

Au trecut ani [de] plecări și reveniri în provincie. Începui a publica [în] *Noua revistă română, Flacăra* și alte reviste.

35 Poetul I. Pillat și N. Davidescu au găsit că trebuie să-mi adun într-un vol[um] poeziile publicate.

Ele au apărut sub titlul *Plumb*, Edit[ura] Flacăra, în anul 1916, în preziua războiului de întregire...

40 Au trecut ani și am încercat și poeme în proză. Au apărut în 1926, sub titlul *Bucăți de noapte*, ediția] Ag[atha] Gr[igoresoi].

O altă serie de poezii le-am publicat în provincie sub titlul *Seîntei galbene*, editură proprie.

45 În 1930 am tipărit vol[umul] *Cu voi. Poezii*, Edit[ura] Orizonturi noi.

La București am făcut să continue revista *Orizonturi noi*, apărută în provincie în cîteva numere.

În acest timp critica și-a dat părerile destul de diferit.

50 Se vorbea cîteodată de curentul bacovian. Nu știu dacă au ajuns să mă claseze printre poeții moderni.

S-a vorbit despre simbolism, decadentism, și dacă, desigur, compar printre aceste curente, le recunosc și cu — deși viitorul rămîne încă pentru a se pronunța.

55 Compunerea operelor mele a fost de cele mai multe ori în mijlocul naturii, schițate cu un creion, deoarece cele mai multe sunt impresii de peisagii.

60 Dacă m-aș gîndi la anii tineri, desigur cărțile literare găsite prin familie mi-au fost primele îndemnuri spre poezie. Am cetit pe atunci mult pe Eminescu, Alecsandri și pe toți poeții români. Literații francezi m-au interesat toți, preferînd pe Verlaine, Baudelaire, Mallarme etc.

65 Literatura clasică și modernă franceză m-a atras toată, precum și literatura universală în traduceri.

Anii trec; 50 de ani din viața unui poet este destul — câte a observat, câte a suferit. Fire debilă, pentru mine școala a fost un efort mare; metodele, profesorii severi, obiectele grele... „Liceu”.

70 Facultatea], cu alte greutatea materiale, am făcut-o când la București, când la Iași, unde întreținerea mat[erială] putea fi mai ușoară. La Iași am publicat prin *Arta*, fiind încă la Bacău. Apoi acolo, la revista *Versuri și proză*, al cărei redactor era poetul Rașcu.

15 La *Vieța nouă*, după ce am cunoscut pe d-l Densușianu — distins profesor și poet d-l Densușianu.

Desigur că viitorul e în funcție de un răgaz, și posibilitățile de a crea fiind numeroase, [urmăresc] concepția unui roman liric social — din care am și publicat

SO fragmente sub titlul *Cîntec târziu*.

în domeniul artei sfatul care Laș putea da viitorimii ar fi să se înalțe cât mai sus, spre orizonturi cât mai largi prin muncă și perseverare în artă.

CUYÎNTUL POETULUI LA SĂRBĂTORIREA A 65 ANI DE VIAȚĂ

Este pentru prima dată când, după o viață de muncă, nu lipsita de suferințe, mă văd înconjurat de atîta iubire și sărbătorit. Unei manifestări atît de sincere nu-i pot răspunde decît printr-o întregă sinceritate.

Să-mi dați voie, așadar, să-mi exprim sentimentele mele nu printr-o cuvîntare, ci printr-o mărturisire.

Nu mi-ar fi putut trece prin gînd că scriitorii, pînă mai ieri lipsiți materialmente sau ignorați, vor ajunge să fie mulțumiți de un guvern recunoscător.

Vă rog să considerați că, sărbătorindu-mă pe mine, dumneavoastră sărbătoriți pe toți scriitorii care au știut să cînte, sau vor cînta nu numai propriile lor dureri, ci și durerile sociale. În trecut, mulți dintre scriitori au fost ținuți la o parte, pe nedrept. Astăzi, îmi place să cred că sunt sărbătorit pentru că am poetizat munca eroică proletară.

Vă mulțumesc pentru aceasta nu numai în numele meu, dar și în numele tuturor visătorilor, care n-am putut fi plăcuți guvernelor trecute. Astăzi avem speranța unor zile mai bune.

Prezența laolaltă a celor care călăuzesc pe cale politică destinele țării și destinele sale spirituale o dovedește. Premiera dumneavoastră este o cunună de flori care mă cinstește nu numai pe mine, ci are darul să înlocuiască în același timp cununa de spini pe care au trebuit s-o suporte generații întregi de scriitori.

I N T E R V I U R I

G. BACOVIA¹

în loc de autobiografie. Deznădejdi
provinciale. Singurătate. „Citesc pe
toți... nu prefer pe nici unul"... Prie-
tenii poetului

O cafea neagră... și-o ploaie de gheață,
Cînd spirtul mai arde colori iu odaie ~
O privire pe-o carte, pe straiie,
Și pasul mă-ndrumă în dimineată.

5 Despre G. Bacovia nu se va putea scrie niciodată
îndeajuns. Appreciat la început, uitat mai pe urmă,
după un deceniu s-au ridicat scriitorii care l-au readus
cu entuziasm în actualitate. Este, poate, o întîmplare
10 că ei au fost mai mult poeți decît critici? Intuiția cîn-
tăreților a pătruns vremea, redîndu-i confratelui pre-
țuirea justă.

15 Cu o lună în urmă, Pompiliu Constantinescu a scris
despre poezia lui G. Bacovia (*Viața literară*, nr. 44 J.
L-am vizitat apoi pe poet în casa părintească din orașul
Bacău, strada Liceului (fostă Gimnaziului).

în loc de autobiografie

20 — M-am născut în orașul Bacău, unde, exceptînd anii
de studii universitare, am trăit mai tot timpul. Nu
țin minte să fi avut intenția de a mă stabili în alt oraș,
și mai ales în capitală, al cărei tumut m-a îngrozit
întotdeauna, deși am stat o parte din vreme. Aici
m-am simțit la mine acasă. După cum vezi, mi-am

Interviu realizat de I. Valerian în 1927 (n. ed.).

păstrat locuința moștenită din moși-strămoși. Nu este
un palat, dar pentru mine reprezintă singurul bun pe
25 care-l posed. Am și o grădină deștul de mare, unde mă
pot plimba în orele libere, ca să nu fiu nevoit să stau
toată ziua la club sau la cafenea.

De acest oraș, de această casă, îmi sunt legate toate
amintirile mele din copilărie, ca și din viața adultă.

30 înainte de război am făcut Dreptul la Iași, unde
mi-am luat licența. Acolo mi-am publicat primele
începuturi. Am o mulțime de amintiri de pe atunci,
dar la ce bun să le mai scormonim acum? Oamenii
sunt înclinați în anumite ocazii să-și reînvie trecutul,
35 pentru a face comparații în detrimentul prezentului.
Putem, oare, să ne amintim de vremurile de odinioară
fără a le arunca peste goliciune haina mincinoasă a
fantaziei?

40 îmi amintesc de ceata prietenilor mei, cu care ne
adunam de multe ori într-o bojdeucă din mahalalele
Iașilor, pentru a citi yersuri, a fuma țigări și a clădi
castele, care nu s-au ridicat niciodată, nici măcar
în Spania. Mulți din cei care au fost odată au dispărut.
45 Ceilalți s-au făcut oameni cumsecade. Au ajuns avocați
vestiți sau profesori respectați. Poate își amintesc cu
zîmbet semnificative despre entuziasmul trecutului.

Deznădejdi provinciale

— Furat de încurajarea prietenilor, printre cursurile
de drept roman și civil, m-am trezit poet de-a binelea.
50 Literatura de care m-am atins din cînd în cînd și-a
picurat virusul caracteristic în toate fibrele sufletului,
luptînd cu succes asupra studiilor mele juridice. Am
publicat diferite încercări, mai ales în reviste provin-
ciale. Debutul meu propriu-zis a fost din clasa III-a
55 gimnazială, cînd mi s-a publicat prima poezie în *Lite-
ratorul* lui Macedonski. De atunci am mai publicat
în revistele: *Versuri și proză*, *Noua revistă-română*,
Cronica Moldovei, *Flacăra*, *Cugetul românesc*, *Gîndirea*,
Năzuința etc.

60 Nu am nici un crez poetic. Scriu precum vorbesc
cu cineva, pentru ca-mi place această îndeletnicire.
Trăind izolat, neputînd comunica prea mult cu oamenii,
stau de vorbă adesea cu mine însumi, fac muzică și,
cînd găsesc ceva interesant, iau note pentru a mi le
65 reciti mai tîrziu. Nu-i vina mea dacă aceste simple
notițe sunt în formă de versuri și cîteodată par vaiete.
Nu sunt decît pentru mine.

Acum vreo zece ani un prieten mi-a adunat cu sila
cîteva din lucrările melc în volumul *Plumb*. Acum,
7" de curînd, tot îndemnuri prietenești au scos *Scînteii*
galbene și poemele în proză *Bucăți de noapte*.

Singurătate

— De obicei stau aproape toată ziua în casă, afară
de cîteva ore de lecții pe care le predau la o școală
75 din localitate. Nu mă plictisesc și nu mă neliniștesc
în singurătate. Din cauza temperamentului mi-am
croit fatal o astfel de viață. Și-apoi n-am fost întot-
deauna prea sănătos. Societatea cere mereu oameni
robuști, care să se străduiască cu spor pentru ea, să-i
80 ducă mai departe rostul. Melancolia firii mele nu ar
fi niciodată înțeleasă.

Unii din prietenii mei îmi spun că sunt inadaptabil,
că fug de oameni. Este o exagerare. Iubesc oamenii
și îi privesc cu interes prin geamul din fața casei mele.
85 Cred că fiecare duce ceva bun în sine și, dacă nu sunt
toți la fel, de vină sunt împrejurările care diferă de la
individ la individ.

Evit oamenii pentru că persoana mea ar aduce un
fel de umbră peste veselia lor spontană. Îi respect
90 prea mult ca să le aduc vreo supărare. Aici, în provincie,
viața se scurge monoton. E destul ca să trăiești o zi,
să-ți închipui cum se vor desfășura toate celelalte pînă
la sfîrșitul vieții tale. Țasta într-adevăr nu este un lucru
prea vesel. Dar ce vrei? Nu m-am născut bogat, și
95 poate nu voi fi niciodată. Dacă aș avea bani mulți,
aș chema poezii lumii în jurul meu și am schimba astfel
rostul vieții. Pe cînd așa, mă mulțumesc cu tăcerea.

„Citesc pe lot/i... nu prefer pe nici unul”

— Urmăresc cu atenție mișcarea literară couter-
'00 porană. Găsesc că atmosfera este mult mai prielnică
acum pentru literatura originală decît înainte de război.
Nit admit nici literatura tradiționalistă, nici pe cea
modernistă. În materie de artă n-am putut să dau
niciodată definiție. Iar dacă mă întreb despre critica
[05 noastră, mă adîncesc mai greu în confuziune. Sunt
mulți tineri talentați, mai ales în poezie. E ciudat cum
mai persistă unii în acest gen, deși au un public atît
de redus. Literatura franceză în adevăr a influențat
mult poezia contemporană, dar acum în urmă se simte
no o tendință pentru crearea unei poezii proprii.

Cred că, dacă se vor părăsi imitațiile exagerate și
autorii vor arăta mai multă bună-credință, vom avea
în curînd adevărate surprize.

Îmi ceri nume de poeți favoriți? Ar fi prea obositor
115 pomelnicul. Îi citesc pe toți, fără deosebire, și mi-i
consider prieteni, însă nu prefer pe nici unul.

Prietenii poetului

— Cu toată starea mea, nu sunt lipsit de prieteni.
Zilnic sunt cercetat de cunoscuți și amici, care caută
120 să mă distragă din apatia în care te cufundă incon-
știent izolarea. N-aș voi să termin fără să-ți amintesc
de un bun prieten, pe care-l cunoști și dumneata bine.
Este vorba de d. G. Tăbăcaru, docent universitar,
care s-a stabilit în orașul nostru. Un om rar, un idealist
125 incorigibil. Pentru orașele de provincie— o adevărată
providență. După ce a plecat de la Universitatea din
lași, s-a stabilit cîțva timp în Tecuci și apoi la Bacău.
Am auzit că nici nu trecuse o lună de zile și a început
să se simtă că în pașnicul orașel a venit un om nou.
130 A scos revista *Ateneul literar*, pe care acum o scoatem
aici, împreună. E un activist în deplinul înțeles al
cuvîntului. Nu cruță nici un sacrificiu pentru a stîrni
viață în jurul lui. Pentru mine este un prețios stimulent,
în jurul *Ateneului literar* am strîns o scamă de prieteni
U5 și colaboratori, între care vei găsi și nume cunoscute:

D. Botez, I. Stoican, Cazacu-Delarast, Agatha Grigorescu, N. Anghel, Liberalle Netto, Pr. Ion Goagă, N. Țintă etc.

HO Cunosând pe G. Bacovia îți dai seama că psihicul poetului este însăși poezia lui, iar vorbele ce le pronunță nu așteaptă decît ritmul și rima pentru a fi turnate în tipare.

La plecare, i-am vorbit despre dragostea ce i-o poartă confracții din capitală. Mi-a răspuns cu un surîs ce nu reușea să-i împrăștie melancolia ce-l stăpînea.

„CÎNTEC TÎRZIU”

ROMANUL UNUI POET
De vorbă cu G. Bacovia¹

— Plouă?
— Să intrăm aici.
— Ba dincolo, are vinul mai bun.
— Ce apărie, ca în vremurile lacustre!

5 Poetul G. Bacovia zîmbi, amintindu-și de poezia *Lacustră*.

Am intrat într-o bodegă cu zgomot și muzică. Melodia părea că-l atrage prin noapte. Un gramofon, într-un colț, educa publicul. Am fi preferat țigani
10 lăutari, dir ploaia de afară ne oprea să rătărim în necunoscut.

— Viața se mecanizează mereu, spuse tovarășul, uitîndu-se la cutia muzicală, și oftă ca o păpușă mecanică.

Îl întîlnisem din întîmplare și eram bucuros că-l
15 văd între oameni. În ziua aceea dorisem chiar să-l vizitez, și norocul m-a slujit. Poetul era într-o verva pe care nu i-o cunoșteam. De aceea, fără introducere, am căutat să-l aduc în cadrul întrebărilor care ne interesau:

20 Un. pretext scandalos

— Avem un pretext. Romanul pe care l-ai anunțat. Cu toată gălăgia din această speluncă, poate voi culege cîteva informații pentru cititori.

¹ Interviu realizat de I. Valerian în 1929 (n. ed.).

Glasul lui era în aparență indiferent. Binecuvîntam în mine vacarmul drăcesc, care distra ciudat pe poet. De obicei taciturn, acum era comunicativ. Acest prilej unic nu trebuia pierdut. Tovarășul meu răspunse în frînturi de fraze, cu acorduri personale și idei prelungite dincolo de grai, ca niște ecouri tîrzii.

— Lucrez la roman din 1927, adică de doi ani. (Aici poetul părea că socotește în gînd minutele.) I-am pus titlul *Cîntec tîrziu*. Pentru ce? Poate fiindcă vine ca un ecou întîrziat după multă vreme. Nu este un roman în sensul obișnuit. Epicul lipsește aproape de tot. E un roman, dacă vrei, liric. Un poet nu poate fi decît astfel. Eroul se numește Sensitif. Un prieten m-a sfătuit să-l numesc Stan sau Bran, cu nume de oameni. Eu nu văd personajul meu decît în sens simbolic. Asemeni mie sau celorlalți oameni, el trece printr-o serie de stări sufletești, zbătîndu-se între amorul ideal, teoretic, și cel real și vulgar. Este lesne de înțeles de ce zădărnicia îl urmează ca umbra și este mereu învins. Ca și floarea rară cu același nume, eroul mereu vibrează dureros de cîte ori lumea interioară vine în atingere cu cea dinafară.

Cornițele de melc ale sufletului trăiesc continuu un tremur pînă la deznodămîntul final. Omul dc idei sc zbate în lume ca într-o cameră de plumb. În orașul meschin de provincie el se atașează întîi de gazda lui. Face apoi o călătorie în Orient, de unde sc întoarce mai înțelept, dar și mai deznădăjduit.

Nu știu întrucît am reușit să motivez acțiunile lui Sensitif. Poate unii vor găsi că-i pornografic, imoral? Ce-i asta moral în artă? Nu înțeleg. Aștept ca romanul să fie comentat de public și de confrați. Zgomotul îmi place, chiar transformat în scandal. Altfel nu înțeleg viața.

C u v i n t e e u t i l e

Am făcut ochii mirați. Zgomotul? îl știam izolat de oameni și taciturn incurabil. Așadar, viața pompa sîngele cu aceeași impetuozitate ca și în sârmane

noastre inimi. Bacovia mi se prezenta într-o lumină nouă. Urmării pe nesimțite investigațiile:

65 — Cum găsești traiul, după atîția ani de ședere în provincie?

— Cerul de aici este mai plumburiu decît la Bacău. Prietenii mi-au zis pe vremuri: „De ce stai izolat de centru? Vino în capitală. Te vor primi cu brațele deschise cei care te apreciază.”

70 Și am descălecat într-o noapte ploioasă, și am rătăcit, ca Telemac, mai multe zile pînă mi-am găsit casă. E adevărat, am mulți prieteni, pentru că n-am atacat pe nimeni. Dar tocmai de aceea mă uită ușor. Sunt inofensiv. De luni de zile fac anticameră și măsur
75 culoarele pentru un post promis de mult. Dar și la ministerul scriitorilor și la celelalte, locurile sunt ocupate. Ce-i aia artist, scriitor? Mi-ar conveni mai bine la Ministerul Ocrotirii Sociale. Tot nu mă simt eu bine. Din jocul de-a poetul nu poți ieși niciodată
80 teafăr. Mulțimea își trăiește viața în felul ei, și face bine. Cine trece dincolo își arde aripile, își scurge tot sîngele. Ce-i aceea poet? În loc de Ministerul Artelor mă îndrept spre cel al Sănătății. Totuna-i. Numai să fie și acolo.

85

P o e t n l a n a r h i s t

în taverna cu miros de tutun și gramofon, umorul poetului nu reușea să fie decît tragic. Erau lamentările sfîrșitultii, sau o satiră amară? Mă interesa din ce în ce mai mult. Începusem de la simpla informație și
90 discuția căpăta extinderea unui interviu. Pînă acum am stat de vorbă, pentru *Viața literară*, cu aproape toți scriitorii noștri, dar niciodată vorbele n-au lovit mai intens în gongul sufletului, stîrnind un vaier deasupra unui vast cimitir cu spectacolul în aer liber.

95 Și am căutat să pătrund misterele poetului.

— Totuși confracții te invidiază, insistai eu, aprinzînd. a treia țigară. Volumul *Plumb* a fost premiat.

— Pentru *Plumb*. M-a înduioșat această înaltă distincție a confracților. Cu *Sînteii galbene* am întîmpinat
100 păreri nostime. Un scriitor de marc merit mi-a spus fătîș: „Poezia d-tale e interesantă, dar ai tendințe

sociale. D-ta ești anarhist"... El citise acolo poezia *Serenada muncitorului*, care începe așa:

Eu sunt un monstru pentru voi
Unind un dor de vremuri noi,
Și-n lumen voastră-abia încap...
Dar am să dau curind la cap.

Observația burgheză venea de la un prozator cu fobia versurilor. Citise numai o singură poezie. Hazardul a deschis cartea la singura pagină fatală. Eu nu fac politică și mi rîvnesc la posturi oficiale. Aș dori să fiu anarhist în domeniul esteticii, căci altfel te zburci în zadar.

Proza poetică

115 Autorul, de obicei de un calm iremediabil, acum se îmbujora. Ochii luceau imens pe fața spectrală. În pupilele dilatate, marginile irisului celest proiectau sublimul unui apus. Aprindea absent țigară după țigară. Nu-mi răspundea.

120 Dincolo de noi, poetul vorbea umbrei cu care de atîtea ori, în nopțile de veghe, stătuse de vorbă.

— Prietenii așteptau mereu ceva nou, dar m.ilt timp ai păstrat tăcerea.

125 — într-adevăr, am tăcut. După repetate zguduiri nu mai ai curajul să deschizi vechile caverne. Sunt țipete care țîșnesc deodată cu coardele vocale. Apji rămîi pentru totdeauna mut. Totuși am scris ceva proză. Cunoști volumașul de poeme *Bucăți de noapte*.

130 în proză pot să mișc membrele mai iiber. Proza unui poet este mai sintetică, mai lirică. Un prozator de meserie, de-o pildă Balzac, pentru fiecare lucru scrie pagini întregi descriptive. Poetul va trece peste cadrul eroilor, furat de o imagine frumoasă, atras de sufletul uman. Dacă lucrarea se va chema roman sau poem fantastic? Nu importă. Talentul n-are nevoie de definiții. Creează cum îl taie capul, călăuzit numai de inducție poetică.

135 Dacă place, va avea succes. Se vor găsi editori care să tipărească ediții noi. Eu n-am prea avut noroc.

140 Volumul *Plumb* a fost editat de către prietenii Pillat și Davidescu, în 1916. Este singurul volum tipărit mai îngrijit. De atunci s-a epuizat și n-am mai scos altul. De curînd Editura Ancora mi-a propus să-mi editez, sub titlul *Poezii*, bucăți alese de d. Lovinescu din toate

145 volumele mele.

Glasul culorilor

Vorbea despre el, ca despre altul. Vocea îi venea de departe. Se mira că se trezește vorbind atît de mult. Arăta aceeași indiferență față de cei care l-au hulit, ca și pentru cei care l-au iubit. Inconștient de aurul cel poartă în adînc, prințul cerșetor a coborît să ceară obolul ghiftuiților și primește în schimb rînjetul absurdului.

150 El, care are drept la dobînda talanților, cheltuiți în dărnicie pentru noi. Cine se crede mai bun să ridice piatra. Este oare o vină atît de marcă dispariția nu a venit la timp?

încearci să dezleg cifrul poeziei bacoviene:

155 — în poezia d-tale sînt culori obsedante, ca albul zăpezilor, sau cenușii scrierilor de plumb. Cum se lămurește acest fenomen?

160 — în poezie m-a obsedat totdeauna un subiect de culoare. Pictura cuvintelor, sau audiția colorată, cum vrei s-o iei. Îmi place mult vioara. Melodiile au avut

165 pentru mine influență colorantă. Întîi am făcut muzică și după strunele vioarei am scris versuri. Fie după note, fie după urechea sufletului, acest instrument m-a însoțit cu credință, pînă azi, Am făcut și compoziții pentru mine.

J"0 Pictorul întrebunțează în meșteșugul său culorile alb, roșu, violet. Le vezi cu ochii. Eu am încercat să le redau cu inteligență, prin cuvinte. Fiecărui sentiment îi corespunde o culoare. Acum, în urmă, m-a obsedat galbenul, culoarea deznădejdiei. De aceea ultimul volum

175 poartă titlul *Scînteii galbene*. Roșul e sîngele, e viața zgomotoasă. Nu vreau să-ți fac teorii. Urăsc definițiile

dascălilor pentru adormit copiii. Asta-i osîndă modernă.
Unii ar spune: metafizica culorilor.

1*0 Amurg de toamnă violet...
Vui plopi, iu tund, apar in siluete:
— Apostoli in odăjdii violele —
Oraşul tot e violei.

185 Amurg de toamnă violet...
IV drum e-o lume leneşă, cochetă;
Mulţimea toată pare violetă...
Oraşul tot e violet.

130 Amurg de toamnă violet...
Din turn, pe cîmp, văd voievozi cu plete; —
Străbunii trec In pilcuri violete,
Oraşul tot e violet.

Carbonizate flori, noian de negru...
Sicrie negre, arse, de metal,
Vestminte funerare de mangal.
Negru profund, noian de negru...

!95 \ ihiau scintei de vis .. noian de negru.
Carbonizat, amorul fumeza —
Parfum de pene arse, şi ploua...
Negru, numai noian de negru...

200 Orchestra începu cu-o indignare graţioasă.
Salonul n!> vim cu roze albe —
Cn vals de valuri alte...
Spaţiu infinit, de o lnsle)ă armonioasă..

in aurora plină de vioare.
Balul alb s-a respirat pe neuitatele cărări —
Ciiit.\u claie sărutări...
Larg, miniatură de vremuri viitoare..

— Ce vezi, de exemplu, în plumb?
— în plumb văd culoarea galbenă. Compuşii lui dau precipitat galben. Temperamentului meu îi convine această culoare. După violet şi alb, am evoluat spre

galben. Ascultă:

215 Eu nu mai ştiu nimic, şi m-am întors acasă,
L'ilaţi-vi ce gol, cţ. ruin.Vn amurg —
Amurgul galben m-a-ngălbcnit şi m-apasă,
Ca geamuri ttaliene, cu lacrimi ce un mai ciiTţ: 1

220 Vei zice: o necesitate subiectivă. În urmă, am ignorat culoarea albă, culoarea roşie. Plumbul ars e galben. Sufletul ars e galben. În manualul de fizică nu mai găsesc altă culoare. În eprubeta mea, orice reacţie chimică dă precipitat galben.

Altă dată în plumb, pe lîngă impresia colorată, mai simţeam alta statică, de greutate. Plumbul apasă cel mai greu pe om. Cum te simţi într-un cavou de plumb?

225 Dormeau adine siciicle de plumb,
Şi flori de plumb şi funerar veslmînt —
Stam singur in cavou... şi em visit...
Şi scirţiiu coroanele de plumb.

2j0 Dormea întors amorul meu de plumb
Pe Hori de plumb, şi-am început să-l strig —
Stum singur lîngă mort... şi era irig...
Şi-i atirneau aripele de plumb.

235 Plumbul este părintele aurului şi al argintului.
Ştiinţa a găsit această înrudire în sîngele atomilor.
Asta nu mă interesează. Dar forţa lui m-a apăsă pînă la distrugere.

Viaţa de la Iaşi

210 În circiumă paharele chefliilor se ciocneau în fanfară.
Voioşia creştea cu cît noaptea înainta. Cupele noastre cu vin roşu se deşertau mai rar, poate din cauza vopselei dizgraţiată de poet. Pledoaria culorilor proiectase teatral asupra muşteriiilor pînze de lumină colorate. Vedeam oameni violeţi, roşii, negri. Magicianul îmi apărea galben. Şi era în adevăr pal şi înecat în culoarea dez-nădejdiei. Sînt convins că vinul profiriu îl vedea galben.

245 Altfel nu l-ar fi gustat. Faţa se sugea treptat ca într-un deseînte-c. Îl vedeam dincolo de timp, numai în amintire.

.Și astfel discuția alunecă spre amintiri:
 — Ai cunoscut odată, la leși, un bun prieten al meu, I. M. Rașcu?

250 — Da, am fost studenți amîndoi. El — la Litere, eu — la Drept. Scotea pe acea vreme revista *Versuri și proză*, la care colabora și Densusianu. Mi-a publicat poezii din *Plumb*, care m-au pus în conflict cu A. C. Cuza, la care dădeam examene. Revista avea nuanță socialistă

255 și mi-i plăcea profesorului. Eu nu împărtășeam opinia naționalistă. Eram cu inima dincolo, dar cu examenele dincoace.

O întâmplare, mai ales, îmi amintește de Rașcu. Un vers dintr-o poezie a mea suna așa:

260 lat în zarea grea de plumb,
 Ninge gri.

Rașcu mi-a subliniat ultimul cuvînt, adăugind s = gris, argumentînd că este un galicism sau străinism. Trăgea a profesor de pe atunci. Eu m-am supărat la

265 început. Apoi el m-a convins că e nepot de franțuzi și n-am mai zis nimic.

Aveam pe atunci un prieten, unul Bontaș, care scria versuri bune. Astăzi nu mai știu nimic de el. S-a cumișit și poate a făcut avere. Mulți Bontași trec în

270 tinerețe prin faza poetică, dar, din fericire, se fac oameni de treabă. Spre binele neamului. Alții, cei mai netrebnici, nu se astîmpără pînă mor. Eu am încercat să fac ceva avocatură, dar nu s-a prins. Părinții au vrut să mă trimită în străinătate pentru desăvîrșirea studiilor,

275 dar poezia mi s-a pus mereu buturugă în cale.

Mai tîrziu am colaborat la *Vieța nouă* a lui Densusianu și la alte reviste. Am încercat și la *Viața românească* a lui Const. Stere, fără succes. Despre Ibrăilcanu nici nu se pomenea pe atunci. Eu l-am avut chiar

230 profesor de română, dar nu i-am arătat niciodată versuri.

I-am trimis și lui Vlahuță poezii, dar nici azi n-am primit răspunsul. Poate poșta nu le-a dus la destinație și le poartă încă peste țări și mări.

2K5

Despre Al. Macedonski

Aparatul muzical din bodegă înlocuia cu succes taraful de lăutari, făcînd educația mahalagiilor. Se cînta *Serenade d'autrefois* de Silvestre și melodia îm-

290 blînzea deapănul amintirilor. Bacovia își aminti de Macedonski.

— Știu că ai publicat la *Literatorul*. Ce amintiri au rămas mai vii?

— Am publicat acolo din clasa II-a de liceu. Mai tîrziu m-am apropiat de maestru și am petrecut ceasuri neuitate în casa lui. Munceam pentru un ideal, discutam și beam. El scrisese despre mine: „Din plumb facut-ai aur” — și eu îi ascultam cu răbdare poemele.

Odată, lingă o sticlă cu Nicorești, am observat în fundul camerei o candelă roșie. L-am întrebat:

300 „De ce arde, maestre?”

„Roșul îmi dă viață. Am pus-o înadins. Sîngele e tot roșu în ființe.”

Maestrul trase cu coada ochiului la candela roșie. Era și el surprins că d-na Macedonski aprinsese candela

305 sub icoane. îi plăcea să pozeze, altfel era om bun. Ca un vestit maharadjah ne împărțea inele cu pietre nestemate. Nu era vina lui dacă, din nefericire, aceste pietre erau întotdeauna false. De multe ori îmi citea din *Noptile* lui pînă îmi ațipea conștiința. Era poet

310 adevărat și credea în misiunea lui. Mai arată-mi azi unul la fel!

Aud și acum glasul insinuant al maestrului din veșnicie. După mine, cîți or să-l mai audă? Suntem plini de eul nostru cît trăim. Dar pe urmă, ce se alege?

315 Nemurirea! E un cuvînt atît de van! Bun de oblojit sărăcia.

Șeful decadenților

Un răstimp personajul meu tăcu. Se părea că a isprăvit tot ce avea de spus. Era prima spovedanie

320 tnaî sinceră. Dezacordul fonetic, urmărit de cel gramatical, arăta oboseală. Sînt însă prilejuri care vin numai

o dată în viață, și perseverența nu mi-a lipsit niciodată. Asupra poeziei bacoviene mai erau taine de lămurit.

325 — Ce impresie vă face poezia nouă? Ați fost doar precursorul ei?

— Recunosc accente familiare din *Plumbul* de acum 13 ani. Este interesantă atitudinea tinerilor de astăzi în căutarea formei definitive. Nu-mi place tradiționalismul și nici pentru moderniști n-am laude. Urmăresc regulat în *Viața literară* străduința generației de azi. Trăiți o nouă epocă despre care se va vorbi mai târziu. Faptele durabile se fac cu multă răbdare.

335 Cît privește despre mine, am fost și rămîn un poet al decadenței, fără a pierde nici grandoarea versurilor unui Vigny. Dintre confrăți, n-am înțeles nici poezia lui *Minulec*, și poate nici pe Stamatiad. Citesc din toți, dar nu admit pe nimeni. Din tumultul de la polul artei, nu dezvelesc decît întîrziate țipete de cocori pe un cer înnoptat de iarnă. După mine se vor limpezi și aceste lucruri. Mi-a plăcut în artă să urmăresc întotdeauna o problemă. Deși am citit în tinerețe pe Rimbaud, Baudelaire, Laforgue și alții, n-am simțit sufletul românesc vibrînd lîngă ei. Alt neam, altă vîrstă. Noi trebuie să ne străduim pentru originalitatea noastră. 345 Să devenim o ființă organică, nu paraziți și maimuțe.

Ci i i t e c u l l e b e d e i

350 Poetul ceru alt pachet de țigări. Fata care servea ne privi curioasă. Felul tăinuit al convorbirii nu-i părea curat. Eram singurii în local cu gulere curate. Ceilalți erau ceva mai „lejeri” la git. Și apoi faptul ca eu scriam de cîteva ore era încă un motiv de suspiciune. M-am uitat la ceas.

— E târziu.

355 — Nu poți ști niciodată cînd e devreme, cînd e prea târziu. Timpul are întotdeauna ultimul cuvîntul. Eu de multe ori am pierdut ceasul meu. Am fost lipsit de spirit practic. În provincie un eveniment banal avea ecou în vreme și în suflet. Aici trecem scurt la rubrica faptelor diverse.

360 Acum scriu rar și public la dv. Nu mai am elanul și forța de odinioară, nici credința. Sunt loviri de care te sature să le repeți pe nicovalea ta. O strofă ucide mai sigur ca otrava. Vreau să înceteze faza feroce. S-a isprăvit. Alții bat tumultuos la poartă: deschideți! 365 Să intre acru, lumina, primăvara! Ei modelează statuia iluziei din cenușa noastră. Pe rînd, cu toții. E o poveste a omenirii, banală, dar prea adevărată. Cu cît simți mai sincer, te descompui mai sigur. Caut oamenii, îmi place zgomotul lor. Ei mă cheamă, dar eu fug să nu 370 aștern tăcere peste chefii lor.

Și astfel, lent, ghemul nervilor s-a încîlcit, sufletul s-a descompus și a rămas doar animalul să joace grotesc ultimul act din marea dramă.

375 În depărtare o lebadă neagră a filfîit și a țipat. Apoi s-a întins tăcerea. Spovedania poetului a fost scrisă pentru cei care vor veni și poate vor fi curioși. Ultimele cuvinte s-au pierdut în van, aiurit, fără sens. O singură ureche asculta atent în noapte.

380 Am uitat dacă merg... încă tot mă iubesc...
Am ajuns la timp, ocup și un loc.
Dar gîndul apasă cu greul său bloc...
E numai vedere... nu mai pot să vorbesc...

385 Apoi brusc, gramofonul porni în vîrtej o nouă placă, cupletul lui Tănase: *Pisica pe orez*. Mulțimea sări electricizată. Geniul atotputernic al epocii, cel mai cunoscut și iubit, stăpîncea în sală așa după cum delectează viețile de sus și de jos. Vai de acei care se opun șuvoiului în schimbul decrepitudinii fizice și morale.

390 De unde acest drept sublim la suferință a cîtorva întîrziați în anul de pomină una mie nouă sute și trei decenii?

T

DE VORBĂ CU BACOVIA †

Nichifor Crainic poate fi căutat la patru telefoane, Liviu Rebreanu — la trei, Camil Petrescu — la două! Sadoveanu, Arghezi și Ionel Teodoreanu — la câte unul foarte sigur.

Cu toți aceștia te mai poți intimi apoi la Academie, la teatru, prin redacții sau pur și simplu pe stradă.

10 Gh. Bacovia — pentru a cărui interviu a stăruit așa de frumos prietenul meu Petre Horsu de la Sibiu — nu are însă nici telefon, nu e nici membru al Academiei, nu e un pasionat al premierelor și nici pe stradă nu mi l-a arătat nimeni, niciodată,

15 A fost nevoie de răscolirea mai multor școli pe unde a funcționat sau pe unde fucționează doamna profesoară Agatha Grigorescu-Bacovia, soția poetului, pentru a afla că poetul violetului locuiește aici în București, în apropiere de cimitirul Bellu, pe strada Frășinetului, la numărul 63. Obținerea adresei nu însemna însă mare lucru dacă nu obțineam și autorizația poetului pentru a-l vizita și ispitii. Unii binevoitori au avut
20 grijă să mă încurajeze spunându-mi că nu voi fi singurul care va bate zadarnic la poarta lui Bacovia.

— Bacovia nu vorbește cu nimeni, mi s-a spus, și mai ales cu ziariștii.

† Interviu realizat de V. Netea în 1943 (n. ed.).

25 A fost trebuință, astfel, de meșteșuguri care nu se divulgă — și care au mai fost puse în practică de noi — pentru a primi încuviințarea de a vorbi cu cei care au scris poeziile din *Plumb* și *Scînteii galbene*.

30 — Dar numai dacă veniți fix la ora 5 (duminică 23 mai 1943), fiindcă altă dată poate că nu-l mai întrezărește această chestiune.

Exacti am fost, dar am fost și mirați văzînd culoarea casei poetului: galbenă. Culoarea tristeții, adică, a plictiselor și a indiferenței.

35 — Dar nu e un simbol, s-a grăbit să ne lămurească doamna casei.

Poetul e mărunț la înfățișare, poartă haine de o mare simplitate și are ochi în culoarea oțelului. O figură care, fără de a o privi atent, nu trece dincolo de comunul oamenilor care cunosc suferința. Privit
40 în lumină și transfigurat, Bacovia este totuși o figură de infinite sugestii și de aspre clarități. Se mișcă ușor, ca și cum ar pași aerian.

Se simte categoric că nu e obișnuit cu astfel de vizitatori.

45 O clipă regretăm sincer necuviința de a-i tulbura singurătatea. Am voi parcă să ne retragem. Ființele delicate sînt cu mult mai impunătoare pe firul inimii decît cele autoritare, înalte, grave. Biruiți de inocența poetului rămînem totuși... și vorbim.

50 De pirc inutilitatea chestionarului

Gh. Bacovia trăiește numai pentru sine și literatura sa. Orice alte preocupări îi sînt voite și categoric străine. Ne-am dat scama de aceasta imediat ce am deschis contactul cu dînsul. Chestionarul nostru — în parte
55 același care l-am prezentat și celorlalți scriitori interviuați pînă acum — se dovedește astfel exclusiv inutil.

Timid, discret, nesprinton la grai, zicerile smulgîndu-i-se fără ușurință și nedorind să facă nici o impresie care să treacă peste imaginea sa reală, Bacovia
60 nu are de dat nici o indicație lumii în care trăiește, nu critică nici o alcătuire, nu polemizează cu nimeni și nu ține să rostească nici un fel de profetii asupra

unor ceasuri sau deveniri care încă nu sînt. Și atît mai puțin ar voi să fie socotit judecător al zilei ce se frămîntă
65 sufj ochii noștri. În afară de creația care se știe și de cea care se va mai afla. Bacovia nu are nimic de spus societății sau culturii noastre. Nu e ideolog și nici militant.

Nu îndrumă — programatic — și nu aderă la nici un fel de opoziții doctrinare. Nu acuză și nu justifică.
70 Pentru tot cît înseamnă Bacovia vorbește literatura sa. Poezia, în primul rînd. Poezia aceasta, în accente aprig dc reale, destăinuiește însă viața sa. O viață de impresionante singurătăți, de pustiuri necunoscute literaturii noastre, întretăiată de pasionante popasuri
75 în fața unei carafe de vin, luminată de muzică, de iubire și de viziuni care la noi n-au fost decît ale sale.

În locul altor iscodiri, ne oprim, deci, asupra acestei vieți și a poeziei pe care a inspirat-o. În înfiriparea și cristalizarea conversației, de neprețuit ajutor ne este
80 însă doamna Bacovia, poetă și domnia-sa, de subtile realizări, a cărei iscusință și grație deschide lacătele inimii și-ale memoriei poetului.

Bacovia nu vorbește cu certitudini matematice și nici nu dă cuvintelor sale tonul grav al necontradicției.
85 El își aduce aminte; i se pare numai. I se pare astfel că s-a născut în ziua de 5 sau 6 septembrie, în 1881; precis nu s-a nevoit însă a ne mărturisi. Vagul nu se neliniștește din pricina destăinuirilor lui Bacovia.

Din frînturile de note, înregistrate vagabondat, vom
90 țese totuși o povestire din care să nu lipsească cel puțin cîteva limpezimi sigure.

Puțină biografie

Numele, sau, mai exact spus, pseudonimul cc stă deasupra poeziei bacoviene, vine de la numele roman
95 al Bacăului, care se zicea Bacovia, așa numindu-se probabil întreaga regiune din această parte a Moldovei.

— Eu l-am luat, ne spune poetul, din dicționarul lui Hasdeu, cum cred că va fi făcut și Arghezi în legătură cu rîul Argeșului.

100 Bacovia mai însemnează însă și altceva. Prescurtînd pe *Bacchus* în *Baco*, și adăugîndu-i apoi cuvîntul latin

via — calea, adică, ajungi să vezi că Bacovia înfățișează pur și simplu *Calea lui Bacchus*. Pe calea aceasta am mers cu într-adevăr dc foarte multe ori. Dc vină
105 e și regiunea în care m-am născut, viile de la Bacău avînd renumele lor.

Destăinuirile lui Bacovia sînt sumare, parcimonioase, dar suficient de concludente pentru a înțelege linia și firea unei vieți din filele căreia umorul și tîhna răsfățatului au lipsit totdeauna.

— M-am născut la Bacău prin 5 sau 6 septembrie 1881. Tatăl meu a fost băcan, iar mama aparținea unei familii de funcționari, bunicul meu fiind subprefect al județului Bacău. Eu am fost al cincilea copil.

110 Liceul l-am făcut în orașul natal. Într-o clasă pe care nu mi-o mai amintesc și într-un an pe care nu-l mai știu am nimerit să citesc *Literatorul* lui Macedonski. Îl adusesese la Bacău un cunoscut al familiei noastre, Ioan Jinga, student al unei școli de pictură din București. Prin acesta am și trimis revistei una din poeziile
120 mele de început. Se chema *Și toate...*, dar nu mai știu în cc an a apărut. Se află însă reprodușă în volumul *Comedii în fond* (d-na Bacovia ar dori să ne-o arate; în toată casa nu se găsește însă nici uu singur exemplar
130 din această carte a poetului).

Personal l-am cunoscut pe Macedonski foarte tîrziu. M-am bucurat totuși din plin de prețuirea lui. Păstrez dc la el și o epigramă. Mi-a făcut-o la București, în berăria Jubileum, în 1916, îndată după apariția volumului *Plumb*:
150

Poete scump, pe frunte
Porți frunzele de laur.
Căci singur, pînă astăzi,
Din plumb (ăcut-ai aur).

155 Poezia *Lacustră* din volumul *Plumb* datează din acești ani de liceu, fiindu-mi inspirată de o lecție de geologie. Am purtat-o însă în închipuire foarte multă vreme pînă cînd s-a cristalizat în forma cunoscută:

HO De-atîtea nopți aud plouînd,
Aud materia pliugînd...

Sunt singur, și mă. duce-un gînd
Spre locuințele lacustre...

H5 Dintre colegii de liceu păstrez în amintire pe Mirela Cancicov, alături de care am luat un premiu, pentru desen, la concursurile societății „Tinerimea română”, și pe Eugen Ciuchi, poet și dînsul.

Anii din liceu nu mi-au părut totuși prea fericiți. Era prea multă asprime în școală și prea puțină înțelegere.

Cel mai sincer document

150 Prin anii 1903—1904, Spira Haret deschisese o mare anchetă printre absolvenții liceului pentru a cunoaște impresiile lor asupra spiritului școlii. În loc de răspuns la anchetă, eu am publicat atunci, în ziarul *Țara*, poezia *Liceu, cimitir al tinereții mele*. Se află retipărită
155 în volumul *Cu voi*.

Cu mare greutate doamna Bacovia găsește singurul exemplar din această carte. D-sa citește și versurile;

160 Liceu, — cimitir
Al tinereții mele —
Pedanți profesori
Și examene grele...
Și azi mă-niiori
Liceu, — cimitir
Al tinereții mele I

165 Liceu, — cimiiir
Cu lungi coridoare —
Azi nu mai sunt eu
Și mintea mă doare...
Nimic un mai vre —
170 Liceu, — cimitir
Cu lungi coridoare...

Citind această poezie, mi-au spus mai tîrziu intimii lui Haret, ministrul ar fi declarat: „Iată cel mai sigur document”.

175 Se știe ce avînt au luat apoi reformele noastre școlare.

¹ Titlul exact: *Liceu* (n. ed.).

Student... funcționar... pensionar

— Din viața de student n-aș putea spune prea multe lucruri. Aparținînd unei familii sărace, n-am putut urma regulat cursurile Facultății de drept la care m-am înscris
180 — mai întîi la București și apoi la Iași — mulțumindu-mă numai cu prezentarea la examene. Interesante, dealtfel, nu mi-au părut decît cursurile de economie politică ale lui A. C. Cuza, care mi-a trezit interesul pentru astfel de probleme. În volumul *Cu voi* se
185 găesc numeroase ecouri ale constatărilor mele de ordin social.

După ce mi-am luat licența în drept — reîncepe Bacovia — m-am înscris în baroul de Bacău, în 1911, fără a avea însă vreo pasiune pentru avocatură și fără
190 a rămînea prea mult timp în această situație. Am mers pe urmele bunicului meu, izbutind să ajung subset de birou la prefectura Bacău. În 1920, după anii grei ai războiului, pe care i-am trăit la București ca funcționar obligat a rămînea pe loc, eram funcționar
195 la Ministerul Instrucțiunii Publice, de unde Gr. Trancu-Iași, ajuns ministru al Muncii, nemulțumit de locul modest pe care îl ocupam, m-a trecut la ministerul său pentru a avea o situație mai bună. Același ministru însă, deși susținea că îmi prețuiește poezia, a refuzat,
200 totuși, după două luni de funcționare, să-mi acorde un concediu de boală.

Am renunțat, deci, la slujbă și m-am reîntors la Bacău. Pînă în 1930 nu m-am mai mișcat din orașul natal. Am rămas un om de provincie. Înființîndu-se
205 în acel an la Casa școlilor o direcție a Culturii populului, în frunte cu Liviu Rebreanu, am fost chemat și eu să ocup un loc. Dar iarăși n-am putut rămînea din cauza sănătății șubrede, și astfel am reluat drumul Bacăului. Anii aceștia n-au fost prea ușori. Unii chiar
210 o știau. D-l Al. Rosetti, conducătorul Fundației pentru literatură și artă, m-a invitat să fiu consilier literar al acestei Fundații, așa cum erau și scriitorii Arghezi, Perpessicius, Adrian Maniu, Camil Petrescu și poate și alții. Cînd s-a prezentat însă soția pentru a ridica

215 numirea, i s-a spus, spre adîncă ei indignare, că nu mai sunt libere decît locurile de.. . comis-voiajor.

Iată, așa s-a întîmplat că astăzi nu sunt decît pensionar al S.S.R.

220 Definitiv bucureștean n-am devenit decît de cîțiva ani.

în literatură

Vorbește acum doamna Agatha:

—Și în literatură el tot așa a fost. Modest și puțin preocupat de sine. Întîiul său volum de poezii, *Plumb*,
225 i l-au editat domnii Ion Pillat și N. Davidescu, iar volumul apărut la Ancora, care, pe lîngă *Plumb*, cuprindea și versurile din *Seînteii galbene*, a fost tipărit prin stăruința d-lui E. Lovinescu. Mi-a fost însă foarte greu pînă l-am hotărît să mergă la d-sa. Și cînd ne-am
230 dus, a dat un timp tîrcoale ca un adolescent, voind să fugă, și abia în urmă, surprins, a trecut totuși pragul criticului. Placheta de versuri *Cu voi* a văzut lumina zilei prin grija lui Gh. Șt. Cazacu, iar cîrticica de proză *Bucăți de •noapte* a fost editată de mine.

235 Intervine Bacovia:

— Pe unele din aceste volume le-am lăsat să apară numai fiindcă mă găseam în situații financiare care mă obligau la un astfel de efort.

întrebarea noastră:

240 — C u m v ă j u d e c a ț i p o e z i a , ș i m a i a l e s c u m p u t e ț i l ă m u r i a n u m i t e c u l o r i d i n e a ?

— Am considerat întotdeauna arta ca o recreație după muncă. Dacă aș fi trăit într-o regiune de șes e sigur însă că aș fi avut o altă viziune asupra naturii
245 decît cea cunoscută. La Bacău cenușiul e o culoare frecventă. Existînd în natură, s-a strecurat necalculat și în versurile mele. De-asemeni, violetul. Cine a privit largă vale a Bistriței dc la Bacău, e imposibil să nu-l fi întrezărit. în cele mai multe poezii am plecat de la
250 elemente concrete și de la date autobiografice. Din turnul bisericii „Precista”, încă din copilărie, îmi plă-

cea să privesc zărilor Bacăului. Dîintr-o astfel de contemplație s-a născut poezia *Amurg violet*:

Amurg de toamnă viulrt...
255 Doi plopi, în fund, apar în siluete:
— Apostoli în odăjdii violete —
Orașul tot e violet

260 Multe din poeziile din volumul *Scintei galbene* mi-au fost inspirate de priveliștile din grădina publică a Bacăului, iar motivele bachice aparțin celei mai imediate realități.

— Geografia poetică a lui Bacovia — intervine din nou doamna Agatha — e foarte precisă și limitată. El nu cunoaște bine decît orașele Bacău, București și Iași. Marea, pe care a cmtat-o așa de mișcător în
265 „Flaute din stînci de mare”¹, n-a văzut-o decît foarte tîrziu, în 1934, la CaVarna, după cc scrisese aceste versuri.

Cuvîntul se întoarce iarăși la poet:

270 — P e r s i s t e n ț a i n t r - o c u l o a r e a m d e p r i n s - o d e l a d e c a d e n ț i i f r a n c e z i . D e a l t f e l , u n a d i n o b s e s i i l e m e l e a a l c ă t u i t - o s i m b o l i s m u l d e c a d e n t . P r i n 1 8 9 8 - 1 9 0 3 m - a u p r e o c u p a t a d ı n c V e r l a i n e , R i m b a i t d , B a u d e l a i r e , R o l l i n a t , J e a n M o r c a s , p e c a r e i ' - a m d e s c o p e r i t ı n c o l e c ț i a „Les hommes d'atijourd'hui".
275

Cartea, de căpătîi

— Știți însă — ne întreabă doamna Bacovia — care a fost cartea de căpătîi a soțului meu? *Les nevroses* dc Rollinat! De aici au venit sugestiile atîtor
280 nevroze și fiori din poeziile lui Bacovia, precum și acea atmosferă de straniu și macabru. A existat însă și o puternică afinitate organică între Bacovia și Rollinat, soțul meu fiind și o fire muzicală. Unele din poeziile sale mai înainte de a fi scrise cu litere au fost
285 țesute pe caiete de muzica, pe portative, melodia sufletului precedînd apariția poeziei.

¹ Exact: „Și flaute / Din stînci de mare...” (din poezia *La țăm*) (u. ed.).

290 În afară de muzică trebuie să amintesc apoi suges-
tiile desenului. Prin hîrtille noastre se mai găsesc încă
bruoane de versuri care au pe margini desenate dife-
rite peisagii.

— La ce lucrați în prezent?

— Aștept să-mi iasă, la Fundațiile regale, o ediție
definitivă a operelor mele: versuri și proză. Așteptarea
e însă cam veche. În această ediție va apărea și roma-
255 nul *Cînteo tîrziu*, din care au apărut cîteva fragmente
în anul 1930 în publicațiile *Curentul* și *Viața literară*.
Socoteala era ca acest roman să apară cu cîteva ani
în urmă, cînd se notarisă — dc către d-l Rosctti —
ca să fie ilustrat de către d-na Rodica Maniu. Tot
300 d-l Rosetti a fost încă acela care pînă la urmă a re-
nunțat la tipărirea lui.

N-am înțeles prea bine de ce.

Mă preocupă apoi ideea scrierii unui „Jurnal auto-
biografic”, o carte de gînduri și de destăinuiri. Din cînd
305 în cînd scriu totuși proză în genul *Bucăților de noapte*.,,

Cele care au mai urmat n-au mai fost întrebate și
spuse pentru interviu. Ne-am lămurit însă nouă înșine
un fel de viață, sufletul unui om în care Harul poeziei
s-a întrupat în afara orgoliului său. Poate de aceea e
310 atît de pătrunzător, așa de străveziu, plin de o sera-
fică frumusețe.

Bacovia n-a fost decît caligraful acestui Har.

G. BACOVIA LA 65 DE ANI

CU POETUL DESPRE VIAȚĂ ȘI DESPRE ALTELE

Un interviu luat de Eugen Jebeleanu

„Umbra mea se adîncește în cartiere democratice.” Mediul
care presează. — Alături de năzuințele proletarietului. — Frimu,
Necuiuță, Dobrogeanu-Gherea, Ibraileanu. — Slujbă și șomaj. —
Izvoarele poeziei.

Departa de zgomotul orașului, la marginea capis
talei, acolo unde „cartierele democratice”, cartierele
lumii muncitoare, cîntate dc marele poet, nu cunosc
nici etajul, nici ascensorul...

5 Casa în care locuiește G. Bacovia, împreună cu
soția sa, poeta Agatha Grigorescu-Bacovia, și cu fiul
lor, elev în clasa a IV-a la liceul „Mihai Eminescu”, e o
casă ca toate celelalte: modestă, tăcută, decentă.
Portița de lemn se deschide, scîrțîind, în fiecare dimi-
10 neață cînd visătorul pleacă la slujba sa de bibliotecar
în Ministerul... Minelor și al Petrolului.

Într-o țară în care trecutele regimuri au oferit pînă
și celui din urmă semidoct politic mașină la scară și
scară de marmoră la clădire, G. Bacovia n-a putut
15 să ajungă mai mult decît șef de birou.

Poetul făcuse imprudența să-și cînte nu numai
nervii zdrobiți de apăsarea unei societăți egoiste, ci
și muncitorimea cu idealurile de libertate, de dreptate
și de mai bine ale lumii...

20 Poetul și proletariatul

îl privesc: poetul zîmbește amar.

•— Credeți, maestre — întreb — că tonul poeziilor

dumneavoastră „depressive” ar fi fost același dacă apăsarea societății ar fi fost mai puțin aspră, mai puțin nedreaptă?

— Sigur că un alt mediu ar fi dat rezultate dc alte inspirații. Așa cum a fost, mediul burghez m-a presat.

— Credeți că poetul trebuie să fie în același timp un combatant social?

30 — Desigur.

— Multe dintre poeziile dumneavoastră relevă aspecte sociale. Ați avut contact cu proletariatul și cu preocupările sale?

15 — M-au interesat întotdeauna năzuințele șiluptele lor. Dealtfel, nu-i așa, și noi poeții suntem pînă la urmă niște proletari și am fost supuși, ca și ei, acelorași legi de aramă.

40 Pauză. Poetul vorbește greu, cu distanțe mari între cuvinte, cu un glas obosit, care tremură. Din cînd în cînd își cuprinde pieptul cu brațele cruciș, ca și cum s-ar apăra. Peste cîteva minute, își readuce aminte de epoca clanurilor tinerești și reia:

— Citeam pe vremea aceea fel de fel de broșuri socialiste, care se tipăreau.

45 Pauză din nou. Face efort pentru a-și aduce aminte.

— Așa... da... Citeam revista *România muncitoare*, scoasă de Frimu și alții. Citeam de asemenea *Viața socială* și *Facla* lui Cocea. Unele inspirații, ca bunăoară *Serenada muncitorului* și altele, s-ar putea să se datorească și frecventării acelor reviste. Poate sâ mă fi determinat și criticele lui Gherea. Citisem și de priii Theodor Neculuță, mi se pare. *Spre țarmul dreptății*. Pe urmă. *Revista ideii* a lui Panait Moșoiu și altele.

50 — L-ați cunoscut pe Dobrogeanu-Gherea?

55 — Pe Dobrogeanu-Gherea l-am cunoscut numai din vedere. L-am găsit în restaurantul din Ploiești. Era patronul restaurantului. În alt restaurant, la Gambrius din București, a cărui coasociat era Caragiale, l-am putut vedea și pe acesta.

60 Discutăm apoi despre critică:

— E Lovinescu — în al cărui cenaclu a fost o singură dată. Ibraileanu...

— Pe Ibraileanu — spune — l-am avut profesor. Profesor de română, prmr-a V-a la liceu.

65 — În ce an?

— Să mă gîndesc... Cred că prin 1899—1900... Da... Făceam pe vremea aceea versuri, dar nu le arătam la nimeni. Prietenul și colegul Isidor Wertenstein mă informase că C. Vraja, traducătorul lui *Bel-Ami* de Maupassant, nu e altul decît profesorul nostru, Garabet Ibraileanu.

Poetul și viața

întreb:

— Cum ați devenit funcționar public?

75 Bacovia zîmbește; același zîmbet interiorizat, timid, amar.

— Am urmat Facultatea de drept la Iași și București. Licența mi-am luat-o la Iași. Am făcut parte zece ani din baroul orașului Bacău, dar n-am profesat. Pe urmă, viața...

80 Am intrat în slujbă la stat în 1912. Am fost mai întîi copist la prefectura din Bacău. Pe urmă, prin 1916—1918, șef de birou clasa IU-a la Casa școalelor, în Ministerul Cultelor. Prin 1919—1920, șef de birou clasa I-a (împreună cu Aderca... mă numise Trancu-lași...) la Ministerul Muncii...

Poetul ar rămas cu ochii pierduți în depărtare; își pleacă fruntea, mîinile atîrnă în gol, peste speteaza scaunului.

Intervine d-na Bacovia:

90 — După aceea s-a îmbolnăvit grav, a cerut concediu... A fost demis... Pe urmă, prin 1929—30... nu, Bacovia? — poetul confirmă clătînd din cap — a fost funcționar la Cultura poporului. Apoi, șomer, șomer, șomer...

95 în 1945 — depășise vîrsta — a fost numit bibliotecar, cu contract, la Ministerul Minelor și Petrolului. A fost angajat cu 110 000 lei. Pe urmă, i-au făcut 130 000, Asta, plus pensia de 50 000 lei de la Casa scriitorilor, e toată averea lui Bacovia...

100 între timp, Bacovia-junior a adus în brațe un ghem de mătase: un pisoi. îl așază în poala părintelui, întrebîndu-l:

— Știi cine-i ăsta, tată?

— ăsta e loachim... surîde poetul, mîngîind pisoiul.

105 — g. f. țeleg foarte bine cu pisicile și cu clinii, ne spune d-na Agatha Grigorescu-Bacovia. Cît despre oameni, ei l-au înțeles mai puțin.

Țin minte — continuă devotata tovarășă de viață a visătorului — ca prin 1933-34, s-a propus, nu știu HO de cine, ca Bacovia să fie numit consilier la Fundațiile pentru literatură și artă. Bacovia șomase trei ani, era bolnav de nervi. M-am dus. Secretarul general al Fundației de pe atunci... i-am uitat numele... mi se pare, Rally... a spus că nu-i poate oferi decît unul din încu- 115 rile de comis-voiajor. Am plecat, indignată. Dar n-a fost insulta cea din urmă. În 1928, Minulescu, care era director general al Artelor, mi-a spus că nu poate să-i ofere decît un post de copist clasa III-a...

120 Sînt amintiri dureroase. Trupul puțin al poetului s-a strîns, s-a gîrbovit, s-a ascuns, parcă, în haina cenușie, și largă, prea largă. Dacă n-ar fi aceste profunde șanțuri ale vieții dure, care sînt ridurile, dacă n-ar fi mustața brumată de iarna vîrstei, ai crede că te afli în fața unui copil fără apărare.

125 Izvoarele poeziei

Toate poeziile lui sînt trăite de Bacovia cu nervii exasperați, cu întreaga sensibilitate sfîșiată.

— Ce-ați vrut să înțelegeți — întreb — prin versul „Mulțimea anonimă se va avea-n vedere” din poezia

130 *Note de toamnă?*

— Versul acela — răspunde Bacovia — a fost scris într-una din zilele cînd căutam și nu puteam obține o slujbă. Era prin 1916. Mi se scria pe petiții: „seva avea în vedere” — și rămîneam cu atît.

135 Cît despre versul: „Tot ce-mi trebuie să am pot să cer”, din aceeași poezie, asta înseamnă că puteam să cer, dar nu mi se da, sau, mai bine-zis, la Sfîntul așteaptă! Seismele sociale nu m-au lăsat niciodată indiferent. Numai cei care n-au voit n-au găsit urma HO , lăsată de aceste seisme în poeziile mele.

Amurg din volumul *Cu voi*, de pildă, a fost scris prin 1915, cînd se decretase mobilizarea. Era o epocă de mari agitații. Atunci, am notat: „Greve, sînge,

145 nebulie. / Foame, / Plînset mondial...”, „Filosoful proletar” din poezie eu eram.

Peisajul industrial al Bacăului, oraș cu multe fabrici, a avut de asemenea rezonanțe în versurile mele.

• — M-a dus și pe mine — vine în ajutor d-na Bacovia — să-mi arate abatorul din Bacău, care i-a inspirat 150 poezia *Tablou de iarnă*. În 1916, cînd l-am cunoscut prin Aurel Savela, o rudă a sa, locuia în strada Berzei. Sora lui Bacovia plecase și-l lăsase să păzească locuința. El era funcționar la Casa școalelor. Pe la sfîrșitul lui august sau începutul lui septembrie — nemții ajunseră pe la Jiu — l-am găsit într-o după-masă într-o 155 cameră, căutînd să-și încâlzească o cafea, cu niște hîrtii aruncate într-un godin. Bietul Bacovia... Să-l fi văzut... Acolo, a scris poezia *Belșug*:

Vinul, și mierea, și griul tot

160 L-e-au strica, pe țaba, cje-a putut...

Era pe vremea cînd nemții luau tot.

Bacovia o ducea într-o neagră mizerie... Dealtfel n-am scăpat niciodată de lipsuri și de nedreptăți. Dar se anunță vremuri noi, pe care Bacovia le-a visat, in care a crezut și pe care le-a cîntat. Credem în ele... 105

S-a înserat.

Marele poet se ridică și, scotocindu-sc în buzunare, nc oferă:

— Luați o caramă albă!

170 Bomboana de-o zi a visătorului: o bucată de zahăr. Ne ridicăm, privim: la spatele poetului, chipul lui Crist, încadrat într-o ramă ovală. Rama e spartă.

D-na Bacovia ne șoptește:

175 — Nu poate să sufere tabloul. De nenumărate ori a încercat să-l distrugă lovindu-l cu bastonul. Spune că-l urăște pentru că a suferit ca și el...

180 leșim. Au răsărit stelele. Pe trepte, G. Bacovia îmi ține mult timp, strîns, mina în mîinile lui. În depăir tare, fluierul unui tren care pleacă. Și inima orașului, palpitînd...

Pulsul visătorului bate mai repede...

[RĂSPUNS LA ANCHETA REVISTEI
„CRONICARUL”]

1. *Ce părere aveți despre actualul stadiu al literaturii române?*

— Literatura română se prezintă sub aspect fecund. Nu văd. o evoluare spre mai nou, ca ideologic și exprî-
5 mare.

Va fi desigur opera unei îndelungate așteptări.

2. *Credeți într-o Internațională a scriitorilor și artiștilor, bazată pe un plan comun de luptă și de vederi?*

— Despre Internaționala scriitorilor și artiștilor ce
10 s-ar putea spune?

Nu sunt ei internaționali prin idealul artistic, care trebuie să întrunească condiția de „adevărată artă”, ce poate fi de oriunde și a oricărei națiuni?

15 Cooperare intelectuală și artistică? Da... în ce privește interesele de breaslă... Marea originalitate va fi totdeauna opera individualismului, fie el chiar anarhist.

3. *Care sunt, după părerea dvs., căile de evoluțiune ale romanului românesc și ce anume i-ar putea da un
20 caracter de pregnantă originalitate, în stare să-l facă interesant pentru traducere?*

— Despre romanul românesc? Ce i-ar putea da o pregnantă originalitate? Aci e rolul geniului, al talentului viguros... îndrăzelii de concepție și redare...

25 Cu aceste condiții poate înfrunta orice tălmăcire... în

ce privește materialul de roman, iată ce nu ar trebui uitat.

30 Trăim epoca cea mai febrilă a civilizației și a celei mai complexe psihologii. Romanul și-ar putea folosi seva din aceste două surse. Una ar deveni document social, cealaltă — document uman.

împreună ar sintetiza un crîmpei de notă, din torturata notă a secolului mecanicii și înălțimilor.

35 •3. *Există P dificultate reală de apropiere între lași și intelectualii din București?*

— O apropiere între lași și București din punct de vedere intelectual? Dificultatea ar sta numai în veleitățile literare. Talentele pot fuziona dc oriunde.

ADDENDA

DIVAGĂRI UTILE

5 5

Am fost și eu odată ca niciodată...

Am fost stea pe cer? Acum ce sunt?...

Eu sunt steaua? Aș putea lumina pustiul?

Aș vrea să domnesc în Sahara... Aș putea lumina
tăcerea...

Cum să nu mă duc după aceste vremuri?

Dacă am existat, e că te-am iubit...

S-a dus Agatha? O stea senină a fost în visul meu...
Dar „florile roșii muriră”.

O, buno, tu muncești și eu stau?... S-a năruit echili-
brul...

Cum? oare cântecul meu să se năruie?

Tot am luptat eu, în cerc restrâns...

Taci, labor vrăjitor! Noi dacă vom pieri, nici urșii
nu ne vor sfișia.

20 Profeții mei? Nimeni... Iar e trist pe pământ...
 O, părinților ce ați rodit în glebea vieții, George,
 Virginia, Ecaterina, Lina...
 Cînd Isus a murit, nici în Roma, August nu mai
 domnea...
 Pămîntului i-am spus moartea mea...
 înțeleg cîntul. El dă plăcere lucindelor stele...
 Spre stele se înalță veacul...
 Pămîntului i-am spus: tăcere...
 25 George, oprește calea spre destin...
 1956
 Culegeți, voi, ce mai pot semăna gândurile mele.
 Shakespeare? Suspinele mute ale Londrei.
 Steaua, steluța mea, va apune și ea!
 io Cînd Cloșca va apune, mă duc și eu cu puii ci.
 Ce-i pasă lui Zeus de mine?
 Și, totuși, bolta cerului cerne și astăzi nemernicii
 pe astă lume
 Cînd toate nemerniciile le știi, amarul se postează
 35 fără să-1 dorești...
 Mi s-a trecut copilăria, viața la mulți e în dizgrație...
 Prezentul vrea sa mă doboare, dar nu va putea...
 Suntem toți niște mișei; nu descifrăm caisa de zarzăr.

Bacovsky, lasă pe Cicerone să vorbească despre mine.
 *W George moare de al vieții glonte dureros.
 Ca și legenda Bacăului, am și eu legenda mea.
 Doar cerul este liber, nu mi se văd artificiile morții.
 Eu nu mai cred în Zeus, căci Zeus este orb cir noi toți.
 O, vederile în lume sunt scurte! „Ad finis” asta și o
 45 doresc.
 O minte dacă-ți vine-n cap, n-o pierde! e-n funcție de
 creier.
 Esențialul vieții?... a nu fi prea esențial.
 Bacovia, vei apune!...
 5n George Enescu, tu cîntă la scripca-ți minunată, suflet
 din sufletul țării.
 Steaua mea majoră, ce m-ai albit tu pe mine!
 Septembrie... o, septembrie, ca o gălușcă de aur, un
 lăstun... O fi murit?...
 55 Ultimul ecou al lui George Bacovia, pe care trebuie
 să-1 percepi.
 La muncă!... Nu leneși, nătărăilor, la muncă!!
 Pe Cik Damadian îl apreciez. îmi place cum m-a
 liniat în *Contemporanul*.
 <U Prea departe mergem cu trecutul. Prezentul îl doresc.
 Cum am cîntat eu în *Scînteile* mele și scinteile s-au
 aprinș azi.

Ivești... Ivești,.. Ștefan Petica... iubitul și frumosul poet...

65 Un DA limpede, un NU întunecos, asta e viața.

Viața mea a fost o iubire a mea, cu lacrimi perfide...
îmi place *Gazeta literară* foarte mult.

Un poet cu ochii albaștri... Ștefan Petică...

70 Vino si tu, muză a ultimelor melc litanii... Vino,
muză, stea muncitoare, bine ai venit!...

Ce liniște crepusculară este azi!

Iată frumusețea pe bolta lui Dumnezeu, — poetul,
ce niciodată cu trandafiri nu s-a împodobit...

Mă turbură vederea în centrul ei... poate pier...

75 În liniște nimica nu-i... tăceri...

PamfUică Șeicaru?... un ticălos, a șters-o ca un trădă-
tor peste hotare.

Așa este Gabriel. Când ci are, eu nu am; când eu
am, el nu are...

80 Și Gangele se duce spre răsărit...

Chinezii sunt teribili, s-au întrecut pe sine...

Șoseaua Olteniței — Arghezi! Șoseaua Giurgiului —
Bacovia; aici începe comparația socială...

85 *Simfonia a IX-a* de Beethoven! Ce mult m-a fermecat;
urechile mele sunt ciudate. Lauri, pe lauri...

În umbra ulițelor lui Bacovia găsești iubiri...

Iată ce frumos am prins sunetul lui Arghezi; mă căuta
mai târziu pe mine, dar eu eram dispărut,...

Aripi de aur mai vreau.

90 M-am născut în zilele cele mai teribile, cu gânduri
de lei, cu o serenadă a muncii,...

Socialismul este prietenul meu. Să beau și cu în
cinstea lui, ca la puntea leilor...

95 Să lăsați pe domnul să doarmă, acel domn sunt
eu, tu, el, noi toți...

Să ne iubim toți artiștii: pe George Enescu cu îl
iubesc ca un marc viorist cc este...

O carte aș mai vrea să mai citesc odată: *Ali. \ănJna*.

S-a trezit creierul și a spus: „Eu iubesc viața”.

100 Se descârnează trupul și-și așteaptă moartea...

Aproape gingaș și delicat e versul meu...

De la egoism la realitate...

Salut destinul. Am văzut abundentele epocii.

Tăcerea, o, moarte e ceasul tău...

105 Odihnește-te, buna mea, tu muncești pentru toți,...

Uneori plouă la șes, rime fără dc-nțeles, alte ori
plouă la munte, Bistrița ne spune multe.

Am venit bătrîn și trist pe acest pămînt ca să văd
Luceafărul de la Bacău...

110 Pământul este ca și un șarpe, atomul l-a potolit ca
să nu muște.

Calvarul nu există dacă nu există oameni...

Cînd oamenii ajung să se sfișie, nici tigrii bengali,
nici leii africani nu sunt atît de cruzi.

115 Gabriel, cititul e un viciu, dar nedăunător minții și
trupului...

Gabriel, de ce nu te culci? Totmai vrei să notezi?...
O, visul meu, mă clatin cînd vorbesc...

120 Mai bine să te îmbeți de licoarea minții decît de licoa-
rea dracului.

Nu fi zgîrcit cu mintea; dă-i bună dulceață, și chinină
cît mai puțină...

Nu te îndepărta de carte! Citește și cărți bune și
cărți rele, așa poți vedea și compara binele cu răul...

125 O autoprefață sau fotografie la un volum adaugă
a înțelege mai aproape pe autor.

O cafea și o țigară, realizări de pace.

Beția materială atrage pe cea spirituală...

330 Vor apare și poeziile lui George Bacovia... ani mulți
fără tipar...

Gloria nu a murit... Tot mai vine către poetul ei...

Am slujit poeziei și vinului... prietenii tăcerilor grele...

Prin undele grele ale amurgurilor au rătăcit și versu-
rile mele.

135 Am primit apele și frunzele tîrgului meu în rime...

Poeziei i-am trimis luceferii bucuriei...

Luceafărul meu? stea fără noroc...

S-a deschis golul și mă duce în adînc...

Cumplit e golul singurătății... Sunt ucisul ei...

140 Golul din spații goale, din existențe pustii...

Singurătatea, povara tăcerilor sfișiate de suspine...

Singurătate, ochiul tău privește înghețat în ochiul
gîndului neîmpărțășit.

H5 Singurătate, nu te-am voit... Viața haină m-a dăruit
ție... Tu m-ai cerut vieții...

Prizonierul tău, singurătate...

Poeți, evitați singurătatea, între oameni e viața...
Cum i-am iubit... Dar ei nu m-au voit...

150 Din singurătatea vieții în singurătatea morții... și
nimeni nu înțelege acest adînc.

O, Gabriel, cu tot ce am scris, e mai bine să pier...
E momentul... E momentul oportun...

Eu am fost un fenomen din naștere... superior omeni-
lor și simplu.

155 îmi place și slava care s-a fanat...

George, te vei duce în steaua lui Verde-mpărat...

Eu sunt poet... să pier, atît aștept... Societății,
nimica pe pămînt...

160 Pe tine cînd te-am adus pe lume așa mi-au șoptit
zeii: în lume te-am dat atît de blazat!

Iar eu voi trece curînd ca mînjii din povești...

Erau scînteii galbene în Bacău... Adio... în noapte
meditez și tac...

165 Gabriel, eu am cunoscut Bacăul în anii de demult
ai tinerețelor plecate...

Ce-a fost și Bacovia decît un nume prin univers...

Iată vine și primăvara și nici o floare nu mă va mîn-
gîia...

'70 O tăcere s-a lăsat peste sufletul meu... Nu faceți dezor-
dine în viața mea...

Mă duc spre ținutul lui Dumitru † pentru totdeauna...

Copii, jucați-vă cît timpul vă permite...

Și steaua polară din timpul nopții ziua m-a întărit...

Flori de miozotis? Și zeii încă mă mai iubesc?

i'5 Ce sunt eu decît un cuib de inimă?

În casă un dar... și bani... și belșug...

Da! Berlinul se vrea iarăși botnița Europei.

† Acordurile Londra — Paris? Orice zi aduce o doză de
otravă...

ISO Problema păcii, dacă șade la Londra, atunci sărmana
pace rămîne în ceață.

America? Ce să caute pe aici? N-o înghite Oceanul
Pacific?

† Tatăl poetului (n. cd.).

1S5 Ce mai fac? Stau pc întuneric, privesc luceferii țigării
în oglindă...

Gîndesc la luceferii păcii... Cînd vor răsări, cînd nu
vor mai apune?

Și pupăza cînd se uită-n oglindă i se pare că este
steaua polară...

190 Pentru masele largi, ieri eram ținut în întuneric...
Azi încep să fiu cunoscut... Mîine?...

E greu să spui Bacovia... Azi sunt necunoscut. Mîine
sunt mort... și ascuns...

193 Am vrut[^] să scriu despre frumos... sunt ani de-atunci...
Azi scriu, despre ce? nu mai știu...

În poeme de *Plumb*, acolo sunt neîntrecut...

Toate foarfecile au o îndeplinire: dc a strica operele
literare.

Am greșit colosal că m-am născut în acest secol...

200 Isus era mare cînd făcea revoluție...

Îmi pare rău că zeii nu s-au consfătuit și despre mine,
Bacovia Gheorghe... unde sunt cam tare...

Și noi în oglindă ne vedem pupăză și ne credem că
strălucim ca steaua polară.

205 A fost odată un prinț vestiteu plete mari. El: Eminescu...
Azi este mort, dar scrierile lui nemuritoare sunt și
mai tari ca rubinele în strălucire...

Admirații... aplauze, interminabile, și apoi m-am văzut
în vitrină... dar acum sunt în cameră cu mine însumi...

210 A, m-am dezgustat, oglindă, tot secretul tuni-lspui...

Viața? un' pachet de tutun cu aspect de aur și gust oxidat...

N-am scris mult, dar multe lucruri am zugrăvit în puținul și concisul meu fel de a scrie...

215 O, degeaba scriem... O, Gabriel. Au venit ploile, sunt multe deșertăciuni...

A nu munci însemnează că ai o senzație prostească: e o propozițiune lungibilă cu un accent dureros...

220 Am fost caricatura vremurilor prin saloane... Nu vreau să-mi amintesc...

Eu sunt copilul natural al epocii noastre... Poeți, nu scrieți pentru saloane...

Fustele ne fură privirile, să nu ne pierdem mințile...

225 O, mamă! Păcatul mare este că sunt singur, că tu nu ai fi alături de mine...

Destin, nu-mi place sărutarea ta!... a fost prea amară...

Bacău, adio, pământ cult... Sunt în București...

În viață nu găsim egalitate...

230 Destin, te-am văzut cum farmeci oamenii... Pe mine nu m-ai iubit...

Eu sunt un piccolo la frizeria vieții, mătur cu măturicea durerilor semnele bucuriilor prezentului, pentru unii...

A murit prezentul? S-a dus și viitorul? Învie trecutul? Pentru cine?

235 Nimic despre poeta Agatha Grigorescu-Bacovia? Ar trebui să dea de gândit Editurii de stat.

Nici un studiu cât de cât serios nu există despre George Bacovia, nici măcar în „Mica bibliotecă critică”...

Tînărul A. Bacovsky figurează, singurul, care în *Colocviul critic* a scris mai serios despre mine...

Amintiri... Noapte... Luciri de stele... acum voi merge și eu printre ele...

Eu sunt orice numai pentru o completare la redacția unei gazete.

Voi, Jeleleanu și Cicerone, sunteți copiii mei, ca și Gabriel...

Ce singur mă simțeam în lume! 1916! Bacovia poetul de „plumb”...

250 Am scris poezii când pantofii erau de aur și argint, iar opinca din ogheli...

Îmi spuneam: la fîntîna ta, viață, eu n-o să mai beau mult...

De ce stai pe-ntuneric? N-am nici o nebunie de văzut...

255 Nu mă mai ajută creierul să am condeiul acela de demult...

Înger al suferinței, fie că ești îmbrăcat în negru, fie că ești îmbrăcat în alb, lumea ți-o ia înainte...

Pune piciorul în prag: înainte...

Închidem din ochi și viața se sfîrșește.

260 Alege-ți prietenii, fiule: fugi de oamenii lingușitori ce-n față te sărută și în spate sc spală cu apă de colonie.

Prin undele grele ale amurgului au rătăcit și versurile mele.

1957

265 Realitățile îmi produc reale efecte.

Seară plăcută... Lumini de candelabre, și fotografii.
Mă filmau! A fost o poezie noaptea aceea...

O, sala cu flori și versurile mele bătrîne...

270 Am văzut bogățiile de aur și mătase ale trecutului,
și acum ale lui azi...

Cît de săraci suntem, iubito, cum ai putut să stai cu mine!...

Pusei în castelul nababilor. Cu stecle, oglinzi, și marmură...

275 Și cei doi mari parcă se îmbrățișau...

Arghezi, te iubesc, mă bucură cîntea că ai venit.

A fost o poezie noaptea aceea... Nu te mai culci?...
Nu... Ochii mei sunt foarte buni...

280 E noaptea la cruce. Vino să te sărut! Nunta cu garoafe
albe s-a sfîrșit...

De acum, aurore nu vor mai veni asupra mea.

Cînd ard lămpile prin centru, măpredispun la poezie...

Or fi anii care au trecut, lacrimi... Or fi anii care
au trecut să citim licărînde stele...

285 Nu mai poate fi mîndră bătrînțea...

Povești din trecut... o, vinosă te sărut, Agatha mea...

Ce vreți voi, așa e creierul meu: gîndește cînd nu e nevoie, și stă cînd nu trebuie să stea...

Gîndul se gîndește pe gînd, și gîndirca devine eter...

290 Eu sunt Dumnezeu și judecătorul meu.

O, geniu, inexistent și prea solitar...

George Bacovia, artist înmormîntat și nemuritor în același timp.

295 Plecați sunt toți? Iar sunt singur?... Si Agatha vine tîrziu

La naiba! Ei, și ce dacă mi-au picat dinții? E o sincopă a vieții.

O undă roză de ftizie a străbătut și corpul meu, și viața se scurge lent.

300 Policandru al vieții, puține brațe ți-au mai rămas...

Ce tristețe. S-a dus și Camil Petrescu cam pe la capătul zorilor.

Cocoșul i-a cîntat pentru ultima dată...

Păcat! te-ai dus, bunul meu prieten.

305 Erou al muncii... ai murit în ceasul al unsprezecelea;
ai murit încă tînr...

Eu cînd mă voi duce odată?...

Ce calabalc e în mintea mea!...

310 Îți părăsești familia, prietenii și te îmbarci în neagra
mătase, și-ți'porți ca Isus crucea...

|

Adio, Camil Petrescu! îmi pare rău de moartea tn.
Dar și eu sunt țintuit pe patul suferinței...

Dar... nu s-a auzit bătînd clopotul...

315 Cum, tu nu ai voit să plîngă clopotul prelung și slî-
șietori?...

Cînd am piecat din Bacău, plîngca grădina publică cu
stropi de ploaie, iar eu de atunci plecat am fost, plecat
voi fi mereu...

Ce întunecime... vi...nc...ntunencul...

NOTE ȘI VARIANTE